

OPETUSSUUNNITELMA 2016

IISALMEN LYSEO

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelma nuorille ja aikuisille

SISÄLTÖ

1. Lukion tehtävä ja arvoperusta	3
1.1. lisalmen lyseon tehtävä	3
1.2. Arvoperusta	3
2. Opetuksen toteuttaminen	4
2.1. Oppimiskäsitys	4
2.2. Opiskelu ympäristö ja -menetelmät	5
2.3. Toimintakulttuuri	6
2.4. Opintojen rakenne	7
2.5. Opiskelu aika	8
2.6. Opinnoissa eteneminen	8
2.7. Kahden kurssin samanaikainen suorittaminen	8
2.8. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksyminen	9
2.9. Opintojen keskeyttäminen	9
2.10. Lukion oppimäärän suoritus	9
3. Oppimisen arviointi	9
3.1. Arvioinnin tavoitteet	9
3.2. Kurssisuorituksen arviointi	10
3.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi	11
3.4. Arvioinnin uusiminen ja oikaisu	11
4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen	12
4.1. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö	12
4.2. Opiskelijan ohjaus	12
4.3. Oppimisen ja opiskelun tuki	13
4.4. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo	14
4.5. Opiskelijan ohjentaaminen	14
5. Opiskelu huolto ja turvallisuus	14
6. Koulun toiminnan kehittäminen	15
7. Lyseon tuntijako ja kieliohjelma	16
8. Aikuisille tarkoitettu tuntijako ja opetussuunnitelma	17
9. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt	18
9.1. Opetuksen yleiset tavoitteet	18
9.2. Oppiaineet	19
Äidinkieli ja kirjallisuus	19
Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä	20
Vieraat kielet	29
A1-kieli, Englanti	31
B1-kieli, Ruotsi	35
B2-kielet, ranska, saksa, venäjä ja espanja	40
B3-kielet, ranska, saksa, venäjä ja espanja	42
Matematiikka	45

Matematiikan pitkä oppimäärä	48
Matematiikan lyhyt oppimäärä	56
Biologia.....	61
Maantiede	69
Fysiikka	76
Kemia	83
Evankelis-luterilainen uskonto.....	89
Ortodoksinen uskonto	95
Elämäkatsomustieto	100
Filosofia	106
Psykologia	111
Historia.....	118
Yhteiskuntaoppi	128
Musiikki	135
Kuvataide	139
Liikunta.....	145
Terveystieto	149
Opinto-ohjaus	154
Teemaopinnot.....	158
Lukiodiplomit	160
Taiteiden väliset kurssit	162
Tietotekniikka.....	164
Muut paikalliset kurssit.....	168
Venäjä äidinkielenä	170
10. Aihekokonaisuudet	175

Liitteet:

1. Ohjaussuunnitelma
2. Opiskeluhooltosuunnitelma (sisältää suunnitelman opiskelijoiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä)
3. Iisalmen lyseon strategia ja laatukäsikirja
4. Tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma
5. Yhdenvertaisuussuunnitelma (laaditaan 31.12.2016 mennessä)
6. Tasa-arvosuunnitelma (laaditaan 31.12.2016 mennessä)
7. Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

1. LUKION TEHTÄVÄ JA ARVOPERUSTA

1.1. lisalmen lyseon tehtävä

Lukiokoulutus vahvistaa laaja-alaista yleissivistystä. Yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät ihmiset osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja menestyksekkäästi.

Lukiolla on myös kasvatustehtävä. Lukion aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen.

Lukiokoulutuksen tavoitteena on syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä antaa valmiuksia työelämään. Tavoitteena on vastuuntuntoinen, velvollisuuskas ja terveydestään huolehtiva kansalainen, joka ymmärtää elinikäisen oppimisen ja itsensä jatkuvan kehittämisen merkityksen, on kiinnostunut yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta, pystyy tarkastelemaan asioita eri näkökulmista sekä tuntee juurensa ja arvostaa niitä.

Lukio antaa yleiset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä.

1.2. Arvoperusta

Koulumme arvoperusta pohjautuu suomalaiseen sivistyshistoriaan, mikä näkyy muun muassa omien juurien arvostamisena sekä myönteisenä asenteena suomalaisuuteen ja toisiin kulttuureihin.

Toimintaa ohjaavat seuraavat arvot:

- yleissivistys ja elinikäinen oppiminen
- demokratia ja tasa-arvo
- elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus
- inhimillisyys ja oikeudenmukaisuus
- kestävän kehityksen periaatteet
- viestintätaidot
- rehellisyys, vastuullisuus ja oma-aloitteisuus
- sosiaaliset taidot, kannustava vuorovaikutus
- psyykkinen ja fyysinen turvallisuus
- suvaitsevaisuus ja kansainvälisyys
- terveelliset elämäntavat
- hyvä käytös
- työn kunnioitus ja ahkeruus
- yhteisöllisyys

Tämä arvoperusta välittyy koulumme toimintakulttuurissa, eri oppiaineiden opetuksessa ja koulutyön organisoinnissa.

lisalmen lyseossa korostetaan ihmisoikeuksia ja elämän kunnioitusta. Ketään ei syrjitä eikä kenellekään anneta erityisoikeuksia esimerkiksi mielipiteiden, uskonnon tai etnisen taustan vuoksi. Yhdessä sovitut ja etukäteen tiedossa olevat käytänteet mahdollistavat oikeudenmukaisen kohtelun kaikille.

Lyseo edellyttää opettajilta ja opiskelijoilta hyvää käytöstä ja toisten huomioon ottamista. Koulussa tervehditään, kiitetään, pyydetään anteeksi ja ruokaillaan sivistyneesti.

Kestävän kehityksen periaatteet toteutuvat koulussamme esimerkiksi siten, että lajittelemme roskat, säästämme energiaa ja valitsemme ympäristöä säästäviä vaihtoehtoja. Kestävän kehityksen aihekokonaisuutta pyritään toteuttamaan kaikissa aineissa.

Opetus ja opetustilat pyritään järjestämään niin, ettei niistä koidu tarpeettomia riskejä opiskelijoille tai opettajille. Eri oppiaineissa pyritään jakamaan tietoa niin fyysiseen kuin psyykkiseenkin terveyteen liittyvissä asioissa. Henkilökunta pyrkii puuttumaan mahdollisimman nopeasti psyykkisiä ongelmia aiheuttaviin tekijöihin, esimerkiksi koulukiusaamiseen.

lisalmen lyseossa korostetaan opiskelijan vastuuta opintojensa etenemisestä. Hänen odotetaan toimivan oma-aloitteisesti ja suunnittelevan itse opinto-ohjelmansa, käyvän oppitunneilla, pitävän kiinni sovitusta aikatauluista, hankkivan tietoa, ratkovan ongelmia ja ottavan selvää epäselvistä asioista.

Luokattomassa lukiossa sosiaaliset taidot paranevat, kun opettajat ja opetusryhmät vaihtuvat. Koulun yhteiset tilaisuudet ja juhlat kasvattavat opiskelijoita osaksi yhteisöä. Ensimmäisenä opiskeluvuonna yhteisöllisyyttä lisäävät myös kurssit, joilla ryhmänohjaaja opettaa omaa ohjausryhmäänsä.

Opiskelijoita rohkaistaan ilmaisemaan ajatuksiaan suullisesti ja kirjallisesti sekä antamaan ja vastaanottamaan kannustavaa palautetta. Viestintää opiskelijat voivat harjoitella paitsi kursseilla myös esimerkiksi opiskelijakunnan hallituksen toiminnassa.

Kansainvälisyys konkretisoituu kaikissa oppiaineissa. Aktiiviset yhteydet eri maissa sijaitseviin yhteistyökouluihin ja osallistuminen kansainvälisiin projekteihin ovat osa koulun kansainvälistä toimintaa.

Opettajien jatkuva kouluttautuminen turvaa toiminnan pohjan sekä ylläpitää ja vahvistaa ammattitaitoa.

Koulussamme arvostetaan omaa ja muiden työntekoa. Opettaja toimii esimerkkinä sekä työnteossa että täsmällisyydessä. Myös koulun muun henkilökunnan työtä tulee kunnioittaa. Tämän tulee näkyä muun muassa siisteytenä tilojen käytössä.

2. OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

2.1. Oppimiskäsitys

lisalmen lyseo korostaa opiskelijan omaa roolia aktiivisena, tavoitteellisena ja itseohjautuvana tiedonhankkijana. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä informaatiota, rakentaa uutta tietoa ja syventää siten osaamistaan aikaisempien kokemustensa ja tietojensa pohjalta. Oppimisprosessistaan tietoinen opiskelija osaa arvioida ja kehittää opiskelua ja ajattelutaitojaan. Näin kehittyvät myös elinikäisen oppimisen edellyttämät taidot.

Lyseossa opiskellaan vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Opiskelijaa ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä. Ohjaus, onnistumiset ja rakentava palaute vahvistavat opiskelijan

itseluottamusta ja auttavat häntä kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla.

2.2. Opiskeluympäristö ja -menetelmät

Lyseo on turvallinen, terveellinen ja kannustava työympäristö, ja se takaa opiskelijoille nykyaikaiset ja asianmukaiset opiskelutilat. Tavoitteena on, että opiskeluympäristöt ovat monipuolisia ja että ne rikastuttavat opiskelukokemuksia ja edistävät opiskelumotivaatiota. Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista.

Opiskeluympäristöjä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologian avulla. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, taide- ja kulttuurilaitosten, työelämän ja yritysten sekä muiden tahojen tarjoamia opiskeluympäristöjä hyödynnetään monin tavoin. Kaikissa tilanteissa noudatetaan annettuja toimintaohjeita ja turvamääräyksiä.

Kouluterveydenhuolto, opinto-ohjaus, opettajat ja erityisopettaja edistävät luottamuksellisen ja henkisesti turvallisen ilmapiirin syntymistä. Opiskeluympäristön viihtyvyyden ja turvallisuuden kannalta opiskelijan oma aktiivisuus on tärkeää. Ryhmäkoot pyritään pitämään kohtuullisina.

Koska oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa aiemmin hankittuun osaamiseen, lyseossa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä. Menetelmien valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineissa edellytetty käsitteellinen ja menetelmällinen osaaminen. Menetelmällisillä ratkaisulla voidaan rakentaa kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista.

Lyseon opetus- ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijoiden aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijoita ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Heitä ohjataan myös käyttämään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Opiskelijat vastaavat itse henkilökohtaiseen opiskelukäyttöön tarkoitettujen työvälineiden, laitteiden ja materiaalien hankinnasta, ellei lyseo niitä tarjoa. Opiskelijoita rohkaistaan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Opiskelijat voivat kerryttää kurssejaan eri tavoin:

Lähiopetus

Lyseon opettajan johdolla annettava lähiopetus monipuolisine työmenetelmineen on tavallisin opiskelumuoto.

Itsenäinen opiskelu

Lyseo tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden opiskella osan kursseista itsenäisesti lyseon opettajan ohjauksessa. Itsenäisen opiskelun perusteet kerrotaan lukuvuosikalenterissa.

Verkko-opiskelu

Opiskelijoiden yksilöllistä etenemistä ja verkko-opiskelutaitojen kehittymistä tuetaan tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuksia suorittaa opintoja etäopiskeluna esimerkiksi Itäsuomalaisen oppimisverkoston eli ISOVerstaan kautta, jos opintoja ei voi toteuttaa lyseossa.

Muulla suoritettut kurssit

Opiskelijan oppimäärään voidaan sisällyttää muualla suoritettuja opintoja, jos ne ovat tavoitteiltaan ja sisällöiltään lukion opetussuunnitelman mukaisia. Tällaisia voivat olla esimerkiksi muissa lukioissa, ammatillisissa oppilaitoksissa ja ulkomailla suoritettut opinnot. MAHIS on lisälmen, Kiuruveden, Lapinlahden, Pielaveden, Sonkajärven ja Vieremän lukioiden sekä ammatillisten oppilaitosten yhteistyöverkosto, joka tarjoaa opintoja kaikille jäsenoppilaitosten opiskelijoille. MAHIS antaa mahdollisuuden suorittaa neljässä vuodessa ylioppilastutkinto ja ammatillinen tutkinto tai kaksi ammatillista tutkintoa. Pääoppilaitos voi olla joko lukio tai ammatillinen oppilaitos.

2.3. Toimintakulttuuri

Oppiva yhteisö

Lisälmen lyseo edistää opiskelijan oppimista ja tavoitteellista työskentelyä. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Jaksojen temaattinen toteutus voi luoda edellytyksiä opetuksen eheyttämiselle.

Lyseon toiminta on opiskelijalähtöistä. Tavoitteena on myönteinen asenne oppimiseen, joka luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja elinikäiselle oppimiselle. Lyseo luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Siksi lyseo tekee yhteistyötä kotien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden sekä työ- ja yritys-elämän kanssa. Digitalisaation mahdollisuuksia hyödynnetään. Opiskelijoita ohjataan toimimaan myös verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijoiden aktiiviselle kansalaisuudelle. Lyseo edistää kaikkien opiskelijoiden osallisuutta ja luo heille monipuolisia mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon ja toimintatapojen kehittämiseen. Heitä rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Opiskelijoita kannustetaan olemaan aktiivisia ja osallistumaan esimerkiksi opiskelijakunnan työskentelyyn ja tutortoimintaan. Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Lisälmen lyseossa edistetään kestävää elämäntapaa ja hyvän tulevaisuuden edellytyksiä. Opiskelijoita rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden puolesta. Tavoitteena on, että vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu arjen valintoihin ja toimintatapoihin.

Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta.

Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhoito ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijoilla on mahdollisuus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea niin, että heidän moninaisuutensa ja erityistarpeensa otetaan huomioon.

Toiminnassa edistetään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia ja syrjintää ei hyväksytä vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan. Lisäksi opiskelijoita kannustetaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista edistävään sekä liikunnalliseen elämäntapaan. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lyseossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Lyseo hyödyntää Suomen kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä lisälmen ja Ylä-Savon kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Lyseossa ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Lyseossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielistä, äidinkielen, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta.

Työelämäyhteydet ja yrittäjyys

Läheiset yhteydet työelämään ja yrittäjämäinen ote ovat osa lisälmen lyseon toimintakulttuuria. Opiskelijoille tarjotaan tietoa jatko-opinnoista, ammasteista, työelämästä ja yrittäjyydestä koko lukio-opintojen ajan. Opiskelijoiden yrittäjyysosaamista pyritään kehittämään mm. käyttämällä yrittäjämäisiä opetusmenetelmiä ja toiminnallisia työskentelytapoja. Lisäksi kiinnitetään huomiota työelämätaitojen vahvistamiseen, kuten positiiviseen asenteeseen, oma-aloitteisuuteen, aktiivisuuteen ja vuorovaikutustaitoihin.

Yrittäjyys- ja työelämäkasvatusta tehdään yhteistyössä lähialueen oppilaitosten ja yritysten kanssa. Opiskelijoille pyritään järjestämään vierailumahdollisuuksia paikallisiin yrityksiin ja yritysvieraita kutsutaan säännöllisesti vierailemaan koululle. Tavoitteena on tehdä paikkakunnan elinkeinoelämä tutuksi opiskelijoillemme lukio-opintojen aikana.

2.4. Opintojen rakenne

Lukio-opinnot sisältävät vähintään 75 kurssia. Ne muodostuvat pakollisista, syventävistä ja soveltavista kursseista. Opiskelijan tulee opiskella kaikki lukion tuntijaossa määritellyt pakolliset kurssit. Lyhyen matematiikan opiskelijoilla pakollisia kursseja on yhteensä 47, pitkän matematiikan opiskelijoilla 51. Syventävät kurssit ovat opiskelijalle valinnaisia, pääasiassa oppiaineen pakollisiin kursseihin välittömästi liittyviä jatkokursseja. Valtakunnalliset syventävät kurssit ovat syventävinä opintoina tarjottavia kursseja, joihin Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet. Näitä kursseja opiskelijan on valittava opinto-ohjelmaansa vähintään kymmenen. Valtakunnallisten syventävien kurssien lisäksi lyseossa tarjotaan paikallisia syventäviä kursseja.

Soveltavat kurssit ovat menetelmäkursseja, saman tai muun koulutuksen järjestäjän tarjoamia ammatillisia tai muita opintoja, aineksia eri oppiaineista sisältäviä eheyttäviä kursseja tai muita lukion tehtävään soveltuvia opintoja. Soveltaviin kursseihin kuuluu valtakunnallisia soveltavia kursseja ja lukion opetussuunnitelmassa määriteltäviä paikallisia soveltavia kursseja. Valtakunnallisia soveltavia kursseja ovat eri aineissa ja aineryhmissä suoritettavat mukaiset lukiodiplomit ja ne taideopintokurssit, joille Opetushallitus on laatinut valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet.

lisalmen lyseon kurssien suoritusjärjestys kerrotaan lukuvuosikalenterissa.

2.5. Opiskelu aika

Opiskelu aika lukiossa on 2–4 vuotta, jos rehtori ei perustellusta syystä myönnä opiskelijalle suoritusajan pidennystä. Opiskelijan kannattaa harkita tarkoin, miten käyttää hyväkseen luokattomuuden suomaa mahdollisuutta itse päättää opiskeluajastaan, ja keskustella asiasta huoltajiensa, ryhmänohjaajansa ja opinto-ohjaajan kanssa. Opiskeluajan pidentämisestä tulee ilmoittaa opinto-ohjaajalle tarkoitukseen varatulla lomakkeella. Päätös aiheuttaa yleensä muutoksia kurssisuunnitelmaan. Lukio-opiskelu on suunniteltu kolmivuotiseksi, joten neljän vuoden suunnitelman valinnan opiskelijan koulupäivä ei välttämättä lyhene, vaan siihen voi sisältyä useita vapaatunteja. Työmäärä kuitenkin vähenee, ja koeviikoilla on vähemmän kokeita.

2.6. Opinnoissa eteneminen

Opiskelijan on suoritettava hyväksytysti vähintään 2/3 opinto-ohjelmansa mukaisista oppiaineen pakollisista ja syventävistä kursseista. Kahden peräkkäisen hylätyn pakollisen kurssin jälkeen jompikumpi kurssi on suoritettava hyväksytysti, jotta opiskelija voi jatkaa oppiaineen opiskelua.

Opiskelijalla on oikeus uusida hylätty kurssikoe (arvosana 4 tai H-merkintä) erillisessä uusintakuulustelussa. Tällaiseen kuulusteluun opiskelija voi osallistua vain kerran. Uusintakuulustelu järjestetään viisi kertaa lukuvuoden aikana. Uusintakuulusteluun ilmoittaudutaan Wilman kautta.

Uusintakuulustelussa opiskelija voi suorittaa myös kokeita, joista hän on ollut poissa terveyssyyntai muun painavan perusteen vuoksi.

Ilmoittautuminen uusintakuulusteluun on sitova. Sen voi perua vain lääkärin tai terveydenhoitajan antamalla todistuksella. Erityisen painavasta syystä rehtori voi antaa luvan ilmoittautumisen perumiseen. Aiheeton poissaolo uusintakuulustelusta tuottaa hylätyn arvosanan ja johtaa koko kurssin uusimiseen.

Opiskelijalla on oikeus käydä hyväksytty kurssi uudelleen kerran. Suorittamistapa vaihtelee oppiaineittain ja kursseittain: osassa hyväksytyn kurssin suorittaminen on mahdollista ainoastaan osallistumalla opetukseen, osassa sallitaan myös itsenäinen opiskelu. Etusija opetukseen on kurssin ensimmäistä kertaa suorittavilla. Parempi arvosana jää voimaan. Hyväksytyn arvosanan voi korottaa myös korotuskuulustelussa, joita järjestetään kerran lukuvuodessa.

2.7. Kahden kurssin samanaikainen suorittaminen

Opiskelija voi rehtorin luvalla opiskella kahden oppiaineen kursseja samanaikaisesti, jos hänellä on perusteltu syy tai jos koulun opetusjärjestelyt eivät suo mahdollisuutta kurssien erikseen suorittamiseen. Lupaa tähän haetaan rehtorilta siihen tarkoitettulla lomakkeella.

2.8. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksi lukeminen

Opiskelijalla on oikeus lukea hyväkseen lukion oppimäärään muualla suoritettut opinnot, jotka ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään lukion opetussuunnitelman mukaisia. Näillä opinnoilla voi korvata pakollisia, syventäviä ja soveltavia kursseja. Päätös muualla suoritettavien opintojen hyväksi lukemisesta tulee sitä erikseen pyydettyäessä tehdä ennen mainittujen opintojen aloittamista. Hyväksilukemisesta päättää opinto-ohjaaja, joka arvioi korvaavien opintojen sisällön joka kerta erikseen.

Myös ulkomailla suoritettut opinnot voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin pakollisiksi, syventäviksi tai soveltaviksi kursseiksi. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan tarvittaessa edellyttää lisänäyttöjä.

Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkästä lyhyeen käytetään hyväksi lukemisessa seuraavia vastaavuuksia: MAA2 → MAB2, MAA3 → MAB3, MAA6 → MAB7 ja MAA8 → MAB4 ja MAA10 → MAB5. Tällöin pitkän oppimäärän kurssien arvosanat siirtyvät suoraan lyhyiden kurssien arvosanoiksi.

2.9. Opintojen keskeyttäminen

Lukio-opinnot voi poikkeustapauksessa keskeyttää yhden tai useamman jakson ajaksi tai lukuvuodeksi lukiopaikkaa menettämättä. Vapajaksojen pitämiseksi tulee olla aina rehtorin lupa. Ennen päätöstä rehtori kuulee opiskelijaa ja opinto-ohjaajaa, mahdollisesti myös ryhmänohjaajaa. Alaikäiseltä opiskelijalta edellytetään lisäksi huoltajan suostumus.

2.10. Lukion oppimäärän suoritus

Lukion oppimäärä sisältää vähintään 75 kurssia. Opinnot muodostuvat pakollisista, syventävistä ja soveltavista kursseista. Yhden kurssin laskennallinen pituus on 38 tuntia (yksi tunti = 45 minuuttia opetusta). Valtakunnallisia syventäviä kursseja pitää suorittaa vähintään 10.

Valtakunnallisina syventävinä kursseina tarjottavista teemaopintojen kursseista, paikallisista syventävistä, valtakunnallisista soveltavista ja paikallisista soveltavista kursseista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Jos opiskelija vapautetaan lukiolain 13 §:n mukaan jonkin oppiaineen opiskelusta, hänen tulee valita sen tilalle muita opintoja niin, että säädetty kurssien vähimmäismäärä täyttyy.

3. OPPIMISEN ARVIOINTI

3.1. Arvioinnin tavoitteet

Opiskelijan oppimisen arviointi antaa opiskelijalle palautetta ja huoltajalle tietoa opintojen edistymisestä ja oppimistuloksista sekä lukio-opintojen aikana että opiskelun päättyessä. Lisäksi arviointi antaa tietoja sekä jatko-opintojen järjestäjien, työelämän että muiden vastaavien tahojen tarpeita varten. Opiskelijan oppimisen arviointi auttaa myös opettajaa ja kouluyhteisöä opetuksen vaikuttavuuden arvioinnissa. Arvosanan antaminen on yksi arvioinnin muoto.

Lyseossa arvioinnilla pyritään kannustamaan opiskelijaa myönteisellä tavalla omien tavoitteittensa asettamiseen ja työskentelytapojensa tarkentamiseen.

3.2. Kurssisuorituksen arviointi

Opiskelijan oppimista arvioidaan kurssin aikana. Arvioinnilla edistetään opiskelijan oppimista ja annetaan palautetta opiskelijalle kurssin tavoitteiden saavuttamisesta.

Kurssin päätyttyä opiskelijalle annetaan arvosana. Arvosana perustuu monipuoliseen näyttöön oppiaineen ja kurssin tavoitteiden saavuttamisesta. Erilaisten tuotosten lisäksi arvioinnissa käytetään opiskelijan oppimisen ja työskentelyn havainnointia. Arvosanan antamisen tukena voidaan käyttää opettajan ja opiskelijan välisiä keskusteluja, opiskelijoiden itsearviointia ja vertaisarviointia. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot ja taidot. Arviointi ei kohdistu opiskelijoiden arvoihin, asenteisiin eikä henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Kunkin kurssin alussa opiskelijoille kerrotaan kurssin tavoitteet ja arviointiperusteet. Arviointiperusteista tiedottaminen parantaa opiskelijoiden ja opettajien oikeusturvaa ja tukee opiskelijaa työskentelyn suunnittelussa. Diagnosoidut vammat tai niihin rinnastettavat vaikeudet, kuten lukemis- ja kirjoittamishäiriö, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet ja muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, pyritään ottamaan huomioon arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoihin tapoihin osoittaa osaamisensa. Kyseiset vaikeudet voidaan ottaa huomioon määrättäessä opiskelijan kurssiarvosanaa.

Pakollisten ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen valtakunnallisten syventävien kurssien arvosana annetaan numeroin asteikolla 4–10 lukuun ottamatta opinto-ohjauksen kurseja ja teemaopintojen kurseja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Valtakunnalliset soveltavat kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Paikallisesta syventävästä tai soveltavasta kurssista annetaan arvosanaksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Jos kurssi arvioidaan arvosanalla, arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4

Kirjallisesti annettu sanallinen arviointi ja suullisesti arviointikeskustelussa annettu palaute voivat täydentää ja täsmentää arvosanaa.

Suullisen kielitaidon kurssien arviointi

RUB106- ja ENA108-kurssien suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurseista annetaan numeroarvosana asteikolla 4–10. Myös kurssiin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan numeroarvosana käyttämällä asteikkoa 4–10.

Kurssiin kuuluvan suullisen kielitaidon kokeen suoritus ja muut kurssin aikaiset näytöt arvioidaan kielelle ja oppimäärälle asetettujen tavoitteiden mukaan. Kurssin arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut kurssin suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut kurssiin kuuluvan suullisen kielitaidon kokeen.

3.3. Oppiaineen oppimäärän arviointi

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskelemista oppiaineen kursseista. Opiskelijan opiskelusuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tavoitteellisiin kurssivalintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Teemaopintojen valtakunnalliset syventävät kurssit eivät muodosta oppimäärää, vaan ne ovat erillisiä kursseja.

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja ei voi jälkikäteen poistaa lukuun ottamatta hylättyjä teemaopintokursseja. Paikallisista syventävistä, valtakunnallisista soveltavista ja paikallisista soveltavista kursseista luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Oppiaineen oppimäärässä opiskelijalla saa olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja	joista voi olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään
1–2 kurssia	0
3–5 kurssia	1
6–8 kurssia	2
9 kurssia tai enemmän	3

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

Jos opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa (korotustentissä) suurempaa kypsyttää ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin kurssien arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, arvosanaa korotetaan.

Oppiaineen oppimäärän arvosanaa on mahdollista korottaa edellä mainitun erillisen kuulustelun lisäksi syventävien ja soveltavien kurssien pohjalta annetulla lisänäytöllä.

Päättötodistuksessa numeroin arvioitavat oppiaineet

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimäärästä annetaan lukioasetuksen mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta ja teemaopintojen kursseista annetaan suoritusmerkintä. Jos opiskelija pyytää, hänellä on oikeus saada suoritusmerkintä liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain yhden kurssin, sekä valinnaisista vieraista kielistä, jos opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää vain kaksi kurssia.

3.4. Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. (Lukiolaki 629/1998, 34 d § 1 mom., muutettu lailla 958/2015)

Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten, kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi. (Lukiolaki 629/1998, 34 d 2 mom., muutettu lailla 958/2015)

Aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 34 d §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla (lukiolaki 629/1998, 34 e § 2 mom., muutettu lailla 958/2015).

4. OPISKELIJAN OHJAUS JA TUKEMINEN

4.1. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Lyseo toimii yhteistyössä opiskelijan kodin kanssa. Yhteistyön lähtökohtia ovat avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Yhteistyöllä pyritään tukemaan opiskelijan ja huoltajien osallisuutta sekä opiskelijan oppimisen edellytyksiä, kehitystä ja hyvinvointia. Yhteistyö jatkuu opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan, ja siinä huomioidaan aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan itsenäisyys ja vastuu. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja huolenpidossa, kun opiskelija tarvitsee tukea.

Lyseossa järjestetään joka lukuvuosi kaksi vanhempainiltaa. Vanhempainilloissa käsitellään kunkin opiskeluvuoden keskeisiä teemoja, ja huoltajilla on mahdollisuus tavata nuoren ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja ja rehtori. Huoltajilla on mahdollisuus seurata opiskelijan opintojen etenemistä lyseon hallinto-ohjelmaan integroidun [www-liittymä Wilman](#) kautta.

4.2. Opiskelijan ohjaus

Ohjaustoiminta muodostaa lukion toiminnassa kokonaisuuden, joka tukee opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja tulevaisuutta koskevia valintoja ja ratkaisuja. Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja -ohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijan yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja toimijuutta kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Opiskelijan opintojen sujumista seurataan ja hänen opintojensa etenemistä tuetaan. Opiskelijan opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien ja opiskeluhuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä. Opinto-ohjaajalla on päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Ryhmänohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa, auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiutta ja työelämätuntemusta omassa oppiaineessaan.

Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija. Jokaista opiskelijaa kunnioitetaan yksilönä, jolla on oikeus ohjaukseen. Ohjausta järjestetään kurssimuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä.

Opiskelija saa lukio-opintojensa aikana ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tueksi. Ohjauksen avulla opiskelijaa autetaan ymmärtämään erilaisten lukioaikaisten valintojen vaikutukset ura- ja jatko-opintomahdollisuuksiinsa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään opiskelutaitojaan sekä kykyään arvioida niitä. Häntä tuetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittymistarpeensa oppijana sekä käyttämään hänelle soveltuvia opiskelumenetelmiä. Opiskelijaa harjaannutetaan omien valintojen suunnitteluun ja tekemiseen sekä vastuuseen valinnoistaan. Tavoitteena on, että opiskelija sisäistää elinikäisen oppimisen merkityksen. Ohjauksessa käsitellään monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti erilaisia jatko-opintoihin ja urasuunnitteluun liittyviä vaihtoehtoja opiskelijan omien suunnitelmien ja valintojen tueksi sekä ohjataan opiskelijaa näihin liittyvässä tiedonhaussa. Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen suunnitelman, joka pitää sisällään opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman. Opiskelija päivittää suunnitelmiaan oppilaitoksen ohjaushenkilöstön tuella.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Lyseo antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehdytetään oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Lukioaikana järjestetään mahdollisuuksia tutustua sekä työelämään että opiskeluun jatko-opiskelupaikoissa. Jatko-opintoihin siirtymiseen kiinnitetään huomiota lukio-opintojen loppuvaiheessa.

Opiskelija saa tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea. Osaksi opetussuunnitelmaa on laadittu ohjaussuunnitelma, joka osaltaan toimii koko oppilaitoksen ohjaustyön kehittämisen välineenä. Ohjaussuunnitelmasta käyvät ilmi ohjaustoiminta ja sen tavoitteet, ohjaukseen liittyvien tehtävien ja työn jakautuminen lukion koko henkilöstön kesken, ohjaus koulutuksen nivelvaiheissa, kuvaus ohjausta koskevan yhteistyön järjestämisestä keskeisten yhteistyökumppaneiden, kuten jatko-opintopaikkojen, työelämän ja muiden lukion ulkopuolisten tahojen, kanssa. Ohjaussuunnitelmasta käy ilmi myös huoltajien kanssa tehtävä ohjaukseen liittyvä yhteistyö. Ohjaussuunnitelma on tämän opetussuunnitelman liitteenä.

4.3. Oppimisen ja opiskelun tuki

Oppimisen ja opiskelun tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa. Tuki järjestetään ottaen huomioon opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat, vahvuudet ja kehitystarpeet. Oppimisen ja opiskelun tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijoiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys, oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen.

Jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus omista lähtökohdistaan onnistua oppimisessa, kehittyä oppijana sekä kasvaa ja sivistyä ihmisenä. Huomiota kiinnitetään opiskelijan oppimisen valmiuksiin, oppimaan oppimisen taitojen kehittämiseen ja mahdollisuuteen ottaa vastuuta omasta opiskelustaan, sen suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Opiskelijalle ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista ja huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan opiskelijan tavoitteellista oppimista.

Opiskelija voi olla tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan, tai tuen tarve voi johtua esimerkiksi kielellisestä, matemaattisesta, motorisesta tai tarkkaavaisuuden häiriöstä. Se voi liittyä myös sosiaaliin vaikeuksiin, mielenterveyden tai elämäntilanteen ongelmiin. Lähtökohtana tuen tarpeen arvioinnissa on yhteistyö ja vuorovaikutus opiskelijan ja mahdollisuuksien mukaan myös huoltajien

kanssa. Tuen suunnittelu perustuu saatavilla olevaan tietoon opiskelijan tuen tarpeesta ja mahdollisesti aiemmin annetusta tuesta. Tukitoimien suunnittelu ja toteuttaminen aloitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tarvittaessa tuen suunnittelussa on mukana myös opiskeluhuoltohenkilöstöä.

Kielellisten vaikeuksien selvittämiseksi erityisopettaja testaa kaikki ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat ns. lukiseulalla. Seulan pohjalta tehdään tarvittaessa yksilötestejä. Testitulosten perusteella erityisopettaja suosittelee mahdollisia tukitoimia. Tarvittavat tukitoimet ja tuki eri oppiaineissa kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.

Opettaja suunnittelee tarvittavat tukitoimet opettamalleen kurssille yhdessä opiskelijan kanssa. Tarvittaessa tuen suunnittelussa on mukana muita asiantuntijoita, esimerkiksi erityisopettaja ja opinto-ohjaaja. Jokaisen opettajan tehtävänä on antaa kannustavaa palautetta ja ohjata tukea tarvitsevaa opiskelijaa siten, että hänen itseluottamuksensa, itsearviointitaitonsa ja oppimaan oppimisen taitonsa sekä kykynsä suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat.

Opiskelijan tarvetta erityisjärjestelyihin ylioppilastutkinnon kokeissa arvioidaan hänen lukioaikana tarvitsemansa ja saamansa tuen pohjalta. Häntä ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa sekä sovitaan yhteistyöstä opiskelijan tarvitsemien erityisjärjestelyjen kokeilemiseksi ja harjoittelemiseksi.

4.4. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat keskeisiä koulumme toimintaa ohjaavia arvoja.

Lähtökohtana on, että lisälmen lyseossa ketään ei syrjitä eikä kenellekään anneta erityisoikeuksia esimerkiksi mielipiteiden, sukupuolen, sukupuolisen suuntautumisen, uskonnon tai etnisen taustan vuoksi.

Yhdenvertaisuutta edistävät toimenpiteet kirjataan oppilaitoskohtaiseen yhdenvertaisuussuunnitelmaan ja naisten ja miesten välistä tasa-arvoa edistävät toimenpiteet oppilaitoskohtainen tasa-arvosuunnitelmaan. Molemmat suunnitelmat laaditaan vuoden 2016 loppuun mennessä osaksi tätä opetussuunnitelmaa (liitteeksi). Suunnitelmat päivitetään vähintään kolmen vuoden välein.

4.5. Opiskelijan ojentaminen

lisälmen lyseon suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista on kirjattu tämän opetussuunnitelman liitteeseen "Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista".

5. OPISKELUHUOLTO JA TURVALLISUUS

lisälmen lyseon opiskeluhuollon tavoitteena on edistää opiskelijan oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhuoltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhuoltona.

Opiskeluhuollon kokonaisuuteen sisältyvät lyseossa toteutettava opiskeluhoolto sekä opiskeluhoollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Palveluiden järjestämisestä vastaa Iisalmen kaupunki. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaan opiskelijan sairaanhoitopalveluja.

Opiskeluhoolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhoolto toteutetaan yhteistyössä opiskelijan ja hänen huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoolto on kaikkien Iisalmen lyseossa työskentelevien ja opiskeluhoitopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensimmäinen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista on lyseon henkilökunnalla.

Opiskeluhoollon suunnittelua ja toteuttamista ohjaa oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma, joka on tämän opetussuunnitelman liitteenä. Opiskeluhoitosuunnitelman laadinnassa on kuultu opiskelijakuntaa, huoltajia, opettajia sekä kuraattoria. Suunnitelma päivitetään vuosittain, jolloin sitä peilataan Iisalmen kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

6. KOULUN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Toiminnan arviointi on tärkeä osa koulun kehittämistä. Sen avulla pyritään varmistamaan toiminnan korkea laatu ja turvaamaan nuorille opetukselliset ja sivistykselliset perusoikeudet.

Koulun laatukäsikirja sisältää arviointisuunnitelman, jonka mukaan koulu arvioi vuosittain oman ja opetuksenjärjestäjän toimintaa ja tiedottaa tuloksista. Arviointityössä ovat mukana koulun henkilökunta, opiskelijat ja heidän huoltajansa.

Lyseon **laatukäsikirja** tarjoaa käytännön työkalun arvioida koulutoimea koskevien päätösten lyhyen ja pidemmän aikavälin vaikutuksia lukion toimintaan ja opiskelijan arkeen. Lyseon strategia ja laatukäsikirja ovat tämän opetussuunnitelman liitteenä.

Koulussa käydään **arviointikeskusteluja** (1) opettajainkokouksissa, jolloin pääpaino on koulun toiminnan kokonaisvaltaisessa arvioinnissa, tavoitteiden toteutumisessa ja koulun profiilin kehittymisen seurannassa, (2) henkilökunnan kehityskeskusteluissa, jolloin tarkastellaan opettajien ja muun henkilökunnan roolia koulun toiminnassa, (3) opiskelijakunnan hallituksen kokouksissa, jolloin tarkastellaan koulun toimintaa opiskelijan näkökulmasta, sekä (4) vanhempainilloissa, jolloin tarkastellaan huoltajien näkökulmaa koulun toimintaan.

Koulun **työsuunnitelmassa** määritellään lukuvuoden opetuksen ja kasvatuksen päätavoitteet ja toiminnan painoalueet sekä arvioidaan edellisen vuoden tavoitteiden toteutuminen.

Opiskelijoilta pyydetään vuosittain **lukuvuosipalaute**, jossa opiskelijat arvioivat muun muassa opetusjärjestelyjä, opetustiloja, omaa työskentelyään ja koulun ilmapiiriä ja työviihtyvyyttä.

7. LYSEON TUNTIJAKO JA KIELIOHJELMA

Iisalmen lyseossa noudatetaan lukion valtakunnallista tuntijakoa, joka täydennettynä lyseon koulu-kohtaisilla kursseilla muodostaa Iisalmen lyseon tuntijaon.

OPPIAINE	PAKOLLISET valtakunnalliset	SYVENTÄVÄT valtakunnalliset	SYVENTÄVÄT paikalliset	SOVELTAVAT paikalliset
Äidinkieli ja kirjallisuus Suomi toisena kielenä	1 2 3 4 5 6 1 2 3 4 5 6	7 8 9 7 8 9	10 11 12 13	
Kielet				
A1 Englanti	1 2 3 4 5 6	7 8	9	10 11 12 13
B1 Ruotsi	1 2 3 4 5	6 7	8	9 10 11
B2 Ranska		1 2 3 4 5 6		7
B2 Saksa		1 2 3 4 5 6		7
B2 Venäjä		1 2 3 4 5 6		7
B2 Espanja		1 2 3 4 5 6		7
B3 Ranska		1 2 3 4 5 6 7 8		9
B3 Saksa		1 2 3 4 5 6 7 8		9
B3 Venäjä		1 2 3 4 5 6 7 8		9
B3 Espanja		1 2 3 4 5 6 7 8		9
Matematiikka kaikille yhteinen kurssi lyhyt oppimäärä tai pitkä oppimäärä	1 2 3 4 5 6 2 3 4 5 6 7 8 9 10	7 8 11 12 13	9 14	10 11 15 16 17
Ympäristö- ja luonnontieteet				
Biologia	1 2	3 4 5		6 7
Maantiede	1	2 3 4		5
Fysiikka	1	2 3 4 5 6 7	9	8
Kemia	1	2 3 4 5		6 7
Katsomusaineet				
Uskonto, ev.lut tai Uskonto, ort. tai Elämäkatsomustieto	1 2 1 2 1 2	3 4 5 6 3 4 5 6 3 4 5 6		7
Filosofia	1 2	3 4		5
Psykologia	1	2 3 4 5	6	7
Historia	1 2 3	4 5 6	7 8 9	
Yhteiskuntaoppi	1 2 3	4	5 6	
Taito- ja taideaineet				
Liikunta	1 2	3 4 5	6 7 8	9 10
Musiikki (väh.1) *	1 - 2	3 4		
Kuvataide (väh.1)*	1 - 2	3 4		5 6 7 8
Terveystieto	1	2 3	4	
Opinto-ohjaus	1 2			3 4
Teemaopinnot		1 2 3		
Lukiodiplomit		2 4 5 6		
Taiteiden väliset kurssit		1 2 3		
Tietotekniikka			1 2 3 4 5	
Perusvalmiuksien kurssi				1
Kansainvälisyyskurssit				1 2
Metsävaellus				1
Abitoimikuntakurssi				1
Mentorikurssi				1
Yrittäjyyskurssit				1 2
Venäjä äidinkielenä	1 2 3 4 5 6			
Kurssien arviointi	numeroarvosana	numeroarvosana	numeroarvosana tai suoritusmer- kintä	suoritusmer- kintä

*Kuvataidetta ja musiikkia valittava yhteensä kolme kurssia (KU1 ja MU1 sekä KU2 tai MU2)

Kieliohjelma

Iisalmen lyseon kieliohjelman tavoitteena on taata opiskelijoille laaja ja monipuolinen kielitaito. Kieliohjelmasta tiedotetaan lyseoon hakeutuvia, lyseolaisia ja heidän huoltajiaan.

Lyseossa tarjotaan opiskeltavaksi seuraavia kieliä:

- A1 englanti (alakoulussa alkanut kieli)
- B1 ruotsi (yläkoulun 7. luokalla alkanut kieli)
- B2 ranska, saksa, venäjä ja espanja (yläkoulun 8. luokalla alkanut kieli)
- B3 ranska, saksa, venäjä ja espanja (lukiossa alkanut kieli)

B2- ja B3-kielen opetuksen järjestäminen riippuu opiskelijamäärästä. Jos kielen valinnoita on hyvin vähän, oppimäärää ei välttämättä aloiteta joka lukuvuosi. Mikäli yksittäisen kielen kurssin valinnoita on hyvin vähän, jokin kurssi tai jotkin kurssit voidaan edellyttää opiskeltavaksi verkossa tai itsenäisesti opettajan ohjauksessa. Yhdysryhmäopetuksessa kaksi kielen eri kurssia opetetaan samassa opetusryhmässä siten, että molemmilla kursseilla noin puolet opetusajasta on lähiopetusta ja puolet on omaehtoista työskentelyä samassa luokkatilassa joko yksin tai ryhmässä. Rehtori päättää opetuksen järjestämisluodon ottaen huomioon ryhmäkoon ja käytettävissä olevat resurssit.

8. AIKUISILLE TARKOITETTU TUNTIJAKO JA OPETUSSUUNNITELMA

Iisalmen lyseossa opiskelevat aikuisopiskelijat noudattavat opinnoissaan aikuisten lukiokoulutuksen valtakunnallista tuntijakoa ja kursseja. Muutoin aikuisten lukiokoulutuksessa noudatetaan soveltuvin osin nuorille tarkoitettua opetussuunnitelmaa.

	Pakolliset valtakunnalliset	Syventävät valtakunnalliset
Kieli- ja kommunikaatio-opinnot		
Äidinkieli ja kirjallisuus	5	1
A1 Englanti	6	2
B1 Ruotsi	5	2
Muut kielet		6
Matematiikka		
Yhteinen opintokokonaisuus	1	
Pitkä oppimäärä	9	3
Lyhyt oppimäärä	5	2
Luonnontieteelliset opinnot		
Fysiikka	1–2	5
Kemia	1–2	3
Biologia	1–2	3
Maantiede	1–2	2
Humanistis-yhteiskunnalliset ja		
Uskonto/elämänkatsomustieto	1	5
Historia	2	4
Yhteiskuntaoppi	2	2
Filosofia	1	3
Psykologia		5
Teemaopinnot		
		1
Muut lukion tehtävään kuuluvat opinnot		

Lukion oppimäärään vaadittava vähimmäiskurssimäärä on 44. Alle 18-vuotiaana lukion aloittaneen kurssimäärä on 48, joka sisältää yhden kurssin liikuntaa, yhden terveystietoa ja kaksi kurssia musiikkia ja/tai kuvataidetta.

9. OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

9.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus järjestetään siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa elinikäisen oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan tietoisuutta ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään kestävästä elämäntavan välttämättömyyden ja moniulotteisuuden. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta myös oppiainerajojen yli. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Opiskelija saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä osaa tuottaa ja tulkita erilaisia tekstejä. Opiskelija tottuu arvioimaan tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija harjaantuu toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että vierailla kielillä. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessäkin työskentelyssä.

Lukio-opiskelu rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelija saa kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Opiskelija ymmärtää fyysisen aktiivisuuden ja terveelliset elämäntavat terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka elinikäisen opiskelun taito ja tahto.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuoli- ja tasa-arvotietoiselle opetukselle. Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa ammattiaan. Opetus vahvistaa opiskelijan yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

9.2. Oppiaineet

ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on lukio-opetuksen keskeinen taito-, tieto-, kulttuuri- ja taideaine. Se tarjoaa aineksia kielellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen sekä oman identiteetin rakentamiseen. Opetus kehittää ajattelemisen taitoja ja vahvistaa sekä arjessa että opiskelussa tarvittavia oppimaan oppimisen taitoja ja vuorovaikutusosaamista. Se saa sisältöjä kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteistä sekä kulttuurin tutkimuksesta. Oppiaine on osa lukion kieli-, kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on taito ilmaista itseään suullisesti ja kirjallisesti eri tilanteiden vaatimalla tavalla. Opetus tähtää sellaiseen kielen ja kirjallisuuden tuntemukseen sekä kielenkäyttö-, teksti-, moniluku-, vuorovaikutus- ja mediataitoihin, joita jatko-opinnot, työelämä ja yhteiskunnassa toimiminen edellyttävät. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit voivat koostua sanoista, kuvista, äänistä, numeroista tai niiden yhdistelmistä tai muista symbolijärjestelmistä. Opetus ohjaa aktiiviseen tiedon hankkimiseen, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tulkintaan ja eettiseen pohdintaan.

Kirjallisuudenopetuksen tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, lukukokemusten syventäminen sekä tekstien erittelemisen ja tulkitsemisen eri näkökulmista. Kirjallisuus tarjoaa elämyksiä ja tukee kriittisen ajattelun, empatian ja identiteetin sekä eettisen ja esteettisen pohdinnan kehittymistä ja kulttuuriperintöön tutustumista. Kirjallisuuden lukeminen monipuolistaa omaa ilmaisua.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus mahdollistaa omasta kielellisestä ja kulttuurisesta taustasta lähtevän identiteetin rakentamisen moninaisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Tavoitteena on oppia arvostamaan monikielisyyttä, kulttuurista monimuotoisuutta, kielellisiä ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, sillä eri tieto- ja taitoalueet ovat yhteydessä toisiinsa. Opiskelussa käytetään monipuolisia menetelmiä ja vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten verkkoympäristöjä, kirjastoja ja kulttuurilaitoksia, sekä opiskelijoille merkityksellisiä, elämyksellisiä ja oppimisen iloa tuottavia tehtäviä. Tekstejä tuotetaan, tulkitaan ja jaetaan sekä yksin että yhdessä, myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien opetuksessa tehdään yhteistyötä oppimäärien välillä ja muiden oppiaineiden kanssa.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS -OPPIMÄÄRÄ

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää suomen kielen taitoa, moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä erityisesti suomalaisen kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden, omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille. Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä suomen kielen asema Suomen enemmistökielenä ja opetuksen kielenä sekä saamen kieli maan alkuperäiskansan kielenä. Suomen kieli on sekä opetuksen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Opetuksessa toteutetaan oppimäärän sisäistä integraatiota: lukeminen, kirjoittaminen, puhuminen, vuorovaikutus, kieli, tekstit, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikilla kursseilla kehitetään kirjoitetun yleiskielen hallintaa ja teksti-, puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä luetaan kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta. Kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen kuuluvat kurssien sisältöihin.

Opetuksen tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa suomen kielen taitoaan sekä teksti- ja vuorovaikutustaitojaan niin, että hän pystyy tavoitteelliseen ja tarkoituksenmukaiseen itsensä ilmaisemiseen ja vuorovaikutukseen
- syventää ja monipuolistaa tietojaan kielestä, kauno- ja tietokirjallisuudesta, mediasta sekä vuorovaikutuksesta ja osaa hyödyntää niihin liittyviä käsitteitä
- syventää monilukutaitoaan siten, että hän osaa eritellä, tulkita, arvioida, hyödyntää ja tuottaa erilaisia tekstejä ja tekstikokonaisuuksia tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- monipuolistaa vuorovaikutusosaamistaan siten, että osaa eritellä ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita tietoisena niiden konteksteista, niihin liittyvistä vuorovaikutusilmiöistä ja -taidoista sekä vuorovaikutusetiikasta
- ymmärtää yhteisen kirjakielen tarpeellisuuden, tiedon- ja tieteenalojen kielen merkityksen ja hallitsee yleiskielen normit
- syventää kielen ja kirjallisuuden tuntemustaan ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa yleissivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään ja rakentaa maailmankuvaansa ja identiteettiään
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tietolähteitä, tiedon luotettavuutta, käyttökelpoisuutta ja tarkoituksiperiä sekä etsiä ja valikoida tilanteeseen sopivan tietolähteen
- ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia ja käyttää lähteitä oikein
- osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti kaikilla oppimäärän osa-alueilla sekä ymmärtää digitaalisuuden vaikutuksia kieleen, teksteihin ja vuorovaikutukseen
- nauttii kielestä ja kulttuurista ja arvostaa niiden monimuotoisuutta sekä ymmärtää niiden historiallisten juurten merkityksen ja näkyvyyden nykykulttuurissa.

Aihekokonaisuudet

Äidinkielessä ohjataan aktiiviseen kansalaisuuteen ja työelämään harjoittelemalla suullista ja kirjallista vaikuttamista sekä tekstien tuottamista. Teksteissään opiskelijat pohtivat muun muassa hyvinvointia ja turvallisuutta, kestävästä elämäntapaa ja globaalia vastuuta, kulttuurien tuntemusta ja kansainvälisyyttä sekä yhteiskuntaa. Kurssityöt vahvistavat sisäistä yrittäjyyttä. Monilukutaito ja mediat ovat keskeisiä sisältöjä kaikilla kursseilla. Työskentelyssä hyödynnetään teknologiaa.

Arviointi

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän arviointi kohdistuu oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin kurssikohtaisiin tavoitteisiin. Kurssin tavoitteet kerrotaan opiskelijalle, jotta sekä opettaja että opiskelija voivat seurata kurssilla edistymistä. Oppimisprosessin aikainen arviointi, henkilökohtainen tavoitteenasettelu, itsearviointi, vertaisarviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään osaamistaan. Kurssiarvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana. Arviointi on monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Itsearviointitaitojen avulla opiskelija rakentaa myönteistä ja realistista käsitystä itsestään puhujana, tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Pakolliset kurssit

1. Tekstit ja vuorovaikutus (ÄI1)

Opiskelijan käsitys monimuotoisista teksteistä ja vuorovaikutuksesta syvenee. Hänen monilukutaitonsa sekä kykynsä toimia vuorovaikutustilanteissa tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti lisääntyvät. Hän harjaantuu tarkkailemaan ja kehittämään omia taitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana erilaisissa ympäristöissä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hahmottamaan tekstejä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- kehittää taitoaan tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja
- monipuolistaa käsitystään kirjoittamisesta, lukemisesta ja puhumisesta vuorovaikutuksellisenä, yhteisöllisenä ja yksilöllisenä ilmiönä
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana
- lisää tietoaan ja taitojaan puhumisesta ja ryhmäviestinnästä.

Keskeiset sisällöt

- oman viestijäkuvan kehittyminen puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana ja lukijana
- tekstin käsite ja tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit ja niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen, tekstien tavoitteen, kontekstin, sisällön, rakenteen ja näkökulmien erittely sekä tiedon soveltaminen omaan ilmaisuun
- tekstien monimuotoisuus, erityisesti mediatekstit ja kuvat mediassa

- tekstien moniäänisyys
- proosan erittely ja tulkinta: fiktiiviset ja faktatekstit, erityisesti romaanien ja novellien analyysi
- tiedonhankinnan ja arvioinnin taidot, verkkolukeminen, lähdekritiikki, lähdeviittaukset
- tekstien referointi, kommentointi ja aineiston pohjalta kirjoittaminen sekä yhdessä kirjoittaminen
- ryhmäviestintätaidot ja ryhmädynamiikka tavoitteellisessa ryhmäkeskustelussa

2. Kieli, kulttuuri ja identiteetti (ÄI2)

Opiskelijan käsitys kielen ja muiden ilmaisutapojen merkityksiä rakentavasta luonteesta, kielen vaihtelusta, kulttuurin merkityksestä ja vuorovaikutuksesta monipuolistuu. Opiskelija saa yleiskuvan siitä, mikä merkitys kielellä ja kulttuurilla on yksilön identiteetille ja yhteiskunnalle.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kieli- ja tekstitietoisuuttaan sekä ymmärtää kielen ja kirjallisuuden yhteiskunnallisen, yksilöllisen, yhteisöllisen ja merkityksiä rakentavan tehtävän
- oppii ymmärtämään kielen rakenteita ja käyttämään kieliopillisia käsitteitä tekstejä eritellessään
- ymmärtää suomen kielen aseman maailman kielten joukossa
- ymmärtää Suomen kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden, äidinkielen ja kielitaidon sekä tiedon- ja tieteenalojen kielten merkityksen
- oppii suunnittelemaan, muokkaamaan ja laatimaan puhuttuja ja kirjoitettuja asiatekstejä, antamaan ja vastaanottamaan palautetta sekä arvioimaan puhe- ja kirjoitustaitojaan.

Keskeiset sisällöt

- kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin merkitys identiteetin rakentamisessa
- kielen rakenteiden ja muiden merkityksiä rakentavien ilmaisutapojen analyysi, kielen metaforisuus
- suomen kielen vertailu muihin kieliin, kielen vaihtelu ja muuttuminen, kirjakielen normit, kehittäminen ja ohjailu, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, kielen ja kulttuurin yhteys, monikielisyys, kielten elinvoimaisuus
- kurssin teemaan liittyviä fiktiivisiä ja faktatekstejä
- kirjoittaminen prosessina: ideointi, suunnittelu, aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta, jäsentely, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja viimeistely
- informatiivisen puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen

3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (ÄI3)

Opiskelijan käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä syvenee. Opiskelija harjaantuu tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä ja nauttimaan kaunokirjallisuudesta sen eri muodoissaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu lukemaan fiktiivisiä tekstejä analyttisesti ja eläytyen sekä omaa lukemistaan reflektoiden
- syventää käsitystään kaunokirjallisuudesta ja sen vaikutuskeinoista
- monipuolistaa taitoaan eritellä ja tulkita kaunokirjallisuutta sopivaa käsitteistöä ja lähestymistapaa hyödyntäen ja oppii perustelemaan tulkintaansa
- oppii ymmärtämään kielen poeettista luonnetta
- syventää ryhmäviestintätaitojaan.

Keskeiset sisällöt

- kaunokirjallisuuden lajit sekä niiden moninaisuus ja muuttuvuus
- monitulkintaisuus, kielen kuvallisuus ja tekstuaaliset keinot kaunokirjallisuudessa ja omissa teksteissä
- proosan, lyriikan ja draaman erittely ja tulkinta, erityisesti näytelmien ja runojen analyysi
- monimuotoisten tekstien kerronnan ja ilmaisun tarkastelua, esimerkiksi teatterin, elokuvan ja taidekuvien erittelyä ja tulkintaa
- kirjallisuuden pohjalta kirjoittaminen
- tavoitteellinen kirjallisuuskeskustelu sekä keskustelun erittelyä ja arviointia ryhmätaitojen näkökulmasta

4. Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI4)

Opiskelija oppii tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta erityisesti vaikuttamisen ja osallisuuden näkökulmista. Hän perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- osaa perustella niin kirjoittajana kuin puhujanakin monipuolisesti näkemyksiään
- oppii tarkastelemaan ja arvioimaan tekstejä ja niiden välittämiä arvoja esimerkiksi ideologisista ja eettisistä lähtökohdista
- osaa tarkastella kirjallisuuden, muun taiteen ja median yhteiskunnallista vaikutusta ja kulttuurista merkitystä.

Keskeiset sisällöt

- vaikuttamisen ja argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot
- vaikuttamisen kielelliset ja visuaaliset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, tiedon- ja tieteenalojen puhettavat ja näkökulmat, tiedonhankinta ja -hallinta, viestinnän eettisyys
- sananvapaus, sensuuri, lähdekritiikki, tekijänoikeudet, mediakritiikki
- kantaa ottavan ja vaikuttavan kauno- ja tietokirjallisuuden keinoja ja lajeja
- argumentointitaidot, kantaa ottavien kirjoitusten ja puheenvuorojen harjoittelu

5. Teksti ja konteksti (ÄI5)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden konteksteja. Opiskelija harjaantuu erittelemään, tulkitsemaan ja tuottamaan erityyppisiä ja -lajisia tekstejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan tekstejä niiden maantieteellisissä, kielellisissä, ajallisissa ja kulttuurisissa konteksteissa ja suhteessa muihin teksteihin
- oppii erittelemään tekstien tyylipiirteitä
- kehittää ja laajentaa omia suullisia ja kirjallisia ilmaisutapojaan
- tuntee suomalaisen kaunokirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia sekä teemoja ja osaa sijoittaa ne kulttuurikontekstiinsa.

Keskeiset sisällöt

- tekstien tarkastelua ihmiskuvan, maailmankuvan, arvo- ja aatemaailman ilmentäjinä sekä tekstin ilmestymisajankohdan että nykyajan kontekstissa
- tyylin vaikutus tekstiin ja kielenhuoltoon tyylin näkökulmasta
- suomalaisen ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia
- kirjallisuussaiheisia kirjoitus- ja puhetehtäviä, esimerkiksi puheenvuoro, draama, essee

6. Nykykulttuuri ja kertomukset (ÄI6)

Opiskelija oppii tarkastelemaan nykykulttuurin ilmiöitä erityisesti kertomusten ja kertomuksellisuuden näkökulmasta. Opiskelijan käsitys suomalaisesta nykykulttuurista ja sen moninaisuudesta syvenee. Opiskelija syventää tietojaan vuorovaikutusetiikasta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy ajankohtaisiin teksteihin ja ilmiöihin
- syventää käsitystään kielen ja tekstien merkityksestä kulttuurissa
- syventää käsitystään kertomuksista ja kertomuksellisuudesta kulttuurien keskeisenä ilmiönä sekä kerronnan ja ilmaisun keinoista
- tuntee Suomen ja muiden maiden nykykirjallisuuden ja -kulttuurin keskeisiä teoksia ja teemoja
- oppii toimimaan eettisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- ajankohtaisia kielen ja kulttuurin ilmiöitä, esimerkiksi kielen ja tekstien muuttuminen digitaalisissa ympäristöissä, kieli ja identiteetti
- monimuotoisten tekstien ajankohtaiset lajit, esimerkiksi teatteri, mediatekstit, elokuva, kuvat
- kertomukset ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa ja muussa kulttuurissa, intertekstuaalisuus, kuten myytit ja klassikot nykykulttuurissa
- nykyteosten käsittelyä, puhe- ja kirjoitustehtäviä kurssin teemoista sekä kielenhuoltoa
- dialoginen vuorovaikutus ja vuorovaikutusetiikka, myös verkossa

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Puhe- ja vuorovaikutustaitojen syventäminen (ÄI7)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa puhe- ja vuorovaikutustaitojaan ja niihin liittyviä tietojaan sekä kehittää kykyään ennakoida, mukauttaa ja arvioida viestintäänsä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii arvioimaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus osallistua toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli Puhvi-kokeeseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan vuorovaikutuksen luonteesta, ominaispiirteistä ja puheyhteisöistä
- syventää käsitystään vuorovaikutussuhteiden rakentumisesta, ylläpitämisestä ja jännitteistä
- kehittää kykyään toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä rakentaa ja ylläpitää vuorovaikutussuhteita
- kehittää viestintärohkettaan sekä esiintymis- ja ryhmätaitojaan
- tunnistaa ja osaa analysoida sekä puhujan että sanoman luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä
- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja eri näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteiden ja vuorovaikutussuhteiden osatekijät ja ominaispiirteet
- puhuttujen tekstien erittely, tulkinta, arviointi
- kielellinen ja ei-kielellinen viestintä
- arjen vuorovaikutustilanteet
- esiintymisen, neuvottelujen, kokousten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja menettelytavat sekä argumentointitaidot niissä
- esiintymis- ja ryhmätaitojen harjoittelu
- puheviestinnän kulttuurisia piirteitä

8. Kirjoittamistaitojen syventäminen (ÄI8)

Opiskelija syventää taitojaan tuottaa erilaisia tekstejä, erityisesti asiatyylisiä laajoja aineistopohjaisia tekstejä. Opiskelija perehtyy ajankohtaisiin kulttuurin, median ja yhteiskunnallisen keskustelun aiheisiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitojaan oman tekstinsä näkökulman valinnassa, aiheen käsittelyssä, lähteiden valinnassa, ajattelun itsenäisyydessä ja ilmaisun omaäänisyydessä
- varmentaa taitoaan valmistella sisällöltään, rakenteeltaan ja tyyliltään ehyttä ja johdonmukaista tekstiä
- kykenee keskustellen ja kirjoittaen käsittelemään ajankohtaisia teemoja

- löytää itseään kiinnostavia tekstejä ja osallistuu niistä käytävään keskusteluun tuottamalla omaa tekstiä.

Keskeiset sisällöt

- kirjoitusprosessi, erityisesti tekstin muokkaaminen ja viimeistely palautteen perusteella sekä yhdessä kirjoittaminen, tekstien jakaminen
- tekstien ymmärrettävyyden, havainnollisuuden ja eheyden harjoittelua sekä kielenhuoltoa
- kirjoittaminen monipuolisen aineiston pohjalta, kuten fiktiivisten ja faktatekstien sekä monimuotoisten tekstien pohjalta
- mediatekstien tuottamista ja analyysia

9. Lukutaitojen syventäminen (ÄI9)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan eritellä, tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä. Hänen kriittinen ja kulttuurinen lukutaitonsa syvenee. Opiskelija harjaantuu tuottamaan tekstien tulkintoja sekä puhuen että kirjoittaen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa taitoaan lukea analyttisesti, kriittisesti, eläytyvästi ja luovasti erilaisia tekstejä
- syventää käsitystään monilukutaidosta, tekstien piirteistä, ominaisuuksista ja tekstilajeista
- varmentaa kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan sekä lukustrategioitaan
- syventää käsitystään tiedon- ja tieteenalojen kielistä ja puhetavoista.

Keskeiset sisällöt

- tekstitiedon ja -analyysin syventäminen, kielen, kirjallisuuden, kuvan ja median käsitteiden käyttö tekstien erittelyssä, tulkinnassa ja arvioinnissa
- fiktiivisten ja faktatekstien sekä monimuotoisten tekstien analysointia eri näkökulmista
- tekstikokonaisuuksien lukeminen, esimerkiksi esseiden, romaanien, novellien, tietokirjojen ja oppiaineen alaan kuuluvien tietotekstien lukeminen

Paikalliset syventävät kurssit

10. Kielenhuolto (ÄI10)

Opiskelija kertaan kielen- ja tyylinhuoltoa päättökoetta, tulevia opintoja ja työelämää varten.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii karsimaan kirjoitetusta kielestä virheitä ja heikkouksia
- oppii muokkaamaan tekstinsä tyyliä.

Keskeiset sisällöt

- oikeinkirjoitus
- sananvalinta
- virkkeiden ja lauseiden hiominen
- välimerkit
- aineistonkäyttö

11. Kirjallisuus (Ä11)

Opiskelija harjaantuu vastaamaan ylioppilaskokeen kirjallisuustehtäviin. Kurssilla tutustutaan klassikoteksteihin ja nykykirjallisuuteen. Kurssilla painotetaan kirjallisuutta myös lukuelämyksenä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaa keskeiset kirjallisuusanalyysin käsitteet
- perehtyy kirjallisuuden lajeihin
- harjoittelee teosten erittelyä ja tulkintaa
- harjoittelee kirjallisuudesta kirjoittamista ja keskustelemista.

Keskeiset sisällöt

- kertomakirjallisuuden rakenteet
- lyriikan erityispiirteet
- näytelmäkirjallisuus

12. Mediatekstit (Ä12)

Opiskelija tutustuu mediateksteihin ja oppii tarkastelemaan niitä kriittisesti. Hän seuraa ja vertailee ajankohtaisen aiheen uutisointia eri medioissa. Hän oppii myös tuottamaan mediatekstejä itse.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa median tekstilajit
- syventää mediakriittistä lukutaitoaan.

Keskeiset sisällöt

- tekstilajit
- argumentaatio
- sävy ja tyyli
- eri tieteenalojen tekstit
- lähdekriittisyys

13. Ylioppilaskoe (ÄI13)

Opiskelija syventää äidinkielen ylioppilaskokeessa vaadittavia tietoja ja taitoja: kirjoitus- ja lukutaitoa ja kielenhuoltoa. Kurssilla kerrataan erilaisia tehtävätyyppejä ja käydään läpi esimerkkitekstejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, millainen äidinkielen ja kirjallisuuden ylioppilaskoe on
- tuntee tehtävätyypit ja kokeen arviointikriteerit
- hioo kirjoitus- ja lukutaitoaan
- kertaa kielenhuoltoa.

Keskeiset sisällöt

- ylioppilastutkintolautakunnan äidinkielen yleisohjeet
- esimerkkitekstit ja -koevastaukset
- kielenhuolto

VIERAAT KIELET

Kieltenopetus syventää perusopetuksessa aloitettua kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä. Opiskelijoita ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan ja laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan. Kielten opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jossa tekstillä tarkoitetaan sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Kieltenopetus edistää osallistamista opiskelijoiden monilukutaitoa.

Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti sekä tarjoaa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa. Opetus vahvistaa opiskelijoiden halua ja taitoa toimia kulttuurisesti, kansainvälisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa hyödynnetään, ja opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä. Opetus antaa valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa ja syventää opiskelijoiden maailmankansalaisen taitoja.

Opiskelijoita rohkaistaan hankkimaan elinikäisiä kielenopiskelutaitoja tunnistamalla itselleen sopivia tapoja oppia kieliä, arvioimalla oman oppimisensa edistymistä sekä näkemään kielitaito myös työelämätaidona. Kielten opiskelussa ja kielivalinnoissa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa kannustamalla ennakkoluulottomuuteen ja käsittelemällä monipuolisesti erilaisia aiheita.

Kieltenopetuksessa hyödynnetään tutkivaa oppimista käyttäen monipuolisia ja opiskelijalähtöisiä menetelmiä. Opiskelijoita ohjataan hakemaan, arvioimaan ja käsittelemään tietoa osaamillaan kielillä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskeluympäristöjen osana.

Kieltenopetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla kielenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun kokonaisuuksien hallintaa ja oppiaineraajat ylittävää työskentelyä. Opiskelijoille tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Aihekokonaisuudet, teemaopinnot ja muu oppiaineraajat ylittävä opiskelu kannustavat opiskelijoita hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan.

Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijoiden eteneminen taitotasolla tapahtuu eri tahdissa, mikä edellyttää tehtävien eriyttämistä tai muuta tukemista.

Vieraiden kielten opetuksen yhteisenä tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu hyödyntämään kielitaitoaan luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana
- vankentaa kohdekielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa myös kielirajat ylittäen
- kehittyy tavoitteellisenä kielten oppijana ja osaa soveltaa kielenopiskelustrategioita
- ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen ja kielitaidon myötä kasvavat toimintamahdollisuudet
- osaa arvioida omaa osaamistaan sekä suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten jatko-opintojen, työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmasta.

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa eri kielissä tai oppimäärissä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasot alla olevan taulukon mukaisesti ja osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin taitotasoihin. Opiskelija asettaa omia tavoitteitaan, arvioi taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovai- kutuksessa	Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
Englanti A	B2.1	B2.1	B2.1
Muut kielet B2	A2.2	A2.2	A2.2
Muut kielet B3	A2.1	A2.1	A2.1

Arviointi

Vieraissa kielissä arviointi perustuu vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden sekä kieli- ja oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat vieraiden kielten yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvien osien eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

A-oppimäärän syventävän kurssin 8 ja B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

A1-KIELI, ENGLANTI**Opetuksen tavoitteet**

Englannin kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kehittyy englannin kielen käyttäjänä sekä toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin paikallisissa, kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- ymmärtää englannin kielen merkityksen ja roolin kansainvälisen kommunikaation kielenä
- osaa arvioida oman osaamisensa riittävyyttä jatko-opintojen näkökulmasta
- osaa suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmista
- saa kokemuksia laajempien englanninkielisten tekstien lukemisesta, tulkitsemisesta ja käsitte-lystä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B2.1 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjäyys ja työelämä

- Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjämäinen asenne ja työelämä ovat tärkeitä aiheita monilla englannin kursseilla. Opiskelijoille muun muassa pyritään antamaan valmiudet toimia englannin kielellä opiskelussa, työnhaussa ja työelämässä. Työelämä ja opiskelu painottuvat erityisesti kursilla ENA6.

Hyvinvointi ja turvallisuus

- Hyvinvointia ja turvallisuutta käsitellään sekä yksilötason näkökulmasta että yhteiskunnallisesta ja globaalista näkökulmasta. Nämä teemat painottuvat erityisesti kursseilla ENA2 ja ENA7.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

- Kestävää elämäntapaa ja globaalia vastuuta käsitellään laajasti kurssilla ENA107.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

- Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys ovat aiheita erityisesti kurssilla ENA3. Kurssilla tutustutaan englanninkielisten maiden kulttuureihin ja kulttuurisiin ilmiöihin.

Monilukutaito ja mediat

- Monilukutaito ja mediat ovat teemoja erityisesti kursseilla ENA3 ja ENA4.

Teknologia ja yhteiskunta

- Teknologia ja yhteiskunta ovat aiheina erityisesti kurssilla ENA5. Kurssilla pohditaan tieteen ja teknologian kehitystä ja vaikutuksia sekä yksilön että yhteiskunnan näkökulmasta.

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla

4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

1. Englannin kieli ja maailmani (ENA1)

Opiskelija kartoittaa kielitaidon eri osa-alueiden osaamistaan ja kehittämisen kohteitaan, analysoi ja arvioi omia kielenopiskelutaitojaan, asettaa tavoitteita englannin opiskelulle ja etsii keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Opiskelija pohtii maailman kielellistä monimuotoisuutta, englannin kieltä globaalina ilmiönä sekä kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamistaan. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuorten elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin.

2. Ihminen verkostoissa (ENA2)

Opiskelija harjoittelee toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Hän syventää taitoaan toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Hän harjaannuttaa taitoaan muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Lisäksi opiskelija monipuolistaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssi käsittelee ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Opiskelija pohtii myös teknologian ja digitalisaation merkitystä vuorovaikutukseen ja hyvinvointiin.

3. Kulttuuri-ilmiöitä (ENA3)

Opiskelija laajentaa ja syventää monilukutaitoaan. Opiskelija tekee eri tekstilajien tuotoksia, joissa painottuu tekstilajille ominainen kielellinen tarkkuus. Aihepiirejä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, englanninkieliset mediat sekä luova toiminta.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (ENA4)

Opiskelija kehittää tiedonhankintataitojaan ja kriittistä lukutaitoaan sekä harjoittelee aktiivista toimijuutta englannin kielellä. Hän tutustuu erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Opiskelija myös pohtii yksilöiden ja yhteisöjen vastuuta ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

5. Tiede ja tulevaisuus (ENA5)

Opiskelija syventää tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitojaan hakemalla tietoa häntä kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Hän harjaantuu jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantojaan. Hän pohtii erilaisia tulevaisuudenvisiona erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista sekä englannin kielen asemaa kansainvälisenä tieteen ja teknologian kielenä. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (ENA6)

Opiskelija syventää käsitystään kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana. Hän tutustuu tekstilajeihin, joita kohtaa mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Hän pohtii jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Opiskelija myös käsittelee talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämäänsä astuvan nuoren elämänpäiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Valtakunnallisilla syventävillä kursseilla opiskelija syventää taitoaan käyttää englannin kieltä eri tarkoituksiin. Hän harjoittelee tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kertaa kieli-tietoa tarpeidensa mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen englanninkielinen osuus tai kokonaisuus.

7. Kestävä elämäntapa (ENA7)

Opiskelija syventää taitoaan tulkita ja tuottaa englantia erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Hän analysoi tai tuottaa eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Opiskelija jatkaa oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta. Hän voi ottaa huomioon o tarpeensa ja kiinnostuksen kohteensa.

8. Viesti ja vaikuta puhuen (ENA8)

Opiskelija syventää taitoaan tuottaa kieltä suullisesti, taitoaan ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Hän vankentaa puhumisen sujuvuutta sekä harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Hän kertaa oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai täydentää niitä tarpeidensa mukaan.

Paikalliset syventävät kurssit

9. Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen (ENA9)

Kurssin aihealueita ovat kansainväliset ja ajankohtaiset asiat. Opiskelija valmistaa näyttekansion, joka koostuu häntä kiinnostavista ja kurssin aihepiireihin liittyvistä töistä. Materiaalina ovat esimerkiksi internet, lehdet ja videot.

Paikalliset soveltavat kurssit**10. History of the British Isles (ENA10)**

Opiskelija tutustuu Britannian ja Irlannin historiaan esihistoriasta nykypäivään. Hän laajentaa sanavarastoaan ja kehittää kuullun ymmärtämistään. Opiskelija saa valmiuksia osallistua englanninkieliin opetukseen jatko-opinnoissa, sillä opetus on kokonaan englanniksi. Kielioppiasioita ei käsitellä.

11. Englannin opintoihin valmentava kurssi (ENA11)

Opiskelija kertailee yläkoulussa opittuja kielioppiasioita ja sanastoa. Kurssi on tarkoitettu 1. vuosikurssin opiskelijoille, joilla on vaikeuksia englannin kielessä tai jotka muuten haluavat kerrata englantia. Opiskelija etenee kurssilla yksilölliseen tahtiin.

12. Kieliopin kertauskurssi (ENA12)

Opiskelija kertailee ja harjoittelee ylioppilaskirjoitusten kannalta keskeisiä kielioppiasioita. Kurssia suositellaan 2., 3. ja 4. vuosikurssin opiskelijoille, jotka haluavat kerrata ja vahvistaa kieliopin osaamistaan.

13. Ylioppilaskirjoituksiin valmentautuminen (ENA13)

Opiskelija käy läpi aikaisempia ylioppilaskirjoituksia ja perehtyy nykyisiin tehtävätyyppeihin sekä kertailee keskeisiä rakenteita. Kirjallinen tuottaminen painottuu.

B1-KIELI, RUOTSI

Ruotsin kielen opetus syventää perusopetuksessa aloitettua kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä. Opiskelijoita ohjataan kehittämään ruotsin kielen taitoaan ja laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan. Ruotsin kielen opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jossa tekstillä tarkoitetaan sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Kieltenopetus edistää osaltaan opiskelijoiden monilukutaitoa.

Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia ruotsia ja käyttää taitoaan rohkeasti sekä tarjoaa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa. Opetus vahvistaa opiskelijoiden halua ja taitoa toimia ruotsinkielisissä ympäristöissä sekä Suomessa että Ruotsissa kuin muuallakin, missä se on mahdollista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa hyödynnetään, ja opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä. Opetus antaa valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa ja syventää opiskelijoissa maailmankansalaisen taitoja.

Opiskelijoita rohkaistaan hankkimaan elinikäisiä kielenopiskelutaitoja tunnistamalla itselleen sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä, arvioimalla oman oppimisensa edistymistä sekä näkemään kielitaito myös työelämätaimena. Kielten opiskelussa ja kielivalinnoissa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa kannustamalla ennakkoluulottomuuteen ja käsittelemällä monipuolisesti erilaisia aiheita.

Kieltenopetuksessa hyödynnetään tutkivaa oppimista käyttäen monipuolisia ja opiskelijalähtöisiä menetelmiä. Opiskelijoita ohjataan hakemaan, arvioimaan ja käsittelemään tietoa ruotsin kielellä, mahdollisesti myös muilla pohjoismaisilla kielillä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskelu ympäristöjen osana.

Kieltenopetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla kielenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Opiskelijoille tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Aihekokonaisuudet, teemaopinnot ja muu oppiainerajat ylittävä opiskelu kannustavat opiskelijoita hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan.

Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijoiden eteneminen taitotasolla tapahtuu eri tahdissa, mikä edellyttää tehtävien eriyttämistä tai muuta tukemista.

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasot alla olevan taulukon mukaisesti ja osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin taitotai-
soihin. Opiskelija asettaa omia tavoitteitaan, arvioi taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Oppimäärä	Taito toimia vuorovai- kutuksessa	Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
B1-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1

Opetuksen tavoitteet

Ruotsin kielen eri oppimäärien opetuksen tavoitteina on, että opiskelija

- kehittyy ruotsin kielen käyttäjänä sekä toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista
- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä
- rohkaistuu hyödyntämään ruotsin kieltä luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana
- vankentaa ruotsin kielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa myös kielirajat ylittäen
- kehittyy tavoitteellisena kielten oppijana ja osaa soveltaa kieltenopiskelustrategioita
- ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen ja kielitaidon myötä kasvavat toimintamahdollisuudet
- osaa arvioida oman osaamisensa riittävyttä jatko-opintojen näkökulmasta
- osaa suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmista.
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B1.1 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjäyys ja työelämä

- Toisen kotimaisen kielen kursseilla perehdytään monipuolisesti arkipäivän kielenkäyttötilanteisiin sekä suullisesti että kirjallisesti.

Hyvinvointi ja turvallisuus

- Pyrimme kannustamaan ja myönteiseen oppimisilmapiiriin. Opiskelumenetelminä käytetään paljon pari- ja ryhmätöitä.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

- Aihepiireissä on tekstejä, jotka käsittelevät kestävää kehitystä ja globaalia vastuuta.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

- Aihekokonaisuuden tavoitteena on kartuttaa opiskelijoiden oman maan ja pohjoismaisen kulttuurin tuntemusta ja rohkaista heitä aktiivisesti kansainvälisyyteen ja suvaitsevaisuuteen.

Monilukutaito ja mediat

- Kielitaidon kehittyessä tutustutaan monipuolisesti erityylisiin teksteihin ja medioihin.

Teknologia ja yhteiskunta

- Aihekokonaisuutta käsitellään Pohjoismaiden kulttuuriin ja historiaan liittyvien esimerkkien avulla.

Arviointi

Ruotsin kielessä arviointi perustuu ruotsin kielen yhteisten tavoitteiden sekä oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat ruotsin kielen yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri

vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–5 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

1. Minun ruotsini (RUB101)

Opiskelija kartoittaa ruotsin kielen taidon eri osa-alueiden osaamistaan ja kehittämisen kohteitaan sekä analysoi ja arvioi omia kielenopiskelutaitojaan. Hän asettaa tavoitteita omaan oppimiseensa ja etsii keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Hän pohtii ruotsin kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Hän myös syventää vapaamuotoisia ja tuttavallisia matkailuun ja arkeen liittyviä vuorovaikutustaitojaan. Käsiteltävät aihepiirit liittyvät nuorten omiin kiinnostuksen kohteisiin sekä tarpeisiin käyttää kieltä erityisesti suullisissa viestintätilanteissa.

2. Hyvinvointi ja ihmissuhteet (RUB102)

Opiskelija harjoittelee erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia käyttäen ja niistä suoriutumiseen tarvittavia strategioita. Hän harjoittelee taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Hän harjaannuttaa taitoaan muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Hän pohtii eri näkökulmista, mitä on hyvä elämä ja mikä merkitys hyvinvoinnilla ja ihmissuhteilla on ihmisen elämässä. Hän pohtii myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukseen ja hyvinvointiin.

3. Kulttuuri ja mediat (RUB103)

Opiskelija vahvistaa monilukutaitoaan ja erilaisten tekstilajien tulkitsemis- ja tuottamistaitoaan eri medioita hyödyntäen. Hän tutustuu suomenruotsalaisiin ja muihin pohjoismaisiin kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

4. Monenlaiset elinympäristömme (RUB104)

Opiskelija kehittää erilaisten tekstilajien tulkintaa ja tuottamista. Aihepiirejä ovat kulttuurisesti moninainen elinympäristö sekä yhteiskunnan ajankohtaiset ilmiöt, joita opiskelija tarkastelee ensisijaisesti nuorten näkökulmasta.

5. Opiskelu- ja työelämää ruotsiksi (RUB105)

Opiskelija harjoittelee työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja sekä pohtii jatko-opintoja ja tulevaisuudensuunnitelmia. Hän tutkii mahdollisuuksia opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä. Opiskelija myös tutustuu mahdollisuuksiin osallistua pohjoismaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Valtakunnallisilla syventävillä kursseilla opiskelija syventää taitoaan käyttää ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Hän harjoittelee tekstien tulkittamista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kertaa kielitietoa tarpeidensa mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen tai suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

6. Viesti ja vaikuta puhuen (RUB106)

Opiskelija syventää taitoaan tuottaa kieltä suullisesti, taitoaan ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Hän vankentaa puhumisen sujuvuutta sekä harjoittelee valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Opiskelija myös kertaa oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai täydentää niitä tarpeidensa mukaan.

7. Kestävä elämäntapa (RUB107)

Opiskelija syventää taitoaan tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Hän käsittelee eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Opiskelija jatkaa oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan näkökulmasta. Hän voi ottaa huomioon omat tarpeensa ja kiinnostuksen kohteensa.

Paikalliset syventävät kurssit

8. Kirjoittaminen ja kulttuuri (RUB108)

Opiskelija laatii eripituisia tekstejä lyhyistä viesteistä laajempiin kirjoitelmiin. Tarkoitus on oppia laatimaan ja tulkitsemaan erityyppisiä tekstejä ja kehittää omaa kirjoitustaitoa. Opiskelijaa saa ohjausta omakohtaiseen arviointiin. Hän perehtyy ruotsalaiseen kulttuuriin hyödyntäen monipuolisesti eri lähteitä.

Paikalliset soveltavat kurssit**9. Ruotsin opintoihin valmentava kurssi (RUB109)**

Kurssin alussa opiskelija tekee lähtötasotestin, joka kartoittaa hänen valmiuksiaan. Kurssilla opiskelija kerta- ja harjoittelee perussanastoa ja kaikkein keskeisimpiä kielioppirakenteita. Hän opiskelee opettajan tukemien pari- ja ryhmätöiden avulla. Opiskelija käsittelee asiakokonaisuuksia kykyjensä mukaisesti. Kurssi on tarkoitettu 1. vuosikurssin opiskelijoille.

10. Kieliopin kertauskurssi (RUB110)

Opiskelija kerta- monipuolisesti kielioppiasioita ja tekee kirjoitusharjoituksia. Hän etenee opiskelussa ja harjoituksissa henkilökohtaisten valmiuksiensa mukaan. Kurssi on tarkoitettu 2., 3. ja 4. vuoden opiskelijoille.

11. Ylioppilaskirjoitukseen valmentava kurssi (RUB111)

Opiskelija tekee aikaisempien vuosien ylioppilaskirjoitustehtäviä ja perehtyy ylioppilaskirjoitusten tämänhetkisiin tehtävätyyppeihin. Viikoittain järjestettävässä palauteosiossa hän käy luetun ymmärtämis-, dialogi- ja rakennetehtävät yksityiskohtaisesti läpi keskustellen. Opiskelija saa samalla ohjausta oikeaan vastaustekniikkaan.

B2-KIELET, RANSKA, SAKSA, VENÄJÄ JA ESPANJA**Opetuksen tavoitteet**

Vieraan kielen B2-oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kokee kielitaitonsa kasvattamisen mielekkääksi
- kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.2 (muut kielet) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Aih kokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjäyys ja työelämä

- B2- ja B3-kielten kursseilla perehdytään monipuolisesti arkipäivän kielenkäyttötilanteisiin sekä suullisesti että kirjallisesti.

Hyvinvointi ja turvallisuus

- Pyrimme kannustamaan ja myönteiseen oppimisilmapiiriin. Opiskelumenetelminä käytetään paljon pari- ja ryhmitöitä.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

- Aihepiireissä on tekstejä, jotka käsittelevät kestävästä kehityksestä ja globaalia vastuuta.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

- Aih kokonaisuuden tavoitteena on kartuttaa opiskelijoiden kohdekielisten maiden kulttuurien tuntemusta ja rohkaista heitä kansainvälisyyteen ja suvaitsevaisuuteen.

Monilukutaito ja mediat

- Kielitaidon kehittyessä tutustutaan monipuolisesti erityyppisiin teksteihin ja medioihin.

Teknologia ja yhteiskunta

- Aih kokonaisuutta käsitellään kohdekielisten maiden kulttuuriin ja historiaan liittyvien esimerkkien avulla.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Opiskelija harjoittelee myös kuuntelemista. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää opiskelija harjoittelee edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Opiskelija tutustuu myös kohdekielisten maiden kulttuuriin sekä eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa kursseilla esimerkiksi niin, että kursseilla tutustutaan myös kielialueen historiaan. Opiskelija opettelee, harjoittelee ja kertaa rakenteita. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen hän saa ohjausta alusta pitäen.

1. Elämän tärkeitä asioita

Opiskelija pohtii opiskeltavan kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Hän kartoittaa opiskeltavan kielen osaamistaan, analysoi ja arvioi omia kielenopiskelutaitojaan, asettaa tavoitteita omalle oppimiselleen ja etsii keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Hän monipuolistaa vuorovaikutustaitojaan. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

2. Monenlaista elämää

Opiskelija kiinnittää huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Hän harjoittelee pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

3. Hyvinvointi ja huolenpito

Opiskelija opettelee eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Hän harjoittelee taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä keskusteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Hän tutustuu erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoittelee keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Hän pohtii myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukseen ja hyvinvointiin.

4. Kulttuuri ja mediat

Opiskelija vahvistaa monilukutaitoaan. Hän tutustuu kohdekielisen kielialueen tai -alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

5. Opiskelu, työ ja tulevaisuus

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

6. Yhteinen maapallomme

Opiskelija jatkaa keskusteluharjoituksia ja kertaa kielitietoa tarpeidensa mukaan. Hän tutustuu mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta sekä kestävästä elämäntavasta.

Paikalliset soveltavat kurssit

7. Ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen

Opiskelija käy läpi edellisten vuosien ylioppilaskirjoitusten kaikkia osa-alueita ja perehtyy eri tehtävätyyppeihin sekä kertaa kielen keskeisiä rakenteita.

B3-KIELET, RANSKA, SAKSA, VENÄJÄ JA ESPANJA**Opetuksen tavoitteet**

Vieraan kielen B3-oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kokee kielitaitonsa kasvattamisen mielekkääksi
- kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.2 (muut kielet) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Aih kokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjäyys ja työelämä

- B2- ja B3-kielten kursseilla perehdytään monipuolisesti arkipäivän kielenkäyttötilanteisiin sekä suullisesti että kirjallisesti.

Hyvinvointi ja turvallisuus

- Pyrimme kannustamaan ja myönteiseen oppimisilmapiiriin. Opiskelumenetelminä käytetään paljon pari- ja ryhmätöitä.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

- Aihepiireissä on tekstejä, jotka käsittelevät kestävästä kehityksestä ja globaalia vastuuta.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

- Aih kokonaisuuden tavoitteena on kartuttaa opiskelijoiden kohdekielisten maiden kulttuurien tuntemusta ja rohkaista heitä kansainvälisyyteen ja suvaitsevaisuuteen.

Monilukutaito ja mediat

- Kielitaidon kehittyessä tutustutaan monipuolisesti erityyppisiin teksteihin ja medioihin.

Teknologia ja yhteiskunta

- Aih kokonaisuutta käsitellään kohdekielisten maiden kulttuuriin ja historiaan liittyvien esimerkkien avulla.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Opiskelija harjoittelee myös kuuntelemista. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää opiskelija harjoittelee edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Opiskelija tutustuu myös kohdekielisten maiden kulttuuriin sekä eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa kursseilla esimerkiksi niin, että kursseilla tutustutaan myös kielialueen historiaan. Opiskelija opettelee, harjoittelee ja kertaa rakenteita. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen hän saa ohjausta alusta pitäen.

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen

Opiskelija tutustuu opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmottaa uuden kielen suhteen aiemmin opiskelemiinsa tai osaamiinsa kieliin. Hän harjoittelee vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa. Hän harjoittelee myös niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opettelee tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

2. Matkalla maailmassa

Opiskelija harjoittelee selviytymistä erilaisissa matkustamiseen ja arkipäivän asioimiseen liittyvissä tilanteissa. Hän opettelee lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

3. Elämän tärkeitä asioita

Opiskelija harjoittelee vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

4. Monenlaista elämää

Opiskelija kiinnittää huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Hän harjoittelee pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

5. Hyvinvointi ja huolenpito

Opiskelija opettelee eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Hän harjoittelee taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä keskustelua arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Hän tutustuu erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoittelee keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Hän pohtii myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukseen ja hyvinvointiin.

6. Kulttuuri ja mediat

Opiskelija vahvistaa monilukutaitoaan. Hän tutustuu kohdekielisen kielialueen tai -alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus

Opiskelija kiinnittää huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

8. Yhteinen maapallomme

Opiskelija jatkaa keskusteluharjoituksia ja kertaa kielitietoa tarpeidensa mukaan. Hän tutustuu mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta sekä kestävästä elämäntavasta.

Paikalliset soveltavat kurssit

9. Ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen

Opiskelija käy läpi edellisten vuosien ylioppilaskirjoitusten kaikkia osa-alueita ja perehtyy eri tehtävätyyppeihin sekä kertaa kielen keskeisiä rakenteita.

MATEMATIIKKA

Matematiikan asema aikamme kulttuurissa edellyttää valmiutta ymmärtää, hyödyntää ja tuottaa matemaattisesti esitettyä tietoa. Sillä on merkittävä tai ratkaiseva rooli muun muassa tieteissä, teknologiassa, taloudessa, yrittäjyydessä, terveydenhuollossa ja turvallisuudessa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on tutustuttaa opiskelija matemaattisen ajattelun malleihin sekä matematiikan perusideoihin ja rakenteisiin, opettaa käyttämään puhuttua ja kirjoitettua matematiikan kieltä sekä kehittää laskemisen, ilmiöiden mallintamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä. Erityisesti opiskelijaa ohjataan hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin. Opiskelijaa rohkaistaan myös käyttämään ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä sekä tuetaan opiskelijan taitoa siirtyä toisesta matemaattisen tiedon esitysmuodosta toiseen.

Opiskelijaa kannustetaan kehittämään luovia ratkaisuja matemaattisiin ongelmiin. Opetuksessa tutkitaan matematiikan ja arkielämän välisiä yhteyksiä sekä tietoisesti käytetään eteen tulevia mahdollisuuksia opiskelijan persoonallisuuden kehittämiseen, mikä tarkoittaa muun muassa hänen kiinnostuksensa ohjaamista, kokeiluihin kannustamista sekä tiedonhankintaprosessien kehittämistä.

Opiskelija harjaannutetaan käyttämään tietokoneohjelmistoja matematiikan oppimisen ja tutkimisen sekä ongelmanratkaisun apuvälineinä. Matematiikan opiskelussa hyödynnetään muun muassa dynaamisen matematiikan ohjelmistoja, symbolisen laskennan ohjelmistoja, tilasto-ohjelmistoja, taulukkolaskentaa, tekstinkäsittelyä sekä mahdollisuuksien mukaan digitaalisia tiedonlähteitä. Tärkeää on myös arvioida apuvälineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta. Edellä mainituista apuvälineistä käytetään jatkossa nimitystä tekniset apuvälineet.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

- Matematiikan opetuksen tavoitteena on mm. kehittää opiskelijoiden ongelmanratkaisutaitoja, ohjata perustelemaan ratkaisuja sekä parantaa kykyä lukea ja tulkita kriittisesti tilastoja. Matematiikan opiskelu vaatii kärsivällisyyttä ja pitkäjänteistä työntekoa sekä aloitteellisuutta ja yritteliäisyyttä.

Hyvinvointi ja turvallisuus

- Matematiikan opetuksen tavoitteena on, että opiskelijat oppivat tukemaan ja edistämään myös muiden opiskelijoiden ja ryhmän oppimista. Matemaattisten mallien ja tilastojen yhteydessä käsitellään yhteiskunnan hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä asioita, kuten väestönkasvu, maanjärjestykset, puoliintumisaika, talouden hallinta.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

- Matematiikassa esimerkkien ja sovellustehtävien avulla havainnollistetaan mahdollisuuksien mukaan ihmisen toiminnan vaikutuksia ympäristöön pitkällä aikavälillä. Erityisesti kasvun ja vähenemisen problematiikkaa käsitellään monilla kursseilla. Tavoitteena on, että matematiikka auttaa opiskelijaa tekemään perusteltuja valintoja, jotka edistävät kestävästä kehitystä.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

- Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää matematiikan osana kulttuurien kehitystä (elinkeinot, rakentaminen, taide jne.) sekä osana ihmisen ja yhteiskunnan sivistyksen perustaa (ajattelun taidot, totuuden etsiminen ja mm. todistaminen). Matematiikan yhteydessä opiskelija oppii matematiikan kieltä, joka on sama kaikkialla kulttuurista riippumatta.

Monilukutaito ja mediat

- Opiskelija harjaantuu hankkimaan, vertailemaan ja valitsemaan tietoa sekä esittämään sitä taulukoiden ja diagrammien muodossa. Opiskelija oppii täsmällisesti ja loogisesti perustelemaan oman esityksensä ja pyrkii löytämään perustelut tutkimastaan viestinnästä.

Teknologia ja yhteiskunta

- Opiskelija hahmottaa matematiikan merkityksen teknologian kehittämisessä ja ymmärtää matematiikan välttämättömyyden nykyisen ja tulevan huipputeknologian saavuttamisessa ja kehittämisessä. Opiskelija oppii käyttämään ja hallitsemaan teknologiaa esimerkiksi laskimen ja tietokoneohjelmien avulla.

Arviointi

Monipuolinen arviointi ja kannustava palaute tukee opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpitää ja vahvistaa opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien ja teknisten apuvälineiden valintaan ja käyttöön sekä päätelmien täsmälliseen ja johdonmukaiseen perustelemiseen.

Oppimäärän vaihtaminen

Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkästä lyhyeen kursseja luetaan hyväksi seuraavasti: MAA2 → MAB2, MAA3 → MAB3, MAA6 → MAB7 ja MAA8 → MAB4 ja MAA10 → MAB5. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän paikallisia syventäviä tai paikallisia soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitemmän oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset kurssit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän paikallisiksi syventäviksi tai paikallisiksi soveltaviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus

Matematiikan yhteisen opintokokonaisuuden tehtävänä on herättää opiskelijan kiinnostus matematiikkaa kohtaan muun muassa tutustuttamalla hänet matematiikan moninaiseen merkitykseen ihmiselle ja yhteiskunnalle sekä sen ainutlaatuihin ja kiehtovaan olemukseen tieteenalana. Tässä opintokokonaisuudessa opiskelijalla on tilaisuus vahvistaa pohjaa matematiikan opinnoilleen ja

nähdä matematiikka hyödyllisenä ja käyttökelpoisena selitettäessä ja hallittaessa muun muassa yhteiskunnan, talouden ja luonnon tapahtumia ja tilanteita.

Pakollinen kurssi

1. Luvut ja lukujonot (MAY1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- pohtii matematiikan merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- kertaa ja täydentää lukualueet, kertaa peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskennan periaatteet
- vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä
- ymmärtää lukujonon käsitteen
- osaa määrittää lukujonoja, kun annetaan alkuehdot ja tapa, jolla seuraavat termit muodostetaan
- saa havainnollisen käsityksen lukujonon summan määrittämisestä
- osaa ratkaista käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja niistä muodostettujen summien avulla
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion kuvaajan ja lukujonojen tutkimisessa sekä lukujonoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- reaaliluvut, peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskenta
- funktio, kuvaajan piirto ja tulkinta
- lukujono
- rekursiivinen lukujono
- aritmeettinen jono ja summa
- logaritmi ja potenssi sekä niiden välinen yhteys
- muotoa $a^x = b$, $x \in \mathbb{N}$ olevien yhtälöiden ratkaiseminen
- geometrinen jono ja summa

MATEMATIIKAN PITKÄ OPPIMÄÄRÄ

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tehtävänä on antaa opiskelijalle ammatillisten ja korkeakouluopintojen edellyttämät matemaattiset valmiudet sekä matemaattinen yleissivistys. Pitkän matematiikan opinnoissa opiskelijalla on tilaisuus omaksua matemaattisia käsitteitä ja menetelmiä sekä oppia ymmärtämään matemaattisen tiedon luonnetta. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä, tieteessä ja tekniikassa.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia ja tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä oppii niiden kautta luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- rohkaistuu kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ratkaisujen keksimiseen sekä niiden kriittiseen arviointiin
- ymmärtää ja osaa käyttää matematiikan kieltä, kuten seurata matemaattisen tiedon esittämistä, lukea matemaattista tekstiä, keskustella matematiikasta, ja oppii arvostamaan esityksen täsmällisyyttä ja perustelujen selkeyttä
- oppii näkemään matemaattisen tiedon loogisena rakenteena
- kehittää lausekkeiden käsittely-, päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla, tottuu tekemään otaksuja, tutkimaan niiden oikeellisuutta ja laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

Pakolliset kurssit

2. Polynomifunktiot ja -yhtälöt (MAA2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään polynomifunktioita
- osaa ratkaista toisen asteen polynomiyhtälöitä ja tutkia ratkaisujen lukumäärää
- osaa ratkaista korkeamman asteen polynomiyhtälöitä, jotka voidaan ratkaista ilman polynomien jakolaskua
- osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomifunktion tutkimisessa ja polynomiyhtälöihin ja polynomiepäyhtälöihin sekä polynomifunktioihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- polynomien tulo ja muotoa $(a + b)^n$, $n \leq 3$, $n \in \mathbb{N}$ olevat binomikaavat
- 2. asteen yhtälö ja ratkaisukaava sekä juurten lukumäärän tutkiminen
- 2. asteen polynomin jakaminen tekijöihin
- polynomifunktio
- polynomiyhtälöitä
- polynomiepäyhtälön ratkaiseminen

3. Geometria (MAA3)**Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa sekä muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa käsitteleviä lauseita
- osaa ratkaista geometrisia ongelmia käyttäen hyväksi kuvioden ja kappaleiden ominaisuuksia, yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä kuvioden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometriaan liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- kuvioden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- ympyrän, sen osien ja siihen liittyvien suorien geometria
- kuvioihin ja kappaleisiin liittyvien pituuksien, kulmien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

4. Vektorit (MAA4)**Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- osaa tutkia kuvioden ominaisuuksia vektoreiden avulla
- ymmärtää yhtälöryhmän ratkaisemisen periaatteen
- osaa tutkia kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä vektoreiden tutkimisessa sekä suoriin ja tasoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- vektoreiden perusominaisuudet
- vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku ja vektorin kertominen luvulla

- koordinaatiston vektoreiden skalaaritulo
- yhtälöryhmän ratkaiseminen
- suorat ja tasot avaruudessa

5. Analyttinen geometria (MAA5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrysten ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää pistejoukon yhtälön käsitteen ja oppii tutkimaan yhtälöiden avulla pisteitä, suoria, ympyröitä ja paraabeleja
- syventää itseisarvokäsitteen ymmärtämystään ja oppii ratkaisemaan sellaisia yksinkertaisia itseisarvoyhtälöitä ja vastaavia epäyhtälöitä, jotka ovat tyyppiä
- $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä pistejoukon yhtälön tutkimisessa sekä yhtälöiden, yhtälöryhmien, itseisarvoyhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- pistejoukon yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälöt
- itseisarvoyhtälön ja epäyhtälön ratkaiseminen
- pisteen etäisyys suorasta

6. Derivaatta (MAA6)

Tavoitteet

- Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- osaa määrittää rationaalifunktion nollakohdat ja ratkaista yksinkertaisia rationaaliepäyhtälöitä
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta, jatkuvuudesta ja derivaatasta
- osaa määrittää yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa tutkia derivaatan avulla polynomifunktion kulkua ja määrittää sen ääriarvot
- tietää, kuinka rationaalifunktion suurin ja pienin arvo määritetään
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa ja rationaaliyhtälöiden ja -epäyhtälöiden ratkaisemisessa sekä polynomi- ja rationaalifunktion derivaatan määrittämisessä sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- rationaaliyhtälö ja epäyhtälö
- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomifunktion, funktioiden tulon ja osamäärän derivoiminen
- polynomifunktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

7. Trigonometriset funktiot (MAA7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii trigonometrisia funktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä
- $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$
- osaa trigonometristen funktioiden yhteydet $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$ ja $\tan x = \frac{\sin x}{\cos x}$
- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita
- osaa tutkia trigonometrisia funktioita derivaatan avulla
- osaa hyödyntää trigonometrisia funktioita mallintaessaan jaksollisia ilmiöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä trigonometristen funktioiden tutkimisessa ja trigonometristen yhtälöiden ratkaisemisessa ja trigonometristen funktioiden derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- suunnattu kulma ja radiaani
- trigonometriset funktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- trigonometristen yhtälöiden ratkaiseminen
- yhdistetyn funktion derivaatta
- trigonometristen funktioiden derivaatat

8. Juuri- ja logaritmifunktiot (MAA8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaa potenssien laskusäännöt mukaan lukien murtopotenssit
- tuntee juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- osaa tutkia juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioita derivaatan avulla
- osaa hyödyntää eksponenttifunktiota mallintaessaan erilaisia kasvamisen ja vähenemisen ilmiöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden tutkimisessa ja juuri-, eksponentti- ja logaritmiyhtälöiden ratkaisemisessa sekä juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktion derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- potenssien laskusäännöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmifunktiot ja -yhtälöt
- juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat

9. Integraalilaskenta (MAA9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään alkeisfunktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan
- osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja integraalifunktion määrittämisessä sekä määrätyn integraalin laskemisessa sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- integraalifunktio
- alkeisfunktioiden integraalifunktiot
- määrätty integraali
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

10. Todennäköisyys ja tilastot (MAA10)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnollistaa diskreettejä ja jatkuvia tilastollisia jakaumia sekä määrittää ja tulkita jakaumien tunnuslukuja
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja todennäköisyyksien laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja soveltamaan sitä
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsitteilyssä ja tutkimisessa sekä jakaumien tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla.

Keskeiset sisällöt

- diskreetti ja jatkuva tilastollinen jakauma
- jakauman tunnusluvut
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- kombinatoriikka
- todennäköisyyksien laskusäännöt
- diskreetti ja jatkuva todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo
- normaalijakauma

Valtakunnalliset syventävät kurssit

11. Lukuteoria ja todistaminen (MAA11)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy logiikan alkeisiin ja tutustuu todistusperiaatteisiin sekä harjoittelee todistamista
- hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin
- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta jakoyhtälön ja kokonaislukujen kongruenssin avulla
- syventää ymmärrystään lukujonoista ja niiden summista
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä lukujen ominaisuuksien tutkimisessa.

Keskeiset sisällöt

- konnektiivit ja totuusarvot
- geometrinen todistaminen
- suora, käänteinen ja ristiriitatodistus
- induktiotodistus
- kokonaislukujen jaollisuus ja jakoyhtälö
- Eukleideen algoritmi
- alkuluvut ja Eratostheneen seula
- aritmetiikan peruslause
- kokonaislukujen kongruenssi

12. Algoritmit matematiikassa (MAA12)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää algoritmista ajatteluaan
- osaa tutkia ja selittää, kuinka algoritmit toimivat
- ymmärtää iteroinnin käsitteen ja oppii ratkaisemaan epälineaarisia yhtälöitä numeerisesti
- osaa tutkia polynomien jaollisuutta ja osaa määrittää polynomin tekijät
- osaa määrittää numeerisesti muutosnopeutta ja pinta-alaa
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä algoritmien tutkimisessa ja laskutoimituksissa.

Keskeiset sisällöt

- iterointi ja Newton-Raphsonin menetelmä
- polynomien jakoalgoritmi
- polynomien jakoyhtälö
- Newton-Cotes-kaavat: suorakaidesääntö, puolisuunnikassääntö ja Simpsonin sääntö

13. Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi (MAA13)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää differentiaali- ja integraalilaskennan teoreettisten perusteiden tuntemustaan
- osaa tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita
- täydentää integraalilaskennan taitojaan ja soveltaa niitä muun muassa jatkuvien todennäköisyysjakaumien tutkimiseen
- osaa tutkia lukujonon raja-arvoa, sarjoja ja niiden summia
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja derivaatan laskemisessa annetun muuttujan suhteen sekä epäoleellisten integraalien, lukujonon raja-arvon ja sarjan summan laskemisessa sovellustehtävissä.

Keskeiset sisällöt

- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- käänteisfunktio
- kahden muuttujan funktio ja osittaisderivaatta
- funktioiden ja lukujonojen raja-arvot äärettömyydessä
- epäoleelliset integraalit
- lukujonon raja-arvo, sarjat ja niiden summa

Paikalliset syventävät kurssit

14. Geometrian jatkokurssi (MAA14)

Opiskelija tutustuu avaruuskappaleisiin ja niiden ominaisuuksiin ääriarvosovelluksineen. Lisäksi hän syventää ja laajentaa vektorigeometrian osaamistaan.

Paikalliset soveltavat kurssit

15. Kurssien MAY1-MAA5 kertauskurssi (MAA15)

Opiskelija kertaajaa ja varmentaa kurssien MAY1 - MAA5 sisältöjä. Kurssi suoritetaan toisen lukiovuoden alussa.

16. Pitkän matematiikan kertauskurssi (MAA16)

Opiskelija muodostaa yhtenäisen kuvan pitkän matematiikan osa-alueista.

17. Ylioppilaskokeeseen valmentava kurssi (MAA17)

Opiskelija laskee aikaisempien vuosien ylioppilastehtäviä.

MATEMATIIKAN LYHYT OPPIMÄÄRÄ

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tehtävänä on tarjota valmiuksia hankkia, käsitellä ja ymmärtää matemaattista tietoa ja käyttää matematiikkaa elämän eri tilanteissa ja jatko-opinnoissa. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä ja monissa eri tieteissä.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää matematiikkaa jokapäiväisen elämän ja yhteiskunnallisen toiminnan apuvälineenä
- saa myönteisiä oppimiskokemuksia matematiikan parissa työskennellessään, oppii luottamaan omiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa ja rohkaistuu kokeilevaan, tutkivaan ja keksivään oppimiseen
- hankkii sellaisia matemaattisia tietoja, taitoja ja valmiuksia, jotka antavat riittävän pohjan jatko-opinnoille
- sisäistää matematiikan merkityksen välineenä, jolla ilmiöitä voidaan kuvata, selittää ja mallintaa ja jota voidaan käyttää johtopäätösten tekemisessä
- kehittää käsitystään matemaattisen tiedon luonteesta ja sen loogisesta rakenteesta
- harjaantuu vastaanottamaan ja analysoimaan viestimien matemaattisessa muodossa tarjoamaa informaatiota ja arvioimaan sen luotettavuutta
- tutustuu matematiikan merkitykseen kulttuurin kehityksessä
- osaa käyttää kuvioita, kaavioita ja malleja ajattelun apuna
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

Pakolliset kurssit

2. Lausekkeet ja yhtälöt (MAB2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa jokapäiväisen elämän ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- ymmärtää lineaarisen riippuvuuden, verrannollisuuden ja toisen asteen polynomifunktion käsitteet
- vahvistaa yhtälöiden ratkaisemisen taitojaan ja oppii ratkaisemaan toisen asteen yhtälöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomifunktion tutkimisessa ja polynomiyhtälöihin sekä polynomifunktioihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- suureiden välinen lineaarinen riippuvuus ja verrannollisuus
- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi

- yhtälöiden ja yhtälöparien graafinen ja algebrallinen ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen

3. Geometria (MAB3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometriaan liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö koordinaatistossa

4. Matemaattisia malleja (MAB4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla
- tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta
- tutustuu ennusteiden tekemiseen mallien pohjalta
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusongelmien yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- potenssiyhtälön ratkaiseminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen logaritmin avulla
- lukujonot matemaattisina malleina

5. Tilastot ja todennäköisyys (MAB5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- arvioi erilaisia regressiomalleja muun muassa taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä diskreettien jakaumien tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.

Keskeiset sisällöt

- diskreettien tilastollisten jakaumien tunnuslukujen määrittäminen
- regression ja korrelaation käsitteet
- havainto ja poikkeava havainto
- ennusteiden tekeminen
- kombinatoriikkaa
- todennäköisyyden käsite
- todennäköisyyden laskulakien ja niitä havainnollistavien mallien käyttöä

6. Talousmatematiikka (MAB6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää prosenttilaskennan taitojaan
- ymmärtää talouselämässä käytettyjä käsitteitä
- kehittää matemaattisia valmiuksiaan oman taloutensa suunnitteluun
- vahvistaa laskennallista pohjaansa yrittäjyyden ja taloustiedon opiskeluun
- soveltaa tilastollisia menetelmiä aineistojen käsittelyyn
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä laskelmien tekemisessä ja yhtälöiden ratkaisemisessa sovel-
lusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muita laskelmia
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Matemaattinen analyysi (MAB7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin
- ymmärtää derivaatan käsitteen muutosnopeuden mittana
- osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla
- osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion kulun tutkimisessa ja funktion derivaatan sekä suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellustehtävissä.

Keskeiset sisällöt

- graafisia ja numeerisia menetelmiä
- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä

8. Tilastot ja todennäköisyys II (MAB8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittelytaitojaan
- osaa määrittää tilastollisia tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä jatkuvien jakaumien avulla hyödyntäen teknisiä apuvälineitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa, todennäköisyysjakauman odotusarvon ja keskihajonnan määrittämisessä, todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla sekä luottamusvälin laskemisessa.

Keskeiset sisällöt

- normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet
- toistokoe
- binomijakauma
- luottamusvälin käsite

Paikalliset syventävät kurssit**9. Kurssien MAY1-MAB2 kertauskurssi (MAB 9)**

Opiskelija varmentaa pakollisten MAY1- ja MAB2-kurssien sisältöjen laskutaitoaan. Kurssin voi valita kahden pakollisen lyhyen matematiikan kurssin jälkeen.

Paikalliset soveltavat kurssit**10. Lyhyen matematiikan kertauskurssi (MAB10)**

Opiskelija kerta- ja syventää pakollisilla kursseilla opittuja asioita.

11. Ylioppilaskokeeseen valmentava kurssi (MAB11)

Opiskelija laskee aikaisempien vuosien ylioppilastehtäviä.

BIOLOGIA

Biologian opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus lisää ymmärrystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Biologian opetuksen tarkoituksena on lisäksi herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävän elämäntavan välttämättömyydestä ja luonnonvarojen säästävän kiertotalouden merkityksestä.

Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Opetuksen tuella opiskelija myös ymmärtää evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä.

Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tiedonaloja, joiden sovelluksia, kuten geeniteknologiaa, hyödynnetään monin tavoin maataloudessa, teollisuudessa ja lääketieteessä. Opetus myös ohjaa opiskelijaa ymmärtämään, miten biologista tietoa voidaan hyödyntää arkielämässä, jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opetuksessa tehdään yhteistyötä mahdollisimman monien muiden oppiaineiden kanssa.

Opetuksen tavoitteet

Biologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kiinnostuu biologisesta tiedosta ja motivoituu biologiaa koskevien uutisten seuraamiseen
- saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa
- ymmärtää, mikä on biologialle tieteenalana ominaista, tuntee biologisia rakenteita ja prosesseja, perinnöllisyyttä sekä ymmärtää evoluution merkityksen
- perehtyy biologisen tiedonhankinnan ja tutkimuksen menetelmiin
- osaa asettaa kysymyksiä ja tutkimusongelmia tarkasteltavista ilmiöistä
- suunnittelee ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa
- osaa hankkia, käsitellä, analysoida ja tulkita tutkimusaineistoa sekä arvioida ja esittää tutkimustuloksia
- osaa työskennellä digitaalisissa opiskeluympäristöissä, laboratoriossa ja maastossa
- arvioi kriittisesti median kautta välittyvää biologista tietoa
- käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti biologian opiskelun tukena
- perehtyy biologian soveltamiseen eri aloilla
- osaa soveltaa ja käyttää biologisia tietoja ja taitoja arkielämässä
- arvostaa eliökunnan monimuotoisuutta, biosfäärin ja oman lähiluonnon hyvinvointia ja tiedostaa kestävän kehityksen välttämättömyyden ja ymmärtää oman vastuunsa ekosysteemien tulevaisuudesta.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjäyys ja työelämä

- Erilaisten menetelmien käyttö opetuksessa harjaannuttaa opiskelijaa omien mielipiteiden ilmaisuun ja sisäiseen yrittäjäyyteen. Opiskelijaa tekee projektitöitä itsenäisesti, mikä ohjaa häntä aktiiviseen ja yrittäjämäiseen asenteeseen.
- Opiskelija harjaantuu suunnittelemaan omaa toimintaansa ja ideoimaan rohkeasti. Opintojen aikana hän tutustuu biologian alan työmahdollisuuksiin. Kursseilla 2 ja 4 korostuvat jokaisen mahdollisuudet vaikuttaa sekä omaan että elinympäristönsä terveyteen. Kursseilla 2 ja 5 korostuu niin yksittäisen ihmisen kuin yritystenkin vastuu ympäristöstään. Kurssilla 5 esitellään monipuolisesti erilaisia biologisia innovaatioita.

Hyvinvointi ja turvallisuus

- Ryhmätöissä opiskelijat tutustuvat paremmin toisiinsa ja oppivat kunnioittamaan toistensa mielipiteitä. Kurssilla 4 opiskelija käsittelee ihmisen fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia monipuolisesti ja pohtii esimerkiksi päihteiden ja huumeiden vaikutuksia ihmisen toimintaan ja turvallisuuteen. Kurssin 5 sisällöt sivuavat uusien tekniikoiden turvallisuuskysymyksiä monipuolisesti, ja opiskelija pohtii niiden vaikutuksia ihmisen ja ihmiskunnan hyvinvointiin. Kaikilla kursseilla opiskelija oppii turvallista työskentelyä ja omasta työturvallisuudesta huolehtimista esimerkiksi kemikaaleja käsiteltäessä.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

- Kestävä kehitys on keskeistä koko biologian opetuksessa. Ekologinen kestävyys on keskeinen viitekehys kursseilla 1 ja 2 opiskelijan pohtiessa lajien monimuotoisuutta, ekosysteemien toimintaa ja luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvia uhkia. Opiskelija joutuu miettimään ja tutkimaan konkreettisia mahdollisuuksia kestävä kehityksen edistämiseksi ja ympäristöongelmien ratkaisemiseksi. Kurssilla 5 hän pohtii geenitekniikan mahdollisuuksia edistää kestävä kehitystä esimerkiksi maapallon ravinnontuotannossa.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

- Kurssilla 5 opiskelija voi pohtia erilaisten kulttuurien käsityksiä geenimuuntelun ja geenilääketieteen eettisistä pelisäännöistä. Kurssilla 4 ja 6 hän voi pohtia eri kulttuurien toisistaan poikkeavia käsityksiä ihmiskehosta, terveydestä, sairaudesta, kuolemasta, lisääntymisestä sekä normaaliuden ja poikkeavuuden käsitteistä.

Monilukutaito ja mediat

- Opiskelija joutuu kaikilla kursseilla etsimään aineistoa erilaisista medialähteistä, muokkaamaan tietoa ja ennen kaikkea arvioimaan kriittisesti tiedon todenperäisyyttä ja luotettavuutta erilaisen harjoitustöiden yhteydessä. Opiskelija voi tuottaa omia projektitöitään erilaisilla medioilla ja niiden esittämisen yhteydessä hän harjoittelee myös esiintymistekniikkaa ja käytännön viestintätaitoja.

Teknologia ja yhteiskunta

- Kurssilla 2 erilaiset teknologiat ovat vahvasti mukana ympäristöongelmien synnyn taustalla, ilmiöiden mittaamisen välineinä ja ongelmien ratkaisemisen mahdollistajina. Kurssin 5 koko sisältö liittyy uusien teknologioiden kehittämiseen ja niiden vaikutusten pohtimiseen sekä yhteiskunnan että ympäristön kannalta. Laboroitaessa opiskelija oppii käytännössä tutkimustekniikoiden hallintaa.

Arviointi

Biologiassa arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Arviointi ohjaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta, ja taidot, kuten ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arviointi ottaa huomioon opiskelijan kyvyn ymmärtää, soveltaa, analysoida, yhdistellä, arvioida, havainnollistaa ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arviointi kiinnittää huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arviointi ottaa huomioon myös opiskelijan kyvyn arvioida tietoa kriittisesti.

Biologian tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kokeellisessa työskentelyssä sekä laatimalla yksin tai yhteisöllisesti biologisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut.

Pakolliset kurssit

1. Elämä ja evoluutio (BI1)

Opiskelija perehtyy elämän edellytyksiin ja kaikille eliöille tunnusomaisiin piirteisiin. Hän tutustuu myös biologian tapaan hankkia ja kuvata tietoa sekä biologiaan osana luonnontieteellistä ajattelua. Keskeinen näkökulma kurssilla on evoluutio ja sen merkityksen ymmärtäminen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- tuntee elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tietää, miten elämän ilmiöitä tutkitaan
- ymmärtää evoluution jatkuvuuden, prosessit ja merkityksen
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen ja tulkita sen kehitystä
- työskentelee kokeellisesti ja toteuttaa pienimuotoisen tutkimuksen tai projektin yhdessä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Biologia tieteenä

- elämän ominaisuudet, perusedellytykset ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologisen tiedon esittäminen mallien avulla

Solu elämän perusyksikkönä

- elämän syntyvaiheet
- solujen rakenne ja energiatalous
- DNA ja geenien ilmeneminen

Eliön elinkaari

- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu
- kasvu, kehittyminen ja kuolema

Evoluutio

- luonnonvalinta ja sopeutuminen
- lajien syntyminen ja häviäminen
- eliökunnan sukupuu

Biologian kokeellisuuteen liittyvä pienimuotoinen tutkimus tai projekti

2. Ekologia ja ympäristö (BI2)

Opiskelija tarkastelee ekologian perusteita ja elämän monimuotoisuutta sekä sen uhkia Suomessa ja muualla maailmassa. Keskeisinä teemoina ovat luonnon monimuotoisuutta uhkaavat tekijät ja mahdollisuudet suojella monimuotoisuutta. Opiskelija perehtyy myös muihin ekologiin ympäristö-ongelmiin. Hän tekee itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa pienimuotoisen ekologiaa tai ympäristön tilaa koskevan tutkimus tai kehittämisprojektin, esimerkiksi lähiluonnon tilan arvioinnin indikaattoreiden avulla.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakenteiden, vuorovaikutusten ja toimintojen periaatteet
- osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä, erityisesti tarkastella oman lähiympäristönsä tilaa
- ymmärtää luonnon monimuotoisuuden merkityksen ihmiskunnan tulevaisuudelle
- hahmottaa ympäristöongelmien syitä ja niiden seurauksia ekosysteemeissä sekä tuntee menetelmiä, joilla voidaan tarkkailla ympäristön tilaa ja ratkaista syntyneitä ongelmia
- ymmärtää ekososiaalisen sivistyksen ja kestävä elämäntavan välttämättömyyden sekä oppii toimimaan niiden mukaisesti tulevaisuuden päättäjänä
- osaa suunnitella ja toteuttaa itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa pienimuotoisen ekologiaa tai ympäristön tilaa koskevan tutkimuksen tai ympäristön tilaa koskevan yhteisen kehittämisprojektin.

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

- elollisen ja elottoman luonnon vuorovaikutukset
- ekosysteemien rakenne ja palautuvuus
- aineiden kierto ja energian virtaus ekosysteemeissä
- luonnon monimuotoisuus
- populaatioiden ominaisuudet
- lajien väliset suhteet
- eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä ja eliöiden levinneisyys

Ympäristöongelmat, niiden syyt ja ratkaisumahdollisuudet

- ilmastonmuutoksen ekologiset vaikutukset
- luonnon monimuotoisuuteen ja ekosysteemeihin kohdistuvat uhkat
- aineiden kiertoon ja energian virtaukseen liittyvät ongelmat
- Suomen ja Ylä-Savon paikalliset ympäristöongelmat

Kohti kestävää tulevaisuutta

- ekosysteemipalveluiden merkitys
- ekologisesti kestävä kehitys, kiertotalous ja ekososiaalinen sivistys
- toiminta kestäväen elämäntavan edistämiseksi omassa lähiympäristössä
- Ekologiaa tai ympäristön tilaa koskeva tutkimus tai ympäristön kehittämisprojekti

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Solu ja perinnöllisyys (BI3)

Kurssin tarkoituksena on auttaa opiskelijaa syventämään ymmärrystä solun rakenteesta ja toiminnasta. Kurssilla tarkastellaan myös solun toiminnan ohjaamista, solujen lisääntymistä ja periytymisen perusteita. Kurssin työtavoille on keskeistä kokeellisuus ja opiskelijan omat tutkimukset.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- käyttää käsitteitä, malleja ja teorioita tarkastellessaan soluihin ja perinnöllisyyteen liittyviä ilmiöitä
- syventää osaamistaan solun eri osien toiminnasta ja ymmärtää eliöiden rakenteiden ja toimintojen pohjautuvan solutason prosesseihin
- tutkii erilaisia soluja, solukoita ja kudoksia ja tulkitsee niiden rakenteita, hankkii taitoja muun muassa mikroskoppoinnissa
- arvioi solujen ja geenien toimintaa koskevan tiedon merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- suunnittelee ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Solu tutkimuskohteena

- soluja tutkominen
- solubiologisen tiedon ja genomitiedon tarve ja käyttö

Eliöt rakentuvat soluista

- biomolekyylit
- tumallisen ja tumattoman solun rakenne ja toiminta
- DNA:n ja RNA:n rakenne
- proteiinisynteesi ja epigeneettinen säätely

Solujen lisääntyminen

- mitoosi ja sen merkitys
- solujen jakautuminen, kasvu ja erilaistuminen

Periytymisen perusteet

- geenit ja alleelit
- sukusolut ja niiden synty meioosissa
- geenien periytyminen ja ominaisuuksien siirtyminen sukupolvelta toiselle
- mutaatiot ja mutageenit

Solubiologinen tutkimus laboratoriossa tai sähköisten aineistojen avulla

4. Ihmisen biologia (BI4)

Kurssilla perehdytään ihmisen anatomiaan ja fysiologiaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat ihmisen elintoiminnot, lisääntyminen sekä perimän ja ympäristön merkitys ihmisen terveyteen. Kurssilla tarkastellaan ihmiselimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa analysoida kudosten ja elinten rakenteiden toimintaperiaatteita
- ymmärtää ihmisen kemiallisen tasapainon säätelyä sekä ulkoisten ja sisäisten tekijöiden vaikutuksia siihen
- ymmärtää hermoston toiminnan ja hormonaalisen viestinnän merkityksen yksilön toimintojen ohjaajana
- ymmärtää lisääntymiseen ja ihmisen elinkaareen liittyviä fysiologisia muutoksia
- osaa selittää elimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan
- ymmärtää perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksen ihmisen terveyteen
- osaa toteuttaa pienimuotoisen ihmisen elimistön toimintaa mittaavan tutkimuksen ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

Energia, aineenvaihdunta ja sen säätely

- ravintoaineet ja ruoansulatus
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö ja hengityksen säätely

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimistö

Elintoimintojen säätely

- hermosto ja aistit
- umpirauhaset ja hormonit
- lämmönsäätely
- kemiallinen tasapaino
- elimistöjen sopeutuminen ja puolustusmekanismit

Lisääntyminen

- hedelmöitys, raskaus ja synnytys

- sukupuoli kehitys ja seksuaalisuus
- perimän ja ympäristön merkitys

Ihmiselimistön toimintaa mittaava tutkimus

5. Biologian sovellukset (BI5)

Kurssin tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää biologisen tutkimuksen merkityksen tulevaisuuden ongelmien ratkaisemisessa. Opiskelija perehtyy biologian erilaisiin sovelluksiin lääketieteessä, teollisuudessa, elintarviketuotannossa ja luonnonvarojen kestävä kehityksen mukaisessa käytössä. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat geeniteknologian ja mikrobiologian erilaiset sovellukset. Kursilla opiskelija suunnittelee ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeen tai tutkimuksen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää biologian innovaatioiden ja sovellutusten merkityksen yhteiskunnassa
- tutustuu bioteknologian menetelmiin, tuotteisiin ja mahdollisuuksiin edistää kestävä tulevaisuutta
- ymmärtää geeniteknologian mahdollisuudet lääketieteessä ja teollisuudessa
- ymmärtää mikrobien merkityksen luonnossa ja erilaisissa bioteknologian prosesseissa
- ymmärtää kasvien ja eläinten jalostuksen merkityksen ravinnontuotannossa
- osaa arvioida bioteknologian ja genetiikan sovellusten mahdollisuuksia, uhkia ja eettisiä kysymyksiä
- osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeen tai tutkimuksen yksin tai yhdessä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Bioteknologian sovellukset ja merkitys

- ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottaminen uusiutuvien luonnonvarojen avulla
- bioteknologian sovellukset teollisuudessa ja ympäristönsuojelussa

Mikrobiologian sovellukset ja merkitys

- bakteerien ja virusten rakenne ja toiminta
- bakteerien viljely, käsittely ja tunnistaminen, eri lähteistä eristettyjä mikrobeja kasvattaminen ja tutkiminen
- mikrobit luonnossa ja ihmisen taloudessa

Geeniteknologian sovellukset ja merkitys

- geenitekniikan menetelmät
- genomitieto
- mikrobit geeniteknologiassa
- geenitieto mullistaa lääketiedettä

Kasvi- ja eläinjalostus

Biologian sovellusalaan liittyvä koe tai tutkimus

Paikalliset soveltavat kurssit

6. Lääketieteellinen biologia (BI6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija syventää tietojaan ihmisen biologiasta, solu- ja mikrobiologiasta sekä geenitekniikasta erityisesti ihmisten terveyden ja sairauden kannalta. Kurssin sisällöistä on hyötyä terveydenhoitoalan ja lääketieteen jatko-opinnoissa sekä ylioppilaskirjoituksissa. Opiskelija voi myös vahvistaa omaa käsitystään ammatinvalinnasta, sillä hän tutustuu erilaisiin terveydenhoitoalan ammatteihin vierailujen ja vierailijoiden avulla ja käy mahdollisuuksien mukaan perehtymässä lähialueen hoito-alan opiskelumahdollisuuksiin.

Keskeiset sisällöt

- mikrobitaudit ja niiden hoito ja ehkäisy
- syövän biologia ja syöpien hoitokeinot
- perinnölliset sairaudet
- kehityshäiriöt
- erilaiset terveydenhuollon ammatit

7. Biologian kertauskurssi (BI7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija vahvistaa tietojaan ja taitojaan pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien keskeisimmistä asioista ylioppilaskokeita ja pääsykokeita varten. Opiskelija harjoittelee myös erilaisiin reaalikokeen tehtävätyyppeihin vastaamista mahdollisimman monipuolisesti.

Keskeiset sisällöt

- elävä solu ja sen toiminta
- eliökunta ja evoluution mekanismit
- mikrobiit ja niiden merkitys
- ekosysteemien toiminta ja ihmisten vaikutus niihin
- kestävä kehitys
- ihmiselimistön toiminta
- lisääntyminen ja perinnöllisyys
- DNA, geenit ja niiden toiminta ja säätely
- bio- ja geenitekniikan perusteet

MAANTIEDE

Maantieteen opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja antaa hänelle valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja ongelmia sekä niiden ratkaisumahdollisuuksia. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössä, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävästä tulevaisuuden rakentamisesta.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutussuhteita sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä. Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua ekososiaalisesti sivistyneeksi kansalaiseksi.

Nuorten elämismaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Tutkiva lähestymistapa auttaa opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä, paikallisella, alueellisella ja globaalilla tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnaissa ja visuaalisessa esittämisessä. Geomedialla tarkoitetaan karttojen, paikatiedon, diagrammien, kuvien, videoiden, kirjallisten lähteiden, median, suullisten esitysten sekä muiden maantieteellisten tiedonhankinta- ja esitystapojen monipuolista käyttöä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia. Opetuksessa hyödynnetään myös koulun ulkopuolisia opiskeluympäristöjä sekä verkkoympäristöjä.

Aihekokonaisuudet

- Maantieteen opiskelu kehittää opiskelijan maailmankuvaa sekä antaa valmiudet toimia aktiivisena kansalaisena paikallisesti ja globaalisti.
- Erilaisten kulttuuri- ja luonnonympäristöjen tiedostaminen lisää mahdollisuuksia selvittää työelämässä ja yrittäjänä. Yhteiskuntatieteellisten aiheiden käsittely geomedian avulla auttaa ymmärtämään vaikutusalueiden ja väestörakenteen merkityksen yrittäjille ja kunnille.
- Teknologian ja luonnonvarojen tarkastelu edistää kestävästä elämäntavan saavuttamisesta ja lisää globaalia vastuuta maailmasta.

Opetuksen tavoitteet

Maantieteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana
- kehittää maantieteellistä ajattelutaitoaan sekä hahmottaa maailmaa ja sen monimuotoisuutta
- ymmärtää, tulkitsee, soveltaa ja arvioi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomedian tiedon hankinnassa, analysoinnissa ja esittämisessä
- osaa havainnoida arkiympäristöjä sekä kuvata luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- osaa kriittisesti pohtia ajankohtaisia maailman tapahtumia ja niihin vaikuttavia tekijöitä

- osaa havainnoida ja arvioida luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön tilaa, niissä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- ymmärtää, mitä alueellinen kehittyneisyys merkitsee, ja osaa pohtia mahdollisia ratkaisuja eriarvoisuusongelmiin
- ymmärtää, mitä ihmisoikeudet tarkoittavat, ja arvostaa kulttuurien moninaisuutta
- tuntee aluesuunnittelun keinoja sekä osaa osallistua ja vaikuttaa oman lähiympäristönsä kehittämiseen
- kiinnostuu maantieteellisestä tiedosta ja motivoituu seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia eri puolilla maailmaa
- osaa käyttää maantieteellisiä tietoja ja taitoja arkielämässä
- tietää, millaisissa ammateissa ja työtehtävissä maantieteellistä osaamista tarvitaan
- toimii paikallisiin, alueellisiin ja globaaleihin kysymyksiin kantaaottavana ja kestävästä kehitystä edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Arviointi

Maantieteessä arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään omaa osaamistaan. Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat paitsi opiskelijan tiedot ja peruskäsitteiden hallinta myös maantieteellinen ajattelu- ja argumentointitaito sekä tiedonprosessointitaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, yhdistellä, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Keskeisiä arvioitavia taitoja maantieteessä ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geometriataidot.

Maantieteen tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä laatimalla maantieteellisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut, yksin tai yhdessä toisten kanssa. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon myös opiskelijan osoittamat tiedot ja taidot koulussa toteutetussa osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa.

Pakollinen kurssi

1. Maailma muutoksessa (GE1)

Opiskelija perehtyy muuttuvan maailman ja sen alueellisten ongelmien tarkasteluun. Kurssin aikana hän seuraa ajankohtaisuutisointia eri puolilta maailmaa ja hahmottaa globaaleja riskialueita sekä luonnonriskien, ympäristöriskien että ihmiskunnan riskien kannalta. Hän käsittelee myös eri puolilla maailmaa tapahtuvaa myönteistä kehitystä ja mahdollisuuksia hillitä ja ennakoida riskejä sekä varautua ja sopeutua niihin. Keskeisiä näkökulmia ovat ekososiaalinen kestävyys, kiertotalous ja globaalit kehityskysymykset.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa
- tunnistaa luonnon toimintaan, ihmisen toimintaan sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutukseen liittyviä riskialueita maapallolla

- ymmärtää, millaisia riskejä maapallon eri alueilla ilmenee ja mitkä tekijät vaikuttavat niihin
- osaa vertailla ja arvioida alueiden riskiherkkyyttä ja riskien vaikuttavuutta alueiden luonnonvarojen ja kehittyneisyyden näkökulmasta
- tietää, millaisten ratkaisujen avulla riskejä voidaan hillitä tai niiden vaikutuksia lieventää, sekä tuntee mahdollisuudet ennakoida ja varautua riskeihin sekä toimia kestävän kehityksen mukaisesti
- osaa analysoida maailman eri alueiden myönteistä kehitystä ja siihen vaikuttavia tekijöitä
- ymmärtää, että ihminen vaikuttaa omalla toiminnallaan maapallon elinkelpoisuuteen sekä ihmisten hyvinvointiin
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa globaaleja kysymyksiä koskevan tiedon hankinnassa, analysoinnissa ja esittämisessä sekä osaa seurata ja kriittisesti arvioida ajankohtaisia alueellisia uutisia eri medioissa.

Keskeiset sisällöt

Maantiede tieteenalana

- maantieteen tapa tarkastella ympäristöä ja maailmaa
- opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot omasta lähiympäristöstä ja muuttuvasta maailmasta
- maantieteelliset tutkimustaidot ja geomedia
- maantieteen hyödyntäminen työelämässä ja arjessa
- alueellisia riskejä, myönteistä kehitystä ja innovaatioita koskevat ajankohtaiset uutiset maapallon eri alueilla
- maailman karttakuvan ja paikannimistön syventäminen

Luonnon järjestelmään liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien ennakointi ja niihin varautuminen

Luonnonvaroihin ja ympäristöön liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien hillintä, niihin varautuminen ja sopeutuminen

- ilmastonmuutos ja muut globaalit ympäristöriskit
- resurssien viisas käyttö sekä kierto- ja biotalous
- maapallon eri alueiden mahdollisuudet ja vahvuudet

Ihmiskunnan globaalit riskialueet ja keskeiset kehityskysymykset

- inhimillisen kehityksen globaalit ongelmat, hyvinvoinnin jakautuminen, eriarvoisuus, haavoittuvuus, nälkä ja pakolaisuus

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Sininen planeetta (GE2)

Opiskelija tarkastelee luonnonmaantieteen ilmiöitä ja syventää ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana ovat luonnossa tapahtuvat prosessit ja niihin liittyvät syy-seuraussuhteet. Opiskelija tutustuu luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoittelee geomediaa hyväksi käyttäen tulkitsemaan luonnonmaisemia ja niiden syntyä. Opiskelija perehtyy luonnonmaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää luonnonmaantieteen peruskäsitteitä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedialla hyväksi käyttäen
- osaa soveltaa hankkimaansa luonnonmaantieteellistä tietoa sekä paikallisesti että maailmanlaajuisesti
- ymmärtää maapallon planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä
- ymmärtää elottoman ja elollisen luonnon vyöhykkeisyyden maapallolla
- ymmärtää, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat, ja osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- geomedia ja muut luonnonmaantieteen tietolähteet ja niiden käyttö sekä luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmät

Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt

Ilmakehä ja vesikehä liikkeessä sekä vyöhykkeisyys

- ilmakehän rakenne ja tuulet
- sateet
- meriveden liikkeet
- sää ja sen ennustaminen
- ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet

Maapallon rakenne ja muuttuvat pinnanmuodot

- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- luonnonmaisemien tulkinta karttojen ja kuvien avulla
- arvokkaat luonnonmaisemat

Luonnonmaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä

3. Yhteinen maailma (GE3)

Opiskelija tarkastelee ihmismaantieteen ilmiöitä ja syventää ihmistoiminnan alueellisten piirteiden tuntemustaan. Keskeisenä näkökulmana on luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien arviointi ihmistoiminnan kannalta. Opiskelija tutustuu ihmismaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoittelee geomedialla hyväksi käyttäen tulkitsemaan ihmistoiminnan jäsentymistä maapallolla. Hän perehtyy ihmismaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ihmismaantieteen peruskäsitteitä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedialla hyväksi käyttäen maailman laajuisesti ja paikallisesti
- osaa analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä ja arvioida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta niihin
- tuntee eri kulttuureja ja arvostaa niiden moninaisuutta sekä kunnioittaa ihmisoikeuksia
- osaa arvioida ihmisten hyvinvointia ja ympäristön tilaa maapallon eri alueilla
- ymmärtää ekologisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä kehityksen merkityksen maailman tulevaisuudelle
- ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- ihmismaantieteen peruskäsitteet
- geomedia ja muut ihmismaantieteen tietolähteet sekä tutkimusmenetelmät
- miellekartat, paikkojen kokeminen ja alueellinen identiteetti

Väestö ja asutus

- väestönkasvu, asutus, muuttoliikkeet, kaupungistuminen
- kulttuurien moninaisuus ja ihmisoikeuksien toteutuminen

Alkutuotanto ja ympäristö

- kestävä maa-, kala- ja metsätalous

Teollisuus ja energia

- raaka-aineet, energialähteet, biotalous ja teollisuuden sijainti

Palvelut, liikkuminen ja vuorovaikutus

- liikenne, matkailu, globaali talous ja informaatioteknologian kehitys

Ihmistoiminnan alueellinen rakenne

- maankäyttö, keskukset ja periferiat
- kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla

Ihmismaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä

4. Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta (GE4)

Opiskelija perehtyy aiemmillä kursseilla hankittujen maantieteellisten tietojen ja taitojen soveltamiseen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttamisessa. Keskeisiä näkökulmia kurssilla ovat osallistuva suunnittelu, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja geomedian käyttö tutkimuksessa ja vaikuttamisessa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja käyttää geomediala maantieteellisten ongelmien ratkaisemisessa
- kehittää taitojaan hankkia, käsitellä, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää maantieteellistä tietoa
- osaa käyttää paikkatietosovelluksia
- ymmärtää geomedian merkityksen omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla
- tuntee maailmanlaajuisia kehitystrendejä ja Suomen kehitysyhteistyön tavoitteet
- ymmärtää kestäväen kehityksen merkityksen aluesuunnittelun lähtökohtana ja tuntee kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen
- osaa käyttää geomediala maantieteellisen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus.

Keskeiset sisällöt

Geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestäväen kehityksen edistämisessä

Geomedia ja maantieteelliset tutkimustaidot

- kartografian ja paikkatiedon perusteet sekä muu geomedian käyttö maantieteen tutkimuksissa
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen

Kehityksen ohjailu ja kestävä kehitys

- aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet
- kehittyneisyyserot eri aluetasoilla sekä kansainvälinen yhteistyö, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja kestäväen kehityksen sitoumukset

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti

- maantieteellisen pienimuotoisen tutkielman laatiminen geomediala hyväksi käyttäen tai paikallisen, alueellisen tai globaalin tason osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttaminen itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa geomediala hyväksi käyttäen

Paikalliset soveltavat kurssit

5. Maantieteen kertaus (GE5)

Opiskelija valmistautuu maantieteen ainereaalikokeeseen, harjoittelee ylioppilastehtäviin vastaamista ja kertaamaantieteen kurssien keskeiset sisällöt.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ylioppilaskirjoitusten tekniset toimintatavat
- tunnistamaantieteen kysymystyyppit ainereaalien ylioppilaskirjoituksissa
- osaa tulkita maantieteellistä aineistoa ja analysoida erilaisia maantieteen kysymyksiä
- osamaantieteen ylioppilaskysymysten vastaustekniikan ja hallitsee ajankäytön

- tiedostaa maantieteen ajankohtaiset kysymykset
- osaa lukion maantieteen valtakunnallisten kurssien keskeisimmät sisällöt.

Keskeiset sisällöt

- toimintatavat ylioppilaskirjoituksissa
- maantieteen kysymykset ainereaalissa
- kysymysten käsittely, tulkinta ja vastaustekniikka
- keskeisimpien aiheiden kertaus
- ajankohtaiset kysymykset
- vastausten pisteytys ja vaatimustaso
- harjoituskoe

FYSIIKKA

Fysiikan opetus tukee opiskelijoiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkitystä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opiskelijat kehittävät valmiuksiaan opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Opetuksessa sovelletaan fysiikkaa monipuolisissa tilanteissa, mikä edistää myös opiskelijoiden koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestävästä tulevaisuuden rakentamisesta: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan käsitykset fysiikan käsitteistä rakentuvat, ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijoiden aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti fysiikan teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosien laatimisessa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelijoiden oma kokeellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin kurssin keskeisten sisältöjen näkökulmasta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti.

Opetuksen tavoitteet

Fysiikan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta fysiikan osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja fysiikan opiskelustrategioiden soveltamisessa
- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

Arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään ja tiedostamaan fysiikan osaamistaan. Kurssin arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida työskentelyn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, ongelmaratkaisuprosessin jäsennettyä kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeellisen työskentelyn taidot sekä tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

- Fysiikan opetuksessa korostetaan luonnontieteellisen ja varsinkin fysikaalisen tiedon merkitystä yhteiskunnallisessa vastuunalaisessa päätöksenteossa. Fysiikan opiskelu opettaa ymmärtämään asioiden välisiä yhteyksiä, vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä riippuvuuksia. Samalla kehittyvät ongelmanratkaisutaito sekä luova ajattelu, jotka luovat pohjaa yrittäjyydelle. Olennaisena osana fysiikan opetusta oleva kokeellinen työskentely opettaa aloitteellisuutta, suunnitelmallisuutta sekä yhteistyötaitoja. Fysiikan opetuksessa tutustaan, mahdollisuuksien mukaan, paikkaliin yrityksiin ja yrittäjyyteen sekä tehdään korkeakoulu yhteistyötä.

Hyvinvointi ja turvallisuus

- Kokeellinen työskentely ja siihen liittyvä opiskelijoiden välinen yhteistyö opettavat ottamaan huomioon turvallisuuden erilaisissa tilanteissa.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

- Fysiikkaa opiskeltaessa pohditaan soveltuviin osiin, mitä merkitsee fysiikan tietojen ja yleisen teknisen tietämyksen lisääntyminen kestävä kehityksen kannalta. Esimerkiksi energian tuotanto, käyttö ja säästäminen sekä näihin liittyvien keskinäisten suhteiden ymmärtäminen vaatii fysikaalisen tiedon ymmärtämistä ja jäsentämistä. Opetuksessa korostetaan, että teknisen tiedon lisääminen, joka tapahtuu fysiikan kehityksen pohjalta, auttaa kehittämään laitteita ja tuotteita, jotka kuluttavat ja saastuttavat vähemmän. Laaja-alainen fysiikan ja muiden luonnontieteiden tietojen yhdistäminen on myös olennaista muun muassa ilmastomuutoksen ymmärtämisen kannalta.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

- Fysiikka on erittäin kansainvälinen tiede, mikä näkyy esimerkiksi fysiikan historiallisessa kehityksessä. Fysiikan opetuksessa voidaan pohtia, miten suomalaiset tutkijat ovat edistäneet fysiikan tutkimusta ja kehittämistä. Opiskeluun voidaan tuoda mukaan myös vierailla kielillä kirjoitettua opiskelu- ja harjoitusaineistoa.

Monilukutaito ja mediat

- Fysiikkaa opiskelemalla on mahdollista saada tietoa viestintätekniikan kehityksestä ja siihen liittyvistä uusista keksinnöistä ja siten myös niihin perustuvien laitteiden soveltuvuudesta opiskelun välineiksi. Opetuksessa pyritään käyttämään mahdollisimman monipuolisesti eri välineitä omien tutkimusten tekemisessä ja raportoinnissa. Samalla opitaan suhtautumaan kriittisesti eri medioilla tuotettuun tietoon.

Teknologia ja yhteiskunta

- Fysiikka liittyy lähes kaikkeen teknologiseen tuotantoon ja kehitykseen. Fysiikkaa opiskellessa opitaan, miten uusi tieto liittyy teknologian, talouselämän ja yhteiskunnan muutoksiin. Opetuksessa käytetään uusinta teknologiaa. Vastuullinen yhteiskunnallinen päätöksenteko edellyttää vahvaa fysiikan perustietojen hallintaa.

Pakolliset kurssit

1. Fysiikka luonnontieteenä (FY1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan
- ymmärtää, kuinka luonnontieteellinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytymän mallintamisen kautta
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- tutustuu aineen ja maailmankaikkeuden rakenteeseen liittyviin peruskäsitteisiin ja jäsentää käsitystään luonnon perusrakenteista
- osaa käyttää ja soveltaa liikeilmiöiden käsitteitä jokapäiväisen elämän ilmiöissä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa opiskelun tukena.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä
- tutustuminen perusvuorovaikutuksiin, maailmankaikkeuden rakenteisiin ja syntyyn sekä aineen rakenteeseen
- voima liikkeen muutoksen aiheuttajana ja liikeilmiöt
- tutkimukset ja mallintaminen fysikaalisen tiedon rakentumisessa
- tulosten kerääminen, esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Lämpö (FY2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa lämpöilmiöiden käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä
- syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä
- kehittää valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan päätöksentekoon.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys energiantuotannon ratkaisuissa ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa
- lämpö ja lämpötila
- kaasujen tilanmuutokset, lämpölaajeneminen ja paine
- kappaleiden lämpeneminen, jäähtyminen, olomuodon muutokset ja lämpöenergia
- mekaaninen työ, teho ja hyötysuhde
- energian säilyminen lämpöopissa ja lämmön siirtymissuunta
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointia ja suunnittelua

3. Sähkö (FY3)**Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa sähköön liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- harjaantuu matemaattisessa mallintamisessa ja suureyhtälöiden käyttämisessä
- osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja osaa tehdä sähköopin perusmittauksia
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten tekemisessä.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan ja teknologian merkitys jokapäiväisessä elämässä ja yhteiskunnassa
- sähkövirta ja jännite sekä resistanssi ja Ohmin laki
- yksinkertaiset tasavirtapiirit ja Kirchhoffin lait
- sähköteho ja Joulen laki
- kondensaattori, diodi ja LED komponentteina
- sähköstaattinen vuorovaikutus, Coulombin laki ja sähkökenttä
- sähköturvallisuus, kytkentöjen tekeminen ja virtapiirien tutkiminen

4. Voima ja liike (FY4)**Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa voiman ja liikkeen käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa
- osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä
- harjaantuu graafisten esitysten käyttämisessä ja tuottamisessa.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys yksilön ja yhteiskunnan turvallisuudelle
- vuorovaikutus liikkeen muutoksen syynä, tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike

- Newtonin lait, voimakuvio ja voimien yhteisvaikutus
- etä- ja kosketusvoimia: paino, kitka, noste ja kvalitatiivisesti väliaineen vastus
- liikeyhtälö
- momentti ja tasapaino pyörimisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa
- liikemäärän säilymlaki, impulssiperiaate ja yksiulotteiset törmäykset
- liike- ja potentiaalienergia sekä mekaanisen energian säilymlaki
- mallien käyttäminen ja muodostaminen sekä niiden rajoitukset ja puutteet

5. Jaksollinen liike ja aallot (FY5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa jaksollisen liikkeen ja aaltojen käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- perehtyy värähdys- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys lääketieteessä ja musiikissa
- tasainen ympyräliike
- gravitaatiovuorovaikutus
- harmoninen voima ja värähdysliike
- aaltoliikkeen synty ja aaltojen eteneminen
- aaltoliikkeen heijastuminen, taittuminen, diffraktio, interferenssi ja seisovat aallot
- ääni aaltoliikeilmiönä
- mallien ja simulaatioiden suhde todellisuuteen

6. Sähkömagnetismi (FY6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa sähkömagnetismiin ja valoon liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tuotosten muodostamisessa
- harjaantuu ilmaisemaan itseään fysiikalle ominaisilla tavoilla ja analysoimaan eri tietolähteiden argumentointia.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys energia- ja viestintäteknologiassa
- magnetismi, magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä
- varatun hiukkasen liike sähkö- ja magneettikentässä
- sähkömagneettinen induktio, magneettivuo, induktiolaki ja Lenzin laki

- generaattori, muuntaja, vaihtovirran synty ja energian siirto sähkövirran avulla
- sähkömagneettisen säteilyn spektri, valon heijastuminen, taittuminen, interferenssi ja diffraktio
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisuprosessin jäsennetty kuvaaminen

7. Aine ja säteily (FY7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa aineen ja säteilyn käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- syventää kokonaiskuvaa fysiikasta aineen ja maailmankaikkeuden rakennetta selittävänä tieteenä.

Keskeiset sisällöt

- näkökulmia fysiikan ja kosmologian kehittymiseen
- energian kvantittuminen
- sähkömagneettisen säteilyn kvantittuminen ja fotonit
- aaltohiukkasdualismi
- atomiytimen rakenne
- ydinreaktiot, ydinenergia, ytimen sidosenergia sekä energian ja massan ekvivalenssi
- radioaktiivisuus ja hajoamislaki
- säteilyturvallisuus ja säteilyn hyötykäyttö
- tiedonhankinta, esittäminen ja arviointi

Paikalliset soveltavat kurssit

8. Fysiikan soveltava kurssi (FY8)

Opiskelija opiskelee fysiikkaa motivoivilla tavoilla. Opiskelijan toiveet voivat vaikuttaa kurssin sisältöihin. Opiskelijan on mahdollista keskittyä esimerkiksi lääketieteelliseen fysiikkaan, liikunnan fysiikkaan, kokeelliseen työskentelyyn tai avaruusfysiikkaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa lisämotivaatiota fysiikan opiskeluun
- laajentaa fysiikan soveltamista uusille aihealueille.

Paikalliset syventävät kurssit**9. Fysiikan kertauskurssi (FY9)**

Opiskelija parantaa valmiuksiaan osallistua fysiikan ainereaalikokeeseen. Hän käy läpi fysiikan keskeisiä osa-alueita lähinnä laskennallisin keinoin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- parantaa valmiuksia osallistua fysiikan ainereaalikokeeseen
- saa kattavan kokonaiskuvan lukiofysiikasta.

Keskeiset sisällöt

- syventävien kurssien keskeiset sisällöt

KURSSIN SUORITUSJÄRJESTYS

Kurssit suoritetaan numerojärjestyksessä. Tästä järjestyksestä voi poiketa, mutta ensin täytyy keskustella aineen opettajan kanssa.

KEMIA

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opiskelijat kehittävät valmiuksiaan opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Opetuksessa sovelletaan kemiaa monipuolisissa tilanteissa, mikä edistää myös opiskelijoiden koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä.

Kemian opetus tukee opiskelijoiden käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijoiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelijoiden oma kokeellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita kemian opiskeluun. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin kurssin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti.

Opetuksen tavoitteet

Kemian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimis- haasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia turvallisesti ja yhteistyössä muiden kanssa
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti kemian tietojensa avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia kemialle ominaisilla tavoilla
- jäsentää käsitystään jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöistä kemian käsitteiden avulla
- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvän teknologian merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

- Yhteistyökykyä ja -taitoja sekä aloitteellisuutta harjoitellaan ja toteutetaan kokeellisen työskentelyn yhteydessä kaikilla kursseilla. Korostetaan vastuullisuutta työturvallisuudesta ja ympäristön hyvinvoinnista. Tutustutaan oman alan työ- ja koulutusmahdollisuuksiin. Tutustutaan paikalliseen kemian alan yrittäjyyteen.

Hyvinvointi ja turvallisuus

- Kiinnitetään huomiota työ- ja opiskeluympäristön turvallisuuteen erityisesti kokeellisessa työskentelyssä. Ryhmätyöskentely niin kokeellisessa kuin muussakin työskentelyssä perehdyttää yhteisöllisyyteen ja turvallisiin vuorovaikutussuhteisiin.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

- Pohditaan kemian osaamisen merkitystä kestäväen kehityksen kannalta erilaisten tuotteiden valmistuksen ja niiden käytöstä poiston yhteydessä. Tutustutaan erilaisiin kemikaaleihin ja niiden ympäristön kannalta kestäväan käyttöön.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

- Pohditaan kemian kehityksen merkitystä osana luonnontieteiden historiaa sekä Suomen kemian tutkimuksen ja tutkijoiden saavutuksia ja merkitystä osana luonnontieteiden kehitystä ja merkitystä nykyiselle yhteiskunnalle.

Monilukutaito ja mediat

- Kemian opiskelussa käytetään hyväksi erilaisia tiedon lähteitä ja sekä perinteisiä että nykyaikaisia tiedonhankintamenetelmiä. Opiskelijoiden viestintätaitoja kehitetään pohtimalla kemian ilmiöitä sekä saatujen tulosten luotettavuutta sanallisesti sekä laatimalla raportteja ja työselostuksia. Kursseilla voidaan keskustella ajankohtaisista kemiaan liittyvistä uutisista.

Teknologia ja yhteiskunta

- Pohditaan kemian keskeistä merkitystä teknologian kehityksessä ja monien tärkeiden keksintöjen ja tuotteiden synnyssä sekä ympäristön suojelun ja kestäväen kehityksen edistämässä.

Arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään ja tiedostamaan kemian osaamistaan. Kurssin arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida työskentelyn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeellisen työskentelyn taidot sekä tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot.

Pakolliset kurssit

1. Kemiaa kaikkialla (KE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan
- kehittää valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista jokapäiväisen elämän ja ympäristön ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen erilaisia kemian ilmiöitä sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat
- osaa käyttää aineen ominaisuuksien päättelyssä aineen rakenteen malleja, jaksollista järjestelmää ja tietolähteitä.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä
- atomin rakenne ja jaksollinen järjestelmä pääpiirteissään
- alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia
- aineiden ominaisuuksien selittäminen aineen rakenteen, kemiallisten sidosten ja poolisuuden avulla
- kysymykset tiedonhankinnan lähtökohtana
- turvallinen työskentely, aineen erotusmenetelmät, aineiden ominaisuuksien tutkiminen, havainnointi ja johtopäätösten tekeminen

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Ihmisen ja elinympäristön kemiaa (KE2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa orgaanisiin yhdisteisiin ja ainemäärään liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen orgaanisiin yhdisteisiin, ainemäärään ja pitoisuuteen liittyviä ilmiöitä
- ymmärtää, kuinka kemiallinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys hyvinvoinnin ja terveyden kannalta

- orgaanisten yhdisteiden, kuten hiilivetyjen, happi- ja typpiyhdisteiden, rakenteiden mallintaminen ja kuvaaminen erilaisilla malleilla
- avaruusrakenne ja isomeria
- orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- ainemäärä ja pitoisuus
- työvälineiden ja reagenssien käyttö sekä liuosten valmistus
- aineen rakenteen analyysimenetelmät, kuten spektroskopia

3. Reaktiot ja energia (KE3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen reaktioihin liittyviä ilmiöitä
- ymmärtää aineen ja energian häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys energiaratkaisujen ja ympäristön kannalta
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen
- epäorgaanisten ja orgaanisten yhdisteiden reaktioita sekä niiden sovelluksia
- aineen häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa ja sen yksinkertainen laskennallinen käsittely
- energian häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa, sidosenergia ja Hessin laki
- kaasujen ominaisuudet ja yleinen tilanyhtälö
- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, titraus analyysimenetelmänä, tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen

4. Materiaalit ja teknologia (KE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa materiaaleihin ja teknologiaan liittyviä kemian käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen materiaaleihin ja sähkökemian liittyviä ilmiöitä
- harjaantuu ilmaisemaan itseään kemialle ominaisilla tavoilla ja analysoimaan eri tietolähteiden argumentointia
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tuotosten muodostamisessa.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys teknologiassa ja yhteiskunnassa
- metallien ja polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari

- atomin ulkoelektronirakenne ja jaksollinen järjestelmä alkuaineiden jaksollisten ominaisuuksien selittäjänä
- hapetusluvut ja hapetus-pelkistysreaktiot
- sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiaali, kemiallinen pari ja elektrolyyysi
- kemiallisten reaktioiden laskennallinen soveltaminen
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu
- yhteistyön rooli kemiallisen tiedon tuottamisessa

5. Reaktiot ja tasapaino (KE5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa reaktioiden ja kemiallisen tasapainon käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen reaktioihin ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä
- osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys kestävästä tulevaisuudesta rakentamisessa
- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavia tekijöitä
- homogeeninen ja heterogeeninen tasapaino sekä tasapainotilaan vaikuttaminen
- happo-emästasapaino, vahvat ja heikot protolyytit ja puskuriliuokset
- tasapainoon liittyvät graafiset esitykset
- homogeenisen ja happo-emästasapainon laskennallinen käsittely
- tutkimustulosten ja -prosessin arviointi

Paikalliset soveltavat kurssit

6. Orgaanisen kemian jatkokurssi (KE6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää osaamistaan orgaanisten reaktioiden mekanismeissa
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen reaktioihin liittyviä ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

- orgaaniset reaktiotyypit ja -mekanismit
- orgaanisten yhdisteiden rakenteiden mallintaminen

- avaruusrakenteen ja isomerian osaamisen syventäminen
- tutkitaan reaktioiden ja yhdisteiden rakenteiden tutkiminen kokeellisen työskentelyn avulla
- reaktioiden laskennallinen käsittely

7. Kemian kertauskurssi (KE7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kerta ja syventää aiemmilla kemian kursseilla saavuttamiaan kemian tietoja muun muassa luonnontieteellisiä ja teknisiä jatko-opintoja varten
- kehittää kokeellisen työskentelyn taitojaan.

Keskeiset sisällöt

- aiempien kemian kurssien keskeisten sisältöjen kertaaminen
- ylioppilaskoetehtävien ja luonnontieteellisten alojen pääsykoetehtävien harjoittelu
- nykyaikaisiin kemiallisiin määritysmenetelmiin tutustuminen

EVANKELIS-LUTERILAINEN USKONTO

Uskonnonopetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän yleissivistyksen muodostumista. Uskonnonopetuksessa tutustutaan uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja katsomuksista sekä auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Opiskelijoita ohjataan tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia analyttisesti eri näkökulmista. Uskonnonopetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arvioimiseen sekä uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Uskonnonopetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon ja kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia.

Oppiaineessa hyödynnetään teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta sekä kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta. Lisäksi opetuksessa käytetään eri uskontojen omia lähteitä ja median välittämää ajankohtaista materiaalia. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä, tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia sekä aktivoivia työtapoja.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjäyys ja työelämä

- Opiskelija tutustuu uskonnollisen yhteisön/kirkon toimintaan ja niihin liittyviin ammatteihin.

Hyvinvointi ja turvallisuus / Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

- Kursseilla opiskelija käsittelee kestävään elämäntapaan, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä eettisiä ongelmia.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

- Kursseilla opiskelija tutustuu eri uskontojen kulttuureihin ja tapoihin.

Monilukutaito ja mediat

- Kurssien toteutukseen voi sisältyä uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamista tai media-analyysia, esimerkiksi uutislähetysten ja/tai lehtiartikkelin sisällön analysointia.

Teknologia ja yhteiskunta

- Opiskelija tuottaa omia mediasisältöjä.

Opetuksen tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- tunnistaa uskontoihin ja kulttuureihin liittyvän pyhän ja sen vaikutukset ihmisen toimintaan
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen eri puolilla maailmaa
- perehtyy oman uskonnon erityispiirteisiin ja kulttuurivaikutuksiin
- ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- tuntee uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä

- ymmärtää uskon ja tieteellisen tiedon suhdetta sekä tuntee uskontojen tutkimuksen keskeisiä näkökulmia ja menetelmiä
- kykenee rakentamaan, jäsentämään ja arvioimaan omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään
- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus ja toimia eri kulttuureista tulevien ja eri tavoin ajattelevien ihmisten kanssa
- kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta
- kehittää valmiuksia toimia vastuullisena ja aktiivisena kansalaisena
- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja keskustelutaitoja sekä uskontoihin liittyvän tiedon itsenäistä hankintaa ja kriittistä arviointia.

Arviointi

Arviointi ohjaa ja kannustaa opiskelijoita oman oppimisprosessin pitkäjänteiseen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu uskontoihin liittyvään tiedon hallintaan, soveltamiseen ja arvioimiseen sekä katsomuksellisten dialogitaitojen hallintaan. Arvioinnissa korostuvat katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan jatkuva näyttö.

Pakolliset kurssit

1. Uskonto ilmiönä – kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin jäljillä (UE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää uskonnollisten ja ei-uskonnollisten katsomusten luonnetta ja sisäistä monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ilmiönä ja tuntee uskontojen tutkimusta
- tuntee juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, niiden keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan
- osaa keskustella juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä.

Keskeiset sisällöt

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen
- nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonnottomuus ja uskonnonvapaus
- maailman ja Suomen uskontotilanne
- Lähi-idän monoteististen uskontojen kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet ja erot
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, etiikka, elämäntapa, suhde yhteiskuntaan eri puolilla maailmaa sekä merkitys länsimaiselle kulttuuripiirille

- ajankohtaisia katsomusten kohtaamiseen liittyviä kysymyksiä
- ajankohtaisiin kurssin aihealueisiin liittyvien uutissisältöjen käsittely

2. Maailmanlaajuinen kristinusko (UE2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kristinuskon merkitystä, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta
- tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan ja pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä
- perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa
- osaa analysoida ja arvioida ajankohtaista kristinuskoon liittyvää keskustelua
- syventää tietämystään yhdestä valinnaisesta Suomessa vaikuttavasta kristillisestä liikkeestä.

Keskeiset sisällöt

- kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa
- katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- karismaattinen kristillisyys ja kontekstuaalinen teologia
- kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet
- uskonnon asema ja sen taustat eri puolilla Eurooppaa
- ekumenia ja katsomusten dialogi
- ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UE3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- tuntee Intiassa ja Kiinassa syntyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- tietää luonnonuskontojen levinneisyyden ja keskeiset piirteet
- perehtyy uusien uskonnollisten liikkeiden taustaan ja keskeisiin piirteisiin
- kehittää valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä
- syventää tietämystään itämaisista kulttuureista tekemällä lyhyen mediasisällön opettajan kanssa valitsemastaan aiheesta.

Keskeiset sisällöt

- hindulainen maailmankuva ja elämäntapa sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan
- Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet
- buddhalainen elämäntapa sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan
- Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutuksia yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa
- Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

4. Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa (UE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa
- perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- ymmärtää, että tietoa uskonnoista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- osaa analysoida uskonnonvapautteen ja uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua
- osaa toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä
- kehittää valmiuksia osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin
- tutustuu paikallisen kristillisen liikkeen/kirkon yhteiskunnalliseen toimintaan.

Keskeiset sisällöt

- Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio
- uskonnollisten yhteisöjen muodot ja niiden suhde yhteiskuntaan
- uskonnot yhteiskunnan muokkaajina Suomessa eri aikoina
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa
- uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa
- uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina
- uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa
- uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri Suomessa
- osana kurssia mahdollisesti vapaaehtoisprojekti tai perehtyminen jonkin uskonnollisen yhteisön yhteiskunnalliseen toimintaan

5. Uskonnot tieteessä, taiteessa ja populaarikulttuurissa (UE5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä ajankohtaista tutkimusta
- hahmottaa uskonnon ja taiteen suhdetta: uskonnollisen taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa ja uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen
- perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja
- tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan ja siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja
- tuntee muinaissuomalaisen uskonnon ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä.
- vierailee paikallisessa taidenäyttelyssä tai virtuaalinäyttelyssä.

Keskeiset sisällöt

- uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet
- uskonnon, taiteen ja populaarikulttuurin eri muotojen vuorovaikutus
- uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla
- muinaissuomalainen uskonto ja kristinuskon suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- kuva-analyysi kristillisen aiheen sisältävästä taiteesta

6. Uskonnot ja media (UE6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu uskontoon liittyviin ajankohtaisiin teemoihin mediassa
- osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita
- osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- osallistuu uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamiseen tai laatii media-analyysin.

Keskeiset sisällöt

uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa

- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus ja mainonta
- uskonnollinen media ja median hyödyntäminen uskonnoissa

- median vaikutus uskontoilmiöihin, kuten asenteet ja uskontoihin liittyvät mielikuvat, uskonnot ja konfliktit, uskonnot ja rauhan rakentaminen, uskontokritiikki
- uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi esimerkiksi uutislähetysten ja/tai lehtiartikkelin sisällön analysointi

Paikalliset soveltavat kurssit

7. Ylioppilaskirjoituksiin valmentava kurssi (UE7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ylioppilaskokeen vastauksen arvosteluperiaatteet ja kysymystyypit
- perehtyy hyvään vastaustekniikkaan ja harjoittelee vanhoihin ylioppilaskokeen kysymyksiin vastaamista ja saa palautetta vastauksistaan
- kertaa kurssien pääasioita.

Keskeiset sisällöt

- erilaisten kysymystyypit ja pisteytysperiaatteet
- ylioppilaskirjoitusten säännökset
- kurssien 1 - 6 kertaus
- harjoitusvastausten kirjoittaminen
- oman tuotoksen arviointi

ORTODOKSINEN USKONTO

Uskonnonopetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän yleissivistuksen muodostumista. Uskonnonopetuksessa tutustutaan uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja katsomuksista sekä auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Opiskelijoita ohjataan tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia analyttisesti eri näkökulmista. Uskonnonopetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arvioimiseen sekä uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Uskonnonopetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon ja kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia.

Oppiaineessa hyödynnetään teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta sekä kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta. Lisäksi opetuksessa käytetään eri uskontojen omia lähteitä ja median välittämää ajankohtaista materiaalia. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä, tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia sekä aktivoivia työtapoja.

Aihekokonaisuudet

- Opiskelija tutustuu uskonnollisen yhteisön/kirkon toimintaan ja niihin liittyviin ammatteihin.
- Kursseilla opiskelija käsittelee kestävään elämäntapaan, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä eettisiä ongelmia.
- Kursseilla opiskelija tutustuu eri uskontojen kulttuureihin ja tapoihin.
- Kurssien toteutukseen voi sisältyä uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi esimerkiksi uutislähetysten ja/tai lehtiartikkelin sisällön analysointi.
- Opiskelija tuottaa omia mediasisältöjä.

Opetuksen tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- tunnistaa uskontoihin ja kulttuureihin liittyvän pyhän ja sen vaikutukset ihmisen toimintaan
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen eri puolilla maailmaa
- perehtyy oman uskonnon erityispiirteisiin ja kulttuurivaikutuksiin
- ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- tuntee uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä
- ymmärtää uskon ja tieteellisen tiedon suhdetta sekä tuntee uskontojen tutkimuksen keskeisiä näkökulmia ja menetelmiä
- kykenee rakentamaan, jäsentämään ja arvioimaan omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään
- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus ja toimia eri kulttuureista tulevien ja eri tavoin ajattelevien ihmisten kanssa
- kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta
- kehittää valmiuksia toimia vastuullisena ja aktiivisena kansalaisena

- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja keskustelutaitoja sekä uskontoihin liittyvän tiedon itsenäistä hankintaa ja kriittistä arviointia.

Arviointi

Arviointi ohjaa ja kannustaa opiskelijoita oman oppimisprosessin pitkäjänteiseen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu uskontoihin liittyvään tiedon hallintaan, soveltamiseen ja arvioimiseen sekä katsomuksellisten dialogitaitojen hallintaan. Arvioinnissa korostuvat katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan jatkuva näyttö.

Pakolliset kurssit

1. Uskonto ilmiönä – ortodoksisuus, juutalaisuus ja islam (UO1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa jäsentää uskontoa ilmiönä ja tuntee uskontojen tutkimusta
- tutustuu juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin syntyyn ja niiden luonteeseen
- ymmärtää juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin keskinäiset suhteet historiassa ja nykypäivänä
- tuntee kolmen monoteistisen uskonnon keskeiset piirteet, niiden kulttuuriperintöä ja vaikutusta erityisesti idän kristillisyyteen ja yhteiskuntaan
- tietää kristinuskon synnyn ja kehittymisen keskeiset vaiheet
- ymmärtää kristillisen kirkon jakaantumiseen ja vapaiden suuntien syntyyn vaikuttaneet syyt sekä tunnistaa niiden tunnuspiirteitä
- osaa keskustella Lähi-idän ja Euroopan ajankohtaisista asioista uskontojen näkökulmasta
- tunnistaa eri katsomusten merkityksen yksilön tämän päivän arjessa ja työelämässä.

Keskeiset sisällöt

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen
- nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonottomuus ja uskonnonvapaus
- Lähi-idän monoteististen uskontojen yhteiset juuret, kulttuuritausta ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen asema, merkitys ja tulkinta juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- Lähi-idän uskontojen vaikutus kulttuuriin ja arkeen Euroopassa
- apostoli Paavalin lähetystyö Jerusalemissa Eurooppaan
- ensimmäiset kristilliset synodit
- kristillisen kirkon jakaantuminen
- katolinen kirkko ja protestantismin synty
- Luther ja Pohjoismaat
- vapaat kristilliset suunnat
- uskonottomuus

2. Ortodoksisuus maailmassa (UO2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää ortodoksisen kirkon apostolisen perinteen
- tunnistaa kirkon opettajien merkityksen kirkon perinteessä
- tuntee ortodoksisuuden keskeiset opilliset painotukset ja eettisen ajattelun perustan
- osaa tarkastella ortodoksisen kirkon merkitystä yksilöllisestä ja yhteisöllisestä näkökulmasta
- perehtyy ortodoksisuuden ja sen käytänteiden erityispiirteisiin
- tuntee askeesin ja luostarilaitoksen syntyyn vaikuttaneet historialliset tekijät
- tuntee ortodoksia paikalliskirkkoja ja idän kirkon eri suuntauksia
- ymmärtää ortodoksisen kirkon hallintorakenteen kehittymistä ja nykyistä toimintaa
- perehtyy Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteisiin
- tutustuu kirkkojen välisiin yhteyksiin.

Keskeiset sisällöt

- kristillisen kirkon laajeneminen
- patriarkaatit ja paikalliskirkot
- orientaaliset kirkot
- askeesin ja luostarilaitoksen synty ja niiden yhteiskunnallinen merkitys
- ortodoksinen oppi, etiikka ja antropologia synodien ja kirkon suurien opettajien kautta
- ihmisen elämänkaari ja ortodoksisuus
- ortodoksinen tapakulttuuri
- Itä-Euroopan ortodoksisuus ja uusortodoksinen maailma
- Suomen ortodoksinen kirkko ennen ja nyt
- ekumenia ja uskontojen välinen vuorovaikutus

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UO3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- tuntee Intiassa ja Kiinassa syntyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- tietää luonnonuskontojen levinneisyyden ja keskeiset piirteet
- perehtyy uusien uskonnollisten liikkeiden taustaan ja keskeisiin piirteisiin
- kehittää valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä
- osaa tarkastella uskontojen piirteitä myös oman uskonnon näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- hindulaisuuden monimuotoisuus, maailmankuva ja elämäntapa sekä vaikutuksia Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan
- Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet
- buddhalaisuuden opetukset, elämäntapa, suuntaukset ja vaikutuksia Aasian kulttuureihin ja yhteiskuntiin
- Kiinan vanha kansanusko, kungfutselaisuus ja taolaisuus ja näiden vaikutuksia kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan
- Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutuksia yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa
- Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

4. Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa (UO4)**Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy suomalaiseen uskonnollisuuteen ja sen vaiheisiin ennen ja nyt
- tutustuu uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-yhteiskunnassa
- perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- tunnistaa kirkon toiminnan ihmisen arjen tukena osana tämän ajan yhteiskuntaa
- ymmärtää, että tietoa uskonnoista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- osaa analysoida uskonnonvapautteen sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua ja siihen vaikuttavaa lainsäädäntöä
- kehittää valmiuksia toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä oman uskonnon lähtökohdista käsin
- kehittää valmiuksia osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin.

Keskeiset sisällöt

- suomalainen uskonnollisuus ennen ja nyt, uskonto ja uskonnolliset yhteisöt Suomessa, sekularisaatio
- uskonnollisten yhteisöjen muodot ja niiden suhde yhteiskuntaan
- uskonnot yhteiskunnan muokkaajina Suomessa eri aikoina
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa
- uskonto ja lainsäädäntö, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys, näkyvyys ja oikeudet julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa
- ortodoksiset järjestöt kolmannen sektorin toimijoina
- uskonnot yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa Suomessa
- uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri Suomessa

5. Taide ortodoksisuudessa ja muissa uskonnoissa (UO5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu taidemuotoihin uskonnon ilmentäjänä
- tunnistaa ja tietää ortodoksisen taiteen erityispiirteet
- perehtyy sekä ortodoksisen että muiden uskontojen taiteen ilmaisumuotoihin opillisten asioiden välittäjinä
- tunnistaa eri uskontojen opin ilmenemismuotoja taiteessa
- ymmärtää sakraalin ja uskonnollisen taiteen eron
- tunnistaa uskonnon vaikutuksen nyky- ja populaaritaiteeseen.

Keskeiset sisällöt

- uskonnot, taide ja kulttuurin eri muodot
- sakraalin ja uskonnollisen taiteen ero
- ortodoksisen taiteen erityispiirteet: jumalanpalvelus, kirkkomusiikki, arkkitehtuuri, ikonitaide
- uskontojen oppi taiteen keinoin: kuvataide, musiikki, rakennustaide ja draama

6. Ortodoksisuus ja uskonnot mediassa (UO6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu mediassa esiintyviin ajankohtaisiin teemoihin, jotka kytkeytyvät uskontoon
- osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita
- osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- perehtyy mediakuvaan ortodoksisuudesta ja eri uskonnoista kansallisesti ja kansainvälisesti
- osallistuu uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamiseen tai laatii media-analyysin.

Keskeiset sisällöt

- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- ortodoksisen kirkon mediamaailma
- median vaikutus uskontoilmiöihin, esimerkiksi asenteet ja uskontoihin liittyvät mielikuvat, uskonnot ja konfliktit, uskonnot ja rauhan rakentaminen, uskontokritiikki
- uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Elämänkatsomustieto on perustaltaan monitieteinen oppiaine. Sen tiedeperustaan kuuluu ihmis-, kulttuuri- ja yhteiskuntatieteitä sekä filosofia. Elämänkatsomustiedon opetuksessa ihmisiä tarkastellaan luonnollisina toimijoina, jotka luovat ja uusintavat merkityksiä keskinäisessä kanssakäymisessään. Inhimilliset katsomukset ja käytännöt nähdään yksilöiden, yhteisöjen ja traditioiden vuorovaikutuksen tuloksena syntyneinä. Elämänkatsomustiedon opetus rakentuu ihmiskäsitykselle, joka korostaa ihmisten mahdollisuutta elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja tavoitteellisina. Oppiaineessa painotetaan ihmisten kykyä tutkia maailmaansa ja laajentaa sitä koskevaa tietämystään sekä yhteisellä toiminnallaan tietoisesti ohjata elämäänsä. Näistä lähtökohdista oppiaine tukee opiskelijoiden elämänkatsomuksen ja identiteetin muotoutumista sekä heidän yhteisöllisten hyvän elämän ihanteidensa ja käytäntöjensä rakentumista. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia.

Elämänkatsomustieto kartuttaa pohdiskelevasti ja keskustellen opiskelijoiden kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykystä ja tilannetajua, toisten ja yhdenvertaisuuden kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja.

Opetuksen tavoitteet

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämänkatsomuksensa rakentamiseen
- hallitsee keskustelu- ja vuorovaikutustaitoja ja osaa soveltaa niitä sellaisten kysymysten käsitteelyyn, joissa pyritään yhteisen kestävän toimintalinjan löytämiseen erilaisista näkemyksistä huolimatta
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää arvostelu-, harkinta- ja toimintakykyään oppimalla refleктоimaan omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestävän tulevaisuuden rakentamista.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjäyys ja työelämä

- Opiskelija arvioi kriittisesti yhteiskunnan, sen rakenteiden ja yksilön vaikutusmahdollisuuksia.

Hyvinvointi ja turvallisuus / Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

- Opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnallisten rakenteiden vaikutusta sosiaaliin ilmiöihin ja elämänvalintoihin.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

- Opiskelija huomaa kulttuurien merkityksen oman elämänkatsomuksen ja identiteetin rakentamisessa, ja syntyy ymmärrys kulttuurien vaikutuksesta elämäntapaan, kieleen, teknologian uskontoon ja uskomuksiin.

Monilukutaito ja mediat / Teknologia ja yhteiskunta

- Opiskelija tarkastelee omien ja muiden uskomuksia sekä erilaisten medioiden tarjoamaa informaatiota kriittisesti.
- Opiskelija tutustuu mediassa oleviin ajankohtaisiin aiheisiin

Arviointi

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan sekä opiskelijan kykyä tarkastella ja ilmaista katsomuksellisia aiheita monipuolisesti ja taitavasti että hänen laaja-alaista katsomuksellista ymmärrystään. Katsomukselliset kysymykset ovat usein henkilökohtaisia, mutta niiden pohdiskelun perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja systemaattisuus. Katsomusten, arvostusten ja uskomusten arviointi- ja ilmaisutavoissa arvostetaan eri näkökulmien ja vaihtoehtoisten katsomustapojen huomioimista pelkkien mielipiteiden esittämistä monipuolisemmin.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä arvioida oman elämäkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun ja kehittämiseen. Elämäkatsomustiedossa korostuvat erilaiset katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot, ja kurssien arvioinnissa ne otetaan monipuolisesti huomioon.

Pakolliset kurssit

1. Maailmankatsomus ja kriittinen ajattelu (ET1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja osaa soveltaa maailmankatsomuksellisia käsitteitä ja hahmottaa niiden välisiä yhteyksiä sekä osaa eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia
- ymmärtää, miten yksilölliset ja yhteiskunnalliset tekijät vaikuttavat maailmankatsomuksen muotoutumiseen, ja osaa eritellä oman katsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten muotoutumista
- osaa tarkastella kriittisesti niin omia kuin muiden uskomuksia sekä erilaisten medioiden tarjoamaa informaatiota
- osaa hyödyntää eri oppiaineissa oppimaansa elämäkatsomuksensa muodostamisessa ja erottaa tieteellisen, ei-tieteellisen ja epätieteellisen maailmankuvan.

Keskeiset sisällöt

- maailmankatsomuksen, maailmankuvan ja elämäkatsomuksen käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde ja asema omassa elämäkatsomuksessa
- erilaisia maailmankatsomuksia – esimerkiksi sekulaareja, uskonnollisia, poliittisia ja elämäntapaan liittyviä – sekä niiden piirteiden ja perusoletusten tutkimista eri tieteiden tarjoamin välinein
- tyypillisiin informaation käsittelyyn ja ympäröivän todellisuuden jäsentämiseen liittyvien kognitiivisten vääristymien tarkastelu sekä omassa että muiden ajattelussa
- koulun, median, politiikan, tieteiden, taiteen, viihdeteollisuuden sekä uskonnollisten ja kulttuuristen yhteisöjen vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämäkatsomukseen

- median ja muiden informaation lähteiden toimintalogiikka sekä niihin kohdistuva kriittinen katsomuksellinen ajattelu sekä katsomuksellisen argumentaation erittely erilaisista näkökulmista

2. Ihminen, identiteetti ja hyvä elämä (ET2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä ja arvioida, miten erilaiset ihmiskäsitykset ja -ihanteet johtavat erilaisiin ja joskus keskenään ristiriitaisiin vastauksiin ihmiselämän keskeisistä kysymyksistä
- osaa pohtia oman identiteettinsä osatekijöitä sekä soveltaa erilaisia ihmiskuvallisia ja katsomuksellisia vaihtoehtoja keskeisiin omaa hyvää elämäänsä koskeviin kysymyksiin
- ymmärtää ihmisarvon perustavan eettisen merkityksen, tuntee keskeisimmät ihmisoikeusasiakirjat ja osaa soveltaa ihmisoikeusajattelua erilaisissa yhteyksissä, kuten uskonnon- ja sanavapautta koskevissa kysymyksissä
- tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä ja osaa eritellä ja arvioida niiden taustalla olevia maailmankatsomuksellisia perusteita
- kehittää taitojaan ilmaista identiteettiään ja elämäntutkimustaan sekä niihin liittyviä näkemyksiään ja tunteuksiaan toisia ja yhdenvertaisuutta kunnioittaen, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

- luonnon- ja ihmistieteellisiä, sekulaareja ja uskonnollisia, filosofisia ja populaarikulttuuriin kuuluvia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita
- ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolisuus ja seksuaalisuus, opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema
- identiteetti, elämänvalinnat ja elämäntutkimuksen keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet, ihmisoikeusasiakirjoja: YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus ja Euroopan ihmisoikeussopimus
- erilaisia käsityksiä hyvästä elämästä sekä toisten ihmisten, eläinten ja ympäristön asemasta siinä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Yksilö ja yhteisö (ET3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle yksilölliselle identiteetilleen ja saa välineitä myönteisen yhteisöllisyyden hyödyntämiseen oman identiteettinsä rakentamisessa
- ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä sekä yhteiskunnallisia rakenteita ja muutoksia voidaan tarkastella tieteellisesti ja että näillä on suuri merkitys yksilön elämänvalinnoille

- osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä sekä arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia ja vastuuta eri alueilla ja kasvattaa valmiuttaan rakentamaan yhteiskunnalliseen osallistumiseen
- ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnonvapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestävän tulevaisuuden rakentamisen lähtökohtia ja periaatteita
- osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen rakenteita sekä kasvattaa yhteiskunnallista kuvittelukykyään ja aktiivisuuttaan siten, että hahmottaa tulevaisuuden mahdollisuuksina ja vaihtoehtoisina tapahtumakulkuina, joihin pystyy myös omalla toiminnallaan vaikuttamaan.

Keskeiset sisällöt

- ihminen sosiaalisena olentona, yksilöiden vuorovaikutus ja yhteisöllisyys: yksityinen ja julkinen, tunnustussuhteet ja merkitykselliset toiset, roolit ja yhteisölliset normit
- yhteiskuntatutkimuksen perusteita, kuten sosiaaliset tosiasiat, yhteiskunnalliset rakenteet ja modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet sekä näiden vaikutus yksilön elämään
- taloudellisen ja poliittisen vallan suhde nyky-Suomessa ja globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset yhteiskunnan eri tasoilla
- ihmisoikeudet, uskonnon- ja omantunnonvapaus, globaali oikeudenmukaisuus ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen moraalisisina ja poliittisina vaatimuksina sekä näitä vaatimuksia vastustavat näkemykset ja toimet mukaan lukien ihmisoikeusloukkaukset ja holokausti
- yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat sekä niiden kriittinen potentiaali: ihanteet ja kauhukuvat nykyisyyden suurennuslaseina ja toiminnan motivoijina

4. Kulttuurit katsomuksen muovaajina (ET4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämänkatsomukselleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamiseen
- osaa käyttää kulttuurintutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa sekä tunnistaa vihapuheen ja erottaa sen sanavapauden vastuullisesta käytöstä
- hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus ja vähemmistökulttuuritkin
- ymmärtää, että kulttuurit ovat vuorovaikutuksessa keskenään eikä mikään kulttuuri ole kehittynyt ilman ulkoisia vaikutteita kulttuurin ydinpiirteisiin, kuten elämäntapoihin, kieleen, teknologiaan ja uskomuksiin
- osaa hahmottaa erilaiset elämänkatsomukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat ja maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena sekä perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun

Keskeiset sisällöt

- kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa

- kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisu, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämänskatsomukseen, Unescon maailmanperintöohjelma
- suomalaisen kulttuurin ja identiteetin historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- etnosentrisyyden ja rasismien sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa

5. Katsomusten maailma (ET5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää kykyään lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonottomia maailmankatsomuksia ja verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämänskatsomukseensa
- ymmärtää, että maailmankatsomukset, uskonto ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, erittäin monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on merkittävä kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys
- tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen hahmottaen sen lähtökohtia ja tavoitteenasetteluja
- hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa
- perehtyy uskontokritiikin keskeisiin argumentteihin, tutustuu humanismin ja vapaa-ajattelun historiaan
- perehtyy Lähi-idän uskontoihin sekä joihinkin muihin uskontoihin ja maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin hahmottaen niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan erityisesti suomalaisesta näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- katsomuksen ja uskonnon sekä uskonnollisuuden ja uskonottomuuden tutkiminen, määrittelyminen ja selittäminen, käsityksiä uskontojen alkuperästä
- uskonnollisten ilmiöiden tulkinnessa käytettyjä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja teismi
- uskontokritiikki, ateismi, agnostismi ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet
- kristinuskon, islamin ja juutalaisuuden sekä joidenkin muiden uskontojen ja maailmankatsomuksellisten järjestelmien historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys ja jakautuminen, pyhät kirjat, oppi, elämäntapa ja suhde yhteiskuntaan
- tämän päivän merkittävien maailmankatsomuksellisten järjestelmien, kuten sekulaarin humanismin ja suurten uskontojen, suhde yhteiskuntaan, tapakulttuuriin, moraaliin, politiikkaan ja tieteeseen; liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, sekularisaatio ja uskonottomuus

6. Teknologia, maailmankatsomukset ja ihmiskunnan tulevaisuus (ET6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa nykyaikaisten maailmankatsomusten kannalta historiallisesti, kulttuurisesti ja katso-
muksellisesti merkittäviä historiallisia käännteitä ihmiskunnan tavassa elää
- ymmärtää kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen kontingentin ja rakentuneen luonteen
- osaa arvioida evoluution, abstraktien eettisten järjestelmien, valistuksen ja tieteellis-teknologi-
sen vallankumouksen merkitystä nykyaikaisille maailmankatsomuksille ja oman elämänkatso-
muksensa rakentumiselle
- hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologiaan ja sen kehitykseen sekä ymmärtää teknolo-
gian ja teknisen muutoksen yhteydet ympäristössä, yhteiskunnassa ja kulttuurissa tapahtuviin
muutoksiin
- osaa arvioida teknologian ja teknisen muutoksen roolia kestävän tulevaisuuden rakentamisen
osana sekä pystyy osallistumaan ihmiskunnan ja maapallon tulevaisuutta koskevaan keskus-
te-
luun.

Keskeiset sisällöt

- ihmislajin evoluutio ja kulttuurievoluutio: kielen rooli inhimillisten kulttuurien ja innovatiivisuu-
den synnyssä
- suurten filosofoiden ja maailmankatsomuksellisten järjestelmien ja uskontojen eettisten ja aat-
teellisten perustojen kehittyminen abstrakteiksi ja yleisinhimillisiksi
- ihmiskunnan suuret maailmankuvalliset, -katsomukselliset ja teknologiset murrokset sekä nii-
den vaikutukset ihmisten käsitykseen maailmasta ja itsestään: ihminen ympäristönsä ja itsensä
muokkaajana
- Prometheus-myytistä teknoutopioihin ja -dystopioihin, ihmisen suhde valistuksen ideaaleihin ja
teknologiseen kehitykseen
- tulevaisuuden tutkimus, tekoäly, humanismi, transhumanismi ja niiden kritiikit tieteen uusim-
pien tulosten valossa

FILOSOFIA

Filosofinen ajattelu tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen on olennainen osa yleissivistystä. Filosofiasa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja keskustellen. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan käsitysten perusteluja järkiperaisesti. Kyseenalaistavan ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa hahmottamaan ja jäsentämään nykypäivän jatkuvasti kasvavaa informaatiotulvaa. Tällä tavoin filosofian opiskelu edistää opiskelijoiden yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia.

Filosofiassa opiskelija oppii jäsentämään käsitteellisesti arvoja, normeja ja merkityksiä koskevia kysymyksiä. Tämä edistää opiskelijan kykyä eettiseen pohdintaan ja sen ymmärtämiseen, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofian opiskelu opettaa hahmottamaan laajoja käsitteellisiä kokonaisuuksia ja yhteyksiä. Se auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan.

Filosofian opiskelu kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Filosofiasa tuetaan opiskelijoiden perusteltujen yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkiperaiseen keskusteluun. Kun opiskelijat paneutuvat filosofisiin kysymyksiin, joihin ei ole yksinkertaisia ratkaisuja, he oppivat muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Mutkikkaiden kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijoissa kykyä luottaa omiin ajattelutaitoihinsa ja yksilöllisiin mahdollisuuksiinsa selvittää vaikeitakin ongelmia. Filosofian opiskelu tukee opiskelijoiden kasvua aktiivisiksi ja vastuullisiksi sekä toisia ja yhdenvertaisuutta kunnioittaviksi kansalaisiksi.

Opetuksen tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot ja oppii sitä kautta luottamaan omaan ajatteluunsa sekä arvioimaan sitä kriittisesti ja pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa ja ristiriitaista.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjäyys ja työelämä

- yhteiskuntafilosofinen tarkastelu yhteiskunnan ja poliittisen instituutioiden olemassaolossa ja oikeuttamisessa

Hyvinvointi ja turvallisuus / Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

- kestävään elämäntapaan ja globaaliin vastuuseen liittyvien eettisten ongelmien käsittely, esimerkiksi työnjako, eläimet ja ympäristö, oikeudenmukaisuus ja valta

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

- kriittisyyden ja suvaitsevaisuuden käsittely kurssien sisällöissä
- yleissivistävät perustiedot filosofian historiasta ja periaatteista

Monilukutaito ja mediat

- ajankohtaisten eettisten ja yhteiskunnallisten mediassa olevien aiheiden käsittely

Teknologia ja yhteiskunta

- teknologian hyödyntäminen kurssien suorittamisessa

Arviointi

Filosofiassa arviointi kohdistuu ajattelun taitojen ja keskeisten käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä kriittisesti eritellä ja problematisoida informaatiota, hahmottaa ja täsmentää sen käsitteellistä rakennetta sekä esittää asiasta perusteltu arvoselma. Arvioinnin tulee tukea ja kehittää opiskelijan taitoa arvioida omaa ajatteluaan ja rohkaista opiskelijoita oman opiskelunsa suunnitteluun ja kehittämiseen. Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan kurssikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan jatkuva näyttö.

Pakolliset kurssit

1. Johdatus filosofiseen ajatteluun (FI1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa perustellun käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille mielipiteille ja väitteille perusteluja sekä hahmottamaan esitettyjen perustelujen rakennetta ja arvioimaan niiden pätevyyttä
- tuntee ja oppii erilaisten harjoitusten kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vasta-esimerkkien käyttöä
- perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin
- tuntee perustavia tieto-opillisia erotteluita, osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt

- filosofian olemuksen pohtiminen, filosofisten kysymysten ja filosofisen ajattelun luonne filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin ongelmiin sovellettuna
- johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet ja niiden harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti
- keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluita: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen

- tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero
- tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa

2. Etiikka (FI2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin sekä ympäristöfilosofian perusteisiin
- hahmottaa normatiivisten väitteiden luonteen ja suhteen kuvaileviin väitteisiin sekä osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta
- osaa jäsentää oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla
- osaa perustella moraalin velvoittavuuden ja soveltaa moraaliin filosofisia käsite-erotteluja ja johdonmukaista argumentaatiota
- osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioimaan filosofisen etiikan välinein
- harjoittelee perustelemaan filosofisilla argumenteilla omia eettisiä mielipiteitään ja huomioimaan omien eettisten mielipiteiden vastaiset argumentit.

Keskeiset sisällöt

- moraali ja sitä pohtiva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyve-, seuraus-, sopimus-, oikeus- ja velvollisuusetiikan perusteet ja näiden soveltaminen ajankohtaiseen eettiseen ongelmaan
- moraalin luonne normijärjestelmänä ja sen ero juridisiin ja tapanormeihin perustuviin järjestelmiin, moraalinen relativismi
- filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta
- etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat
- eläimiä ja ympäristöä koskevia eettisiä kysymyksiä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Yhteiskuntafilosofia (FI3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin sekä perusnäkömyksiin yksilön suhteesta yhteisöihin, yhteiskuntaan ja valtioon
- oppii käyttämään keskeisiä filosofisia käsitteitä yhteiskunnallisen ja poliittisen toiminnan jäsentämiseen sekä omien yhteiskunnallisten ratkaisujensa perustelemiseen
- oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vallankäyttöä ja työnjakoa yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa

- oppii arvioimaan käsitteellisesti yhteiskunnallisen järjestyksen rakentumista, perustelemista ja oikeutusta
- osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ja paikallisiin kysymyksiin.

Keskeiset sisällöt

- yhteiskuntajärjestyksen ja yhteiskunnallisten instituutioiden olemassaolo ja oikeuttaminen: yksilö- ja yhteisökeskeiset teoriat yhteiskunnasta, yhteiskuntasopimusteoriat
- oikeudenmukaisuuden eri muodot, niiden perusteleminen ja soveltaminen
- vallan käsite ja muodot, vallan oikeuttaminen, demokratian muodot ja kilpailijat, anarkismi
- työnjako, talous ja hyvinvointi, talouden toimintaperiaatteiden ja omistamisen oikeuttaminen
- poliittiset ihanteet ja niiden toteuttaminen: vapaus, tasa-arvo ja solidaarisuus; konservatismi, liberalismi ja sosialismi; kansallisvaltiot ja globaali näkökulma
- yhteiskunnalliset jännitteet ja ristiriidat sekä niiden ratkaiseminen: oikeusvaltio ja sen vaihtoehdot, yhteiskuntajärjestyksen luhistuminen – sodat, sisällissodat, terrori sekä holokausti ja muut kansanvainot yhteiskuntafilosofisina ongelmina
- ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: sukupuolen rakentuminen, informaatioteknologia, kulttuurien kohtaaminen, kestävä tulevaisuuden rakentaminen
- tietojen soveltaminen oman utopian ja dystopian luomiseen

4. Tieto, tiede ja todellisuus (FI4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa filosofisia, eri tieteisiin ja arkielämään perustuvia käsityksiä todellisuuden rakenteesta
- osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita todellisuudesta, totuudesta, tiedosta ja tieteestä
- osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta
- osaa jäsentää havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden ja mallien suhdetta todellisuuteen
- oppii hahmottamaan erityistieteiden tieteenfilosofisia kysymyksiä joissain lukion oppiaineissa.

Opiskelija toteuttaa osuuden tekemällä mediasisällön omavalintaisesta lukion oppiaineesta.

Keskeiset sisällöt

- metafysiikan keskeiset kysymykset ja käsitteet, erilaisia käsityksiä metafysiikan luonteesta ja todellisuuden perusrakenteesta
- olemassaolon kysymyksiä: muutos ja pysyvyys, oliot ja ominaisuudet, mahdollinen ja välttämätön, reaalin ja virtuaalinen
- todellisuuden ilmeneminen ja hahmottaminen
- totuuden luonne ja totuusteoriat
- tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmät, tieteellinen päättely; ilmiön, tutkimusaineiston, mallin ja teorian käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde
- selittäminen ja tieto luonnon- ja ihmistieteissä sekä formaaleissa tieteissä: tietäminen ja ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta

Paikalliset soveltavat kurssit**5. Filosofian kertauskurssi (FI5)****Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ylioppilaskokeen vastauksen arvosteluperiaatteet ja kysymystyyppit
- perehtyy hyvään vastaustekniikkaan ja harjoittelee vanhoihin ylioppilaskokeen kysymyksiin vastaamista ja saa palautetta vastauksistaan
- kertaan kurssien pääasioita.

Keskeiset sisällöt

- erilaisten kysymystyyppien ja pisteytysperiaatteiden läpikäynti
- ylioppilaskirjoitusten säännösten läpikäynti
- kurssien 1-4 kertausta
- harjoitusvastausten kirjoittamista
- oman tuotoksen arviointi

PSYKOLOGIA

Ihmisen toimintaa tutkivana tieteenä psykologia antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja hänen toimintaansa vaikuttavia tekijöitä. Psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla opiskelija voi omakohtaisesti tunnistaa, tiedostaa ja käsitellä psyykkisiä ilmiöitä. Psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian yhtäältä empiirinen ja toisaalta pohdiskeleva ote luo opiskelijalle mahdollisuuden kehittää omaa kriittistä ajatteluaan. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia.

Opetuksessa luodaan edellytykset psykologisen tiedon ymmärtämiseen ja omakohtaiseen soveltamiseen. Opiskelijaa autetaan oivaltamaan psykologisen tiedon yhteys sosiaaliin, kulttuuriin ja ajankohtaisiin kysymyksiin sekä ymmärtämään psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta.

Psykologian opetus on luonteeltaan tutkimusperustaista. Tässä tarkoituksessa opetuksessa käsitellään psykologisen tiedon luonnetta ja tiedonmuodostuksen menetelmiä painottaen ajankohtaisen tutkimuksen ja tutkimusperinteen keskeisiä aihesisältöjä. Opetuksessa tämä tutkimusperustaisuus ja aihesisällöt kytketään ihmisen jokapäiväisen toiminnan ja arjen ymmärtämiseen eli tuodaan tutkimustieto lähelle opiskelijaa.

Opetuksen tavoitteet

Psykologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä, kysymyksenasetteluja ja tiedonhankintakeinoja sekä tuntee psykologian tutkimustuloksia ja pystyy niiden pohjalta arvioimaan tieteellisen tiedon ja tutkimusmenetelmien mahdollisuuksia ja rajoituksia
- ymmärtää psykologiaan ja psykologiseen tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja osaa soveltaa tietojaan myös psykologisten tutkimusten arviointiin
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan arkielämään, elämäntilanteidensa ja mahdollisuuksiensa tunnistamiseen, oman psyykkisen kasvunsa ja hyvinvointinsa edistämiseen, opiskeluunsa sekä ajattelunsa, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- osaa hyödyntää psykologista tietoa oppiainerajat ylittävien aiheiden ja ilmiöiden erittelyyn
- osaa soveltaa psykologista tietoa tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kestävä kehityksen edistämiseen.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjäyys ja työelämä

- Opiskelija tutustuu psykologian alaan vierailujen, luentojen tai oman tutkimustyönsä ohessa
- Opiskelija tutustuu mahdollisuuksien mukaan paikallisiin eri asiantuntijoiden toimintaan esimerkiksi haastatteleamalla, osallistumalla asiantuntijaluentoihin ja vierailuihin.

Hyvinvointi ja turvallisuus

- Opiskelija harjoittelee tunnistamaan psyykkistä hyvinvointia uhkaavia tekijöitä, kuten stressiä ja mielenterveyden häiriöitä.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

- Opiskelija ymmärtää valintojensa vaikutukset psyykkiseen terveyteen ja ympäristöön.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

- Opiskelija tutustuu eri kulttuureihin ryhmäilmiönä ja ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisen kehitykselle ja tunneilmaisulle.

Monilukutaito ja mediat

- Opiskelija käyttää monipuolisesti ja kriittisesti arvioiden erilaisia medioita.

Teknologia ja yhteiskunta

- Opiskelija hyödyntää oppimisessaan teknologisia välineitä.

Arviointi

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijoiden sekä tiedolliseen osaamiseen että kykyyn soveltaa psykologista tietoa arkipäivän tilanteisiin ja elämään. Arvioinnissa painotetaan tiedon muokkaamistaitoa ja kokonaisuuksien hallintaa yksittäisten tietojen toistamisen sijasta. Opiskelija osoittaa monipuolisilla tavoilla, että hän on ymmärtänyt keskeiset sisällöt ja pystyy arvioimaan ja soveltamaan oppimaansa tietoa. Arvioinnissa korostetaan opiskelijan jatkuvaa näyttöä.

Pakolliset kurssit

1. Psyykkinen toiminta ja oppiminen (PS1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää biologisten, psyykkisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden merkityksen ihmisen toiminnan selittämisessä ja ymmärtämisessä
- tuntee psykologian keskeisiä aihepiirejä, kuten tunteet, motivaation ja kognitiiviset toiminnot, sekä osaa havainnoida ja pohtia ihmisen toimintaa ja omaa psyykkistä hyvinvointiaan näitä kuvaavien käsitteiden avulla
- perehtyy oppimisen prosesseihin liittyvään psykologiseen tietoon ja osaa pohtia omaa opiskeluaan sen pohjalta
- osaa esittää esimerkkejä psykologisen tutkimuksen aihepiireistä ja niihin liittyvistä tutkimuksista sekä analysoida ja arvioida tiedon tutkimusperusteita ja eettisiä näkökulmia
- ymmärtää psykologisen tiedon perustuvan tutkimukseen ja tunnistaa tieteellisen ajattelun peruspiirteitä
- tutustuu psykologian alaan vierailujen, luentojen tai oman tutkimustyönsä ohessa.

Keskeiset sisällöt

Tietoinen ja tiedostamaton psyykkinen toiminta

- ihmisen toimintaan vaikuttavat biologiset tekijät ja perustiedot hermoston toiminnasta
- perustietoa tunteista ja motivaatiosta
- kognitiivisten tulkintojen merkitys ihmisen toiminnassa

Sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutus ihmisen toimintaan

- perustietoa sosiaalistumisesta ja normien omaksumisesta
- esimerkkejä yksilön toimintaan vaikuttavista tilannetekijöistä
- pyritään antamaan mahdollisuus perehtyä valitsemaansa ilmiöön pienimuotoisella tutkimuksella

Perehtyminen johonkin valinnaiseen ilmiöön, kuten aggressiivisuuteen, jännittämiseen, riippuvuuteen, syömiskäyttäytymiseen, sosiaaliseen vuorovaikutukseen, onnellisuuteen tai rakkauteen

Opiskelu ja oppiminen psykologian näkökulmista

- oppimisen biologinen, kognitiivinen ja sosiokulttuurinen perusta
- tehokkaat opiskelumenetelmät
- motivaatio ja oppiminen

Psykologisen tiedon muodostuminen

- psykologian tutkimuskohteet
- arkitiedon ja tieteellisen tiedon ero
- esimerkkejä psykologian tutkimusmenetelmistä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Kehittyvä ihminen (PS2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, miten ihmisen kehitystä tutkitaan, ja osaa arvioida tiedon perusteita
- osaa eritellä ihmisen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden vuorovaikutusta
- perehtyy kehityksen osa-alueisiin ja osaa eritellä niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä osaa selittää kehityksen jatkuvuutta yksilön elämänsä aikana
- perehtyy erityisesti lapsuus- ja nuoruusiän psykologiaan ja niihin liittyvään teoria- ja tutkimustietoon
- tuntee hermoston toiminnan periaatteita sekä ymmärtää niiden yhteyden yksilön psyykkiseen kehitykseen
- osaa arvioida kehityspsykologista tietoa ja soveltaa sitä itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen
- tutustuu mahdollisuuksien mukaan paikallisiin eri asiantuntijoiden toimintaan esimerkiksi haastattelemalla ja osallistumalla asiantuntijaluentoihin ja vierailuihin.

Keskeiset sisällöt

Kehityksen tutkiminen

Kehityksen osa-alueet ja niihin vaikuttavat tekijät lapsuudessa ja nuoruudessa

- fyysis-motorinen kehitys
- kognitiivinen kehitys
- emotionaalinen kehitys
- psykososiaalinen kehitys
- minuuden ja minäkäsityksen kehitys

Nuoruusiän psyykinen kehitys ja sen erityiset haasteet

- ajattelun kehitys
- identiteetin kehitys: henkilökohtainen, sosiaalinen ja kulttuurinen identiteetti
- sukupuoli-identiteetti ja seksuaalisuuden kehittyminen
- toiminnanohjauksen kehitys ja sen hermostollinen tausta

Kehityksen jatkuvuus elämänsäkaaren aikana

- elämänsäkaaren käsite
- kehitykseen vaikuttavien tekijöiden vuorovaikutus
- jokin kehityksen jatkuvuutta selittävä teoria

Kehitykseen vaikuttavat biologiset ja sosiokulttuuriset tekijät

- hermoston kypsyminen
- aivojen muovautuminen elämänsäkaaren aikana
- perimän ja ympäristön vuorovaikutus
- varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet
- sosialisatio ja kulttuurierot kehityksessä

3. Tietoa käsittelevä ihminen (PS3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen
- perehtyy kognitiivisiin perustoimintoihin eli havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen ja muistiin sekä yhteen korkeamman kognitiivisen toiminnan ilmiöön, kuten päätöksentekoon, ongelmanratkaisuun, asiantuntijuuteen tai kielellisiin toimintoihin
- perehtyy kognitiivisten toimintojen tutkimukseen ja pystyy arvioimaan sitä
- ymmärtää kognitiivisen toiminnan hermostollista perustaa ja yhteyksiä psyykkisiin toimintoihin.

Keskeiset sisällöt

- kognitiivisen toiminnan periaatteita, kuten sisäiset mallit ja havaintokehä
- kognitiivisten toimintojen neuropsykologinen perusta
- kognitiivisen psykologian ja aivotutkimuksen tutkimusmenetelmiä
- havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti kognitiivisina perustoimintoina sekä niiden biologinen perusta

- jonkin valinnaisen korkeampitasoisen kognitiivisen toiminnon tarkasteleminen, esimerkiksi kielten, ongelmanratkaisun, päätöksenteon tai asiantuntijuuden
- perehdytään aiheisiin liittyviin testauksen muotoihin ja harjoitellaan niiden soveltamista omaan elämään
- pyritään hyödyntämään eri paikallisten asiantuntijoiden osaamista

4. Tunteet, psyykinen hyvinvointi ja mielenterveys (PS4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu tunteita ja mielenterveyttä koskevaan tutkimukseen, ymmärtää, miten näitä aiheita voidaan tutkia, ja osaa arvioida tutkimuksia kriittisesti
- osaa kuvata, miten emootiot syntyvät biologisten ja kognitiivisten tekijöiden vuorovaikutuksessa, ja pohtia niiden kulttuurisidonnaisuutta
- osaa eritellä tunteiden merkitystä vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille
- tuntee psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ja psyykkisen tasapainon ylläpitämisen keinoja
- osaa tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointiaan psykologisen tiedon valossa ja saa perusteita tehdä omaa hyvinvointiaan tukevia ratkaisuja
- ymmärtää mielenterveyteen vaikuttavia psykologisia, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- tunnistaa yleisimmät mielenterveyden häiriöt ja ongelmat sekä ymmärtää mielenterveyden ja sen ongelmien määrittelyn haasteellisuuden
- syventyy vähintään yhden mielenterveyden häiriön syihin, oireisiin ja hoitoon
- havainnoi omaa psyykkistä hyvinvointiaan esimerkiksi uni- tai mielialapäiväkirjan avulla
- tutustuu mielenterveyden eri asiantuntijoiden työnkuvaan ja koulutukseen.

Keskeiset sisällöt

- tunteiden muodostuminen ja vähintään yhden tunteen biologinen perusta
- tunteet psykologisen tutkimuksen kohteena
- tunteiden universalisuus ja kulttuurisidonnaisuus
- tunteiden merkitys itseymmärryksen välineenä
- psyykinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen
- uni ja nukkuminen hyvinvoinnin osatekijöinä
- stressi, kriisit ja niistä selviytymisen keinot
- keskeiset mielenterveyden ongelmat ja niiden hoito
- mielenterveyden ongelmien syntyä selittäviä tekijöitä
- sosiaalisen ympäristön merkitys yksilön hyvinvoinnille

5. Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen (PS5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää persoonallisuus-käsitteen laaja-alaisuuden

- tunnistaa ja osaa selittää keskeisiä yksilöiden välisiä eroja, kuten temperamenttia, persoonallisuuden piirteitä, älykkyyttä, lahjakkuutta ja tulkintatyylejä
- tuntee yksilöllisten erojen biologista perustaa
- tutustuu persoonallisuutta ja sosiaalipsykologiaa koskevaan tutkimukseen
- syventää ymmärrystään psykologian tutkimusmenetelmistä yksilöllisten erojen ja persoonallisuuspsykologian tutkimuksen osalta
- osaa tarkastella yksilön toimintaa persoonallisuuden, tilannetekijöiden ja kulttuurin vuorovaikutuksen tuloksena
- osaa soveltaa persoonallisuuspsykologista ja sosiaalipsykologista tietoa erilaisuuden ymmärtämiseen
- tutustuu erilaisiin persoonallisuutta mittaaviin testeihin ja arvioi niitä psykologisen tiedon valossa.

Keskeiset sisällöt

- persoonallisuuden määrittely
- persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus
- vähintään kaksi persoonallisuusteoriaa, persoonallisuuden selittämisen mallia tai näkökulmaa, kuten sosiokognitiivinen, psykodynaaminen tai humanistinen psykologia, temperamenttiteoria tai piirreteoria
- yksilöllisten erojen tutkiminen
- tilannetekijöiden ja ryhmäilmiöiden vaikutus yksilön toimintaan yhteisöissä ja sosiaalisissa verkostoissa esim. koulukiusaaminen
- kulttuurin vaikutus persoonallisuuteen, vuorovaikutukseen ja yhteisölliseen toimintaan

Paikalliset syventävät kurssit

6. Yksilönä ryhmässä (PS6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää olevansa osa eurooppalaista yhteisöä
- tunnistaa sosiaalipsykologian keskeiset ilmiöt, tutkimuskohteet ja käsitteet
- kehittää omia vuorovaikutustaitojaan
- syventää sosiaalipsykologian tietämystään valitsemallaan sosiaalipsykologian aiheella
- tunnistaa erilaisia ryhmiä ja niiden merkityksiä käyttäytymiseen.

Keskeiset sisällöt

- sosialisatio
- sosiaalisen tiedon käsittely
- asenteet
- sosiaalinen vaikutus
- aggressiivinen ja prososiaalinen käyttäytyminen
- ihmissuhteet ja sosiaalinen vuorovaikutus

- ryhmän rakenne, ryhmädynamiikka, ryhmäpaine, johtajuus
- kulttuurin vaikutus ryhmän toiminnassa
- viestintä

Paikalliset soveltavat kurssit

7. Ylioppilaskirjoituksiin valmentava kurssi (PS7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- valmistautuu psykologian ylioppilaskokeeseen
- perehtyy ylioppilaskokeen vastaustekniikkaan
- kertaa psykologian kurssien keskeisiä sisältöjä
- harjoittelee psykologian tutkimusten tulkintaa muun muassa perehtymällä määrällisiin ja laadullisiin tutkimuksiin
- tuntee ylioppilaskokeen vastauksien tehtävätyypit ja arvosteluperiaatteet.

Keskeiset sisällöt

- psykologian ajankohtaiset aiheet
- vanhat ylioppilaskokeen tehtävät
- esseeharjoitukset
- mallivastausten tarkastelu ja pisteytys
- omien vastausten arviointi
- preliminääri tai koe kursseista 1–5

HISTORIA

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Historian keskeisiä käsitteitä ovat aika, muutos, jatkuvuus, syy- ja seuraussuhteet sekä historiallinen empatia.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Opetuksen tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- hallitsee Suomen ja maailmanhistorian päälinjat ja keskeisimmät historialliset prosessit taustoitteineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana, kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon ja syventämään historia-tietoisuuttaan
- pystyy muodostamaan ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja demokratiaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja ihmisten toimintaa monipuolisesti kunkin ajan omista lähtökohdista
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa tarkoituksenmukaisia lähteitä käyttäen, arvioimaan sitä kriittisesti sekä ymmärtämään sen monitulkintaisuuden ja suhteellisuuden
- osaa käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan nykyisyyden ja tulevaisuuden kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjäyys ja työelämä

- Toteutetaan kurssien yhteydessä vierailuja paikallisiin museoihin ja paikallishistoriaan liittyviin kohteisiin. Historian opiskelun aloittavalla HI1-kurssilla esitellään historia-alaan liittyviä ammatteja ja jatko-opiskelumahdollisuuksia. Apuna voidaan käyttää myös www.opetin.fi-nettisivuilta löytyvää asiantuntijaverkostoa, jossa esitellään erilaisia ammatteja. Tässä yhteydessä tuodaan opiskelijoille esille historian opiskeluun liittyvien sisältöjen merkityksellisyys työelämätaitojen näkökulmasta.
- Työelämlähtöisyys on esillä osana opetusta esimerkiksi ryhmä- ja tiimitöiden muodossa. Työmuotoina käytetään historiallisia simulaatioita, keskusteluja, väittelyitä, eläytyvää draamaa tai tiedon etsintää ja analysointia.
- Oppitunneille kutsutaan mahdollisuuksien mukaan vieraita kertomaan omasta työstään, joka liittyy historiatieteeseen. Opiskelijoille osoitetaan, mitä hyötyä kulttuurien tuntemuksesta on nykypäivän työelämässä.

Hyvinvointi ja turvallisuus

- Hyvinvointi ja turvallisuus huomioidaan sopivissa kohdissa historian kursseja.
- Esimerkiksi rasmin aatehistoriaa käsitellään kursseilla HI6 ja HI8

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

- Myös kestävä kehitys huomioidaan sopivissa kohdissa historian kursseilla.
- Globaali ympäristöhistoria ja siihen liittyvät ympäristöongelmat liitetään osaksi HI1-kurssin opiskelua.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

- Eurooppalaisen kulttuuri-identiteetin ja suomalaisen kulttuurin tuntemuksen vahvistaminen ovat esimerkiksi HI3- ja HI6-kurssien perusasioita.
- Vieraiden kulttuurien tuntemusta ja käsitystä niistä parannetaan erityisesti HI6-kurssilla.

Monilukutaito ja mediat

- Mediakriittisyyttä ja lähdekritiikkiä käsitellään historiallisten dokumenttien avulla kaikilla historian kursseilla.
- Harjoitellaan tiedonhakua ja kriittistä erilaisten audiovisuaalisten aineistojen analysointia mahdollisuuksien mukaan historian kursseilla.

Teknologia ja yhteiskunta

- Teknologian kehityksen vaikutuksia teollistumisen ja globaalin kulutusyhteiskunnan näkökulmasta tarkastellaan HI1-kurssilla.

Arviointi

Oppimisen arvioinnin perusteina ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta sekä oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa, hallita aikasuhteita ja syy-yhteyksiä sekä arvioida historian ilmiöitä ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Kurssin arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa opittua käytännössä, kuten taitoon käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja valmiuksiin arvioida kriittisesti historian tulkintoja ja käyttöä.

Pakolliset kurssit

1. Ihminen ympäristön ja yhteiskuntien muutoksessa (HI1)

Kurssi tarkastelee yksilön, yhteiskunnan ja luonnon välistä vuorovaikutusta eurooppalaisessa ja globaalissa kulttuuriympäristössä. Opetuksen näkökulma on nykyisyyden selittämisessä sekä historiallisten ilmiöiden pitkän aikavälin tarkastelussa. Kurssilla tutustutaan yhteiskunnallis-taloudellisten rakenteiden keskeisiin muutoksiin sekä sosiaali- ja ympäristöhistoriaan maanviljelyksen alusta nykyaikaan. Kurssilla harjoitellaan monipuolisen historiallisen lähdeaineiston hyödyntämistä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ihmisen, luonnon ja yhteiskunnan välisen riippuvuussuhteen ja haasteet osana kestävä tulevaisuutta
- ymmärtää eurooppalaisten kulttuuripiirien ja yhteiskuntien sekä globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit
- osaa analysoida väestökehityksen, talouden ja yhteiskuntarakenteiden välisiä riippuvuussuhteita ja haasteita
- osaa arvioida kriittisesti tekniikan, tieteen ja muuttuvan informaation merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana
- osaa tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista tietoa ja käyttää tiedon tuottamiseen monipuolista, kriittisesti arvioitua lähdeaineistoa.

Keskeiset sisällöt

Historia tieteenalana

- historian tutkimus, tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Pyyntikulttuureista korkeakulttuureihin ja kauppavaltaioihin

- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- suurten jokilaaksojen kulttuurit
- Välimeren talousalue ja yhteiskunnat antiikin aikana

Keskiajan talous ja yhteiskunta

- feodaaliyhteiskunta
- keskiajan väestö, kauppa ja kaupunki

Maailmantalouden syntyminen

- löytöretkien edellytykset ja seuraukset yhteiskunnille
- kolonialismi ja globaalin talouden ensiaskeleet

Teollistumisen edellytykset sekä taloudelliset ja yhteiskunnalliset seuraukset

- modernin tieteen ja teknologian kehitys, tuottavuuden kasvu ja elintason nousu
- muutokset sukupuolten asemassa ja työjaossa
- muuttoliikkeet ja ympäristövaikutukset

Modernin kulutusyhteiskunnan kehitys ja talouskasvun rajat

- laajeneva hyvinvointi ja palveluyhteiskunnan synty

- väestöllinen muuntuminen ja sen yhteiskunnalliset edellytykset ja vaikutukset
- 2000-luvun verkottuva maailma

2. Kansainväliset suhteet (HI2)

Kurssi tarkastelee kansainvälisen politiikan keskeisiä ilmiöitä ja valtasuhteiden muutoksia 1900-luvun alusta nykypäivään. Kurssilla analysoidaan kansainvälistä politiikkaa erilaisten taloudellisten ja ideologisten mallien näkökulmista. Keskeisiä teemoja ovat kilpailun ja yhteistyön välinen jännite, tasapainon ja turvallisuuden tavoittelu sekä erilaisten poliittisten järjestelmien kilpailu. Kurssilla syvennetään tiedon hakemisen, analysoinnin ja tuottamisen taitoja sekä perehdytään kansainvälisiin suhteisiin liittyvien erityyppisten lähteiden tulkintaan ja arviointiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön ja keskeisimmät teoreettiset selitysmallit
- osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää propagandaa eri aikoina
- osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen
- osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä ja vaikutuksia
- seuraa aktiivisesti mediaa, osaa tarkastella kriittisesti ajankohtaisia kansainvälisiä kysymyksiä sekä pystyy arvioimaan konfliktien syitä ja ratkaisumahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Kansainvälisen politiikan perusteet

- historian käyttö politiikan välineenä

Kansallisvaltioiden huippukausi ja maailmansotien aika

- imperialismi, nationalismi ja muiden aatteiden vaikutukset kansainväliseen politiikkaan ja yhteiskuntaan
- ensimmäisen maailmansodan seuraukset
- demokraattiset ja totalitaariset valtiot kansainvälisessä politiikassa
- ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat
- toinen maailmansota seurauksineen

Jakautunut maailma

- kylmän sodan supervaltakilpailun ideologiset, taloudelliset ja sotilaalliset muodot
- dekolonisaation merkitys ja vaikutukset
- kylmän sodan päättymisen ja sen seuraukset

Keskinäisriippuvuuden maailma

- Lähi-itä ja muut konfliktialueet sekä vastakkainasettelujen monet muodot
- maailman uudet valtakeskittymät ja niiden vuorovaikutussuhteet
- YK ja muut kansainväliset rauhanrakentajat

3. Itsenäisen Suomen historia (HI3)

Kurssin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja taustoineen autonomian ajan loppupuolelta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman kehittyminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset murrokset. Kurssilla perehdytään Suomen historian erilaisiin lähteisiin, muuttuviin tulkintoihin ja historian tiedon käyttöön.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee suomalaisen kulttuurin ja yhteiskunnan muotoutumisen kehityskulkuja sekä osaa pohtia tulevaisuuden mahdollisuuksia
- hallitsee suomalaisen yhteiskunnan keskeiset yhteiskunnalliset ja taloudelliset muutokset ja niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään
- osaa suhteuttaa Suomen valtiollisen kehityksen yleiseurooppalaiseen ja maailmanpoliittiseen taustaan
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään
- pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan
- osaa eritellä suomalaisuuteen ja suomalaiseen kulttuuriin eri aikoina kuuluneita ihanteita ja niihin liitettyjä mielikuvia sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.

Keskeiset sisällöt

Miten Suomesta tuli Suomi?

- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys sekä 1860-luvun murroskausi
- kulttuuriset, yhteiskunnalliset ja sosiaaliset muutokset 1800- ja 1900-lukujen taitteessa

Suomen itsenäistymisprosessi ja itsenäisyyden alkuvuodet

- itsenäistyminen kansainvälisessä kontekstissa
- sisällissodan syyt ja seuraukset sekä eheyttämisen aika

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- turvallisuuspoliittiset vaihtoehdot ennen toista maailmansotaa
- Suomi toisessa maailmansodassa
- Suomen sisäpolitiikka ja asema kansainvälisessä politiikassa kylmän sodan aikana ja sen jälkeen

Kohti nykyistä Suomea

- yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio
- kulttuuri, tiede ja osaaminen
- kulttuurisesti monimuotoistuva ja kansainvälistyvä Suomi

Paikallisuus

- Iisalmen paikallishistorian vaiheita liitetään osaksi maamme tapahtumia

Valtakunnalliset syventävät kurssit

4. Eurooppalaisen maailmankuvan kehitys (HI4)

Kurssi tarkastelee yhteiskunnallisen ajattelun, aatteiden ja ihmisoikeuksien kehittymistä sekä myyttisiä, uskonnollisia ja tieteellisiä maailmanselityksiä antiikista nykypäivään. Kurssilla perehdytään kulttuuriperintöön, taiteeseen ja tieteseen oman aikansa ilmentäjinä Euroopassa. Tarkastelun kohteena on eurooppalainen ihminen, yksilön ja yhteiskunnan suhde, sukupuoli ja arkielämä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Euroopan keskeisen kulttuuriperinnön ja ymmärtää Euroopan kulttuuriin vaikuttaneita tekijöitä
- osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia
- osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan
- kykenee analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen
- osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.

Keskeiset sisällöt

Antiikin kulttuuripiiri

- kulttuurit ja elämäntavat
- tieteen ensiaskeleet ja demokratian synty

Keskiajan kulttuuri

- keskiaikainen maailmankuva
- uskonto, kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus

Uuden ajan murros

- renessanssi ja tiedon vallankumous
- reformaation merkitys
- itsevaltiuden ajan kulttuuri

Valistuksen aikakausi

- luonnontieteellisen maailmankuvan kehitys
- valistuksen aatepohja ja sen vaikutukset
- ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen

Aatteiden ja teollistumisen aika

- keskeiset aatesuuntaukset ja taidevirtaukset
- tiede uskonnon haastajana
- porvariston vuosisata ja yhteiskunnalliset muutokset

Monimuotoinen nykyaika

- massojen aika, populaarikulttuurin synty ja sen kaupallistuminen
- kulttuurin globalisoituminen
- sukupuoliroolien murros

- tieteen kehitys ja median kasvava merkitys

5. Ruotsin itämaasta Suomeksi (HI5)

Kurssi tarkastelee Suomen kehitystä osana Itämeren alueen historiaa autonomian ajalle asti. Kursilla perehdytään yhteiskunnan, talouden ja ympäristön lisäksi yhteisöjen ja yksilöiden väliseen vuorovaikutukseen, arjen historiaan ja ihmisten elämäntapaan sekä elinkeinoihin historian eri vaiheissa. Kurssilla syvennyttään erityisesti lähiympäristön historian lähteisiin ja erilaisiin tutkimusmenetelmiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee suomalaista kulttuuriperintöä
- hahmottaa Suomen historialliset kehityslinjat ja niiden yhteydet Itämeren alueeseen
- kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta
- tuntee Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen
- osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin.

Keskeiset sisällöt

Suomen alue ennen ristiretkiä

- tutkimusmenetelmät ja käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä
- rautakautinen heimoyhteiskuntien Suomi

Keskiaika

- Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen
- kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen
- yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri

Uusi aika

- reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta
- Ruotsin suurvalta pyrkimysten vaikutus Suomeen
- sääty- ja maatalousyhteiskunta
- kehittyvä talous

Ruotsista Venäjän osaksi

- Suomen aseman muutos ja yhteiskunnalliset uudistukset Ruotsin ajan lopulla
- Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty
- kansallinen herääminen, sivistys, tiede ja taide

Paikallisuus

- Iisalmen paikallishistorian vaiheita liitetään osaksi maamme tapahtumia

6. Maailman kulttuurit kohtaavat (HI6)

Kurssilla perehdytään kulttuurin käsitteeseen ja kulttuurieroja koskevan ajattelun muutoksiin sekä tarkastellaan, miten suhtautuminen eri kulttuureihin on vaihdellut ajattelun ja yhteiskuntien rakenteen muuttuessa. Kulttuuri ymmärretään kokonaisvaltaisena käsitteenä. Kurssilla tarkastellaan eurooppalaisten ja Euroopan ulkopuolisten kulttuurien kohtaamista ja vuorovaikutusta historian eri aikoina.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee kulttuurintutkimuksen peruskäsitteitä ja erilaisia tapoja jakaa maailma kulttuurialueisiin
- tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa
- ymmärtää tarkastelemansa kulttuuripiirin historiallisen kehityksen sekä sen arvojen ja elämäntapojen moninaisuuden ja osaa eritellä siihen vuorovaikutuksessa muiden kulttuurien kanssa syntyneitä kulttuurisia eroja ja yhtäläisyyksiä
- osaa analysoida esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä
- osaa arvioida monikulttuurisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy erittelemään sille annettuja merkityksiä
- osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä sekä eri kulttuureihin liitettyjä stereotypioita.

Keskeiset sisällöt

- Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

Kurssilla tarkasteltavaksi kohteeksi valitaan yksi tai useampi seuraavista:

- Amerikan alkuperäiskulttuurit
- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit
- Aasian kulttuurit
- Afrikan kulttuurit
- arktiset kulttuurit
- Latalalaisen Amerikan kulttuurit
- Lähi-idän kulttuurit

Paikalliset syventävät kurssit

7. Maailma tänään (HI7)

Kurssi on tarkoitettu maailman ja Suomen ajankohtaisten uutisten, tapahtumien ja niiden taustojen tarkasteluun. Mistä on todella kysymys? Kurssi syventää opiskelijan yleissivistystä, HI2-kurssin tietämystä ja valmiuksia ylioppilaskirjoituksia varten.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan tiiviisti muutamat ajankohtaiset maailman ja Suomen tapahtumat sekä niiden keskeisimmät historialliset taustat, muutokset ja seuraukset
- ymmärtää eri valtioiden, aatteiden tai ihmisryhmien eturistiriitojen vaikutuksia
- pyrkii suhtautumaan kriittisesti tiedotusvälineiden, myös Internetin, välittämään tietoon.

Keskeiset sisällöt

Tarkasteltavaksi aiheiksi valitaan viidestä noin kymmeneen seuraavista:

- Afrikka
- Lähi-itä, Israel
- Eurooppa/Euroopan unioni
- Terrorismin vastainen sota
- Venäjä, Ukraina
- Yhdysvallat
- Suomi
- muut merkittävät, ajankohtaiset asiat, sopimukset, vaalit, kriisit, sodat tai tapahtumat

8. Yhdysvaltojen historia (HI8)

Kurssi tarkastelee maailman johtavan suurvallan Yhdysvaltojen historian keskeisiä kehityslinjoja asuttamisesta 2010-luvulle ja lyhyesti amerikkalaista kulttuuriperintöä. Kurssi syventää opiskelijan yleissivistystä, HI2 ja HI6-kurssien tietämystä ja valmiuksia ylioppilaskirjoituksia varten.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee pääpiirteissään Yhdysvaltojen historian päälinjat ja niiden yhteyksiä Euroopan alueeseen
- tuntee tiiviitä esimerkkejä Yhdysvaltojen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisesta kehityksestä
- tutustuu Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuureihin ja amerikkalaista kulttuuriperintöön.

Keskeiset sisällöt

- Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit
 - alkuperä, heimot, elinkeinot
- Siirtolaiset
 - löytöretkeilijät, siirtolaisuus
 - orjuus, orjakauppa
- Itsenäistyminen 1776
 - tausta, sota, itsenäistymisjulistus
- Laajentuminen
 - villi länsi, intiaanisodat
 - muuttuva ulkopolitiikka
- Sisällissota
 - tausta, tapahtumat, vaikutukset
- Teollistuminen

- teollistuminen, keksinnöt, kasvu
- USA ensimmäisen ja toisen maailmansodan aikana
 - ensimmäinen maailmansota
 - "Iloinen 1920-luku"
 - suuri pörssiromahdus ja lama
 - toinen maailmansota
- Kylmä sota 1947–1990
 - politiikan teorit ja kriisit, kilpavarustelu
- Kulttuuri
 - rock-sukupolvi, muutoksen 1960-luku, vastakulttuuri
 - amerikkalaisuus
- Uusi maailmanjärjestys
 - terrorisminvastainen sota

USA:n historian vaiheita liitetään esimerkein osaksi maamme tapahtumia mahdollisuuksien mukaan

9. Historian kertauskurssi (HI9)

Tämä on tarkoitettu abiturienttien tiiviiksi valmennuskurssiksi ylioppilaskirjoituksiin kertaamalla ja harjoittelemalla historian ylioppilaskirjoitusten vanhoja kysymyksiä, mallivastauksia, historian yksityiskohtia ja pitkiä linjoja.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- parantaa opiskelijan valmiuksia ylioppilaskirjoituksia varten
- kerta- ja ymmärtää historian kurssien sisältöjen pitkiä linjoja ja yksityiskohtia
- tutustuu vanhoihin historian ylioppilaskoe-kysymyksiin ja mallivastauksiin
- pyrkii kehittämään ylioppilaskirjoituksissa tarvittavaa vastaustekniikkaa.

Keskeiset sisällöt

- historian kurssien kertaaminen mahdollisuuksien mukaan eri opetusmenetelmin
- muutamien tarkoituksenmukaisten tai ajankohtaisten maailman tai Suomen tapahtumien käsittely ylioppilaskirjoituksia varten
- syventyminen historian kurssien sisältöjen pitkiin linjoihin ja yksityiskohtiin
- tutustuminen vanhoihin historian yo-kysymyksiin ja mallivastauksiin
- parannetaan vastaustekniikkaa

YHTEISKUNTAOPPI

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä, valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa talousosaimista, oikeudellista ymmärrystä ja kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on elävän kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Opetuksen tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yhteiskunnan olemuksen ja muutoksen historiallisen kehityksen tuloksena
- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- hallitsee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja erilaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen
- tuntee vaikutusmahdollisuutensa demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena
- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien kannalta.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

- Toteutetaan kurssien yhteydessä vierailuja yhteiskunnallisella alalla toimintaan liittyviin kohteisiin. Vierailukohde voi olla esimerkiksi käräjäoikeus, poliisitalo, kaupungintalo, lakiasiantoi-

misto, pankki, yritys tai muu vastaava. Yhteiskuntaopin opiskelun aloittavalla YH1 kurssilla esitellään yhteiskunnalliseen alaan liittyviä ammatteja ja jatko-opiskelumahdollisuuksia. Apuna voidaan käyttää myös www.opetin.fi-internetsivuilta löytyvää asiantuntijaverkostoa, jossa esitellään erilaisia ammatteja. Tässä yhteydessä tuodaan opiskelijoille esille yhteiskuntaopin opiskeluun liittyvien sisältöjen merkityksellisyys työelämätaitojen näkökulmasta.

- Työelämälähtöisyys on esillä osana opetusta esimerkiksi ryhmä- ja tiimitöiden muodossa. Työmuotoina käytetään simulaatioita, keskusteluja, väittelyitä sekä tiedon etsintää ja analysointia.
- Oppitunneille kutsutaan mahdollisuuksien mukaan vieraita kertomaan omasta työstään, joka kytkeytyy yhteiskuntatieteeseen. Opiskelijoille osoitetaan, mitä hyötyä yhteiskunnassa toimivien instituutioiden, talouselämän, yhteiskunnallisten kysymysten ja lainsäädännön tuntemuksesta on nykypäivän työelämässä.

Hyvinvointi ja turvallisuus

- Yhteiskuntaopin opetuksessa korostetaan tietoja, taitoja ja asenteita, jotka liittyvät turvallisuuskäsitteen joka osa-alueelle.
- Opetuksessa tuodaan esille myös suomalaisen yhteiskunnan ulkopuolelta tulevat turvallisuuspoliittiset uhat.
- Hyvinvointiin liittyvät instituutiot ja niiden merkitys yksilön kannalta sisältyvät yhteiskuntaopin oppisisältöihin

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

- Yhteiskuntaopin tavoitteisiin kuuluu esimerkiksi globaalin kulutusyhteiskunnan käsitteleminen.
- Myös kestävä kehitys huomioidaan sopivissa kohdissa kansalaisen, yritysten ja yhteiskunnan kannalta.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

- Eurooppalaisen kulttuuri-identiteetin ja suomalaisen kulttuurin tuntemuksen vahvistaminen ovat esimerkiksi YH3-kurssin perusasioita.
- Eurooppalaiset arvot ja tapakulttuuri kytetään osaksi YH3-kurssia

Monilukutaito ja mediat

- Mediakriittisyyttä, lähdekritiikkiä ja sananvapautta käsitellään esimerkkien avulla kaikilla yhteiskuntaopin kursseilla.
- Harjoitellaan tiedonhakua ja kriittistä erilaisten teksti- tai videoaineistojen analysointia mahdollisuuksien mukaan.

Teknologia ja yhteiskunta

- Teknologia ja yhteiskunta -teemaa sivutaan esimerkiksi YH2-kurssilla. Tutustutaan erilaisiin yritysmuotoihin ja yritysten konkreettiseen toimintaan.
- Teknologian kehityksen vaikutuksia tuotannontekijöihin sekä työllisyyteen tarkastellaan YH2-kurssilla.

Arviointi

Oppimisen arvioinnin lähtökohtana ovat yhteiskuntaopin tiedonaloille ominaisten tietojen, taitojen ja toimintatapojen hallinta sekä oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttaminen.

Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan kykyä hallita keskeisiä käsitteitä ja suuria kokonaisuuksia sekä arvioida asioiden välisiä yhteyksiä, syy-seuraussuhteita ja niiden merkitystä.

Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen osaamisen näyttöön. Huomiota kiinnitetään opiskelijan tiedonhankintataitoihin, kykyyn ilmaista tietojaan ja argumentoida jäsentyneesti sekä taitoa arvioida ja tulkita kriittisesti yhteiskunnallisia ilmiöitä ja eri tavoin esitettyä sanallista, numeerista ja graafista informaatiota.

Pakolliset kurssit

1. Suomalainen yhteiskunta (YH1)

Kurssi perehdyttää valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin ja niissä vaikuttamiseen. Kurssi keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat demokratia, yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta ja vaikuttaminen aktiivista ja osallistuvaa kansalaisuutta korostaen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteet paikallisella ja valtiollisella tasolla
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- pystyy tarkastelemaan yhteiskuntaa ja sen kehitystä analyyttisesti erilaisista näkökulmista
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta.

Keskeiset sisällöt

Suomalaisen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Oikeusvaltio ja sisäinen turvallisuus

- kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- hyvinvointivaltion tehtävät ja voimavarat
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion rahoitus, edut ja haasteet
- yhteiskunnallinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus

Valta, vaikuttaminen ja päätöksenteko

- yhteiskunnallisen vallankäytön muodot
- demokratia ja muut poliittiset järjestelmät
- Suomen kunnallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä
- kansalaisyhteiskunnan vaikuttamiskeinot: vaalit, puolueet, järjestötoiminta ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys

- muuttuva mediakenttä

2. Taloustieto (YH2)

Taloustieteisiin pohjautuva kurssi johdattaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Se käsittelee mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kansalaisten, yritysten ja valtioiden näkökulmista. Kurssilla perehdytään talouden ja politiikan kytköksiin sekä työnteon ja yrittämisen merkitykseen hyvinvointivaltion rahoittamisessa. Lisäksi tarkastellaan talouden ja ympäristön suhdetta kestävä kehityksen näkökulmasta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tehdä taloudellisia päätöksiä, hallita omaa talouttaan ja tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- tuntee kansantalouden perusteet, keskeiset käsitteet ja teorit sekä ymmärtää talouselämän rakenteita ja toimintaperiaatteita
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja
- osaa tarkastella talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja ja analysoida niiden taustoja ja vaikutuksia.

Keskeiset sisällöt

Kansantalous ja yksilön talous

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon muodostaminen
- oman talouden hoito
- työnteke, yrittäjyys ja yritykset sekä niiden rooli kansantaloudessa
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien ja kansantalouden vuorovaikutus

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus
- rahoituslaitokset, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden suhdannevaihtelut
- työttömyys ja työvoimapula

Talouspolitiikka

- talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- verotuksen merkitys veronmaksajille sekä valtion ja kuntien taloudelle
- talouspolitiikan keinot
- politiikan ja markkinavaimien merkitys taloudellisessa päätöksenteossa

Kansainvälinen talous ja Suomi

- globaalitalous
- Suomen ulkomaankauppa ja sen merkitys
- talouden tulevaisuudennäkymät

3. Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma (YH3)

Kurssi perehdyttää Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen yhdentymiseen ja yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentyvässä Euroopassa ja globalisoituvassa maailmassa. Kurssi aikana opitaan seuraamaan ajankohtaisia maailman tapahtumia. Se kannustaa osallistumaan erilaisia kansainvälisen politiikan ilmiöitä koskevaan keskusteluun. Kurssin toteuttamisessa painotetaan tutkivaa oppimista, jossa hyödynnetään mediaa ja muita monipuolisia informaatiolähteitä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa laaja-alaisesti Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia sitä koskevaa vertailevaa tietoa
- ymmärtää vaikuttamismahdollisuutensa ja osaa toimia globaalikansalaisena
- osaa eritellä Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja, mahdollisuuksia ja haasteita
- osaa arvioida maailman globalisoitumisen vaikutuksia oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta
- osaa eritellä kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä uusia uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Eurooppalaisuus ja eurooppalainen identiteetti

- arvot, poliittiset kulttuurit ja kulttuurinen moninaisuus
- perusvapaudet ja kansalaisuus
- Suomi ja Pohjoismaat Euroopassa

Euroopan yhdentymisen tavoitteet ja toiminta

- EU:n päätöksenteko ja yhteinen talous- ja rahapolitiikka sekä niiden haasteet
- Suomi osana eurojärjestelmää
- EU:n ja lähialueiden haasteet ja mahdollisuudet

Turvallisuus ja tulevaisuuden muuttuvat haasteet

- Suomen turvallisuusympäristö ja turvallisuuspolitiikka sekä uudet turvallisuusuhat
- kansainvälisen yhteisymmärryksen edistäminen ja Suomi
- globalisaatio, ympäristö, väestö ja kestävä tulevaisuus

Valtakunnallinen syventävä kurssi

4. Kansalaisen lakitieto (YH4)

Kurssilla perehdytään Suomen oikeusjärjestyksen ja oikeuden käytön perusasioihin. Tutustutaan tärkeimpiin oikeudellisiin sopimuksiin ja tiedon lähteisiin sekä paneudutaan tavanomaisten oikeusasioiden hoitamiseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja sen keskeisistä periaatteista
- tuntee Suomen tuomioistuinlaitoksen ja kansalaisen kannalta merkittävät kansainväliset tuomioistuimet
- osaa arvioida oikeutensa, etunsa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä pystyy hoitamaan itse tavanomaisimmat oikeusasiat
- osaa etsiä ja käyttää keskeisiä oikeudellisen tiedon lähteitä
- osaa toimia oikein ja lainmukaisesti sekä osaa soveltaa lakitiedossa hankittuja tietoja ja taitoja.

Keskeiset sisällöt

Lakitiedon perusteet

- peruskäsitteet ja oikeudellisen tiedon hankkiminen

Kansalaisen yleisimmät oikeustoimet

- perheoikeus
- työoikeus
- kuluttajansuoja
- velka, vakuudet ja maksukyvyttömyys
- asuminen
- muutoksenhaku viranomaisten päätöksiin
- tekijänoikeudet
- ympäristöoikeus

Rikos- ja prosessioikeus

- rikostutkinta ja syyteharkinta
- oikeudenkäynti ja sen vaihtoehdot
- rangaistukset
- kansainvälinen oikeus ja siihen vetoaminen

Paikalliset syventävät kurssit

5. Vaikuttajakurssi (YH5)

Kurssi perehdyttää opiskelijat laajemmin YH1–4-kurssien sisältöihin painottamalla esimerkiksi ajan-kohtaisia asioita Suomen yrittäjyydestä, politiikasta, taloudesta, turvallisuuspolitiikasta ja Euroopan unionin toiminnasta. Kurssi pyrkii antamaan monipuoliset valmiudet opiskelijalle toimia aktiivisena yhteiskunnallisena vaikuttajana ja mahdollisesti yrittäjänä ja poliitikkona.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa kansalaisen perusoikeuksien, vaikuttamiskeinojen ja -mahdollisuuksien omaksumista
- omaksuu yrittäjänä ja kansalaisena tarvittavia tietoja ja taitoja sekä pyrkii muodostamaan analyyttisen näkökulman yhteiskunnan ja EU:n muutoksiin
- laajentaa käsitystään kansantalouden keskeisistä käsitteistä

- tutustuu Suomen ja kansainvälisen talous- ja yhteiskuntaelämän nykytilaan ja tulevaisuuden näkymiin
- saa taitoja tehdä jokapäiväisiä taloudellisia päätöksiä ja tarkastelee taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta
- tuntee työnteon ja yrittäjyyden merkityksen kansantaloudelle

Keskeiset sisällöt

- Suomalaisen yhteiskunnan kehitys
- YH1-kurssin osa-alueiden – politiikan , vaalien, kuntien ja turvallisuuspolitiikan muutosten – syventävää tarkastelua ja analysointia
- YH2–4-kurssien sisältöjen jatkamista yrittäjyyden ja Euroopan unionin perusteiden ja ajankoh- taisten asioiden osalta
- mahdolliset vierailut ja yhteistyö sidosryhmien kanssa

6. Yhteiskuntaopin kertauskurssi (YH6)

Kurssi on abiturienttien tiivis valmennuskurssi, jolla kerrataan ylioppilaskirjoituksiin sekä käydään läpi yhteiskuntaopin ylioppilaskirjoitusten vanhoja kysymyksiä, mallivastauksia, yhteiskuntaopin yksityiskohtia ja pitkiä linjoja.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- parantaa valmiuksiaan ylioppilaskirjoituksia varten
- kerta- ja ymmärtää yhteiskuntaopin kurssien sisältöjen välisiä yhteyksiä ja yksityiskohtia
- tutustuu vanhoihin yhteiskuntaopin ylioppilaskoe-kysymyksiin ja mallivastauksiin
- pyrkii kehittämään ylioppilaskirjoituksissa tarvittavaa vastaustekniikkaa

Keskeiset sisällöt

- kerrataan yhteiskuntaopin kurssisisältöjä mahdollisuuksien mukaan eri opetusmenetelmin
- syvennyttään yhteiskuntaopin kurssien sisältöjen pitkiin linjoihin ja yksityiskohtiin
- tutustutaan vanhoihin yhteiskuntaopin yo-kysymyksiin ja mallivastauksiin
- parannetaan vastaustekniikkaa

MUSIIKKI

lisalmen lyseon musiikinopetus perustuu ajatukseen, että musiikki on merkittävä osa ihmisen kulttuuria.

Musiikinopetuksen tavoitteena on, että opiskelija tiedostaa musiikkisuhteensa sekä monipuolistaa ja syventää sitä. Henkilökohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä tukee itsetuntoa. Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan musiikin monenlaisia ilmenemismuotoja ja merkityksiä. Musiikki ja sen opiskelu tarjoavat elämyksiä, taitoja, tietoja, kokemuksia ja tilaisuuksia mielikuvituksen käyttöön. Niiden avulla opiskelija lisää sivistystään ja rohkaistuu luovaan taiteelliseen ajatteluun. Tavoitteena on tarjota käytännön ohjeita ja toimintamalleja musiikin elinikäiseen harrastamiseen.

Musiikinopetuksessa on keskeistä opiskelijan oma ilmaisu, vuorovaikutustaidot, luovuus ja myönteiset musiikilliset kokemukset. Musiikillinen osaaminen sekä luovan ja kriittisen ajattelun taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Yhteismusisointi on ainutlaatuista toimintaa, joka vahvistaa sosiaalisia ja kommunikaatiotaitoja. Laulaminen, soittaminen, kuunteleminen ja luova tuottaminen ovat sekä työtapoja että opetuksen keskeisiä sisältöjä, joita musiikin yhdistäminen muuhun taiteelliseen ilmaisuun rikastaa. Opiskelijoiden musiikilliset tottumukset ja valmiudet pyritään ottamaan huomioon sisältöjen ja tehtävien valinnassa. Tavoitteena on tarjota jokaiselle opiskelijalle mielekkäitä musiikillisia tehtäviä. Tavoitteena on tutustua lisäksi paikalliseen musiikkitoimintaan ja musiikin opiskelumahdollisuuksiin lyseon ulkopuolella.

Musiikinopiskelu syventää oman ja muiden kulttuurien tuntemista. Se auttaa arvostamaan kulttuurien monimuotoisuutta ja ymmärtämään kulttuurien- ja taiteidenvälistä vuorovaikutusta. Taideaineena musiikki luo koulun kulttuuritoimintaa ja vahvistaa yhteistyössä muiden taito- ja taideaineiden kanssa yhteisöllisyyttä. Musiikki on merkittävä osa lyseon juhlia ja muita tapahtumia. Opiskelija kehittää valmiuksiaan taiteelliseen työskentelyyn, aktiiviseen kulttuurivaikuttamiseen, teknologian hyödyntämiseen musiikillisessa ilmaisussa sekä median tarjonnan kriittiseen tarkasteluun.

Opetuksen tavoitteet

Musiikinopetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tiedostaa oman suhteensa musiikkiin ja oppii hyödyntämään musiikkia hyvinvointinsa edistämiseen
- oppii arvostamaan erilaisia näkemyksiä ja käsityksiä musiikista
- oppii ilmaisemaan itseään musiikillisesti, laulaen ja soittaen ja keksien
- kehittää taitoaan kuunnella musiikkia ja tulkita kuulemaansa, myös musisoidessaan
- syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan
- tunnistaa oman kulttuuri-identiteettinsä ja oppii ymmärtämään musiikkikulttuurien monimuotoisuutta sekä toimimaan kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa
- oppii tiedostamaan äänen ja musiikin vaikutuksia ja vaikutusmahdollisuuksia arjen toimintaympäristöissä
- oppii tulkitsemaan äänen ja musiikin hyödyntämistä mediassa
- osaa toimia vastuullisesti ja pitkäjänteisesti aktiivisessa vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa
- osaa asettaa opiskelulle tavoitteita ja edetä niiden mukaisesti oppimisprosessiaan aktiivisesti arvioiden.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjäyys ja työelämä

- tutustutaan opiskelun ohessa musiikkialaan ja sen työ- ja työllistymismahdollisuuksiin
- pohditaan musiikin roolia yhteiskunnallisena vaikuttajana ja kannanottamisen välineenä
- käydään läpi erilaisia mahdollisuuksia kulttuurituottamiseen

Hyvinvointi ja turvallisuus

- pohditaan musiikin vaikutusta ihmisen henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin
- pohditaan musiikin roolia elämässä itsetunnon ylläpitäjänä

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

- keskustellaan musiikin vastuullisesta käyttämisestä ja hyödyntämisestä globaalisesti
- pohditaan viihdeteollisuuden merkitystä ympäristölle (esimerkiksi cd-levyt ja suoratoistopalvelut)

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

- opiskelun avulla huomataan, että musiikki ja musiikkikäsitteet ovat kulttuurista riippuvaisia
- tutustutaan paikalliseen musiikkielämään ja -kulttuuriin opiskelun ohella
- pohditaan musiikin ihmisiä yhdistävää maailmanlaajuista vaikutusta

Monilukutaito ja mediat

- pohditaan musiikin merkitystä median työvälineenä
- pohditaan kriittistä suhtautumista musiikin käyttämiseen mediavaikuttamisen välineenä
- käydään läpi musiikin viestinnän ja sen emotionaalisuuden merkitystä

Teknologia ja yhteiskunta

- tutustutaan mahdollisuuksiin tuottaa musiikkia hyödyntämällä olemassa olevia sovelluksia ja laitteita
- käydään läpi suomalaista musiikkiteknologista osaamista
- korostetaan paikallista osaamista ja yrittäjäyyttä (esimerkiksi Genelec)

Arviointi

Arvioinnin tehtävä musiikinopetuksessa on tukea myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syventymistä. Oppimisprosessin aikana opiskelijat saavat ja antavat monipuolista palautetta, mikä ohjaa opiskelijaa arvioimaan ja parantamaan omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin ja asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Opiskelijan lähtötaso, musiikilliset valmiudet ja se, että opiskelijan musiikillinen vahvuusalue voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella, pyritään ottamaan huomioon arvioinnissa. Arviointi kohdistuu opiskelijan musiikilliseen toimintaan lyseossa, ei hänen musikaalisuuteensa.

Pakolliset kurssit

1. Musiikki ja minä (MU1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija monipuolistaa tai löytää oman tapansa toimia musiikin alueella. Hän pohtii oman musiikkisuhteensa kautta musiikin merkitystä ihmiselle ja ihmisten väliselle vuorovaikutukselle. Hän tutkii omia mahdollisuuksiaan musiikin tekijänä ja tulkitsijana, kuuntelijana ja kulttuuripalvelujen käyttäjänä. Kurssilla tutustutaan opiskelijoiden omaan ja muuhun paikalliseen musiikkitoimintaan. Opiskelija kehittää äänenkäyttöään ja soittotaitoaan musiikillisen ilmaisun välineenä. Kurssilla syvennetään musiikin peruskäsitteiden tuntemusta käytännön musisoinnin avulla. Opiskelija oppii tarkkailemaan ääniympäristöään ja perehtyy kuulonhuoltoon.

2. Moniääninen Suomi (MU2)

Suomalainen musiikki on osa eurooppalaista ja globaalia musiikkimaailmaa. Tavoitteena on oppia tuntemaan suomalaista musiikkia ja vahvistaa musiikin keinoin omaa kulttuurista identiteettiä. Kursilla tutustutaan Suomessa esiintyviin musiikkikulttuureihin ja niiden osakulttuureihin, tutkitaan niiden taustaa, kehitystä ja piirteitä. Opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja, erityisesti musisointia ja kuuntelua. Musisoitaessa kiinnitetään huomiota oman ilmaisun sekä kuuntelu- ja kommunikointivalmiuksien kehittämiseen. Musiikkiohjelmistoon valitaan eri musiikinlajeja populaari- ja taidemusiikista perinnemusiikkiin.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Ovet auki musiikille (MU3)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan hänelle uusia musiikinlajeja, musiikkityylejä ja -kulttuureja sekä ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta. Hän tarkastelee eri musiikkikulttuurien käytäntöjen samankaltaisuutta tai erilaisuutta ja oppii ymmärtämään, miten jokainen kulttuuri määrittelee itse oman käsityksensä musiikista. Kurssilla tutustutaan syvällisesti joihinkin musiikinlajeihin tai musiikkikulttuureihin. Opiskelija kehittää musisointitaitojaan bändisoittamisessa ja laulamisessa.

3. Musiikki viestii ja vaikuttaa (MU4)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu musiikin käyttöön ja vaikutusmahdollisuuksiin eri taidemuodoissa, monimediaisissa tieto- ja viestintäympäristöissä sekä yhteiskunnassa. Opiskelija tutkii musiikin yhteyttä tekstiin, kuvaan ja liikkeeseen ja perehtyy tarkemmin musiikin käyttötapoihin esimerkiksi elokuvassa, näyttämöllä, joukkoviestimissä tai verkkoympäristöissä muutaman rajatun näytteen avulla. Kurssilla tehdään AV-editointia hyväksikäyttäen esitelmä, musiikkivideo tai muu työ, johon musiikin lisäksi sisällytetään kuvaa, tekstiä ja videota. Sisältöjen tarkastelussa painottuu pyrkimys kokonaisuuksien ymmärtämiseen. Musiikin vaikuttavuutta tutkitaan analysoimalla ole-massa olevaa materiaalia ja tuottamalla sitä itse.

Valtakunnalliset soveltavat kurssit**4. Musiikin lukiodiplomi (MULD6)**

Katso ”Lukiodiplomit”.

KUVATAIDE

Kuvataideopetuksen lähtökohtana on kulttuurisesti monimuotoinen todellisuus, jota tutkitaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Taideopintojen perustana ovat opiskelijoiden kokemukset, mielikuvi- tus, luova ajattelu ja tavoitteellinen työskentely. Keskeisenä päämääränä on, että opiskelija ymmär- tää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä omassa elämässään ja yhteiskunnassa. Kult- tuuriperinnön tuntemusta vahvistetaan oppimalla vastaanottamaan, ymmärtämään ja uudistamaan traditioita. Opiskelijat tarkastelevat taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteet- tisiä, ekologisista ja eettisiä arvoja. Opetus luo edellytyksiä kriittisen ajattelun kehittämiseksi, elinym- päristöön vaikuttamiselle ja kestävä elämäntavan edistämiseksi.

Kuvataideopinnoissa havainnoidaan, tuotetaan ja tulkitaan kuvia visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja hyödyntämällä. Opiskelijat tutkivat kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä. Opetuksessa perehdytään erilaisiin tai- dekäsityksiin. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskelijoiden omat kuvakulttuurit, ympäristön kuvakulttuurit ja taiteen maailmat, joita tutkitaan rakentamalla yhteyksiä niiden välille. Sisältöjä valitaan opiskeli- joille merkityksellisistä ja vieraista kuvakulttuureista. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa perehdytään ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin, toimin- tatapoihin ja osallistumisen muotoihin.

Opetuksessa luodaan edellytyksiä työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opis- kelijoita kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luo- vaan soveltamiseen. Uudet teknologiat ja mediaympäristöt voivat olla sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvallisen tuottamisen välineitä. Opiskelijoiden kulttuurista osaamista pyritään syventämään yh- dessä museoiden ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Kuvataideopetus tarjoaa mahdollisuuksia lukion toimintakulttuurin kehittämiseksi sekä luo valmiuksia opiskelijan lukion jälkeisille opin- noille.

Opetuksen tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen laaja-alaisesti
- rakentaa kulttuuri-identiteettiään tuottamalla erilaisia visuaalisia teoksia sekä tulkitsemalla tai- dekuva, mediakuva, ympäristösuunnittelua
- ilmaisee havaintojaan, mielikuviaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen ta- poja käyttäen
- syventää kuvallisen tuottamisen taitojaan materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja tarkoituk- senmukaisesti käyttäen
- harjaantuu tutkivaan, tavoitteelliseen, teemalliseen ja prosessinomaiseen työskentelyyn, itsear- viointiin ja yhteistyöhön
- ymmärtää työskentelyyn sisältyvien aistinautintojen, tunteiden, kauneuden elämyksien ja luo- van ajattelun merkityksen omalle oppimiselle
- soveltaa kuvallisen viestinnän keinoja osallistuessaan ja vaikuttaessaan kuvien avulla
- tulkitsee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja kä- sitteistöjä käyttäen
- tarkastelee taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskun- nalle eri aikoina ja eri kulttuureissa
- tutkii kuvailmaisussaan nykyisyyttä ja tulevaisuutta kulttuurisen moninaisuuden ja kestävä ke- hityksen näkökulmista.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

- Opiskelija voi luoda taideteoksia, joissa tarkastellaan kriittisesti yhteiskunnallisia teemoja ja laaditaan näkökulmia tulevaisuuden yhteiskuntaan. Opiskelija perehtyy yrittäjyyteen toteuttamalla omaa tuotesuunnittelua, sisustussuunnittelua tai arkkitehtuuria ja yritysmuotoilua.

Hyvinvointi ja turvallisuus

- Kuvataide pyrkii toimimaan positiivisena voimavarana, joka edistää sekä opiskelijan että lähiympäristön hyvinvointia. Opiskelijoiden taidetuotosten näkyminen kouluympäristössä lisää yhteisöllisyyttä.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

- Aihekokonaisuus huomioidaan esimerkiksi taideteollisen tuotesuunnittelun ja arkkitehtuurin tehtävänäannoissa. Kuvataidekurseilla voi olla aiheina kestävää kehitystä sivuavia teemoja, joissa opiskelija esimerkiksi tarkastelee kriittisesti ympäristöä ja siinä tapahtuneita muutoksia parempaan tai huonompaan suuntaan. Tuntityöskentelyssä pyritään myös vastuullisuuteen: miten toimitaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti?

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

- Opiskelija voi rakentaa kulttuuri-identiteettiään ja kulttuurien tuntemustaan taidehistorian näkökulmasta: esimerkiksi mitä taide on merkinnyt ihmiselle eri aikakausina, ja mikä on nykytaiteen rooli kulttuureissa? Kansainvälisyys voi toteutua myös kuvataiteellisissa yhteistyöprojekteissa ulkomaisten koulujen kanssa.

Monilukutaito ja mediat

- Opiskelija kehittää kriittistä kuvallukutaitoaan analysoimalla mediakuvastoa ja toteuttamalla itse sekä kriittistä että esteettistä kuvaviestintää erilaisilla menetelmillä.

Teknologia ja yhteiskunta

- Kuvataiteessa aihekokonaisuuteen liittyviä kysymyksiä konkretisoidaan esimerkiksi tutustumalla viestinnän ja muotoilun teknisiin keinoihin tai nykytaiteen teknologiaan pohjautuvaan ilmaisuun.
- Opiskelijan voi toteuttaa omaa kuvailmaisua erilaisilla teknologian välineillä: digijärjestelmäkameroilla, digivideokameroilla ja tietokoneella.

Arviointi

Kuvataiteen arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävää. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Arviointi kohdistuu visuaaliseen havaitsemiseen ja ajatteluun, kuvalliseen tuottamiseen, visuaalisen kulttuurin tulkintaan sekä esteettiseen, ekologiseen ja eettiseen arvottamiseen. Kurssien arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskelu ympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Pakolliset kurssit

1. Kuvat ja kulttuurit (KU1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin sisältöjä, ilmiöitä, prosesseja ja toimintatapoja
- tarkastelee ja käyttää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoja kuvailmaisussaan ja tekee omakohtaisia ratkaisuja
- tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- tarkastelee erilaisia kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista kuvatulkinnan menetelmiä käyttäen
- ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa.

Keskeiset sisällöt

- omat kuvat identiteettien rakentajina, kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjinä ja kulttuuriperinnön uudistajina
- kuvailmaisun vaikutuskeinot erilaisten taidekäsityksien pohjalta
- kuvataiteen käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot
- kuvalliset, sanalliset ja muut kuvatulkinnan keinot

2. Muotoillut ja rakennetut ympäristöt (KU2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tarkastelee erilaisia ympäristöjä kulttuurisen moninaisuuden ja kestävä kehityksen kannalta
- käyttää arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen sisältöjä, prosesseja ja toimintatapoja kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- osallistuu ja vaikuttaa erilaisiin ympäristöihin visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- tarkastelee luonnon, arkkitehtuurin ja muotoilun henkilökohtaisia, yhteisöllisiä, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä
- ymmärtää taiteen merkityksen erilaisissa ympäristöissä ja niiden suunnittelussa sekä ajankohtaisissa yhteiskunnallisissa kysymyksissä.

Keskeiset sisällöt

- ympäristön kuvakulttuurit identiteettien rakentajina ja kulttuuriperinnön uudistajina
- luonto, rakennettu ympäristö, muotoilu, tuotteistaminen kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- ympäristön suunnittelun ja muotoilun käsitteistö ja kuvastot
- ympäristön muotoilun tulkinnan keinot

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Osallisena mediassa (KU3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii median yhteyksiä muihin ympäristöihin, omiin kuviin, taiteeseen ja kulttuuriperintöön kuvallisen viestinnän sekä tieto- ja viestintätekniologian osaamistaan syventäen
- tarkastelee mediakulttuureja kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta
- käyttää median sisältöjä, ilmiöitä, suunnitteluprosesseja ja toimintatapoja kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- osallistuu ja vaikuttaa mediaympäristöihin visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- tarkastelee mediakulttuurien henkilökohtaisia, yhteisöllisiä, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä
- ymmärtää visuaalisuuden merkityksen mediaviestinnässä, mediaympäristöissä ja mediaesityksissä sekä niiden suunnittelussa ja tuottamisessa.

Keskeiset sisällöt

- mediakulttuurit identiteettien rakentajina ja kulttuuriperinnön uudistajina
- median sisällöt, tuotteet, palvelut, ilmiöt ja ympäristöt kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- median käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot
- mediaesitysten tulkinnan keinot
- median ajankohtaiset ilmiöt ja kysymykset

4. Taiteen monet maailmat (KU4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii taiteen sisältöjen, ilmiöiden ja toimintatapojen yhteyksiä omiin kuviin, ympäristöön ja kulttuuriperintöön
- tarkastelee eri aikoina ja eri ympäristöissä tuotettua kuvataidetta kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta
- soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä
- tarkastelee kuvataiteen merkityksiä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle soveltamalla kuvatuokinnan menetelmiä
- tutkii omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan liittyviä ilmiöitä kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- ymmärtää taiteen merkityksen rakennetuissa ja luonnon ympäristöissä, omissa kuvissa sekä vaikuttamisessa ja osallistumisessa.

Keskeiset sisällöt

- taiteen maailmat identiteettien rakentajina, kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjinä ja kulttuuriperinnön uudistajina
- eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettu kuvataide
- kuvataiteen käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot
- kuvalliset, sanalliset ja muut taiteen tulkinnan keinot
- taiteen ajankohtaiset ilmiöt ja kysymykset

Paikalliset soveltavat kurssit**5. Valokuvaus 1 (KU5)****Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa perusvalmiudet digijärjestelmäkameran käyttöön ja ymmärtää, miten kamerateknisillä säädöillä vaikutetaan valokuvan visuaaliseen lopputulokseen
- perehtyy sommittelun ja kuvanmuokkauksen keinoihin
- tutkii valokuvaten omaa ympäristöään ja löytää uusia näkökulmia omaan kuvalliseen ilmaisuun.

Keskeiset sisällöt

- järjestelmävalokuvauksen tekniset säädöt ja niiden visuaaliset vaikutukset valokuvaan
- kuvasommittelun keinot, kuvanmuokkauksen perusteet
- taiteen ja valokuvauksen vuorovaikutus

6. Valokuvaus 2 (KU6)**Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää valokuvaus- ja kuvanmuokkaustaitojaan
- perehtyy ammatti- ja amatöörivalokuvaajien tuotantoon
- soveltaa valokuvaustehtävissä erilaisia tyylilajeja.

Keskeiset sisällöt

- kamerateknisten ja kuvamuokkaustaitojen kehittäminen monipuolisemmiksi
- itsenäisen valokuvaamisen lisäksi esimerkiksi studiovalokuvauksen kokeilu ryhmätyöskentelynä
- nykyvalokuvaajien tuotantoon tutustuminen
- erilaisten tyylisuuntien vaikutus valokuvataiteeseen

7. Piirustus, maalaus ja taidegrafiikka (KU7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- voi kokeilla mahdollisimman monipuolisesti erilaisia piirustus, maalaus ja grafiikkamenetelmiä
- löytäisi omaan kuvalliseen tekemiseen uutta kokeilevampaa ilmaisua ja soveltaisi erilaisia tekniikkavalintoja kuvan tunnelman ja sanoman tehostamisessa.

Keskeiset sisällöt

- erilaisiin piirustusvälineisiin sekä akryyli- ja akvarellitekniikkoihin perehtyminen, monotypia, metalli- tai kartonkigrafiikkamenetelmän kokeilu
- tutustuminen piirustus- ja maalaustaiteeseen sekä taidegrafiikkaan taidehistorian ja nykytaiteen esimerkkien avulla

8. Taideprojekti (KU8)

- Kurssilla tehdään taidenäyttely tai muu taideproduktio, mahdollisesti yhteistyössä toisen oppilaitoksen tai toisen oppiaineen esim. muiden taito- ja taideaineiden kanssa.

Valtakunnalliset soveltavat kurssit

9. Kuvataiteen lukiodiplomi (KULD2)

Katso ”Lukiodiplomit”.

LIIKUNTA

Liikunnanopetuksen tehtävänä on opettaa opiskelijalle sellaisia taitoja ja tietoja, joiden avulla hän pystyy ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Liikunnanopetuksella tuetaan opiskelijaa lisäämään fyysistä aktiivisuuttaan, huolehtimaan toiminta- ja opiskelukyvystään sekä vähentämään istuvaa elämäntapaa. Opetuksessa korostetaan terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana liikunnallista elämäntapaa. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, osallisuutta, kestävä elämäntapaa, yhdessä toimimisen taitoja, toisten huomioon ottamista ja yhteisöllisyyttä.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla kesä- ja talviliikuntaa sekä sisä- ja ulkoliikuntaa turvallisesti ottaen monipuolisesti huomioon opiskeluympäristöjen tarjoamat mahdollisuudet. Toimintakykyä koskevien sisältöjen osalta tehdään yhteistyötä terveystiedon kanssa. Opetuksessa ja ryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon henkinen ja fyysinen turvallisuus. Opiskelijat osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta. Liikuntateknologian avulla voidaan tukea opetuksen tavoitteiden saavuttamista. Opetuksen eriyttämisessä otetaan huomioon opiskelijoiden yksilöllisiä lähtökohtia ja kehitystarpeita.

Opetuksen tavoitteet

Oppiaineen opetuksen tavoitteena on fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn edistäminen. Opiskelija oppii liikkumaan aktiivisesti ja turvallisesti sekä pitämään huolta fyysisestä aktiivisuudestaan ja toimintakyvystään.

Fyysisen toimintakyvyn osalta tavoitteena on oppia soveltamaan liikunnallisia perustaitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa. Opiskelija oppii arvioimaan ja sen pohjalta harjoittamaan fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, kestävyyttä, liikuvuutta ja nopeutta. Liikunnanopetuksen sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin kuuluvat parhaansa yrittäminen, aktiivinen työskenteleminen, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen ja toisia kunnioittava vuorovaikutus. Opiskelija ottaa vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta, ottaa toiset huomioon sekä oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla. Opiskelija tutustuu lisälmen liikuntapalveluihin ja oppii käyttämään niitä monipuolisesti.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

- Liikunta oppiaineena korostaa aktiivista toimintaa, osallistumista ja sisäistä yrittäjyyttä.
- Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa kurssisisältöihin.
- Liikunnassa korostetaan vastuullista toimintaa niin opetusryhmän kuin opetusympäristön näkökulmistakin.

Hyvinvointi ja turvallisuus

- Liikunta edistää opiskelijoiden kokonaisvaltaista hyvinvointia.
- Liikunnan terveysvaikutuksia voidaan käsitellä sekä liikunnan että terveystiedon tunneilla.
- Kursseilla pyritään luomaan myönteinen opiskeluilmapiiri.
- Opiskelijoita ohjataan ottamaan vastuuta sekä omasta että ryhmän turvallisuudesta.

- Opiskelija harjaantuu suunnittelemaan omaa liikuntaan liittyvää toimintaansa, oppii ennakoivaa ajattelua ja tilannearviointia sekä ottamaan kohtuullisia riskejä ja kestämaan myös epäonnistumista ja pettymyksiä.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

- Opiskelijoita ohjataan huolehtimaan yhteisistä välineistä.
- Opiskelijoita ohjataan ymmärtämään arkiliikunnan hyötyjä.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

- Opiskelijoita kannustetaan ottamaan toisensa huomioon ryhmän tasavertaisina jäseninä.
- Tunneilla harjoitellaan toisten ihmisten kunnioittamista ja reilun pelin hengen noudattamista.
- Eri kulttuureihin liittyviin lajeihin tutustutaan ja niitä harrastetaan mahdollisuuksien mukaan.
- Tutustutaan oman paikkakunnan liikuntamahdollisuuksiin.
- Liikunnassa huomioidaan myös eri kulttuuritaustaiset opiskelijat.

Monilukutaito ja mediat

- Monilukutaito ja median käyttö näkyvät liikuntakursseilla esimerkiksi liikuntasuunnitelman laatimisen, eri lajien sääntötuntemuksen ja pelikäsityksen harjoittamisen muodossa.

Teknologia ja yhteiskunta

- Kursseilla käytetään teknologiaa, esimerkiksi sykeseurantaa, mahdollisuuksien mukaan.

Arviointi

Liikunnan arvioinnin tehtävänä on antaa opiskelijalle palautetta opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta ja oppiaineen opiskelun etenemisestä sekä edistää opiskelijan oppimista. Liikunnan arviointi koostuu sekä fyysisen toimintakyvyn että sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet.

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla syvennetään peruskoulussa opittuja liikuntataitoja ja -tietoja sekä annetaan mahdollisuus tutustua monipuolisesti erilaisiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin. Opetus tukee opiskelijoiden toimintakykyä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia ja kasvua osallisuuteen sekä kannustaa terveyttä edistävän liikunnan harrastamiseen ja liikkuvan elämäntavan omaksumiseen.

1. Energiaa liikunnasta (LI1)

Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää fyysisen aktiivisuuden ja toimintakyvyn terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelija harjaantuu liikuntataidoissaan ja kehollisessa ilmaisussaan sekä saa tietoja ja kokemuksia fyysisten ominaisuuksien harjoittamisesta monipuolisesti. Opiskelija saa kokemuksia yhdessä liikkumisesta reilun pelin hengessä. Opiskelijan koettu liikunnallinen pätevyys vahvistuu uuden oppimisen, liikunnan tuoman ilon ja virkistymisen myötä.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat liikunnallisten perustaitojen soveltaminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen eri liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia monipuolisesti käyttäen.

2. Aktiivinen elämäntapa (LI2)

Tavoitteena on opettaa ja kannustaa opiskelijaa liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen sekä riittävän päivittäisen fyysisen aktiivisuuden saavuttamiseen. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään, että liikuntaharrastusten lisäksi toimintakykyä, terveyttä ja hyvinvointia tukeva fyysinen aktiivisuus muodostuu arjen valinnoista ja pitkäkestoisen istumisen välttämisestä.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat fyysisten ominaisuuksien arviointi, hengitys- ja verenkiertoelimistöä kuormittava liikunta, lihaskuntoharjoittelu ja kehonhuolto. Opiskelijat ohjataan havainnoimaan arkisia toimintatapojaan ja valintojaan fyysisen aktiivisuuden ja terveyden näkökulmista. Opiskelijat saavat ohjausta liikunnallisen elämäntavan ja fyysisesti aktiivisen arjen toteuttamiseen.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Kursseilla harjoitetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä edistävää liikuntaa. Tavoitteena on, että opiskelija oppii ottamaan vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta sekä saa myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, liikunnallisesta pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä. Opettaja tarkentaa syventävien kurssien sisältöä yhdessä opiskelijaryhmän kanssa.

2. Terveystä liikkuen (LI3)

Kurssilla syvennetään erityisesti fyysiseen toimintakykyyn liittyviä taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on oman säännöllisen liikunnan edistäminen sekä fyysisten ominaisuuksien seuraaminen ja kehittäminen. Opettaja ohjaa liikuntaohjelman suunnittelua ja toteutusta. Kurssilla hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan liikuntateknologiaa.

4. Yhdessä liikkuen (LI4)

Kurssilla syvennetään erityisesti sosiaalisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on edistää opiskelijoiden sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Työtavoissa painottuvat opiskelijaryhmän aktiivinen osallisuus, toiminnallisuus ja yhteistoiminta. Kurssin sisältönä voi olla jokin yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit tai muu projektiluonteinen kokonaisuus.

5. Hyvinvointia liikkuen (LI5)

Kurssilla syvennetään erityisesti psyykkisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on tukea opiskelijan jaksamista ja lisätä opiskeluvireyttä rentouttavien ja elämyksellisten liikuntakokemusten avulla. Monipuoliset liikuntatehtävät mahdollistavat osallisuuden, liikunnallisen pätevyyden ja kehollisen ilmaisuuden kokemuksia.

Paikalliset syventävät kurssit

6. Salibandy- ja jääpelikurssi (LI6)

Kurssin pääsisältönä on joukkuepelitaitojen ja taktisen osaamisen kehittäminen, sääntöjen oppiminen ja henkilökohtaisia pelitaitojen harjaannuttaminen. Kurssilla pelattavat pelit ovat salibandy ja jääpelit, kuten jääkiekko, kaukalopallo ja ringette.

7. Tanssi-ilmaisu (LI7)

Kurssin pääsisältö on eri tanssityyleihin tutustuminen ja tanssikulttuuriin tutustuminen käytännön harjoitusten ja teoriaopiskelun avulla. Opiskelijoiden toiveiden mukaisesti tutustutaan esimerkiksi tanssilliseen voimisteluun, jazz- ja moderniin tanssiin sekä muihin tanssimuotoihin.

8. Mailapelikurssi (LI8)

Kurssin tavoitteena on eri mailapeleihin liittyvien taitojen harjaannuttaminen. Lajeina ovat muiden muassa sulkapallo, pöytätennis, tennis, squash ja golf. Kurssisisältö rakennetaan yhteistyössä opiskelijoiden kanssa. Kurssilaiset maksavat osan mahdollisista kenttä- tai välinevuokrista.

Paikalliset soveltavat kurssit

9. Fitness (LI9)

Kurssin pääsisältönä on opiskelijoiden toiveiden mukaisesti eri fitnesslajeihin tutustumista, lihashuoltoa ja rentoutumista.

10. Pallopelikurssi (LI10)

Kurssin tavoitteina ovat palloilutaitojen kehittäminen ja pelikäsityksen parantaminen. Pääsisältönä on pallopelejä ryhmän toiveiden mukaisesti. Lajeina voivat olla esimerkiksi jalkapallo, koripallo, lentopallo ja pesäpallo.

Valtakunnalliset soveltavat kurssit

11. Liikunnan lukiodiplomi (LILD4)

Katso ”Lukiodiplomit”.

TERVEYSTIETO

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan nojautuva oppiaine, jonka tarkoituksena on edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toiminta- ja työkyynä. Terveystieteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Lukion terveystiedon opetuksessa terveyttä ja sairauksia sekä terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä ja hoitoa tarkastellaan tutkimus- ja kokemustiedon avulla sekä yksilön, perheen, yhteisön että yhteiskunnan ja globaalista näkökulmasta. Terveysosaamiseen sisältyvät terveyteen ja sairauksien liittyvän sisältötiedon ja toiminnallisten taitojen ohella terveystiedon hankinta, kriittinen arviointi, tulkinta ja soveltaminen sekä ymmärrys ympäristön ja perimän vaikutuksista terveyteen. Osaamiseen kuuluu myös terveyteen liittyvien arvojen pohdinta ja näkemys eri terveyskulttuureista ja terveyden ja sairauksien historiasta kansainvälistyvässä maailmassa.

Terveystiedon opetuksessa tehdään yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa sekä tuetaan opiskelijoiden osallisuutta ja terveysosaamisen hyödyntämistä yhteisöllisen opiskeluhoollon kehittämisessä.

Opetuksen tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tarkastella ja perustella terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalista näkökulmasta
- ymmärtää tieteellisen tiedon ja kokemustiedon merkityksen eron terveyden ja sairauden riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä
- osaa edistää omaa ja ympäristönsä terveyttä ja turvallisuutta, ymmärtää yleisimpien sairauksien ehkäisyn ja hoidon periaatteita sekä itsehoitoon ja mielenterveyden suojaamiseen liittyviä toimintatapoja
- perehtyy terveyttä koskevan tiedon hankintamenetelmiin, käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti ja osaa kriittisesti arvioida ja tulkita terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa, terveysviestintää ja sekä erilaisia terveyskulttuureihin liittyviä ilmiöitä
- pohtii terveyteen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja osaa perustella niihin liittyvä näkemyksiään
- ymmärtää yhteiskunnan olosuhteiden ja terveys- ja muiden yhteiskuntapoliittisten päätösten vaikutuksia kansanterveyteen, väestöryhmien välisiin eroihin, terveydenhuollon rakenteisiin ja ihmisten terveystietäytymiseen.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjäyys ja työelämä

- Opiskelija ymmärtää työn merkityksen yksilölle ja yhteiskunnalle sekä tuntee kuluttajan vaikutuskeinot esimerkiksi terveystietopalveluiden osalta ja osaa käyttää niitä.
- Opiskelija ymmärtää kansalaisyhteiskunnan, yritysten ja julkisen vallan toimintaperiaatteita terveyden näkökulmasta, analysoi yhteiskunnallisia kysymyksiä ja laajentaa työelämän tuntemustaan.

- Opiskelija kehittää ja käyttää kansalaisyhteiskunnan sekä työelämän edellyttämiä taitojaan muun muassa erilaisten pari- ja ryhmätehtävien avulla.

Hyvinvointi ja turvallisuus

- Hyvinvointia ja turvallisuutta käsitellään terveystiedossa useista eri näkökulmista. Hyvinvointi ja turvallisuus ovat opetuksen olennaista ydintä.
- Opiskelija ymmärtää omaan, lukioyhteisön ja yhteiskunnan hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osaa pohtia, miten niiden ylläpitämiseen voi osallistua.
- Aiheisällöissä käsitellään hyvinvointia eri näkökulmista, esimerkiksi työturvallisuutta ja hyvinvointia.
- Tunneilla käsitellään liikunnan terveysvaikutuksia.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

- Opetuksessa ohjataan opiskelijaa pohtimaan omia valintojaan terveyden näkökulmasta.
- Aihepiireistä korostuvat esimerkiksi ilmastonmuutos ja kestävään elämäntapaan liittyvät valinnat.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

- Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan ihmisoikeudet ja esimerkiksi ihmisen seksuaalisuuteen liittyvät oikeudet.
- Opiskelija on tietoinen terveyteen liittyvistä ja terveysvalintojen aiheuttamista haasteista yksilö-, yhteisö-, yhteiskunta- ja globaalitasolla.

Monilukutaito ja mediat

- Kursseilla hankitaan ja hyödynnetään tietoa.
- Median ja terveyden yhteyksiä sekä esimerkiksi mediakriittisyyttä tarkastellaan erityisesti TE1 -kurssilla.

Teknologia ja yhteiskunta

- Opetuksessa tuodaan esille terveysteknologian kehitystä mahdollisuuksien mukaan.
- Opiskelija oppii pohtimaan teknologian merkitystä esimerkiksi vanhustenhuollon tai sairauksien tunnistamisen apuvälineenä.
- Yhteiskunnan, teknologian ja terveydenhuollon resurssien yhteisvaikutuksia pohditaan.

Arviointi

Arviointi kohdistuu terveystiedon tavoitteiden saavuttamiseen terveysosaamisen eri osa-alueilla kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota terveyttä ja sairautta koskevan tiedon ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen sekä siihen, miten opiskelija osaa soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistää erilaisiin lähteisiin perustuvaa tietoa. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan toiminnallisten taitojen kehittyminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään terveyttä ja sairautta koskevaa eettisestä arvopohdintaa ja taitoja perustella terveysvalintoja sekä arvioida yhteisössä tehtyjä terveyttä ja sairautta koskevia ratkaisuja. Kurssin arvosana perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön terveysosaamisen eri osa-alueilla.

Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Pakolliset kurssit

1. Terveysten perusteet (TE1)

Pakollisella kurssilla syvennetään perusopetuksen aikana opittua terveysosaamista ja ymmärrystä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä. Lisäksi opitaan tunnistamaan ja arvioimaan terveyden edellytysten toteutumista omassa elämässä, lähiyhteisöissä ja ympäristöissä sekä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Keskeistä on myös itsehoitovalmiuksien ja arjen terveysosaamisen kehittäminen, mielenterveyden suojaaminen sekä ajankohtaisten ja opiskelijoiden esille nostamien asioiden käsittely.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää arjen terveysosaamistaan, ymmärtää fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ja osaa arvioida niiden toteutumista ja merkitystä omassa elämäntavassaan ja ympäristössään
- osaa hankkia, käyttää ja arvioida terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä pohtia terveyskulttuuriin, mediaan ja teknologiseen kehitykseen liittyviä ilmiöitä eettisestä ja terveysnäkökulmasta
- tunnistaa ja ymmärtää terveyttä ja sairauksia sekä terveystottumuksia selittäviä teorioita, malleja ja ilmiöitä tutkimus- ja kokemustiedon näkökulmasta
- soveltaa itsehoitoon liittyviä toimintamalleja ja toimintatapoja
- tietää kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien merkityksen yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta ja pohtii niiden ehkäisyyn liittyviä ratkaisuja sekä terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä yhteiskunnassa.

Keskeiset sisällöt

- fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toiminta-, opiskelu- ja työkyky: terveyttä edistävä liikunta ja ravinto, painonhallinta, uni ja lepo, seksuaaliterveys, opiskeluhuvinvointi
- omasta terveydestä huolehtiminen ja muut itsehoitovalmiudet sekä hätäensiapu
- riippuvuuden eri muodot: tupakka, alkoholi ja huumeet, peli- ja internetriippuvuus
- kansantaudit ja keskeiset tartuntataudit
- terveyttä, terveystottumuksia ja -ongelmia selittävät keskeiset biologiset, psykologiset ja kulttuuriset ilmiöt, teoriat ja mallit

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Ihminen, ympäristö ja terveys (TE2)

Kurssilla tarkastellaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta voimavarana ja perehdytään sosiaaliseen kestävyysosaamiseen kestävässä tulevaisuudessa tavoitteita. Keskeistä on myös tarkastella perimän ja ympäristöön liittyvien tekijöiden yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen ja toimintakykyyn.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa perimän ja ympäristöön liittyvien tekijöiden, kuten psykososiaalisen, rakennetun ja luonnonympäristön, yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen ja toimintakykyyn sekä arvioi niitä
- tunnistaa elämänkulkuun ja kehitykseen liittyviä tapahtumia ja osaa esitellä erilaisia toimintatapoja ja selviytymisen keinoja
- osaa soveltaa terveysosaamistaan terveyttä, sairautta ja turvallisuutta koskevissa kysymyksissä ja niihin liittyvien arvojen pohdinnassa
- osaa arvioida sosiaalisen tuen ja vuorovaikutuksen merkitystä terveydelle, esitellä mielenterveyteen vaikuttavia keskeisiä tekijöitä ja mekanismeja sekä esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja kriisien käsittelyyn
- osaa tulkita ja arvioida kriittisesti terveysviestintään liittyviä ilmiöitä
- osaa perustella ja arvioida elämäntapaan, kulttuuriin ja ympäristöön liittyvien valintojen merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille
- osaa analysoida turvallisuuteen ja väkivallan ehkäisyyn liittyviä tekijöitä ja ymmärtää henkilökohtaisten rajojen kunnioittamisen ja suojelemisen merkityksen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, yhteisöissä ja ympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

- perimän, luonnonympäristöjen ja rakennetun ympäristön sekä psykososiaalisen ympäristön ja yhteisöjen terveysvaikutukset
- terveys ja elämänkulku, kuolema osana elämänkulkua
- ihmissuhteet ja sosiaalinen tuki
- seksuaalisuus ja seksuaalioikeudet sekä seksuaali- ja lisääntymisterveys
- mielenterveyttä suojaavat ja kuormittavat tekijät
- erilaiset kriisit ja niiden kohtaaminen
- työhyvinvointi ja ergonomia
- turvallisuus ja väkivallan ehkäisy
- media- ja kulttuuriympäristön ja terveysviestinnän merkitys ja kriittinen tulkinta

3. Terveyttä tutkimassa (TE3)

Kurssilla luodaan kokonaiskuvaa terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn historiallisista kehityslinjoista ja tulevaisuuden haasteista pääpiirteissään. Kurssilla vahvistetaan opiskelijan valmiuksia hankkia ja arvioida terveyteen liittyvää tutkimus- ja arkitietoa ja soveltaa terveysosaamistaan aktiivisena kansalaisena. Kurssilla perehdytään terveyteen vaikuttavien tekijöiden kriittiseen arviointiin ja pohditaan tutkimuksen ja päätöksenteon mahdollisuuksia terveyden edistämisessä lähiyhteisöissä, yhteiskunnassa ja globaalisti.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, terveys- ja muun yhteiskuntapolitiikan, teknologian ja terveystalouden muutoksia, kehitystä sekä yhteyksiä väestön terveyteen
- osaa arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja muualla maailmassa sekä osaa kuvata terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä

- osaa hankkia ja arvioida terveyteen liittyvää tutkimus- ja arkitietoa ja suunnitella pienimuotoisia terveystutkimuksia tai toimintakyvyn mittauksia
- perehtyy tieteellisen tutkimuksen mahdollisuuksiin terveyden edistämässä sekä sairauksien ehkäisyssä ja hoidossa
- osaa pohtia terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä kysymyksiä
- tunnistaa keskeisiä globaaleja terveystutkimuksia ja niiden parissa toimivien järjestöjen roolia ja tehtäviä terveyden edistämässä.

Keskeiset sisällöt

- yhteiskunnallisten olosuhteiden, terveys- ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteellisen tutkimuksen, terveystutkimusten ja teknologian kehitys, muutos ja yhteydet väestön terveyteen
- terveys- ja sosiaalipalvelujen kehitys, muutos ja yhteydet väestön terveyteen sekä keskeiset terveys- ja sosiaalipalvelujen toimijat
- terveyserot ja niihin vaikuttavat tekijät Suomessa ja maailmalla, terveyserojen kaventaminen
- terveyden ja terveystutkimuksen tutkiminen
- keskeiset terveyteen ja sairauteen liittyvät eettiset ja oikeudelliset kysymykset, potilaan oikeudet
- globaalit terveystutkimukset ja niihin vaikuttaminen

Paikalliset soveltavat kurssit

4. Terveystiedon kertauskurssi (TE4)

Terveystiedon kertauskurssi painottuu pakollisen kurssin ja valtakunnallisten syventävien kurssien tärkeimpien sisältöalueiden kertaamiseen. Kurssilla harjoitellaan reaalikokeessa käytettyjen tehtävyytyyppeihin, kuten vertailu-, väittämä-, pohdinta- ja aineistotehtäviin, vastaamista. Tehtävien lisäksi tutustutaan aikaisempiin terveystiedon ylioppilaskysymyksiin ja niiden pisteytysohjeisiin sekä terveystiedon ylioppilaskokeen käytäntöihin. Opiskelijat laativat ylioppilaskirjoituksiin valmistavan lukusuunnitelman.

OPINTO-OHJAUS

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa lukioaikana ja huolehtia siitä, että opiskelijalle karttuu riittävästi sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee siirtyessään jatko-opintoihin ja työelämään sekä kohti täysivaltaista ja aktiivista yhteiskunnan jäsenyyttä. Ohjaustoiminta muodostaa koko lukiokoulutuksen ajan kestävän jatkumon, jonka aikana opinto-ohjauksen kurssit ja muu ohjaus tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden hankkia perustiedot ja -taidot, joiden varassa hänen on mahdollista suunnitella lukio-opintojaan ja jatko-opintojaan sekä pohtia urasuuntautumistaan. Henkilökohtainen, luokkamuotoinen, pienryhmä- ja vertaisohjaus tukevat opiskelijaa kaikissa lukio-opiskeluun, jatkokoulutusvalintoihin, tulevaisuuteen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Opetuksen tavoitteet

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa aktiivista toimijuuttaan, osallisuuttaan ja vastuullisuuttaan
- kehittää omia opiskeluvalmiuksiaan sekä elämänsuunnittelun ja -hallinnan taitojaan
- tunnistaa vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa sekä osaa etsiä tietoa siitä, miten ja mistä hän saa apua mahdollisiin opiskelun haasteisiinsa
- pystyy urasuunnittelussaan ja päätöksenteossaan arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan
- tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, ammattialoihin ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja sähköiset hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelun ja jatko-opintoihin hakeutumisen tukena
- saa tietoa opiskelusta muissa oppilaitoksissa, lukion jälkeisistä jatko-opiskeluvaihtoehtoista, työ- ja elinkeinoelämästä ja yrittäjyydestä sekä osaa etsiä tietoa myös muiden maiden tarjoamista opiskelumahdollisuuksista ja työskentelystä ulkomailla
- suunnittelee lukio-opintojaan ja tekee valintojaan siten, että hänellä on valmiudet hakeutua jatko-opintoihin välittömästi lukio-opintojen jälkeen.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

- Opinto-ohjauksen kurssit vahvistavat esimerkiksi asiantuntijaluennoin ja koulutusvierailuin opiskelijan aktiivista toimijuutta sekä lisäävät opiskelijan työelämätaitoja, yrittäjyyden ja työelämän tuntemusta.

Hyvinvointi ja turvallisuus

- Opinto-ohjauksen kursseilla vahvistetaan opiskelijan hyvinvointia ja turvallisuuden kokemusta harjoittamalla itsetuntemusta ja elämäntilanteentaitoja.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

- Kurssien aikana opiskelija tunnistaa tekemiensä valintojen esim. ammatinvalinnan vaikutukset ympäröivään yhteiskuntaan.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

- Opiskelijat saavat tietoa mahdollisuuksista opiskella ulkomailla lukio-opintojen aikana tai sen jälkeen.

Monilukutaito ja mediat / Teknologia ja yhteiskunta

- Opiskelija tutustuu urasuunnitteluun liittyviin keskeisiin jatkokoulutusten ja ammattialojen tietolähteisiin, ohjauspalveluihin ja sähköisiin hakujärjestelmiin.

Pakolliset kurssit

1. Minä opiskelijana (OP1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu lukio-opintojen käytänteisiin, opintojen rakenteeseen sekä ylioppilastutkintoon
- harjaantuu lukiossa vaadittaviin opiskelutaitoihin sekä omien vahvuuksien ja kiinnostusten kohteiden kartoittamiseen liittyvissä keskeisissä tiedoissa ja taidoissa
- pohtii elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen liittyviä kysymyksiä.

Keskeiset sisällöt

- opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen
- lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suunnittelu; henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja ylioppilastutkintosuunnitelma
- jatko-opintojen pohtiminen ja ammatillinen suuntautuminen; jatko-opinto- ja urasuunnitelma
- itsetuntemus ja sen kehittäminen
- elämänhallintataidot
- oman oppimisen arviointi
- jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, sähköiset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät
- työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Kurssi toteutetaan lukio-opintojen aikana perusvalmiuskurssilla sekä ryhmänohjaustuokioiden, erilaisten infojen ja ohjaustuntien aikana. Kurssi jakautuu kolmelle lukiovuodelle siten, että ensimmäisenä opiskeluvuotena keskitytään lukio-opintojen käytänteisiin ja opintojen rakenteeseen. Ensimmäisenä opiskeluvuotena laaditaan myös henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Toisen opiskeluvuoden kurssisisältö muodostuu ylioppilastutkinnosta ja siihen liittyvästä suunnitelmasta. Kolmantena opiskeluvuotena keskitytään jatko-opintojen pohdintaan ja ammatilliseen suuntautumiseen. Opiskelija laatii opintojensa päätteeksi jatko-opintosuunnitelman.

2. Jatko-opinnot ja työelämä (OP2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen itsetuntemustaan sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojaan

- perehtyy jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta sellaisiin keskeisiin teemoihin, jotka auttavat ura- ja elämänsuunnittelutaidoissa sekä antavat valmiudet jatko-opintoihin ja työelämään siirtymiselle
- tutustuu toisen ja korkea-asteen erilaisiin koulutusvaihtoehtoihin sekä muuhun koulutustarjontaan
- lisää työelämätaitojaan sekä syventää työelämätuntemustaan.

Keskeiset sisällöt

- jatko-opintomahdollisuudet Suomessa ja ulkomailla
- työelämätietous, muuttuva ja monimuotoinen työelämä
- yrittäjyys
- työelämä- ja työnhakutaidot
- työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen
- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen
- henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Paikalliset soveltavat kurssit

3. Työelämään tutustuminen (OP3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu valitsemaansa ammattiin ja työpaikkaan tai hankkii vapaa-ajan harrastustensa kautta työelämäkokemusta
- kehittää työelämätaitojaan sekä syventää työelämätuntemustaan
- pohtii tulevaisuuden työelämään liittyviä kysymyksiä
- lisää oman ammatillisen uran suunnittelutaitojaan.

Keskeiset sisällöt

- työelämätietous, muuttuva ja monimuotoinen työelämä
- työelämä- ja työnhakutaidot
- työelämään tutustuminen
- työelämän kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat
- omien kokemusten raportointi ja oman toiminnan arviointi

4. Tutor-kurssi (OP4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu oppilaitoksen toimintaan ja lukio-opintojen markkinointiin
- kehittää aktiivista toimijuuttaan, osallisuuttaan ja vastuullisuuttaan erilaisissa tutor-tehtävissä
- harjaannuttaa ihmissuhde-, esiintymis- ja ryhmässä toimimisen taitojaan.

Keskeiset sisällöt

- esiintymiskoulutus
- ohjaajana toimiminen erilaisissa oppilaitoksen tilaisuuksissa
- muut oppilaitoksen ohjaus- ja markkinointitehtävät

TEEMAOPINNOT

Teemaopinnot ovat eri tiedonaloja yhdistäviä opintoja. Ne eheyttävät opetusta ja kehittävät opiskelijoiden taitoja hahmottaa ja ymmärtää yksittäistä oppiainetta laajempia kokonaisuuksia. Teemaopintojen keskeisenä tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia usean eri oppiaineen tietojen ja taitojen yhdistämiseen ja soveltamiseen. Teemaopintojen tavoitteet ja sisällöt tarkennetaan ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa.

Opetuksen tavoitteet

Teemaopintojen tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu etsimään eri tieteen- ja taiteenalojen keskeisten käsitteiden ja näkökulmien välisiä yhteyksiä ja muodostaa niiden pohjalta kokonaisuuksia
- hahmottaa ongelmia, ilmiöitä tai kysymyksiä sekä innostuu etsimään niihin ratkaisuja yksin ja yhteistyössä muiden kanssa
- hyödyntää eri aloilta hankkimiaan tietoja ja taitoja
- hakee informaatiota eri lähteistä ja arvioi tietolähteiden luotettavuutta
- soveltaa osaamistaan ja kehittää tieto- ja viestintäteknologisia taitojaan käytännön toiminnassa
- työskentelee tavoitteellisesti ja toimii rakentavasti ryhmän jäsenenä.

Arviointi

Teemaopintojen arviointi perustuu opiskelijan taitoihin hakea tietoa, arvioida ja soveltaa sitä sekä tuottaa luotettavien lähteiden pohjalta jäsentyneitä kokonaisuuksia. Olennaisia arvioinnin kohteita ovat opiskelijan taidot arvioida kriittisesti tietolähteitä sekä ymmärtää eri tietojen ja taitojen välisiä yhteyksiä. Työskentelyn arviointi kohdistuu sen tavoitteellisuuteen ja suunnitelmallisuuteen. Opiskelijoille annetaan ohjaavaa palautetta myös vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoista sekä työvälineiden käytöstä. Teemaopintojen arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Monitieteinen ajattelu (TO1)

Kurssin tavoitteena on tarjota tilaisuuksia ajattelun taitojen kehittämiseen laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittävästi. Opiskelijat oppivat hahmottamaan eri tieteen- ja taiteenalojen välisiä yhteyksiä sekä niiden keskeisten periaatteiden ja käsitteiden vuorovaikutusta yhtä tiedonalaan laajemmissa kokonaisuuksissa. Kurssin aikana opiskelijat kehittävät kriittistä ja luovaa ajatteluaan itsenäisesti ja yhteistoiminnassa muiden kanssa. He analysoivat ja arvioivat erilaisia käsitejärjestelmiä ja näkökulmia ja käyttävät niitä johtopäätösten ja ratkaisujen tekemiseen. Kurssin keskeiset sisällöt valitaan vähintään kahdesta eri oppiaineesta tai aihekokonaisuudesta.

2. Tutkiva työskentely teknologialla (TO2)

Tieto- ja viestintätekniikan kurssin tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja esittää yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa johonkin ilmiöön tai aihepiiriin liittyvän do-

kumentoidun projektin, tutkielman, keksinnön tai muun tuotoksen. Samalla hän kehittää osaamistaan tieto- ja viestintäteknologiassa. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija saa tilaisuuksia oppiaineraajat ylittävään työskentelyyn ja yhteistyöhön. Kurssin keskeisillä sisällöillä on yhteys kahden tai useamman eri oppiaineen tietoihin ja taitoihin sekä aihekokonaisuuksiin.

3. Osaaminen arjessa (TO3)

Vapaaehtoistoiminnan, työelämän, liikennekasvatuksen tai kansainvälisen toiminnan kurssilla opiskelija saa tilaisuuksia tietojensa ja taitojensa soveltamiseen käytännön työtehtävissä ja tilanteissa. Tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden koulussa hankkiman osaamisen ja arkielämän välistä yhteyttä. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja kehittää työelämässä tarvittavaa osaamista koulun ulkopuolisissa toimintaympäristöissä. Hän saa mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia osaamisensa syventämiseen myös kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi kokonaan tai osin kurssin tavoitteiden ja sisältöjen mukainen muualla hankittu osaaminen.

LUKIODIPLOMIT

Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomi ilmentää opiskelijan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitoja sekä omaehtoista harrastuneisuutta.

Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päätötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Opetuksen tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet
- työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa
- tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla
- soveltaa lukioaikana karttunutta osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta
- valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja
- arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta.

Arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena kurssin päätyttyä. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan aineessa tai aineryhmässä osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Valtakunnalliset soveltavat kurssit

Kuvataiteen lukiodiplomi (KULD2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa. Kuvataiteen lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin laaja-alaista osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti erilaisia kuvia. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan lukiodiplomille asettamiin tavoitteisiin sekä hänen valitsemaansa tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan. Kuvataiteen lukiodiplomi muodostuu teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia ja kuvataiteen tuntemusta kuvaavasta portfolioista.

Liikunnan lukiodiplomi (LILD4)

Valtakunnallisen liikunnan lukiodiplomin suorittamisen ehtona on, että opiskelija on suorittanut vähintään viisi liikunnan kurssia. Tämän lisäksi opiskelija antaa näytöt liikuntatiedoistaan (tutkielma), liikuntakykyisyydestään (yleiskestävydestä, lihaskunnosta, nopeudesta, liikkuvuudesta ja liikehallintatekijöistä) ja erityisosaamisestaan valitsemassaan lajissa. Opiskelijan yhteistyötaidot arvioidaan liikuntakurssien perusteella. Lisäksi opiskelija laatii liikunta- ja urheiluharrastuksistaan portfolion. Diplomi arvioidaan asteikoilla 1-5.

Median lukiodiplomi (MELD5)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta mediaosaamisestaan ja harrastuneisuudestaan. Median lukiodiplomin tavoitteena on edistää opiskelijan monipuolisia media- ja vuorovaikutustaitoja sekä median välineiden, ilmaisukeinojen ja mahdollisuuksien luovaa käyttöä. Lisäksi edellytetään informaation kriittisen valinnan, tulkinnan, arvioinnin ja jäsentelyn taitoa, mediasuhteen pohdintaa ja median toimintaympäristön hahmottamista. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan valitsemaan tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan. Median lukiodiplomi on portfolion ja mediaesityksen muodostama kokonaisuus.

Musiikin lukiodiplomi (MULD6)

Musiikin lukiodiplomin perustana on opiskelijan koko lukioaikainen musiikinopiskelu. Musiikin lukiodiplomin voi suorittaa kahdella eri tavalla: musiikkiprojektina tai näytesalkkuna lukioaikaisista töistä. Valtakunnallisen lukiodiplomin suoritusehtona on, että opiskelija on suorittanut vähintään neljä musiikin kurssia. Kurssi arvioidaan asteikolla 1–5.

TAITEIDEN VÄLISET KURSSIT

Taiteiden väliset kurssit ovat eri taiteenaloja yhdistäviä opintoja. Kurssien tehtävänä on laajentaa ja eheyttää musiikin, kuvataiteen ja opetussuunnitelmassa päätettävien mahdollisten muiden taideaineiden opetusta. Taiteiden väliset kurssit tarjoavat mahdollisuuksia laaja-alaisille ja teemallisille kokonaisuuksille perustuvalla taideoppimiselle. Opinnot vahvistavat kulttuurisen tiedon ymmärtämistä ja arvottamista omassa elämässä. Kursseilla tuotetaan ja tulkitaan kulttuuria eri taiteenaloille ominaisilla tutkimisen tavoilla. Opintojen tehtävänä on vahvistaa opiskelijoiden toimijuutta ja osallisuutta omassa elinympäristössä, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa. Taiteiden väliset opinnot luovat mahdollisuuksia lukion toimintakulttuurin kehittämiseksi sekä yhteistyölle lukion ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Taiteiden välisten kurssien järjestämisestä tiedotetaan erikseen (ei joka lukuvuosi).

Opetuksen tavoitteet

Taiteiden välisten kurssien tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kulttuurista osaamistaan taiteenalojen välisiä yhteyksiä hyödyntämällä
- tutkii itselle merkityksellisiä ilmiöitä ja teemoja yksin ja yhteistyössä muiden kanssa
- hyödyntää ja soveltaa eri taiteen- ja tieteenaloilta hankkimaansa osaamista
- soveltaa eri taiteenaloille ominaisia tiedon tuottamisen tapoja ja niiden yhdistelmiä
- kehittää osaamistaan taiteenaloille ominaisia työtapoja, teknologioita, työskentelyprosesseja ja opiskelu ympäristöjä käyttämällä
- työskentelee tavoitteellisesti ja yhteistoiminnallisesti ryhmän jäsenenä
- kehittää taitoaan ilmaista itseään kokemuksellisuutta, moniaistisuutta ja toiminnallisuutta hyödyntämällä.

Arviointi

Opiskelijoille annetaan kurssilla kannustavaa, monipuolista ja ohjaavaa palautetta. Taiteiden välisen kurssin arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Arviointi kohdistuu tavoitteellisuuteen, suunnitelmallisuuteen ja tiedon tuottamiseen sekä taitojen soveltamiseen. Kurssien arvioinnissa otetaan huomioon osaamisen kehittyminen, työtapojen ja opiskelu ympäristöjen käyttö, työskentelyprosessien eteneminen sekä toteutetut teokset, produktiot ja esitykset. Opiskelijoille annetaan palautetta myös vuorovaikutus- ja yhteistyötaidoista sekä työvälineiden, materiaalien ja teknologioiden käytöstä.

Valtakunnalliset soveltavat kurssit

1. Monitaiteellinen musiikkiprojekti (TA1)

Kurssi tarjoaa opiskelijalle tilaisuuksia kehittää musiikillista ja muuta taiteellista luovaa ajatteluaan ja ilmaisutaitojaan taiteiden välisessä työskentelyssä ja yhteistyössä muiden kanssa. Tavoitteena on, että kurssin aikana opiskelija suunnittelee ja toteuttaa ryhmässä tai itsenäisesti taiteelliseen ilmaisuun liittyvän kokonaisuuden. Kokonaisuuden suunnittelussa ja toteutuksessa opiskelija soveltaa ja

yhdistää aiemmin hankkimaansa kulttuurista, musiikillista ja muuta taiteellista osaamista. Oppimisprosessin aikana opiskelija arvioi työskentelyään ja oppii toimimaan kokonaisuuden kannalta mielekkäällä tavalla. Kokonaisuuden toteutuksessa voi käyttää myös kehittyvän teknologian tarjoamia taiteellisen ilmaisun keinoja.

2. Nykyaiteen keinoin (TA2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija syventää omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin nykyaiteelle ominaisin keinoin. Opiskelijat tutkivat kulttuurisia ilmiöitä eri taiteenalojen ilmaisun keinoja käyttämällä ja soveltamalla. Kurssilla hyödynnetään visuaalisuuden rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja. Opiskelijat syventyvät erilaisiin käsityksiin taiteen tehtävästä. Kurssilla tarkastellaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä. Taidetta käytetään osallistumisen ja vaikuttamisen muotona. Tutkittavat ilmiöt sekä käytettävät välineet, teknologiat ja ilmaisun keinot valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Kurssilla toteutetaan monitaiteellisia teoksia, produktioita ja esityksiä erilaisiin ympäristöihin.

3. Taidetta kaikilla aisteilla (TA3)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan ja arvioimaan eri taiteenalojen ajankohtaisia toimintatapoja ja ilmiöitä. Kurssilla tarkastellaan taiteiden ja kulttuurien suhdetta sekä taiteen merkityksiä omassa elämässä, yhteiskunnassa ja maailmassa. Opiskelijoille merkityksellisiä teemoja ja aihepiirejä tutkitaan eri taiteenalojen keinoin ja niitä yhdistellen. Kurssi toteutetaan vähintään kahden taiteenalan välisenä kokonaisuutena. Kurssin keskeisiä sisältöjä voidaan valita myös aihekokonaisuuksista.

TIETOTEKNIikka

Osallistumalla tietotekniikan kursseille voi hankkia Tietokoneen käyttäjän A-kortin. Tietokoneen käyttäjän A-kortti on suunnattu hyötykäyttäjälle, joka käyttää tietokonetta työssä ja vapaa-aikana. Tutkinnon sisältö ja vaadittava osaamistaso vastaavat työelämän tarpeisiin ja sisältävät tärkeimmät tietotekniikan osa-alueet. Tutkinto on ohjelmistoriippumaton. Lisää tietoja saa osoitteesta www.tieke.fi.

Paikalliset syventävät kurssit

1. Tietotekniikan perusteet, käyttöjärjestelmä ja tiedonhallinta (AT1)

Tietotekniikan perusteet

- ergonomia
- peruskäsitteet
- tietokoneen rakenne ja kokoonpano
- tietokoneen toimintaperiaate
- sähköinen asiointi
- tekijänoikeudet
- tietoliikenteen peruskäsitteiden ymmärtäminen
- tietoturva

Tietotekniikan perusteet -moduulin suorittajalla on kokonaiskuva tietotekniikasta ja sen hyödyntämisestä elämän eri alueilla. Hän ymmärtää tietotekniikan soveltamisen mahdollisuudet sekä tietoturvaan ja yksilön tietosuojaan liittyvät asiat kuluttajan näkökulmasta.

Käyttöjärjestelmä ja tiedonhallinta

- käyttöjärjestelmän hallinta
- ohjauspaneelin tuntemus
- apuohjelmien käyttö
- leikepöydän käyttö
- kansioden käsittely
- tiedostojen käsittely ja ominaisuudet
- tallennusvälineet
- oman tietokoneen ja verkkoympäristön ymmärtäminen
- tietoturva

Käyttöjärjestelmä ja tiedonhallinta -moduulin suorittaja osoittaa itsenäisesti tietokonetta käyttäen, että hän hallitsee valitsemansa käyttöjärjestelmän käytön ja tiedonhallintaan liittyvät perusasiat.

2. Tekstinkäsittely (Word 2007) (AT2)

- tekstin kirjoittaminen ja korjaaminen
- aluetoiminnot
- tekstin liittäminen muista lähteistä
- kirjasinmuotoilut
- kirjasintyyli- ja -tehosteet

- merkkien lisääminen
- asettelut
- kielenhuolto
- luettelomerkit ja numerointi
- lajittelu
- kuvan lisäys
- piirtotyökalujen käyttö
- tiedoston julkaiseminen PDF-muotoon

Tekstinkäsittelymoduulin suorittaja osoittaa itsenäisesti tietokonetta käyttäen, että hän hallitsee valitsemansa tekstinkäsittelyohjelman peruskäytön.

3. Internet ja sähköposti (AT3)

- www-sivun löytäminen URL-osoitteen perusteella
- tietoturva
- selaimen asetukset
- netiketti
- kopioiminen ja/tai tallentaminen tiedostoksi www-sivuilta
- suosikit/kirjanmerkit
- sähköpostiviestit
- sähköpostin liitetiedostot
- sähköpostiviestien hallinta
- osoitteisto
- tekijänoikeudet
- tiedonhaku
- verkkopalveluiden käyttö

Internet ja sähköposti -moduulin suorittaja osoittaa itsenäisesti tietokonetta käyttäen, että hänellä on peruskäyttäjän taidot sähköisessä viestinnässä. Hän hallitsee valitsemansa selainohjelman ja sähköpostin sujuvan käytön. Lisäksi hänellä on perustaidot tiedonhallinnasta ja verkkopalveluiden käytöstä.

4. Taulukkolaskenta ja tietoaaineistot taulukoissa (AT4)

Taulukkolaskenta

- tietojen syöttö
- aluetoiminnot
- laskeminen taulukossa
- taulukon muokkaus
- ulkoasun muotoilu
- lajittelu
- piirtotyökalujen käyttö
- kaavio
- taulukkovälilehtien käsittely
- sivun asetukset ja tulostaminen
- tiedoston julkaiseminen PDF-muotoon

Taulukkolaskentamoduulin suorittaja osoittaa itsenäisesti tietokonetta käyttäen, että hän hallitsee valitsemansa taulukkolaskentaohjelman peruskäytön.

Tietokannat

- tiedoston käsittely
- taulukkovälilehtien käsittely
- taulukoiden käsittely
- tietojen ylläpito
- poiminnan tai kyselyn tekeminen
- sivun asetukset ja tulostaminen

Tietokannatmoduulin suorittaja osoittaa itsenäisesti tietokonetta käyttäen, että hän hallitsee valitsemansa tietokantaohjelman peruskäytön tai taulukkolaskentaohjelman tietokantaominaisuudet.

Esitysgrafiikka

- esityksen aloittaminen
- esityksen muokkaaminen
- tekstinkäsittely
- piirto
- kuvien käsittely
- objektien käsittely
- toistuvat elementit
- näytöllä katseltava esitys
- tiedoston julkaiseminen PDF-muotoon

Esitysgrafiikkamoduulin suorittaja osoittaa itsenäisesti tietokonetta käyttäen, että hän hallitsee valitsemansa esitysgrafiikkaohjelman peruskäytön.

5. Verkkotyöskentely (AT5)

Langaton viestintä

- matkaviestinlaitteiden tunteminen, käyttöönotto ja käyttäminen
- liittymäpalvelujen tunteminen ja käyttö
- matkapuhelimen käyttöön liittyvät tilanteet
- tekniikat, palvelut ja sovellukset
- käyttäjän palvelut
- käyttäjän tietoturva
- kannettavat tietokoneet
- langattomien sovellusten ja tekniikoiden käyttö
- langaton toimisto

Langaton viestintä -moduulin suorittaja osaa itsenäisesti ottaa käyttöön uuden matkaviestimen ja sen liittymään kytketyt palvelut. Hän ymmärtää matkaviestimen viestintäratkaisuna ja hallitsee laitteen tietoturvan perusteet. Lisäksi hän osaa ottaa käyttöön kannettavan tietokoneen lisälaitteet ja osaa myös hankkia tietoa uusista laitteista ja verkoista.

Oppiminen ja työskentely verkossa

- kokoustilanteet
- oppimistilanteet
- verkkotyöskentely

- verkkosivun tuottamisen perusteet
- julkaisujärjestelmien sisältöjen ylläpito

Oppiminen ja työskentely verkossa -moduulin suorittaja osaa toimia itsenäisesti kokous-, oppimis- ja kehittämistilanteissa tietotekniikkaa järkevästi hyödyntäen. Hän ymmärtää myös julkaisujärjestelmien merkityksen ja tiedon ylläpitotavat siellä. Lisäksi hän löytää keinoja työelämälähtöisen oppimisen tukemiseen.

KURSSIEN SUORITUSJÄRJESTYS

Kurssien suoritusjärjestys on vapaa. Seuraava etenemisjärjestys olisi kuitenkin suositeltava.

- Ensin AT1 Tietotekniikan perusteet, käyttöjärjestelmä ja tiedonhallinta. Kurssi antaa yleiskuvan tietotekniikasta ja sisältää asioita, jotka seuraavissa kursseissa edellytetään osattaviksi.
- Sitten AT2 Tekstinkäsittely. Tässä kurssissa on Office-ohjelmien yhteiset piirteet esitetty tarkemmin kuin muissa kursseissa.
- Muut kurssit voi suorittaa kurssin AT2 jälkeen missä järjestyksessä hyvänsä.

TIETOKONEEN KÄYTTÄJÄN A-KORTTI-TUTKINTO

Iisalmen lyseon opiskelija voi valita vain joitakin tietotekniikan kursseja tai vaikka kaikki viisi kurssia ja suorittaa valtakunnallinen tietokoneen A-ajokortti. Tietokoneen A-kortin suorittaminen antaa valmiudet käyttää itsenäisesti tietokonetta. Tutkinto on suunnattu tietokoneen hyötykäyttäjälle. A-kortti vastaa jatko-opiskelun ja työelämän tarpeisiin, sillä se sisältää tärkeimmät tietotekniikan osa-alueet. Kaikki ajokortin suorittaneet saavat virallisen todistuksen.

Tietokoneen käyttäjän A-kortti-tutkinto koostuu kolmesta pakollisesta ja vähintään neljästä valinnaisesta moduulista.

Opiskeltavat moduulit	Kurssi	Pakollinen/Valinnainen
Laitteen ja tiedon hallinta	AT1	Pakollinen moduuli
Tekstinkäsittely	AT2	Pakollinen moduuli
Internet ja sähköposti	AT3	Pakollinen moduuli
Esitysgrafiikka	AT1	Valinnainen moduuli
Taulukkolaskenta	AT4	Valinnainen moduuli
Tietoaineistot taulukoissa	AT4	Valinnainen moduuli
Verkkotyöskentely	AT5	Valinnainen moduuli

MUUT PAIKALLISET KURSSIT

Perusvalmiuksien kurssi (PV1)

Kurssi on pakollinen kaikille 1. vuosikurssin opiskelijoille. Kurssi sisältää 1. vuosikurssin opinto-ohjauksen liittyviä teemoja. Kurssilla käsitellään muun muassa lukion aloittamiseen liittyviä aiheita ja tutustutaan omaan ohjausryhmään. (S)

Kansainvälisyyskurssi 1 (KV1)

Kurssin aiheita ovat suomalaisuus, esiintymistaitojen parantaminen, ihmissuhdetaidot, vieraan kulttuurin kohtaaminen ja viestintä. Opiskelija vahvistaa suomalaista identiteettiään ja vuorovaikutustaitojaan. (S)

Kansainvälisyyskurssi 2 (KV2)

Opiskelijat työstävät yhteistä teemaa. Teeman ympärille rakennetaan luentoja, vierailuja ja yhteistä toimintaa koko koululle. (S)

Metsävaellus (MV1)

Kurssilla yhdistetään liikunta ja biologian opiskelu: opiskelija tutustuu retkeilytaitoihin ja toteuttaa käytännön vaelluksen Kolin kansallispuistossa. (S)

Abitoimikuntakurssi (ABI1)

Abiturientit osallistuvat abilehden toimittamiseen, freskon tekemiseen tai penkkaritoimikunnan työskentelyyn valintansa mukaan. (S)

Mentorikurssi (ME1)

Kiitettävästi oppiaineessa menestynyt opiskelija auttaa muita opiskelijoita kotitehtävien teossa ja opiskelussa. Hän voi tarvittaessa toimia myös apuopettajana oppitunneilla. Kurssille ilmoittaudutaan opinto-ohjaajan kautta. (S)

NY 24h –leiri (YR1)

Kurssi tarjoaa mahdollisuuden elämysluontoiseen kokemukseen yrittäjyydestä. NY 24h –leiri on vuorokauden kestävä kokonaisuus, jonka aikana nuoret perustavat oman ideansa pohjalta kuvitteellisen yrityksen. Leirin aikana nuoret oppivat learning by doing fun –periaatteen avulla yrittäjyyttä oman idean toimiessa opetuksen tarinana. Leiri rakentuu rastitehtävistä, yhteisluennoista ja tietois-kuista. Leirillä luodaan liikeidea, jota kehitetään eteenpäin yhdessä asioista oppien ja ideoita työs-täen sekä kehitetään esiintymistaitoja innostavassa ympäristössä.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii asettamaan tavoitteita ja ottaa vastuuta sekä omasta että ryhmänsä toiminnasta
- kehittää vuorovaikutus- ja neuvottelutaitojaan sekä ongelmanratkaisukykyään
- ymmärtää, että yrittäjämäistä toimintatapaa, taitoja ja ominaisuuksia tarvitaan kaikessa työssä ja työelämässä
- harjaannuttaa kriittistä ajatteluaan ja rohkaistuu osallistumaan sekä vaikuttamaan.

NY Vuosi yrittäjänä (YR2)

Kurssilla perustetaan yhden lukuvuoden ajaksi oikealla rahalla toimiva miniyritys (NY-yritys). Opiskelijat käyvät lukuvuoden aikana läpi yrityksen kaikki vaiheet perustamisesta yrityksen lopettamiseen. NY-yritys tarjoaa opiskelijoille oppimisympäristön, jossa opiskelijat voivat kokeilla opittujen taitojen hyödyntämistä käytännössä. Kurssi antaa tietoa ja kokemuksen yrityksen toiminnasta sekä harjaannuttaa kohti työelämää. Pääpaino on käytännön harjoittelussa sekä omakohtaisten osallistumis- ja vaikuttamiskokemusten luomisessa.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa työelämätaitojaan ja omaksuu yrittäjämäisen asenteen
- oppii käytännössä ideasta tuotteeksi -prosessin ja omien ideoiden kehittämisen
- löytää omia vahvuuksiaan tekemisen kautta
- oppii yrityksen toimintamallin käytännössä
- kehittää vuorovaikutus-, ryhmätyö- ja johtamistaitojaan
- harjaantuu ongelmien ratkaisemiseen ja haasteellisista tilanteista selviämiseen
- ymmärtää markkinoinnin, taloushallinnon ja johtamisen merkityksen.

VENÄJÄ ÄIDINKIELENÄ

Opiskelijan oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -opetuksen ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen sekä muiden aineiden opetuksen kanssa. Yhteinen kielikasvatus lisää opiskelijoiden ymmärrystä kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjaa heitä arvostamaan omaa äidinkieltään ja muita kieliä. Opetus tukee ja rohkaisee opiskelijoita käyttämään omaa kieltään monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa lukion toiminnassa. Näin opiskelijan oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja opiskelijat oppivat viestimään lukiokoulutuksen oppiainesisällöistä omalla äidinkielellään. Opetuksessa hyödynnetään opiskelijoiden mahdollisuutta kehittää kielitaitoaan vapaa-aikanaan. Opetuksessa painotetaan vuorovaikutusta ja viestinnällisyyttä.

Opiskelijan oman äidinkielen opetuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtökohdat ja kielitaito. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia kontakteja kyseiseen kieleen esim. käyttäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä kyseistä kieliyhteisöä. Opiskelijaa rohkaistaan ja tuetaan persoonalliseen kielenkäyttöön. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta.

Tämä ohje on laadittu kaikille niille kielille, joita opetetaan opiskelijan omana äidinkielenä. Tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko lukiokoulutuksen ajan kaksi opetustuntia viikossa annettavaa opiskelijan oman äidinkielen opetusta varten. Koulutuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman, joka voi olla myös kielikohtainen. Tällöin opetuksen tavoitteet määritellään ja sisällöt valitaan huomioiden opetettavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä. Opetussuunnitelma voidaan laatia myös koulutuksen järjestäjien yhteistyönä.

Opetuksen tehtävä

Opiskelijan oman äidinkielen opetuksen tehtävänä on laajentaa ja syventää opiskelijoiden oman äidinkielen taitoa. Opetuksen avulla opiskelija kehittää edelleen taitoaan toimia vuorovaikutustilanteissa, etsiä erilaista tietoa, arvioida tietoa kriittisesti, pohtia, argumentoida ja käydä rakentavaa debattia. Opiskelija laajentaa sana- ja käsitevarantoaan ja kehittää monilukutaitoaan. Opiskelijan oman äidinkieliensä rakennepiirteiden tuntemus ja monipuolinen käyttö laajenee, hän tuntee kieli-alueensa juuria ja kehittää taitoaan vertailla kielen eri piirteitä muiden osaamiensa kielten kanssa. Opiskelija kehittää taitoaan hyödyntää omakielisiä tekstejä ja tuottaa tekstejä eri tarkoituksiin. Opiskelijan tuntemus oman kulttuurialueensa kirjallisuudesta, kertomaperinteestä, kuvallisesta kulttuurista ja draamasta syvenee. Opiskelijan arvostus omaa äidinkieltään kohtaan syvenee, ja hän motivoituu kehittämään edelleen oman äidinkielen taitoaan.

Opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy aktiiviseen vuorovaikutukseen omalla äidinkielellään luontevasti erilaisissa tilanteissa
- osaa hyödyntää omakielisiä tekstejä ja tekstilajeja ja osaa tuottaa tilanteeseen sopivia tekstejä
- laajentaa sanavarastoaan ja kehittää monilukutaitoaan
- laajentaa ja syventää tietoisuutta äidinkieliensä rakenteesta ja käytöstä
- syventää oman kulttuurin ja kirjallisuuden tuntemustaan
- arvostaa omaa kieltään ja kulttuuriaan ja on motivoitunut kehittämään edelleen äidinkielen taitoaan.

Arviointi

Arviointi kohdistuu opiskelijan oman äidinkielen yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Kurssin tavoitteet kerrotaan opiskelijalle, jotta sekä opettaja että opiskelija voivat seurata kurssilla edistymistä. Oppimisprosessin aikainen arviointi, henkilökohtainen tavoitteenasettelu, itsearviointi, vertaisarviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään osaamistaan. Kurssiarvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana. Arviointi on monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Itsearviointitaitojen avulla opiskelija rakentaa myönteistä ja realistista käsitystä itsestään puhujana ja kirjoittajana erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Kurssit

1. Tekstit ja vuorovaikutus (OÄI1)

Opiskelija harjaantuu erittelemään ja tulkitsemaan tekstien kieltä, merkityksiä ja rakenteita. Opiskelijan käsitys kielestä, teksteistä ja vuorovaikutuksesta syvenee. Hänen taitonsa tulkita ja tuottaa tekstejä sekä kykynsä toimia vuorovaikutustilanteissa lisääntyy. Hän harjaantuu tarkkailemaan ja kehittämään omia taitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana erilaisissa viestintäympäristöissä. Oman äidinkielen rakenteiden hallinta vahvistuu.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää luku- ja kirjoitustaitoa sekä persoonallista kielen tuottamista
- vakiinnuttaa taitoaan tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä sekä syventää taitoa kirjoittaa aineiston pohjalta
- oppii yleiskielisen esitystavan sekä kirjallisesti että suullisesti sekä syventää käsitystään kirjoittamisesta ja puhumisesta vuorovaikutuksellisenä, yhteisöllisenä ja yksilöllisenä prosessina
- vahvistaa rakenteiden hallintaa sekä oppii hahmottamaan tekstejä rakenteellisina kokonaisuuksina
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä pystyy asettamaan tavoitteita opiskelulle
- harjaantuu hakemaan tietoa omalla äidinkielellä tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen ja soveltamaan sitä.

Keskeiset sisällöt

- opiskelijoiden omat ja kieliyhteisön tekstit
- tekstilajit yhteisöllisinä ja funktionaalisina tuotteina (kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat) sekä erilaisten tekstien kielen ja sisällön havainnointia ja harjoittelua
- tekstien moniäänisyys, tekstien referointi ja kommentointi
- monilukutaito, monimuotoiset tekstit, erittelevä ja kriittinen lukeminen, lukustrategiat, kuvalukutaito
- kirjoitusprosessi, tekstikokonaisuus ja tiedon soveltaminen omaan ilmaisuun
- tiedonhankinta- ja hallintataidot omalla äidinkielellä, verkkolukeminen, lähdekritiikki ja lähdeviittaukset

- kielitiedon kertausta ja kielenhuoltoa

2. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (OÄI2)

Opiskelijan käsitys kaunokirjallisuudesta, kertomaperinteestä ja taiteesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä syvenee. Opiskelijan ymmärrys ryhmädynamiikasta ja ryhmäviestinnän ilmiöistä syvenee ja hänen ryhmäviestintätaitonsa monipuolistuvat.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitoaan eritellä ja tulkita kertomaperinnettä, taidetta ja kirjallisuutta sopivaa käsitteistöä ja lähestymistapaa hyödyntäen
- oppii ymmärtämään kielen poeettista käyttöä, esimerkiksi kuvallisuutta ja monitulkintaisuutta
- harjaantuu lukemaan fiktiivisiä tekstejä
- oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- syventää ryhmäviestintätietojaan ja -taitojaan.

Keskeiset sisällöt

- taiteen ja kirjallisuuden lajit, niiden ominaispiirteitä ja kehitystä
- kielen kuvallisuus ja retoriset keinot kirjallisuudessa
- proosan, lyriikan ja draaman erittelyä ja tulkintaa
- monimuotoisten tekstien kerronnan ja ilmaisun tarkastelua
- kirjallisuuden keinojen käyttö omissa teksteissä, dramatisointi
- suulliset ja kirjalliset kirjallisuuden tulkinnat, verkkokeskustelu
- ongelmanratkaisu ryhmäviestinnässä
- tavoitteellinen taidekeskustelu sekä keskustelun erittelyä ja arviointia ryhmätaitojen ja -ilmiöiden näkökulmasta

3. Nykykulttuuri ja kertomukset (OÄI3)

Opiskelija oppii tarkastelemaan omakielistä nykykulttuuria ja ajankohtaisia ilmiöitä erilaisten lähestymistapojen ja erityisesti kertomusten näkökulmasta. Opiskelija syventää tietoaan vuorovaikutusetiikasta ja ymmärtää dialogiin pyrkivän, moniäänisyyttä kunnioittavan vuorovaikutuksen merkityksen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy nykykulttuurin ilmiöihin ja ajankohtaisiin tekstilajeihin
- syventää käsitystään kielen ja tekstien merkityksestä kulttuurissa
- syventää käsitystään kertomuksesta kulttuurien keskeisenä ilmiönä
- syventää tietämystään kulttuurista ja kielen ja kulttuurin merkityksestä identiteetille
- tuntee nykykulttuurin keskeisiä teemoja ja osaa arvioida niiden merkitystä oman kulttuurinsa näkökulmasta
- oppii ymmärtää vuorovaikutussuhteiden rakentumista ja jännitteisyyttä.

Keskeiset sisällöt

- kieli ja tekstit kulttuurisina ilmiöinä
- kielen sanasto kulttuurin kantajana
- tekstien ajankohtaiset lajit ja mediatekstit
- nykykulttuuri ja identiteetti
- kertomukset mediassa, elokuvissa ja tv-sarjoissa (myytit, klassikoiden nykymuodot)
- monimuotoisten tekstien ajankohtaiset lajit, esimerkiksi teatteri, mediatekstit, elokuva, kuvat
- kulttuurikonteksti suullisessa traditiossa kansanrunoudesta nykysuullisuuden lajeihin
- tietokirjan ja nykyromaanin tarkastelua
- dialoginen vuorovaikutus ja vuorovaikutusetiikka, vuorovaikutuksen moniäänisyys ja kulttuuri-sensitiivisyys
- dialogiin pyrkiviä keskusteluja, niiden erittelyä ja arviointia
- vuorovaikutustaidot ja -etiikka verkossa

4. Kieli, kulttuuri ja identiteetti (OÄI4)

Opiskelijan käsitys kielen ja muiden ilmaisutapojen merkityksiä rakentavasta luonteesta, kielen vaihtelusta, kulttuurin merkityksestä ja vuorovaikutuksesta monipuolistuu. Opiskelija syventää tietämystään oman äidinkielen, omakielisen kirjallisuuden ja kulttuurin merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteiskunnalle.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa kielitaitoaan ja syventää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- ymmärtää äidinkiелensä rakenteellisen luonteen sekä syventää tietojään kirjakielen perusnormeista ja osaa soveltaa niitä omia tekstejä tuottaessaan
- ymmärtää kielen merkityksen ajattelun, vuorovaikutuksen ja identiteetin rakentamisen välineenä
- syventää näkemystään oman äidinkielen asemasta maailman kielten joukossa ja osaa vertailla eri kielten ominaispiirteitä
- syventää käsitystään äidinkielen ja kielitaidon merkityksestä ja arvostaa monikielisyyttä
- oppii analysoimaan omaa kielitaitoaan.

Keskeiset sisällöt

- kielen, kirjallisuuden, kulttuurin ja median merkitys identiteetin rakentamisessa ja ajattelussa
- yleiskuva omakielisestä kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista eri aikoina, omakielisen yhteisön juuret
- kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus
- kielen rakenteiden vakiinnuttamista ja kielenhuoltoa opiskelijan tarpeiden mukaan
- oman äidinkielen vertailu suomen kieleen ja muihin kieliin
- kuvien ja kuvallisen kulttuurin lukeminen ja tulkinta
- oman äidinkielen ominaispiirteet, puhuttu ja kirjoitettu kieli, murteet/kielet eri alueilla

5. Teksti ja konteksti (OÄI5)

Opiskelija oppii tarkastelemaan oman kielialueen ja kertomusperinteen tekstejä sekä tekstien piirteitä ja vuorovaikutusta. Opiskelija harjaantuu erittelemään, tulkitsemaan ja tuottamaan erityyppisiä, myös eri tiedon- ja tieteenalojen tekstejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan tekstejä ja kertomaperinnettä niiden ajallisissa ja kulttuurisissa konteksteissa ja jatkumoissa ja suhteessa muihin teksteihin
- oppii erittelemään tekstien piirteitä
- pystyy itsenäiseen tekstin tuottamisen prosessiin ja kehittää omaa ilmaisutapaansa
- oppii valmistelemaan suullisen esityksen kirjallisuuden pohjalta yksin tai ryhmässä
- tuntee oman kielialueen kirjallisuuden keskeisiä teoksia ja suullista perinnettä sekä teemoja ja osaa arvioida niiden merkitystä oman kulttuurinsa näkökulmasta kulttuurisen ja yksilöllisen identiteetin rakentajana
- ymmärtää omakielisen kirjallisuuden aseman osana maailman kirjallisuutta
- pystyy ymmärtämään ja käyttämään suomeksi oppimaansa eri tiedon- ja tieteenalojen käsitteitä omalla äidinkielellä.

Keskeiset sisällöt

- erilaisia konteksteja: kirjallisuus maantieteellisesti, kielellisesti, median suhteen
- tekstien tarkastelua ihmiskuvan, maailmankuvan, arvo- ja aatemaailman ilmentäjinä sekä oman aikansa että nykyajan kontekstissa
- genre tai tyyli kirjoittamisen lähtökohtana, eläytyvää kirjoittamista
- kielenhuoltoa ja tyylipiirteitä
- omakielisen kirjallisuuden tai suullisen perinteen keskeinen teos
- suullinen esitys kirjallisuuden pohjalta
- eri tiedon- ja tieteenalojen keskeistä kieltä omalla äidinkielellä

6. Tekstit ja vaikuttaminen (OÄI6)

Opiskelija oppii tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä, niiden kieltä ja vuorovaikutusta erityisesti vaikuttamisen näkökulmasta. Hän perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin eri medioissa ja syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja. Opiskelija syventää puhumistaitojaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu viestimään tilanteen mukaisesti
- ymmärtää erilaisia suullisia ja kirjallisia asiatekstejä, erityisesti mielipidetekstejä, syventää lukutaitoaan ja oppii tarkastelemaan tekstien välittämiä arvoja
- oppii tunnistamaan, miten kielellä vaikutetaan
- osaa tarkastella tekstejä mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana
- kehittää kykyään toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä rakentaa ja ylläpitää vuorovaikutussuhteita ja rohkaistuu muodostamaan ja ilmaisemaan mielipiteitään perustellen

- kehittää puhumisrohkeuttaan ja ilmaisuvarmuuttaan sekä esiintymis- ja ryhmätaitojaan.

Keskeiset sisällöt

- kantaa ottavat ja vaikuttavat tekstit
- vaikuttamisen ja argumentoinnin keinot ja lajit
- kaunokirjallisuus ja media vaikuttajana
- vaikuttaminen arjen vuorovaikutussuhteissa sekä kannanottojen arviointi ja vaikutukset
- osallistuvan kansalaisen vaikuttamismahdollisuudet
- perustelemisen harjoittelemista sekä suullisesti että kirjallisesti
- ryhmäkeskustelutehtäviä, puhuttujen tekstien kriittinen arviointi, argumentointi, väittely
- viestijän vastuu; mediavalinnat ja verkkoetiikka, sananvapaus, sensuuri, yksityisyyden suoja, nettietiketti
- puhuttujen tekstien erittely, tulkinta, arviointi sekä puhekielen erityispiirteitä
- puheviestinnän kulttuurisia piirteitä, osallistuminen kieliyhteisön vuorovaikutukseen
- eläytyvää ilmaisua

Todistukset

Opiskelijalle annetaan osallistumistodistus lukiokoulutusta täydentävän opiskelijan oman äidinkielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista.

10. AIHEKOKONAISUUDET

Aihekokonaisuudet ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä kasvatus- ja koulutussisältöjä. Samalla ne ovat ajankohtaisia arvokannanottoja. Käytännössä aihekokonaisuudet ovat oppiainerajat ylittäviä teemoja ja laaja-alaisia osaamisalueita. Aihekokonaisuudet otetaan huomioon kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja lukion toimintakulttuurissa.

Kaikkien aihekokonaisuuksien yhteisinä tavoitteina on, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä
- ymmärtää asioiden välisiä yhteyksiä, vuorovaikutussuhteita ja keskinäisriippuvuuksia sekä osaa jäsentää laaja-alaisia kokonaisuuksia tiedon- ja taidonalat ylittävästi ja yhdistävästi
- saa mahdollisuuksia osaamisen jakamiseen, vertaisoppimiseen, ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen sekä luovaan ongelmanratkaisuun ja ajatteluun
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista sekä rohkaistuu toimimaan hyvän tulevaisuuden puolesta.

Aihekokonaisuuksia ovat

- aktiivinen kansalaisuus, yrittäjäyys ja työelämä
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta.

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

Aihekokonaisuuden tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden tahtoa ja taitoa toimia aktiivisina kansalaisina sekä lisätä heidän työn, työelämän ja yrittäjyyden tuntemustaan. Aihekokonaisuus antaa opiskelijoille oppimiskokemuksia, jotka kannustavat aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ja tietoperustaiseen kriittisyyteen. Osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat aihekokonaisuuden keskeistä sisältöä.

Aihekokonaisuuteen sisältyvällä yrittäjyyskasvatuksella tuetaan opiskelijan omaa yritteliäisyyttä, aktiivisuutta ja luovuutta, joita hän tarvitsee kaikessa opiskelussa ja myöhemmin elämässään (sisäinen yrittäjyys). Yrittäjyyskasvatuksella kehitetään opiskelijan yrittäjämäistä käyttäytymistä, taitoja ja ominaisuuksia sekä edistetään oppijan näkemystä yrittäjyydestä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kansalaisyhteiskunnan, yritysten ja julkisen vallan toimintaperiaatteita, analysoi yhteiskunnallisia kysymyksiä ja laajentaa paikallisen sekä alueellisen yrityselämän ja työelämän tuntemustaan
- muodostaa positiivisen asenteen yrittäjyyttä kohtaan
- mieltää yrittäjyyden yhtenä uravaihtoehtona muiden joukossa
- kehittää ymmärrystään muista kulttuureista ja niiden erityispiirteistä sekä kansainvälisessä ympäristössä toimimisesta
- oppii työelämässä menestymisen kannalta tärkeitä taitoja, kuten ongelmanratkaisukykyä, ihmissuhdetaitoja, kokonaisuuksien hallintaa, johtamistaitoja ja itsenäistä ajattelua
- ymmärtää työelämän ja yrittäjyyden lähtökohtia sekä perehtyy yrittäjyyden ja työn tekemisen eri muotoihin, talouden toimintaperiaatteisiin ja tulevaisuuden näkymiin
- saa kokemuksia toimijuudesta kansalaisyhteiskunnassa sekä työ- ja yrityselämässä sekä löytää omia kiinnostuksen kohteita, toimintatapoja ja -kanavia
- kehittää ja käyttää kansalaisyhteiskunnan sekä työelämän edellyttämiä taitojaan, kuten kieli-, viestintä- ja vuorovaikutustaitoja
- osaa käyttää sananvapauttaan sekä analysoida ajankohtaisten esimerkkien valossa vastuullisen sananvapauden rajoja
- harjaantuu suunnittelemaan omaa toimintaansa, oppii ennakoivaa ajattelua ja tilannearviointia sekä ottamaan kohtuullisia riskejä ja kestämaan myös epäonnistumista ja pettymyksiä
- rohkaistuu ideoimaan, tekemään aloitteita, käynnistämään keskusteluja ja vaikuttamaan eri yhteisöissä
- tunnistaa omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä osaa tehdä opintoihin ja työhön liittyvät valintansa harkiten.

Aihekokonaisuuden toteuttamista tukevia opiskeluympäristöjä kehitetään yhteistyössä opiskelijoiden sekä muiden toimijoiden, kuten erilaisten järjestöjen ja yritysten kanssa. Lähidemokratia, media eri muodoissaan sekä nuorten toimintaryhmät tarjoavat väyliä aktiiviseen kansalaisuuteen. Elinkeino- ja työelämän sekä yrittäjyyden tuntemusta opiskelijat rakentavat perehtymällä näihin elämäntilanteisiin käytännössä ja erilaisten tietolähteiden avulla. Harjoitusyritystoiminta sekä yritysten, korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten kanssa tehtävät yhteiset projektit voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Aihekokonaisuuden tavoitteena on luoda yleiskuva hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavista psyykkisistä, sosiaalisista, fyysisistä, yhteiskunnallisista ja kulttuurisista tekijöistä. Elämän-

hallinnan taidot ja itsetuntemus sekä terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistävät tiedot, taidot, asenteet, arvot ja tahto ovat aihekokonaisuuden keskeisiä sisältöjä. Aihekokonaisuudella edistetään liikunnallisen elämäntavan omaksumista, vahvistetaan mielenterveyden suojatekijöitä ja opitaan tunnistamaan mahdollisia riskitekijöitä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää omaan, lukioyhteisön ja yhteiskunnan hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osaa pohtia, miten niiden ylläpitämiseen voi osallistua
- tunnistaa hyvinvointia heikentäviä tekijöitä, kuten kiusaamisen, häirinnän, rasismien ja yhteisön ulkopuolelle jättämisen, sekä osaa puolustaa itseään ja muita näiltä
- osaa käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin
- osaa toimia ongelma- ja poikkeustilanteissa sekä tarvittaessa hakeutua ja ohjata toisia hakeutumaan palvelujärjestelmän tarjoaman avun piiriin
- osaa toimia oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi lukiossa, lähiyhteisöissä ja yhteiskunnallisesti
- tuntee hyvinvoinnin ja turvallisuuden yhteiskunnallisia edistämiskeinoja sekä osaa kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Aihekokonaisuus on osa lukion hyvinvointia ja turvallisuutta ylläpitävää toimintakulttuuria, jossa yhteisöllisyys ja keskinäinen huolenpito korostuvat. Hyvinvointi- ja turvallisuusnäkökulmat liittyvät myös opiskelijakunnan toimintaan, kodin ja oppilaitoksen yhteistyöhön, oppilaitosruokailuun sekä opiskeluhuoltoon.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kannustaa opiskelijoita kestäväan elämäntapaan ja toimintaan kestäväan kehityksen puolesta. Kestäväan kehityksen päämääränä on turvata nykyiselle ja tuleville sukupolville hyvän elämän mahdollisuudet paikallisesti, alueellisesti ja globaalisti. Lähtökohtana on ihmisen toiminnan sopeuttaminen luonnonympäristöjen kantokykyyn ja luonnonvarojen rajallisuuden sekä ekosysteemipalveluiden toimivuudesta huolehtiminen. Pyrkimyksenä on opiskelijoiden kasvaminen vastuullisiksi toimijoiksi, joilla on taito ja tahto toimia kestäväan tulevaisuuden puolesta omassa elämässään.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee perusasiat kestäväan elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta sekä sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä ymmärtää, että vasta niiden yhteensovittaminen tekee elämäntavasta kestäväan
- osaa analysoida ja arvottaa luonnonympäristöissä, rakennetuissa ympäristöissä ja sosiaalisissa ympäristöissä tapahtuvia muutoksia sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta
- tuntee ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen vaikuttavia tekijöitä sekä tiedostaa niiden merkityksen ympäristölle ja ihmisen toiminnalle
- osaa analysoida globalisoitumista ja sen vaikutuksia kestäväan elämäntapaan paikallisesti ja maailmanlaajuisesti sekä tuntee keinoja köyhyyden ja eriarvoisuuden lievittämiseksi
- osaa analysoida kestäväan elämäntavan, tuotanto- ja kulutustapojen sekä poliittisten päätösten välisiä yhteyksiä
- osaa tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa edistääkseen yhteisvastuullisesti kestäväa ja oikeudenmukaista kehitystä.

Kasvaakseen kestäväan kehityksen aktiiviseksi edistäjäksi opiskelijoille pyritään tarjoamaan kokemuksia siitä, että hänen omilla valinnoillaan ja teoillaan on merkitystä.

Globaalin vastuun näkökulman sisällyttäminen lukion toimintaan edistää kestävän elämäntavan opimista.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kartuttaa opiskelijoiden kulttuurien tuntemusta ja monikielisyttä, antaa aineksia kulttuuri-identiteettien rakentamiseen sekä vahvistaa heidän toimijuuttaan kulttuurisesti moninaisissa toimintaympäristöissä. Aihekokonaisuuden keskeisenä lähtökohtana on lukion opiskelijoiden oma kokemusmaailma, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia tutkia, mistä osallisuus ja toimintakykyisyys muodostuvat kulttuurisesti moninaistuvassa yhteiskunnassa, kansainvälistyneessä työelämässä ja monitulkintaisessa, keskinäisriippuvuuksien muovaa-massa maailmassa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ihmisoikeuksia ja osaa pohtia ihmisoikeuksien edistämistä kulttuurisesti ja katsomuksellisesti moninaisissa yhteisöissä
- vahvistaa myönteisiä kulttuuri-identiteettejään ja kulttuurien tuntemustaan sekä oppii näkemään asioita toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin ja harjaantuu toimimaan kulttuuritulkkina
- ymmärtää, miten aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö ovat muodostuneet sekä mikä voi olla hänen ja hänen yhteisöjensä tehtävä kulttuuriperinnön vaalimisessa ja uusintamisessa
- vahvistaa kielitietoisuuttaan, monikielisyttään ja monilukutaitoaan
- osaa toimia kulttuurisesti moninaisissa verkostoissa ja toimintaympäristöissä pyrkien keskinäiseen kunnioitukseen ja aitoon vuorovaikutukseen
- saa tilaisuuksia harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen osaamistaan tehden luovaa, monenkeskistä yhteistyötä hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Aihekokonaisuuden teemoja käsitellään mahdollisuuksien mukaan autenttisissa ja monikielisyissä opiskeluympäristöissä. Opiskeluympäristöjen rakentamisessa lukio voi hyödyntää kansainvälisen toiminnan verkostojaan ja kotikansainvälisyyden keinovalikoimia. Yhteistyötä tehdään eri toimijoiden kanssa. Toimintakulttuuria kehitettäessä kiinnitetään huomiota lukioon kieli- ja kulttuuriympäristönä sekä hyvien tapojen edistämiseen. Lukion traditiot, juhlat ja muut tapahtumat voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Monilukutaito ja mediat

Aihekokonaisuus syventää opiskelijoiden ymmärrystä monilukutaidosta ja medioista sekä niiden keskeisestä asemasta ja merkityksestä ihmisenä kasvamiselle ja kulttuurille. Monilukutaidolla tarkoitetaan taitoja tulkita, tuottaa ja arvottaa tekstejä eri muodoissa ja konteksteissa. Medialukutaito on osa monilukutaitoa. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen tekstikäsitelmään, jonka mukaan tekstit ovat sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen tai kinesteettisten symbolijärjestelmien tai niiden yhdistelmien muodostamia kokonaisuuksia. Monilukutaito tukee ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä sekä syventää kriittistä lukutaitoa ja kielitietoisuutta. Erilaiset lukutaidot kehittyvät kaikessa opetuksessa ja kaikissa oppiaineissa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja kehittää monilukutaitoaan, erityisesti monimuotoisten tekstien tulkintaa, tuottamista ja arvottamista

- syventää käsitystään eri tieteen- ja taiteenalojen kielten merkityksestä opiskelussa ja työelämässä
- harjaantuu hakemaan, valitsemaan, käyttämään ja jakamaan monenlaisia tekstiaineistoja tiedonhankinnassa ja opiskelussa
- syventää vuorovaikutus- ja vaikuttamistaitojaan kehittämällä yhteisen mediatuottamisen osallistumista yhdessä muiden kanssa eri viestintäympäristöissä ja eri välinein
- harjaantuu mediakriittisyyteen perehtymällä medioiden toimintaan vaikuttaviin yhteiskunnallisiin, taloudellisiin ja kulttuurisiin tekijöihin
- tuntee tekijänoikeuksia ja sananvapautta koskevia keskeisiä normeja sekä osaa analysoida medioihin liittyviä eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä
- osaa käyttää monilukutaitoa ja medioita itseilmaisussa ja vuorovaikutuksessa sekä toimia vastuullisesti sisällön tuottajana, käyttäjänä ja jakajana.

Opiskelijoiden monilukutaidon kehittymistä tukee oppiaineiden välinen yhteistyö, opiskelu monipuolisissa opiskeluympäristöissä, opiskelijoiden omien ideoiden ja toimintaympäristöjen hyödyntäminen sekä yhteistyö esimerkiksi medioiden, kirjastojen sekä tutkimus- ja kulttuurilaitosten kanssa. Opiskelijat oppivat erilaisia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä mediassa toimimisen tapoja esimerkiksi osallistumalla mediamateriaalin laatimiseen. Lukion tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma voi tukea aihekokonaisuuden toteutusta.

Teknologia ja yhteiskunta

Aihekokonaisuuden tavoitteena on syventää opiskelijan ymmärrystä teknologisen ja yhteiskunnallisen kehityksen vuorovaikutteisuudesta. Teknologian avulla ihminen rakentaa maailmaa tarpeidensa pohjalta uusia ratkaisuja etsien ja luoden. Teknologisten ratkaisujen perustana on tietämys luonnonlaeista ja -ilmiöistä. Luovuus ja ongelmanratkaisu, tarkoituksenmukaisuus ja toimivuus sekä kestävä tulevaisuus ovat näkökulmia teknologian kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologian kehityksen keskeisiä sisältöjä ovat elämäntapojen, toimintaympäristön ja yhteiskunnan muuttuminen. Aihekokonaisuutta voidaan lähestyä historiallisista, ajankohtaisista ja tulevaisuuden näkökulmista.

Tavoitteena on, että opiskelija

- käyttää eri oppiaineiden tietoja ja taitoja pohtiessaan teknologisten innovaatioiden vaikutuksia ja teknologian moninaisia kehittämismahdollisuuksia
- ymmärtää ihmisen suhdetta teknologiaan sekä osaa pohtia teknologian osuutta ja merkitystä elämäntapojen muotoutumisessa, yhteiskunnan muutoksissa ja ympäristön tilaan vaikuttavana tekijänä
- ymmärtää tieteen, taiteen ja teknologian kehityksen keskinäistä vuorovaikutusta
- rohkaistuu käyttämään omia mahdollisuuksiaan, luovuuttaan ja ongelmanratkaisutaitojaan haakiessaan ratkaisuja käytännöllisiin ongelmiin sekä oppii suhtautumaan erehdyksiin luovaan prosessiin kuuluvana kokemuksena
- oppii yhteistyön taitoja ja yrittäjyyttä sekä tutustuu teknologisilta ratkaisuiltaan kiinnostaviin yrityksiin ja innovatiivisiin työelämän toimijoihin
- osaa tehdä järkeviä teknologiaa koskevia valintoja kansalaisena ja kuluttajana.

Ihmisen suhdetta teknologiaan pohditaan kodin, työelämän ja vapaa-ajanvieron näkökulmista. Teknologisen kehityksen suuntia ja vaihtoehtoja arvioidaan eettisin ja taloudellisin perustein sekä hyvinvointi- ja turvallisuusnäkökulmista. Opiskelijoita kannustetaan ottamaan kantaa teknologian kehittämiseen ja osallistumaan sitä koskevaan päätöksentekoon pitäen esillä pyrkimyksiä kestäväan

elämäntapaan. Aihekokonaisuuteen liittyviä kysymyksiä konkretisoidaan tutustumalla teknologioiden soveltamiseen eri aloilla. Työskentely digitaalisissa ympäristöissä ja teknologia-alan eri toimijoiden kanssa voi olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Iisalmen lyseo

Ohjaussuunnitelma

Päivitetty 26.3.2016

Sisällys

1. Opinto-ohjausta koskevat säädökset.....	2
2. Opinto-ohjauksen tavoitteet lisälmen lyseon opetussuunnitelmassa	3
3. Opinto-ohjauksen kurssit lisälmen lyseossa	4
4. Opinto-ohjauksen toteuttaminen lisälmen lyseossa	6
4.1. Opinto-ohjaajat.....	6
4.2. Aineenopettajat	8
4.3. Ryhmänohjaajat	8
4.4. Rehtori/vararehtori	9
4.5. Koulusihteeri/opintosihteeri	10
4.6. Erityisopettaja.....	10
4.7. Koulukuraattori.....	10
4.8. Kouluterveydenhoitaja	10
4.9. MAHIS-opinto-ohjaaja	10
4.10. Opiskelijakunnan hallitus.....	11
4.11. Tutorit	11

1. Opinto-ohjausta koskevat säädökset

Lukiokoulutuksessa järjestettävää opinto-ohjausta koskevat säädökset sisältyvät lakiin ja asetukseen lukio-koulutuksesta sekä lukiokoulutuksen opetussuunnitelman valtakunnallisiin perusteisiin. Lukiolain (L629/1998) mukaan opiskelijalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta ja opinto-ohjausta (§ 22). Lukioasetuksen (A810/1998) mukaan opetusta ja opinto-ohjausta annetaan keskimäärin 38 tuntia keskevinä kursseina (§ 1). Opinto-ohjauksena opiskelijoille annetaan em. lisäksi henkilökohtaista ja muuta tarpeellista ohjausta (§ 2).

Opetussuunnitelman perusteiden luvun 4.2. mukaan ohjaustoiminta muodostaa lukion toiminnassa kokonaisuuden, joka tukee opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja tulevaisuutta koskevia valintoja ja ratkaisuja. Ohjaustoiminta tukee opiskelijoiden hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja -ohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja toimijuutta kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Opiskelijoiden opintojen sujumista seurataan ja heidän opintojensa etenemistä tuetaan. Opiskelijoiden opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien ja opiskeluhoitohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä. Opinto-ohjaajalla on päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Ryhmäohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa, auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja tukee opiskelijoiden jatko-opintovalmiutta ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija. Jokaista opiskelijaa kunnioitetaan yksilönä, jolla on oikeus ohjaukseen. Ohjausta järjestetään kurssimuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä.

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan opiskelijan tulee saada lukio-opintojensa aikana ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tueksi, sekä tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea. Ohjauksen avulla opiskelijaa autetaan ymmärtämään erilaisten lukioaikaisten valintojen vaikutukset ura- ja jatko-opintomahdollisuuksiinsa. Opiskelijaa ohjataan kehittämään opiskelutaitojaan sekä kykyä arvioida niitä. Häntä tuetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittymistarpeensa oppijana sekä käyttämään hänelle soveltuvia opiskelumenetelmiä. Opiskelijaa harjaannutetaan omien valintojen suunnitteluun ja tekemiseen sekä vastuuseen valinnoistaan. Tavoitteena on, että opiskelija sisäistää elinikäisen oppimisen merkityksen. Ohjauksessa käsitellään monipuolisesti ja ennakollisesti erilaisia jatko-opintoihin ja urasuunnitteluun liittyviä vaihtoehtoja opiskelijan omien suunnitelmien ja valintojen tueksi sekä ohjataan opiskelijaa näihin liittyvässä tiedonhaussa. Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija tulee ohjata laatimaan itselleen henkilökohtainen suunnitelma, joka pitää sisällään opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman. Ohjaushenkilöstön tulee tukea suunnitelmien päivittämistä.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Opetussuunnitelman perusteiden mukaan oppilaitoksen tulee antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opin-

tonsa aloittavat opiskelijat tulee perehdyttää oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Opiskelijoille tulee järjestää lukioaikana mahdollisuuksia tutustua sekä työelämään että opiskeluun jatko-opiskelupaikoissa. Jatko-opintoihin siirtymiseen tulee kiinnittää huomiota lukio-opintojen loppuvaiheessa.

2. Opinto-ohjauksen tavoitteet Iisalmen lyseon opetussuunnitelmassa

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa lukioaikana ja huolehtia siitä, että opiskelijalle karttuu riittävästi sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee siirtyessään jatko-opintoihin ja työelämään sekä kohti täysivaltaista ja aktiivista yhteiskunnan jäsenyyttä. Ohjaustoiminta muodostaa koko lukiokoulutuksen ajan kestävän jatkumon, jonka aikana opinto-ohjauksen kurssit ja muu ohjaus tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden hankkia perustiedot ja -taidot, joiden varassa hänen on mahdollista suunnitella lukio-opintojaan ja jatko-opintojaan sekä pohtia urasuuntautumistaan. Henkilökohtainen, luokkamuotoinen, pienryhmä- ja vertaisohjaus tukevat opiskelijaa kaikissa lukio-opiskeluun, jatkokoulutusvalintoihin, tulevaisuuteen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Aihekokonaisuudet

- Opinto-ohjauksen kurssit vahvistavat esimerkiksi asiantuntijaluennoin ja koulutusvierailuin opiskelijan aktiivista toimijuutta sekä lisäävät opiskelijan työelämätaitoja, yrittäjyyden ja työelämän tuntemusta.
- Opinto-ohjauksen kursseilla vahvistetaan opiskelijan hyvinvointia ja turvallisuuden kokemusta harjoittamalla itsetuntemusta ja elämäntaitoja.
- Kurssien aikana opiskelija tunnistaa tekemiensä valintojen esim. ammatinvalinnan vaikutukset ympäröivään yhteiskuntaan.
- Opiskelijat saavat tietoa mahdollisuuksista opiskella ulkomailla lukio-opintojen aikana tai sen jälkeen.
- Opiskelija tutustuu urasuunnitteluun liittyviin keskeisiin jatkokoulutusten ja ammattialojen tietolähteisiin, ohjauspalveluihin ja sähköisiin hakujärjestelmiin.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa aktiivista toimijuuttaan, osallisuuttaan ja vastuullisuuttaan
- kehittää omia opiskeluvalmiuksiaan sekä elämänsuunnittelun ja -hallinnan taitojaan
- tunnistaa vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa sekä osaa etsiä tietoa siitä, miten ja mistä hän saa apua mahdollisiin opiskelun haasteisiinsa
- pystyy urasuunnittelussaan ja päätöksenteossaan arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan
- tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, ammattialoihin ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja sähköiset hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelun ja jatko-opintoihin hakeutumisen tukena
- saa tietoa opiskelusta muissa oppilaitoksissa, lukion jälkeisistä jatko-opiskeluvaihtoehtoista, työ- ja elinkeinoelämästä sekä yrittäjyydestä sekä osaa etsiä tietoa myös muiden maiden tarjoamista opiskelumahdollisuuksista ja työskentelystä ulkomailla
- suunnittelee lukio-opintojaan ja tekee valintojaan siten, että hänellä on valmiudet hakeutua jatko-opintoihin välittömästi lukio-opintojen jälkeen

3. Opinto-ohjauksen kurssit Iisalmen lyseossa

Opinto-ohjauksen kurssien tavoitteena on tukea opetussuunnitelman perusteissa mainittujen tavoitteiden saavuttamista.

Pakolliset kurssit

1. Minä opiskelijana (OP1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu lukio-opintojen käytänteisiin, opintojen rakenteeseen sekä ylioppilastutkintoon
- harjaantuu lukiossa vaadittaviin opiskelutaitoihin sekä omien vahvuuksien ja kiinnostusten kohteiden kartoittamiseen liittyvissä keskeisissä tiedoissa ja taidoissa
- pohtii elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen liittyviä kysymyksiä.

Keskeiset sisällöt

- opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen
- lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suunnittelu; henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja ylioppilastutkintosuunnitelma
- jatko-opintojen pohtiminen ja ammatillinen suuntautuminen; jatko-opinto- ja urasuunnitelma
- itsetuntemus ja sen kehittäminen
- elämänhallintataidot
- oman oppimisen arviointi
- jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, sähköiset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät
- työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Kurssi toteutetaan lukio-opintojen aikana perusvalmiuskurssilla sekä ryhmänohjaustuokioiden, erilaisten infojen ja ohjaustuntien aikana. Kurssi jakautuu kolmelle lukiovuodelle siten, että ensimmäisenä opiskeluvuotena keskitytään lukio-opintojen käytänteisiin ja opintojen rakenteeseen. Ensimmäisenä opiskeluvuotena laaditaan myös henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Toisen opiskeluvuoden kurssisisältö muodostuu ylioppilastutkinnosta ja siihen liittyvästä suunnitelmasta. Kolmantena opiskeluvuotena keskitytään jatko-opintojen pohdintaan ja ammatilliseen suuntautumiseen. Opiskelija laatii opintojensa päätteeksi jatko-opintosuunnitelman.

2. Jatko-opinnot ja työelämä (OP2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen itsetuntemustaan sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojaan

- perehtyy jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta sellaisiin keskeisiin teemoihin, jotka auttavat ura- ja elämänsuunnittelutaidoissa sekä antavat valmiudet jatko-opintoihin ja työelämään siirtymiselle
- tutustuu toisen ja korkea-asteen erilaisiin koulutusvaihtoehtoihin sekä muuhun koulutustarjontaan
- lisää työelämätaitojaan sekä syventää työelämäntuntemustaan.

Keskeiset sisällöt

- jatko-opintomahdollisuudet Suomessa ja ulkomailla
- työelämä tietous, muuttuva ja monimuotoinen työelämä
- yrittäjyys
- työelämä- ja työnhakutaidot
- työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen
- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen
- henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

3. Työelämään tutustuminen (OP3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu valitsemaansa ammattiin ja työpaikkaan tai hankkii vapaa-ajan harrastustensa kautta työelämäkokemusta
- kehittää työelämätaitojaan sekä syventää työelämäntuntemustaan
- pohtii tulevaisuuden työelämään liittyviä kysymyksiä
- lisää oman ammatillisen uran suunnittelutaitojaan

Keskeiset sisällöt

- työelämä tietous, muuttuva ja monimuotoinen työelämä
- työelämä- ja työnhakutaidot
- työelämään tutustuminen
- työelämän kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat
- omien kokemusten raportointi ja oman toiminnan arviointi

4. Tutor-kurssi (OP4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu oppilaitoksen toimintaan ja lukio-opintojen markkinointiin

- kehittää aktiivista toimijuuttaan, osallisuuttaan ja vastuullisuuttaan erilaisissa tutor-tehtävissä
- harjaannuttaa ihmissuhde-, esiintymis- ja ryhmässä toimimisen taitojaan

Keskeiset sisällöt

- esiintymiskoulutus
- ohjaajana toimiminen erilaisissa oppilaitoksen tilaisuuksissa
- muut oppilaitoksen ohjaus- ja markkinointitehtävät

4. Opinto-ohjauksen toteuttaminen Iisalmen lyseossa

Iisalmen lyseon ohjaustoiminta muodostaa koko lukiokoulutuksen ajan kestävän jatkumon ja siihen osallistuu koko opettaja- ja ohjaushenkilöstö. Opinto-ohjaajilla on päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Opinto-ohjaajilla on myös vastuu opinto-ohjaussuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä.

Iisalmen lyseon opinto-ohjaukseen osallistuvat opinto-ohjaajat, aineenopettajat, ryhmänohjaajat, rehtori, koulusihteeri, opintos sihteeri, erityisopettaja, koulukuraattori, terveydenhoitaja, MAHIS-opinto-ohjaaja, opiskelijakunnan hallitus ja tutorit.

4.1. Opinto-ohjaajat

Opinto-ohjaajat vastaavat ohjaustoiminnan toteuttamisesta sekä sen suunnittelusta ja kehittämisestä. Opinto-ohjaajien tehtävät vaihtelevat eri vuosikurssien opiskelijoiden tavoitteiden ja tarpeiden mukaan:

Ohjaus ennen opintojen alkamista

- Iisalmen lyseon markkinointiin osallistuminen (esitteet, hakijan opas, ainevalinnat)
- nivelvaiheen yhteistyöpalaverit yläkoulujen oppilaanohjaajien kanssa
- lyseoon tutustujien ohjelmien suunnittelu ja toteutukseen osallistuminen (kasikurkistus, ysiluokat)
- lyseoon hakijoiden lukujärjestyksenlaadinta-päivän suunnittelu ja toteutus
- perusvalmiuksien kurssin suunnittelu
- lyseoon hyväksytyjen opiskelijoiden ohjaus opiskelupaikan vastaanottamiseen liittyvissä asioissa

Ohjaus opintojen alussa (1. vuosikurssi)

- perusvalmiuksien kurssin toteutukseen osallistuminen (opiskelutaidot, ohjaustoiminnan esittely, ainevalintojen merkitys jatko-opinnoissa)
- opintojen etenemisen seuranta ja henkilökohtainen opintojen ohjaus tarpeen mukaan
- seuraavan lukuvuoden valintojen ohjaus (valintamateriaalien päivitys, info)
- OP3-kurssin esittelyinfo
- ammatti- ja jatko-opintoalojen esittelytilaisuuksien järjestely
- tutor-toiminnan toteuttaminen ja ohjaus (OP4-kurssi)
- muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukeminen
- verkko-opintoina tai itsenäisesti suoritettavien kurssien suunnittelu opiskelijan kanssa

Ohjaus opintojen aikana (2. vuosikurssi)

- henkilökohtainen ohjauskeskustelu ylioppilastutkinnosta ja jatko-opinnoista (Wilman OPO2-lomake)
- opintojen etenemisen seuranta ja henkilökohtainen opintojen ohjaus tarpeen mukaan
- korkea-asteen opintojen ja niihin hakeutumisen esittely (opo-tunti)
- seuraavan lukuvuoden valintojen ohjaus (valintamateriaalien päivitys, info)
- OP2-kurssin toteuttaminen joko lähiopetuksena tai verkossa
- OP3-kurssin esittelyinfo
- ammatti- ja jatko-opintoalojen esittelytilaisuuksien järjestely
- ylioppilastutkintoon liittyvät seurantatehtävät ja erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjaustehtävät (lausunnot ym.)
- tutor-toiminnan toteuttaminen ja ohjaus (OP4-kurssi)
- muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukeminen
- verkko-opintoina tai itsenäisesti suoritettavien kurssien suunnittelu opiskelijan kanssa

Ohjaus opintojen päättövaiheessa

- abien suoritusten seuranta ja opintojen tarkastuslomakkeen täyttäminen opiskelijan kanssa
- ylioppilastutkintoon liittyvät seurantatehtävät ja erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjaustehtävät (lausunnot ym.)
- ylioppilastutkintoon ilmoittautumisten vastaanotto ja tarkistus
- vierailujen järjestäminen (ABI-päivät, muut tutustumiskäynnit)
- jatko-opinnoista ja niihin hakeutumisesta tiedottaminen (opo-tunti)
- OP2-kurssin toteuttaminen joko lähiopetuksena tai verkossa
- uravalintakeskustelut tarpeen mukaan
- verkko-opintoina tai itsenäisesti suoritettavien kurssien suunnittelu opiskelijan kanssa
- korkea-asteen haussa avustaminen
- muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukeminen
- OP1-kurssin suoritustietojen kokoaminen (OPO3-lomake)
- ABI-todistusten laadinta

Muut tehtävät

- Yhteistyö eri toimijoiden kanssa
 - työ- ja elinkeinotoimisto (ammatinvalintapsykologi)
 - nuorisotoimi
 - sosiaali- ja terveystoimi
 - yläkoulut ja muut toisen asteen oppilaitokset
 - puolustusvoimat
 - poliisi
- MAHIS-yhteistyöverkosto
 - MAHIS-yhteistyötoiminnan käytännön järjestely yhdessä rehtorin kanssa
 - ammatillisen koulutuksen MAHIS-opiskelijoiden ohjaus ja tutustuttaminen lukio-opintoihin yhdessä MAHIS-opinto-ohjaajan kanssa
 - MAHIS-opiskelijoiden opintojen suunnittelu ja seuranta
- Opiskeluhoolto
 - opiskeluhoollon käytännön järjestelyt

- opiskeluhuollon yhteisölliseen ja moniammatilliseen opiskeluhoitoryhmään osallistuminen
- yksilökohtaiseen opiskeluhoitoryhmään osallistuminen tarpeen mukaan
- erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tuki- ja ohjaustehtäviin osallistuminen
- Markkinointi ja rekrytointi
 - markkinointityöryhmään osallistuminen
 - markkinointitehtävät työnjaon mukaan
- Wilma-internetliittymä
 - opiskelijoiden valintojen seuranta ja kurssimuutokset
 - tiedottaminen ja opiskelijoiden ohjaus Wilman välityksellä
- Osaamisen ylläpitäminen ja päivittäminen
 - Ylä-Savon ohjausväen yhteistyöpäivät
 - Pohjois-Savon opinto-ohjaajien koulutus- ja työelämään tutustumistilaisuudet
 - Itä-Suomen opinto-ohjaajien ohjaus- ja koulutuspäivät
 - Opinto-ohjaajien valtakunnalliset ohjaus- ja koulutuspäivät
 - Muut mahdolliset koulutukset

4.2. Aineenopettajat

Opettajan tehtävänä on ohjata opiskelijaa opettamansa oppiaineen opiskelussa sekä auttaa tätä kehittämään ja oppimaan oppimisen taitoja ja valmiuksia.

Aineenopettajan keskeiset ohjaustehtävät ovat:

- tiedottaa opiskelijoille oman oppiaineensa kursseista ja niiden suorittamisesta
- ohjata opiskelijoita kehittämään opettamansa aineen opiskelutekniikkaa
- tiedottaa ryhmänohjaajaa ja/tai opinto-ohjaajaa opiskelijan vaikeuksista, poissaoloista kurssilla
- informoida oman alan jatko-opintopaikoista, ammasteista ja tuoda monipuolisesti esille esimerkkejä aineen hyödyllisyydestä mm. työelämässä
- opiskelijan henkilökohtainen ohjaus omassa aineessa kurssin aikana, ohjaus yo-kirjoituksiin
- mahdollisen itsenäisen kurssin tai verkko-kurssin ohjaus
- tukiopetuksen järjestäminen
- ryhmänohjaajien ja/tai opinto-ohjaajien konsultointi
- hakijan oppaan oman oppiaineen kurssikuvausten laadinta
- osallistuminen vanhempainiltoihin tarvittaessa
- yhteydenpito koteihin tarvittaessa
- osallistuminen opiskelijahuoltoryhmien työskentelyyn
- turvallisen koulu- ja työympäristön luominen

4.3. Ryhmänohjaajat

Ryhmänohjaajalla on keskeinen rooli oman ohjausryhmän ohjauksessa. Ryhmänohjaaja on oman ryhmänsä lähiohjaaja, jonka puoleen sekä opiskelijat että heidän huoltajansa voivat kääntyä lukio-opintoihin ja -opiskeluun liittyvissä kysymyksissä. Ryhmänohjaajien tehtävät vaihtelevat vuosikursseittain opiskelijoiden tavoitteiden ja tarpeiden mukaan.

Ohjaus ennen opintojen alkua

- lyseoon hakeneiden lukujärjestyksentekopäivään osallistuminen ja omaan tulevaan ryhmään tutustuminen yhdessä rehtorin, opinto-ohjaajien ja tutoreiden kanssa

Ohjaus opintojen alussa (1.vuosikurssi)

- koulun käytänteisiin perehdyttäminen ensimmäisenä koulupäivänä
- perusvalmiuksien kurssin toteutukseen osallistuminen
- henkilökohtaiset haastattelut syyslukukauden aikana (OP1-lomake)
- ryhmäyttämispäivään osallistuminen oman ryhmän opiskelijoiden kanssa
- opintojen etenemisen ja poissaolojen seuranta
- vanhempainiltaan osallistuminen
- varhaisen puuttumisen –mallin mukaan yksilöllisen opiskeluhuoltoryhmän kutsuminen koolle (kirjallinen suostumus opiskelijalta ja/tai hänen huoltajaltaan)
- yhteydenpito koteihin ja ohjaushenkilöstöön tarvittaessa
- ro-tuokiot

Ohjaus opintojen aikana (2.vuosikurssi)

- opintojen etenemisen ja poissaolojen seuranta
- vanhempainiltaan osallistuminen
- varhaisen puuttumisen –mallin mukaan yksilöllisen opiskeluhuoltoryhmän kutsuminen koolle (kirjallinen suostumus opiskelijalta ja/tai hänen huoltajaltaan)
- yhteydenpito koteihin ja ohjaushenkilöstöön tarvittaessa
- ro-tuokiot

Ohjaus opintojen päättövaiheessa (3.vuosikurssi)

- abien opintojen tarkastuslomakkeen seuranta
- opintojen etenemisen ja poissaolojen seuranta
- ABI-päiville osallistuminen
- vanhempainiltaan osallistuminen
- varhaisen puuttumisen –mallin mukaan yksilöllisen opiskeluhuoltoryhmän kutsuminen koolle (kirjallinen suostumus opiskelijalta ja/tai hänen huoltajaltaan)
- yhteydenpito koteihin ja ohjaushenkilöstöön tarvittaessa
- ro-tuokiot

4.4. Rehtori/vararehtori

Rehtorin tehtävänä on luoda koulun ohjauksessa sellaiset toimintamahdollisuudet, että eri toimijoiden ohjaustoiminnan ja työnjaon toteuttaminen onnistuvat. Rehtori tukee omalla toiminnallaan opinto-ohjaajien ja opettajien keskinäistä yhteistyötä ja ohjaustoiminnan suunnittelua koko oppilaitoksen yhteisenä tehtävänä. Rehtorin tehtävä on perehdyttää yläkoulujen vanhempainilloissa lukio-opintoja suunnittelevia ysiluokkalaista ja heidän huoltajiaan oppilaitoksen toimintaan ja opiskelun käytänteisiin. Lisäksi rehtorin tehtävänä on järjestää vanhempainiltoja vuosikursseittain, tiedottaa lyseon opiskelijoille ja heidän huoltajilleen säännöistä ja määräyksistä, jotka ohjaavat lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suorittamista sekä ohjaavat opiskelijoita ylioppilaskirjoituksiin liittyvissä käytännön asioissa (yo-infot). Rehtorin poissa ollessa rehtorin ohjaustoimintaan liittyvistä tehtävistä vastaa vararehtori.

4.5. Koulusihteeri/opintosihteeri

Ohjaus ennen opintojen alkua

- lyseoon hyväksytyjen opiskelijoiden ohjaus opiskelupaikan vastaanottamiseen liittyvissä asioissa
- opiskelijarekisterin päivittäminen

Ohjaus opintojen aikana ja päättövaiheessa

- opiskelijoiden matka- ja opintoetuuksien hakemisen ohjaus ja avustaminen
- lukio-opintoihin liittyvien lomakkeiden saatavuudesta huolehtiminen
- vakuutus- ja tapaturma-asioissa opastaminen
- opiskelutodistusten laatiminen opiskelijan pyynnöstä
- jaksoarviointien tulostus
- opintojen etenemisesteistä tiedottaminen
- uusintakuulustelu –ilmoittautumisten kokoaminen ja kuulustelun järjestäminen
- opiskelijan ilmoittaminen verkko-opintoihin ja kurssikoejärjestelyt
- verkkokurssisuoritusten kirjaaminen opintorekisteriin
- yo-ilmoittautumisten kokoaminen
- päättötodistusten valmistelu

4.6. Erityisopettaja

Erityisopettaja auttaa ja tukee erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita ja heidän opettajiaan opintoihin liittyvissä käytännön kysymyksissä. Erityisopettaja pitää perusvalmiuksien kurssilla oppitunnin oppimiseen liittyvistä vaikeuksista ja järjestää kaikille aloittaville opiskelijoille lukitestausta. Tarvittaessa erityisopettaja kirjoittaa lukilausunnon. Lisäksi erityisopettaja osallistuu opiskelijahuoltoryhmien työskentelyyn.

4.7. Koulukuraattori

Koulukuraattori on oppilaitoksen sosiaalisten kysymysten ja ongelmatilanteiden asiantuntija. Koulukuraattori pyrkii edistämään opiskelijoiden opintojen etenemistä, fyysistä ja psyykkistä terveyttä sekä sosiaalista hyvinvointia. Opiskelija ohjataan koulukuraattorin vastaanotolle mm. seuraavissa asioissa: kouluhaluttomuus, poissaolot, pelko- ja jännitysongelmat, päihdeongelmat, ristiriidat koulutovereiden ja huoltajien kanssa. Koulukuraattori esittäytyy perusvalmiuksien kurssin yhteydessä ja osallistuu opiskeluhuoltoryhmien palaveriin.

4.8. Kouluterveydenhoitaja

Kouluterveydenhoitaja edistää opiskelijan fyysistä ja psyykkistä terveyttä. Kouluterveydenhoitajan puoleen voi kääntyä kaikissa terveyteen liittyvissä kysymyksissä ja hänen kauttaan on mahdollista hakeutua koululääkärin ja/tai psykologipalvelujen pariin. Kouluterveydenhoitaja esittäytyy aloittaville opiskelijoille perusvalmiuksien kurssilla. Kouluterveydenhoitaja osallistuu opiskeluhuoltoryhmien työskentelyyn.

4.9. MAHIS-opinto-ohjaaja

MAHIS-yhteistyöverkoston opinto-ohjaaja ohjaa ja avustaa kaikissa kahden tutkinnon suorittamiseen liittyvissä kysymyksissä. Yhdessä opinto-ohjaajien kanssa MAHIS-opinto-ohjaaja tutustuttaa aloittavat MAHIS-opiskelijat lukio-opintoihin sekä seuraa MAHIS-opiskelijoiden opintojen etenemistä. Aloittaville MAHIS-opiskelijoille järjestetään tutustumisiltapäivä lukio-opiskeluun heti syyslukukauden alussa. Muiden vuosikurssien

MAHIS-opiskelijoiden kanssa käydään henkilökohtaisia ohjauskeskusteluja vähintään kerran lukuvuodessa, missä kartoitetaan mm. suunnitelmia ylioppilastutkinnon suorittamisesta ja kurssivalinnoista.

4.10. Opiskelijakunnan hallitus

Iisalmen lyseossa toimii opiskelijakunta, johon kuuluvat kaikki opiskelijat. Opiskelijakuntaa edustaa hallitus, johon valitaan kaksi jäsentä jokaisesta ohjausryhmästä. Opiskelijakunnan hallituksen tehtävänä on lisätä opiskelijoiden hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä mm. järjestämällä yhteistoimintaa sekä tekemällä ehdotuksia ja lausuntoja opiskeluun ja opiskeluympäristöön liittyvistä asioista.

4.11. Tutorit

Tutor-toiminnan tavoitteena on luoda viihtyisä opiskeluilmapiiri oppilaitokseen, lisätä oppilaitoksen tunnettavuutta, innostaa opiskeluun ja muuhun yhteisölliseen toimintaan, sekä vahvistaa lukiolaisen imagoa. Tutoreiden ohjaajana toimii opinto-ohjaaja.

Tutoreiden ohjaustehtäviä ovat:

- lyseon esittelytunnit yläkouluissa
- lyseon esittelytehtävät (kasikurkistus, ysiluokat, vanhempainillat, messut)
- lukujärjestyksen laadinnassa avustaminen ja ohjaaminen yhdessä ryhmänohjaajan ja opinto-ohjaajien kanssa lyseoon hakeneiden lukujärjestyksentekopäivässä

Iisalmen lyseo

Oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma

Päivitetty 26.3.2016

Sisällys

1.	Opiskeluhoollon tavoitteet.....	2
2.	Opiskeluhoollon toteuttaminen	2
2.1.	Yhteisöllinen opiskeluhoolto	3
2.2	Yksilökohtainen opiskeluhoolto.....	3
2.3	Psykologi- ja kuraattoripalvelut	4
2.4	Terveystenhoitajan ja lääkäripalvelut	4
3.	Yhteistyö kodin ja koulun kanssa.....	4
4.	Erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat	5
5.	Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä	5
6.	Opiskeluhooltosuunnitelman arviointi.....	5

Liitteet:

Liite 1. Iisalmen lyseon varhaisen puuttumisen malli

Liite 2. Iisalmen lyseon opiskeluhoollon toimintamalli

Liite 3. Huolen vyöhykkeet

Liite 4. Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä

1. Opiskeluhoollon tavoitteet

Lukiolain (478/2003) 29 § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 3§:n mukaan opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä. Opiskeluhoolto toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoollona.

Opiskelijahuollon tavoitteena on

- 1) edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntymistä;
- 2) edistää oppilaitosyhteisön ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä;
- 3) turvata varhainen tuki sitä tarvitseville;
- 4) turvata opiskelijoiden tarvitsemien opiskeluhoitopalvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu;
- 5) vahvistaa opiskeluhoollon toteuttamista ja johtamista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013).)

Opiskeluhooltoon sisältyvät lisälmen lyseon hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto sekä opiskeluhoollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhoolltoa toteutetaan monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013).)

Opetussuunnitelman mukaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla tuetaan yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen ja turvallisen oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja ehkäistään syrjäytymistä sekä edistetään oppilaitosyhteisön hyvinvointia. Opetussuunnitelman mukaisen opiskeluhoollon avulla tuetaan oppimista sekä tunnistetaan, lievennetään ja ehkäistään mahdollisimman varhain oppimisen esteitä, oppimisvaikeuksia ja opiskeluun liittyviä muita ongelmia. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013).)

2. Opiskeluhoollon toteuttaminen

lisälmen lyseon opiskeluhoolto jaetaan kahteen ulottuvuuteen: yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon. Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimenpiteitä, joilla lisälmen lyseossa edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä opiskeluhoolltoa toteuttavat kaikki opiskeluhoollon toimijat.

lisälmen lyseon yksilökohtainen opiskeluhoolto sisältää yksittäiselle opiskelijalle annettavia koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja, psykologi- ja kuraattoripalveluja, monialaista yksilökohtaista opiskeluhoolltoa ja sosiaali- ja terveyspalveluja. lisälmen lyseon opiskeluhoolltoa toteutetaan laadittujen opiskeluhoollon toimintamallien mukaisesti (liite 2 ja liite 3).

2.1. Yhteisöllinen opiskeluhoolto

lisälmen kaupunki yhdessä lasten ja nuorten parissa lisälmessä toimivien tahojen kanssa muodostaa oppilas- ja opiskelijahuollon ohjausryhmän. Ohjausryhmän tavoitteena on tukea iisalmelaisten lasten ja nuorten oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristöjen terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Ohjausryhmä kokoontuu kerran-pari vuodessa.

Kaikkien oppilaitoksessa opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä opiskeluhoitopalveluista vastaavien viranomaisien ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013). Lyseossa toimii koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä, johon kuuluu koko lyseon henkilöstö sekä sosiaali- ja terveystoimen edustajat. Ryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa tarkastelemaan opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja koulun välistä yhteistyötä. Koulukohtaista opiskeluhoitoryhmää johtaa rehtori. Yhteisöllisen opiskeluhoitotoimivuutta arvioidaan vuosittain mm. lukuvuosipalautteilla.

lisälmen lyseon yhteisöllisen opiskeluhoitotoimenpiteitä:

- vanhempainillat eri vuosikurssien opiskelijoiden huoltajille
- Wilma-huoltajaliittymä
- ohjausryhmät, joilla jokaisella on oma ryhmänohjaajansa
- ryhmänohjaajien kurssit omalle ohjausryhmälle
- ryhmänohjaajien haastattelut
- ryhmäyttämispäivä lyseon aloittaville opiskelijoille
- opiskelijakunnanhallitus (kaksi jäsentä jokaisesta ohjausryhmästä)
- tutor-toiminta
- savuton oppilaitosyhteisö
- erityisopettajan palvelut
- sosiaali- ja terveystoimen palvelut
- maksuton kouluruoka
- siistit ja asianmukaiset tilat
- koko koulun yhteiset tilaisuudet esim. Lyseo-päivä, hyväntekeväisyyskonsertti
- päivänavaukset
- myönteinen opiskeluilmapiiri

2.2 Yksilökohtainen opiskeluhoolto

Yksittäisen opiskelijan tai tietyn opiskelijaryhmän tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhoitotoimien järjestämiseen liittyvät asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan, tai, ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013).

Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoonpano vaihtelee opiskelijan ja/tai hänen huoltajansa **kirjallisen suostumuksen** perusteella (lomake 1). Työryhmää johtaa opiskelijan ryhmänohjaaja tai muu henkilökuntaan kuuluva. Mikäli opiskelija kieltäytyy asiansa käsittelystä monialaisessa asiantuntijaryhmässä, hänet kutsutaan keskusteluun ja hänelle kerrotaan kieltäytymisestä seuraavat toimenpiteet. Yksittäisen opiskelijan asioita käsittelevän monialaisen asiantuntijaryhmän järjestäytymisestä ja sen tarjoamista palveluista laaditaan opis-

keluhuollon kertomus (lomake 2). Yksilökohtaisen opiskeluhoollon lähtökohtana on varhainen puuttuminen (liite 1).

2.3 Psykologi- ja kuraattoripalvelut

Opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoollon, psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun opiskelija on tätä pyytänyt. Kiireellisissä tapauksissa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013). Keskustelujen tuottaman arvion perusteella opiskelijalla on oikeus riittävään tukeen ja ohjaukseen hänen opiskeluunsa ja kehitykseensä liittyvissä vaikeuksissa.

Jos oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva arvioi, että opiskelija tarvitsee psykologi- tai kuraattoripalveluja, on hänen viipymättä otettava yhteyttä ko. asiantuntijoihin yhdessä opiskelijan kanssa ja annettava tarvittavat tiedot. Mikäli yhteydenottoa ei voi tehdä yhdessä opiskelijan kanssa, hänelle on tiedotettava yhteydenotosta ja varattava aika keskusteluun. **Jos ammatillisessa tehtävässä toimiva on saanut tietää opiskelijan tuen tarpeesta, hän voi salassapitosäännösten estämättä ottaa yhteyttä psykologiin tai kuraattoriin.** Alaikäisen opiskelijan huoltajalle tulee toimittaa tieto yhteydenotosta.

2.4 Terveystenhoitajan ja lääkäripalvelut

Terveystenhoitajan tulee olla tavattavissa joka arkipäivänä virka-aikana. Lisäksi terveystenhoitajan vastaanotolle on päästävä ilman ajanvarausta. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013).

3. Yhteistyö kodin ja koulun kanssa

Koulun tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat opiskelijan huoltajat. Huoltajille jaetaan Wilma- huoltajaliittymän tunnukset. Tunnusten avulla huoltajien toivotaan seuraavan opiskelijoidensa opintojen etenemistä ja koulun tiedotteita lukuvuoden aikana.

Opiskeluhoolltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan ja hänen huoltajiensa kanssa. Kuitenkin opiskelijan omat huomiot ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuisa. Alaikäinen voi kieltää painavasta syystä huoltajaansa osallistumasta itseään koskevan opiskeluhoolltoasian käsittelyyn sekä antamasta itseään koskevia salassa pidettäviä opiskeluhoollon tietoja huoltajilleen. Huoltaja ei voi kieltää opiskelijaa saamasta opiskeluhoollon palveluja (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013).

Lyseon opiskelijoiden huoltajat ovat tervetulleita seuraamaan opetusta. Lyseon lukuvuoden aikataulu, opetussuunnitelma ja opinto-opas ovat koulun kotisivuilla. Jotta lyseo voisi varmistaa, että huoltajat saavat asetuksen mukaisen tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, koulu voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tiedotteisiin sellaisilta opiskelijoilta, jotka eivät vielä ole täysi-ikäisiä. Mikäli huoltaja toivoo, ryhmänohjaaja järjestää huoltajalle ja opiskelijalle myös yhteisen keskustelumahdollisuuden koulussa.

Kotien kanssa tehtävä yhteistyö vuosikursseittain:

Peruskoulun päättävien huoltajat

- Peruskoulun päättävien huoltajille suunnattu tiedotustilaisuus, jossa esitellään lyseon kurssitarjontaa ja toimintatapoja

Lyseon aloittajat

- Ryhmänohjaajan tiedote ja kopio opiskelijan kanssa tehdystä tietojenvaihtosopimuksesta jokaisen opiskelijan kotiin postitse
- Vanhempainilta ja ryhmänohjaajien tapaaminen lyseon aloittajien huoltajille
- Tieto opiskelijan opintomenestyksestä ja poissaoloista (jaksoarviointi), että huoltajat saisivat enemmän välineitä tukeakseen nuoren lukio-opintoja

Toinen vuosikurssi

- Tieto opiskelijan opintomenestyksestä ja poissaoloista (jaksoarviointi)
- Vanhempainilta ja ryhmänohjaajien tapaaminen

Kolmas vuosikurssi

- Tieto opiskelijan opintomenestyksestä ja poissaoloista (jaksoarviointi)
- Vanhempainilta abivuoden tapahtumista

4. Erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat

Lyseossa annetaan mahdollisuuksien mukaan erityistä tukea niille opiskelijoille, jotka ovat tilapäisesti jääneet jälkeen opinnoissa tai joiden opiskelun edellytykset ovat heikentyneet vamman, sairauden tai toimintavajavuuden vuoksi. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma tukitoimenpiteineen laaditaan opiskelijalle, joka tarvitsee psyykkistä tai sosiaalista tukea tai jolla on mielenterveyteen, sosiaaliseen sopeutumattomuuteen tai elämäntilanteeseen liittyviä ongelmia.

Jos opiskelijalla on havaittu lukemiseen, luetun ymmärtämiseen tai kirjoittamiseen liittyvä oppimisvaikeus, hänen opiskelunsa pyritään järjestämään yksilöllisen arviointi- ja opetussuunnitelman mukaisesti. Opiskelijoilla on mahdollisuus myös erityisopettajan palveluihin. Oppimistilanteet ja kokeet järjestetään siten, että opiskelijalle annetaan lisäaikaa, mahdollisuus käyttää teknisiä apuvälineitä, hänelle järjestetään kokonaan tai osittain suullinen koe. Lisäksi opiskelija saa muun tarvitsemansa avun.

5. Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Katso liite 4.

6. Opiskeluhooltosuunnitelman arviointi

lisalmen lyseon opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa koulukohtainen opiskeluhooltoryhmä. Opiskeluhooltoryhmää johtaa rehtori.

Liite 1. lisalmen lyseon varhaisen puuttumisen malli

PERIAATE: Se, jolle huoli herää, ottaa asian puheeksi opiskelijan kanssa.

Poissaolot merkitään Wilmaan samana päivänä.

Mitä aineenopettaja tai ryhmänohjaaja tekee havaitessaan jotain totutusta poikkeavaa opiskelijan käytössä, olemuksessa, koulumenestyksessä tai poissaoloissa?

Käytös- tai ulkoisen olemuksen muutokset

- keskustelu opiskelijan kanssa
- soitto kotiin (asia kerrottu opiskelijalle etukäteen)
- yksilökohtainen opiskeluhoaltopalaveri opiskelijan kirjallisella suostumuksella
- tiedon välittäminen asianosaisille opettajille, ryhmänohjaajalle ja opinto-ohjaajalle kirjallisen suostumuksen perusteella
- jos ei tiedä, mitä tehdä, opettaja/ryhmänohjaaja kysyy neuvoa opiskeluhoaltohenkilökunnalta
- mikäli opiskelija ei ota opiskeluhoallon tukipalveluja vastaan, pyydetään opiskelijan ja/tai hänen hoaltajansa allekirjoitus tukitoimista kieltäytymistä koskevaan lomakkeeseen ja alaikäisen opiskelijan asiassa konsultoidaan kuraattoria lastensuojeluilmoituksen tekemisestä

Koulumenestysmuutokset

- keskustelu opiskelijan kanssa
- tukiopekukseen ohjaaminen ja velvoittaminen
- opiskelun tuki aloitettava heti (ei esim. tarvitse odottaa erityisopeettajan lausuntoa)
- soitto kotiin (asia kerrottu opiskelijalle etukäteen)
- yksilökohtainen opiskeluhoaltopalaveri opiskelijan kirjallisella suostumuksella
- tiedon välittäminen asianosaisille opettajille, ryhmänohjaajalle ja opinto-ohjaajalle kirjallisen suostumuksen perusteella
- jos ei tiedä, mitä tehdä, opettaja/ryhmänohjaaja kysyy neuvoa opiskeluhoaltohenkilökunnalta
- mikäli opiskelija ei ota opiskeluhoallon tukipalveluja vastaan, pyydetään opiskelijan ja/tai hänen hoaltajansa allekirjoitus tukitoimista kieltäytymistä koskevaan lomakkeeseen ja alaikäisen opiskelijan asiassa konsultoidaan kuraattoria lastensuojeluilmoituksen tekemisestä

Poissaolot

- keskustelu opiskelijan kanssa
- soitto kotiin (asia kerrottu opiskelijalle etukäteen)
- yksilökohtainen opiskeluhoaltopalaveri opiskelijan kirjallisella suostumuksella
- jos ei tiedä, mitä tehdä, opettaja/ryhmänohjaaja kysyy neuvoa opiskeluhoaltohenkilökunnalta
- mikäli opiskelija ei ota opiskeluhoallon tukipalveluja vastaan, pyydetään opiskelijan ja/tai hänen hoaltajansa allekirjoitus tukitoimista kieltäytymistä koskevaan lomakkeeseen ja alaikäisen opiskelijan asiassa konsultoidaan kuraattoria lastensuojeluilmoituksen tekemisestä

Liite 2. Iisalmen lyseon opiskeluhuollon toimintamalli

TOIMINTA	OPPIMISVAIKEUDET	POISSAOLOT	MIELENTERVEYS	RIIPPUVUUDET, PÄIHTEET	KIUSAAMINEN	KRIISIT, ONNETTOMUUDET
Ennakoivat toimenpiteet opiskelijan hyvinvoinnin kannalta	*perusvalmiuksien kurssi (ryhmänohjaajan haastattelut) *perusvalmiuksien kurssilla lukiseula (kaikki testataan) *ryhmänohjaajan vastaanottoaika	*perusvalmiuksien kurssi (ro:n haastattelut) *poissaolosäännöt ja niiden noudattaminen *koulun kulttuuri *terveystarkastukset (terveydenhoitaja / lääkäri)	*perusvalmiuksien kurssi (ro:n haastattelut) *terveystarkastukset (terveydenhoitaja / lääkäri) *lyseon ilmapiiri (suvaitseva, turvallinen) *yhteisölliset opiskeluhoitopalaverit	*perusvalmiuksien kurssi (Stoppi, lasten ja nuorten palvelut, lyseon päihdeohjelma tiedoksi) *Suomen laki-säännöstö *opiskelijakunnan tem-paukset aiheesta	*perusvalmiuksien kurssi (ro, opo, rehtori) *koulun kulttuuri *järjestyssäännöt *opiskelijakunta *kotisivulla ”ilmoita kiusaamisesta” loma-ke	*perusvalmiuksien kurssi (kriisisuunnitelma, turvallisuus-suunnitelma tutuksi)
Puuttuminen/ akuutit toimenpiteet ongelmatilanteissa opiskelijan kirjallisella suostumuksella	*opetuksen eriyttäminen (aineenopettaja) *tukiopetus (aineenopettaja) *opiskelijan opintosuunnitelman tarkistaminen (ro, opinto-ohjaaja) *jaksoarviointi (ro, huoltajan allekirjoitus) *hojks (ro, aineenopettaja, opo)	*arvosana alenee *poistetaan kurssilta *opiskelijakohtaiset opiskeluhoitopalaverit (opiskelijan kirjallinen lupa) *jos ei kursseilla, yhteys kotiin (ro)	*opiskelija tietää, mistä saa apua (pv-kurssi, lukuvuosikalenteri) *puheeksi ottaminen (se, kenellä huoli herää, ottaa puheeksi) *jos tarpeen, jokainen ohjaa eteenpäin terveydenhoitajalle tai kutsuu koolle opiskeluhoitopalaverin (opiskelijan kirjallinen suostumus)	*opiskelija tietää, mistä saa apua *puheeksi ottaminen (jolle huoli herää, ottaa puheeksi) *jos tarpeen, jokainen ohjaa eteenpäin asian-tuntijalle tai kutsuu koolle opiskeluhoitopalaverin (opiskelijan kirjallinen suostumus) *lyseon päihdeohjelma	*puheeksi ottaminen (jolle huoli herää, ottaa puheeksi) *opiskelijakohtainen opiskeluhoitopalaveri (opiskelijan kirjallinen suostumus)	*ks. kriisisuunnitelma

Seuranta ja jatkotoimet	*opiskelijakohtaiset palaverit (opiskelijan kirjallinen lupa) *ohjaus kurssin uusintaan (aineenopettaja, ro, opinto-ohjaaja) *ro keskustelee opiskelijan kanssa, yhteys huoltajiin *muut koulutusvaihtoehtot (opo)	*jatkoseuranta (ro) *jos opiskelija ei koulussa, ro ilmoittaa rehtorille, selvitetään tilanne ja katsotaan eronneeksi *eronneesta opiskelijasta ilmoitus etsivälle nuorisotyölle	*tieto asian huomaneelle, miten asia on edennyt *tarpeen mukaan muutoksia opinto-ohjelmaan, opiskelusta vapaa jakso, erityistoimenpiteet (esim. osittain tai kokonaan itsenäinen opiskelu, opo)	*tieto asian huomaneelle, miten asia on edennyt *tarpeen mukaan muutoksia opinto-ohjelmaan, opiskelusta vapaa jakso, erityistoimenpiteet (esim. osittain tai kokonaan itsenäinen opiskelu) *yhteistyö (moniammatillinen opiskelu-huoltoryhmä)	*asia rehtorin tietoon *tilanteen seuraaminen (asianosaiset)	*erityistä huomiota työyhteisön jatkohoittoon ja tarvittavat opiskeluhoitopalaverit
----------------------------	---	--	--	---	---	---

Liite 3. Huolen vyöhykkeet

EI HUOLTA	PIENI HUOLI	PIENI HUOLI	HUOLEN HARMAA VYÖHYKE	HUOLEN HARMAA VYÖHYKE	SUURI HUOLI	SUURI HUOLI
1 EI HUOLTA LAINKAAN	2 PIENI HUOLI TAI IHMETTELY KÄYNYT MIELESSÄ; LUOTTAMUS OMIIN MAHDOLLISUUKSIIN VAHVA	3 HUOLI TAI IHMETTELY KÄYNYT TOISTUVASTI MIELESSÄ; LUOTTAMUS OMIIN MAHDOLLISUUKSIIN HYVÄ. AJATUKSIA LISÄVOIMAVAROJEN TARPEESTA	4 HUOLI KASVAA; LUOTTAMUS OMIIN MAHDOLLISUUKSIIN HEIKKENEE. MIELESSÄ TOIVOMUS LISÄVOIMAVAROISTA JA KONTROLLIN ”LISÄÄMISESTÄ”.	5 HUOLI TUNTUVA; OMAT VOIMAVARAT EHTYMÄSSÄ. SELVÄSTI KOETTU LISÄVOIMAVAROJEN JA KONTROLLIN LISÄÄMISEN TARVE.	6 HUOLTA PALJON JA JATKUVASTI; NUORI VAARASSA. OMAT KEINOT LOPPUMASSA LISÄVOIMAVAROJA JA KONTROLLIA SAATAVA HETI MUKAAN.	7 HUOLI ERITTÄIN SUURI: NUORI VÄLITÖMÄSSÄ VAARASSA. OMAT KEINOT LOPUSSA. MUUTOS NUOREN TILANTEeseen SAATAVA HETI.
opiskelu sujuu hyvin -läksyt on tehty -noudattaa koulun sääntöjä -työrauha itselle ja muille käytös kohteliasta myönteinen asenne -opiskelijoihin ja henkilökuntaan -koulunkäyntiin -ei poissaoloja -haluaa asettaa oppimistavoitteita -realistinen käsitys omista vahvuuksista voimavaroja vapaa-ajasta	vaikeuksia koulunkäynnissä -läksyt tekemättä -myöhästelyä ja poissaoloja -huono käsiala motivaatio/asenne heikentynyt -alisuoriutuja -vastenmielisyyttä jotta-kin ainetta kohtaan -esseiden ym. kopiointi -tehtävät palauttamatta tai palautus toistuvasti myöhässä -motivaation puute -hetkittäistä muutoksia käytök-	vaikeuksia koulunkäynnissä -kotitehtävät tekemättä -myöhästymisiä paljon -poissaolot lisääntyneet -keskittymisvaikeuksia oppitunnilla -jatkuva opettajan huomion tarve -pystyy keskustelemaan asiallisesti -arvosanat heikentyneet -fyysinen kunto huono -ei uskalla esiintyä luokan edessä	opiskelumotivaatio ja tulokset -kotitehtävät tekemättä aina -tukitoimista huolimatta tulokset heikkoja -heikkeneviä arvosanoja ja hylättyjä suorituksia -kirjallinen tuottaminen hankalaa -ei uskalla ilmaista itseään ääneen -perusasioiden sisäistäminen ongelmallista käytös malli, jota on vaikea muuttaa	opiskelumotivaatio ja tulokset -selittämättömiä poissaoloja paljon -kotitehtävät tekemättä -motivaatio-ongelma -kapinointia (myöhäismurrosikä?) -suoritusten jatkuva heikkeneminen käyttäytymisen/asenne -nopea ja jyrkkä negatiivinen muutos johonkin oppiaineeseen tai kouluun -vetäytyy kaveripiiristä	opiskelumotivaatio – ja tulokset -paljon selvittämättömiä poissaoloja -ei kykene opiskelemaan -kiinnostus tulevaisuutta ja jatko-opintoja kohtaan olematonta -lyseon päättötodistus vaarassa jäädä saamatta käyttäytymisen/asenne -välinpitämättömyys -jyrkkä muutos käytöksessä -psykyen tilan horjuminen	-opiskelija ei saavu lainkaan kouluun -esiintyy koulussa päihteiden alaisena -itsetuhoisuus -koulussa hallussa kiellettyjä/vaarallisia aineita -rikollinen toiminta

-harrastukset -kaverit -tukea perheeltä ja lähipiiriltä terveet elämäntavat -ravinto -lepo -liikunta -päihteettömyys omaehtoisia toimia kiusaamisen vastustamisessa	sessä ja kaverisuh-teissa -väsymys -apatia -itsensä tarpeetonta esilletuomista epä-talliseen tyyliin -ajoittaisia ristiriitoja opettajien tai muiden opiskelijoiden kanssa -yksin esim. ryhmä-töissä muutoksia ulkoisessa olemuksessa -pukeutuminen -hygienia epäterveellisiä elä-mäntäpoja/käytöstä (onko koulun tiedos-sa?) -jatkuva energia-juomien käyttö -tupakointi -vähäinen uni	motivaatio/asenne kouluun ja elämään huono -jatkuva väsymys -motivaation selkeä lasku -heikko itsetunto ("en opi, en osaa") -hällä väliä-käytös -synkät tulevaisuuden suunnitelmat kaverisuh-teissa muu-toksia tai ongelmia -kaveripiiri muuttuu -jää ryhmätöissä ul-kopuolelle -kiusaus? muutokset perheessä -muutot -perherakenne Pohdittava, mikä kuuluu aikuistuvan nuoren tunne-elämän ailahtevaisuuteen? >HUOLI PUHEEKSI!	-ei piittaa säännöistä -ylimielinen asenne opettajaa kohtaa keskusteluissa -opiskelijalla vaikeuk-sia keskustella asialli-sesti opiskelustaan -myöhästyy tahallaan oppitunneilta käyttäyty-mi-nen/asenne -sulkeutunut, vaikea saada kontaktia -uhmakkuus -ahdistuneisuus -jatkuva väsymys -masentuneisuus -toivottomuus ja nä-köalattomuus -ei tavoitteita -jengiytyminen -muiden kiusaaminen tai kiusattuna ole-mi-nen koti ja vanhemmuus -kotoa opiskelijaan kohdistuvat paineet -kodin mallit -perushoidon puute -rajoja ei aseteta -ihmissuhdevaikeudet -opiskelija ei halua poissaolojensa syitä huoltajansa tietoon	-ei halua osallistua ryhmittöihin -alakuloisuus -eristäytyminen -aggressiivisuutta -ilkivalta, näpistely, psyyken tasapaino horjuu -kiusaamista? -muiden uhkailu -ei tavoitteita nyt eikä tulevaisuudessa, ei jatko-opintotoiveita -omatoimisuus puut-tuu, "talutettava" -alkaa ripustautua opettajaan jatkuvasti -opiskelija mainostaa huumeita, esim. kan-nabis-merkeillä -erityisen töykeä käy-tös epäterveelliset elä-mäntavat (onko kou-lun tiedossa?) -ei harrastuksia -päihtöiden käyttö hallitsee arkea luottamus opiskeli-jaan on mennyt -opiskelija välttelee yhteydenottoa, ei esim. vastaa teksti-viesteihin tai tule	epäterveelliset elä-mäntavat (onko kou-lun tiedossa?) -säännöllinen päih-teiden käyttö -epäterveelliset seu-rustelusuhteet -nettiriippuvuus -jaksaminen koti ja vanhemmuus -vanhemmilla ei kei-noja auttaa nuorta, voimat loppu -tuen puute kotoa -suhteet vanhempiin poikki -perheen kriisitilanne -nuori ei asu enää kotona, joten huolta-jalla ei välttämättä tietoa nuoren elä-mästä	
--	--	---	--	--	--	--

			-huoltaja huolissaan lapsestaan, lapsi ei näe syytä huoleen	sovittuihin tapaami- siin koti ja vanhemmuus -vanhempien mielen- terveys- ja päihdeon- gelmat -vanhemmat halut- tomia yhteistyöhön nuoren parhaaksi -liian varhainen vas- tuunotto perheen asioista (aikuisen rooliin joutuminen)		
--	--	--	---	--	--	--

Liite 4. Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä

Lähtökohta

Jokaisella on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Iisalmen lyseossa on kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän suhteen nollatoleranssi – niitä ei hyväksytä ja niihin puututaan välittömästi.

Opiskelijoiden suojaaminen kiusaamiselta

Koulukiusaamisen määritelmä

Kiusaamisena pidetään sitä, kun sama opiskelija joutuu toistuvasti toisen/toisten tahallisen ja kielteisen toiminnan kohteeksi. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jolla pyritään haittaamaan tai vahingoittamaan tai aiheuttamaan mielipahaa jollekin toiselle. Pahimmillaan kiusaaminen on henkistä väkivaltaa.

Kiusaamisen ilmenemismuotoja

- tavaroiden piilottelu tai luvatta ottaminen
- fyysisen koskemattomuuden loukkaaminen (fyysinen kiusaaminen)
- pilkkaaminen, matkiminen, toisen ulkomuodon tai tekemisten jatkuva kommentoiminen, pelottelu, uhkailu, perättömien juttujen keksiminen (sanallinen kiusaaminen)
- yksin jättäminen ilman syytä, ilmeily, huokailu (epäsuora kiusaaminen)

Mitkä voivat olla merkkejä kiusaamisesta?

- opiskelija on toistuvasti yksin välitunneilla
- poissaolot lisääntyvät
- opiskelija vaikuttaa ahdistuneelta ja/tai surumieliseltä
- opiskelijan vastauksille nauretaan toistuvasti
- opiskelijaa ei valita ryhmiin tai joukkueisiin
- opiskelija hakeutuu aikuisten seuraan

Kiusaamisen ennaltaehkäisy

- yhteisöllisyyden ja kouluviihtyvyyden ylläpito
- vaikutetaan eri keinoin opiskelijoiden tietoisuuteen, asenteisiin ja tunteisiin (ro-tuokit, infot, opiskelijakunnan hallituksen toiminta, lukuvuosikysely)
- riittävä valvonta oppitunneilla, välitunneilla ja muissa koulun tilaisuuksissa
- ilmoitusmenettely mahdollisimman helppoa, ilmoitus myös nimettömästi (www-palautelomake)

Jos kiusaamista todetaan tapahtuneen, niin ryhdytään seuraaviin toimenpiteisiin:

- Lievässä tapauksessa kiusaamisen havainnut henkilö puhuttelee asianomaiset.
- Jos kiusaamisesta saadaan tieto ilmoituksen kautta, rehtori keskustelee kiusatun kanssa ja selvittää teon taustat ja vakavuuden. Rehtori suunnittelee tapauksen käsittelyn ottaen mahdollisuuksien mukaan huomioon kiusatun toiveet. Rehtori puhuttelee kiusaajat ja on yhteydessä alaikäisten huoltajiin. Mikäli kiusaaminen on ollut vakavaa, järjestetään yhteistapaaminen asian ratkaisemiseksi.
- Mikäli kiusaaminen jatkuu edelleen, rehtori ryhtyy kurinpidollisiin toimiin kiusaajien suhteen. Tarvittaessa pyydetään apua koulun ulkopuolisilta asiantuntijoilta, esimerkiksi poliisilta, sosiaaliviranomaisilta tai terveysviranomaisilta.
- Kaikki koulukiusaamisen selvittämiseen liittyvät toimenpiteet kirjataan koululla muistiin.
- Kiusaamisen kohteeksi joutuneen opiskelijan jaksamista seurataan ja tuetaan.

Opiskelijoiden suojaaminen fyysiseltä väkivallalta

Opiskelija voi kohdata fyysistä väkivaltaa tai se uhkaa toisen opiskelijan tai ulkopuolisen taholta.

Väkivallan ennaltaehkäisy

- yhteisöllisyyden ja kouluviihtyvyyden ylläpito
- riittävä valvonta oppitunneilla, välitunneilla ja muissa koulun tilaisuuksissa
- henkilökunnan turvallisuuskoulutus (sisäisen suojautumisen ohjeisto)

Toimenpiteet kohdattaessa väkivaltainen tai uhkaavasti käyttäytyvä henkilö

- Ohjataan opiskelijat ja muu henkilöstö pois uhka-alueelta.
- Mikäli väkivallan uhka on suuri, suojaudutaan lähimpään lukittavaan tilaan ja tehdään hätäilmoitus. Toimitaan erillisen sisäisen suojautumisen ohjeiston mukaan.
- Mikäli uhkatilanne sallii, voidaan uhkaava henkilö kohdata seuraavasti:
 - arvioi tilanne ja sen syy
 - vältä aggressioita herättävää käyttäytymistä
 - mieti mitä sanot ja miten sanot
 - puhu ja esiinny määrätietoisesti ja rauhallisesti
 - säilytä malttisi
 - mieti perääntymistie
 - huolehdi aina ensin henkilöturvallisuudesta, ei omaisuudesta ja yritä saada apua muilta työyhteisön jäseniltä
 - muista, että päihteiden, erityisesti huumeiden vaikutuksen alainen saattaa käyttäytyä arvaamattomasti
 - kutsu tarvittaessa paikalle poliisi tai sairausauto
 - ilmoita aina tapahtuma rehtorille, joka ryhtyy asianmukaisiin toimenpiteisiin
- Kaikki väkivaltatilanteet kirjataan ylös ja raportoidaan eteenpäin.
- Koulun kriisiryhmä vastaa jälkihoitotoimenpiteistä ja huolehtii tiedottamisesta koulun ulkopuolelle. Väkivallan tai sen uhan kohteeksi joutuneiden myöhempi tuen tarve on yksilöllinen ja siihen vaikuttaa tapahtuman luonne.

Opiskelijoiden suojaaminen häirinnältä

Häirinnän määritelmä

Sukupuolista häirintää on ei-toivottu huomio, joka liittyy sukupuoleen, esimerkiksi halventava tai alentava puhe toisen sukupuolesta, sukupuoleen liittyvä kiusaaminen, teot, jotka saavat tuntemaan itsensä noloksi, pelokkaaksi, loukkaantuneeksi tai vihaiseksi.

Seksuaalista häirintää on muun muassa vihjailu ja seksuaalisesti värittyneet vitsit, vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat puheet ja kysymykset. Ehdottelu, vaatiminen ja fyysinen koskeminen sekä raiskaus tai sen yritys ovat seksuaalista häirintää. Häirintä voi tapahtua myös puhelimen ja netin välityksellä. Sukupuolinen huomio muuttuu häirinnäksi silloin, kun sitä jatketaan, vaikka huomion kohde ilmaisisi sen olevan epämiellyttävää.

Loukkaavana käytöksenä pidetään mm. nimittelyä, kieltäytymistä työskentelemästä toisen kanssa, eristämistä ja toisen henkilön vähättelemistä. Rasististen viestien lähettäminen on erittäin loukkaavaa käytöstä. Jatkuva rasistisesta toiminnasta koulu tekee ilmoituksen poliisille. Rasistiset merkit ja eleet ovat kiellettyjä koulussa. Niitä ei saa tehdä eikä esittää koulussa.

Häirinnän ehkäiseminen

- yhteisöllisyyden ja kouluviihtyvyyden ylläpito
- riittävä valvonta oppitunneilla, välitunneilla ja muissa koulun tilaisuuksissa

-
- vaikutetaan eri keinoin opiskelijoiden tietoisuuteen, asenteisiin ja tunteisiin (ro-tuokiot, infot, opiskelijakunnan hallituksen toiminta, lukuvuosikysely)
 - tiedottaminen vanhempainilloissa

Häirintään puuttuminen

- keskustellaan asianosaisten kanssa ja selvitetään tilanteen kulku
- kirjataan tapahtumat ja ollaan yhteydessä alaikäisten huoltajiin
- järjestetään osapuolien kuuleminen ja sovitaan, että häirintä loppuu ja tehdään selväksi, mitä tapahtuu jatkossa, jos sopimus ei pidä; sovitaan seurannasta
- ilmoitetaan asiasta vakavuusasteen mukaan koulukuraattorille, poliisille, lastensuojeluun jne.
- suoritetaan asianmukaiset rankaisutoimet
- opiskelijahuolto huolehtii, että uhri saa tarvitsemansa tuen
- seurataan, toistuuko tilanne

Lomake1.

Iisalmen lyseo

Suostumus opiskeluhoollon palveluihin

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 3 luku 19 §

Asian käsittely yksittäisen opiskelijan tueksi koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä perustuu opiskelijan tai, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumukseen.

Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhoollon yhteistyötahoja taikka opiskelijan läheisiä. Jos alaikäisellä tai muuton vajaavaltaisella ei ikänsä tai kehitystasonsa vuoksi ole edellytyksiä arvioida itsenäisesti asiansa merkitystä, huoltaja tai muu laillinen edustaja voi antaa siihen suostumuksen hänen sijastaan.

Opiskeluhoultoryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa opiskelijan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta ja ilmaista heille siinä tarkoituksessa salassa pidettäviä tietoja siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 26 §:n 3.momentissa säädetään.

Opiskelija
Henkilötunnus
Ryhmä
Osoite
Puh.

Huoltaja
Osoite
Puh.

Käsiteltävä asia

Monialaiseen asiantuntijaryhmään osallistuvat henkilöt _____ .20 _____

☐	Ryhmänohjaaja	_____
☐	Opinto-ohjaaja	_____
☐	Kuraattori	_____
☐	Terveystenhoitaja	_____
☐	Psykologi	_____
☐	Rehtori	_____
☐	Huoltaja	_____
☐	Muu, kuka	_____

_____ .20 _____

Opiskelijan allekirjoitus ja nimenselvennys
(poikkeustapauksessa huoltajan tai muun laillisen edustajan allekirjoitus ja nimenselvennys)

_____ .20 _____

Asiantuntijaryhmän vastuuhenkilön allekirjoitus ja nimen selvennys

Iisalmen lyseo
Opiskeluhoollon kertomus

Lomake 2.

Opiskelijan nimi _____

Henkilötunnus _____

Kotikunta _____

Osoite _____

Huoltajan nimi ja yhteystiedot

Asia ja sen vireille panija

Aikaisemmat toimenpiteet

Päätökset ja niiden toteuttaminen ja niistä vastaavat henkilöt

Asian käsittelyyn osallistuneet henkilöt

Toimenpiteet

Päiväys ____/____ ____

Opiskeluhooltokertomuksen kirjaaja, ammatti ja asema

Lomake3.

Iisalmen lyseo

Ilmoitus opiskeluhoollolle

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 3 luku 19 §

Asian käsittely yksittäisen opiskelijan tueksi koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä perustuu opiskelijan tai, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumukseen.

Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhoollon yhteistyötahoja taikka opiskelijan läheisiä. Jos alaikäisellä tai muuton vajaavaltaisella ei ikänsä tai kehitystasonsa vuoksi ole edellytyksiä arvioida itsenäisesti asiansa merkitystä, huoltaja tai muu laillinen edustaja voi antaa siihen suostumuksen hänen sijastaan.

Opiskeluhooltoryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa opiskelijan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta ja ilmaista heille siinä tarkoituksessa salassa pidettäviä tietoja siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 26 §:n 3.momentissa säädetään.

Opiskelija _____

Huoltaja _____

Henkilötunnus _____

Osoite _____

Ryhmä _____

Puh. _____

Osoite _____

Puh. _____

Kieltäydyn opiskeluhoollon palveluista.

_____. _____.20_____

Opiskelijan allekirjoitus ja nimenselvennys
(poikkeustapauksessa huoltajan tai muun laillisen edustajan
allekirjoitus ja nimenselvennys)

_____. _____. 20 _____

Asiantuntijaryhmän vastuuhenkilön allekirjoitus ja nimen selvennys

Ilisalmen lyseo

Strategia ja laatukäsikirja 2015-2020

Päivitetty 1.6.2016

Strategia

Toiminta-ajatus, missio - koulun rooli yhteiskunnassa, koulun perustarkoitus

Iisalmen lyseo on yleislukio, joka antaa laajan yleissivistyksen sekä valmiudet ylioppilaskirjoitukseen ja jatko-opintoihin yliopistossa, ammattikorkeakoulussa ja lukion oppimäärään perustuvassa ammatillisessa koulutuksessa.

Visio - tavoitetilä, jonka haluamme saavuttaa ja joka innostaa meitä

Iisalmen lyseo on eteenpäin katsova lukio, jossa on **myönteinen ilmapiiri** ja vahva tekemisen kulttuuri. Laadukas opetus, **innostava toimintaympäristö**, uusi opetusteknologia sekä omien tavoitteiden mukainen työjärjestys innostavat opiskelijoita. Koulussa saavutetaan **hyviä oppimistuloksia ja erinomaiset jatko-opiskelumahdollisuudet**.

Toimintaperiaatteet - keinot vision saavuttamiseksi

Myönteinen ilmapiiri

- kannustamme ja motivoimme kaikkia opiskelijoita
- kehitämme yhteisöllisyyttä ja ryhmäytymistä
- huolehdimme opiskelijoiden ja henkilökunnan hyvinvoinnista
- kuulemme opiskelijoita ja henkilökuntaa heitä koskevissa asioissa
- tiedonkulku on koulussamme avointa ja monipuolista
- kokeilemme uutta ja uskallamme myös epäonnistua

Innostava toimintaympäristö

- tarjoamme innostavaa ja monipuolista opetusta
- käytämme ajanmukaisia opetusmenetelmiä ja -välineitä
- opettajien ja aineryhmien välinen yhteistyö on aktiivista
- kannustamme kansainvälisyyteen lukion arjessa, kursseilla ja projekteissa
- koulutilamme ovat viihtyisät ja tarkoituksenmukaiset
- teemme yhteistyötä eri kouluasteiden ja kuntien välillä sekä yritysyhteistyötä

Hyvät oppimistulokset ja jatko-opintomahdollisuudet

- opiskelija ja oppiminen ovat meillä keskiössä kaikessa toiminnassa
- tarjoamme laadukasta ja monipuolista opetusta
- hyödynnämme muita opetustapoja lähiopetuksen rinnalla
- pyrimme pitämään yllä kohtuullisia ryhmäkokoja
- kannustamme opettajia täydennyskoulutukseen
- seuraamme valtakunnallisia koulutuspoliittisia linjauksia
- opiskelun tuki on monipuolista ja laadukasta
- opiskelija saa riittävästi ohjausta ja se on laadukasta ja monipuolista

Laatukäsikirja

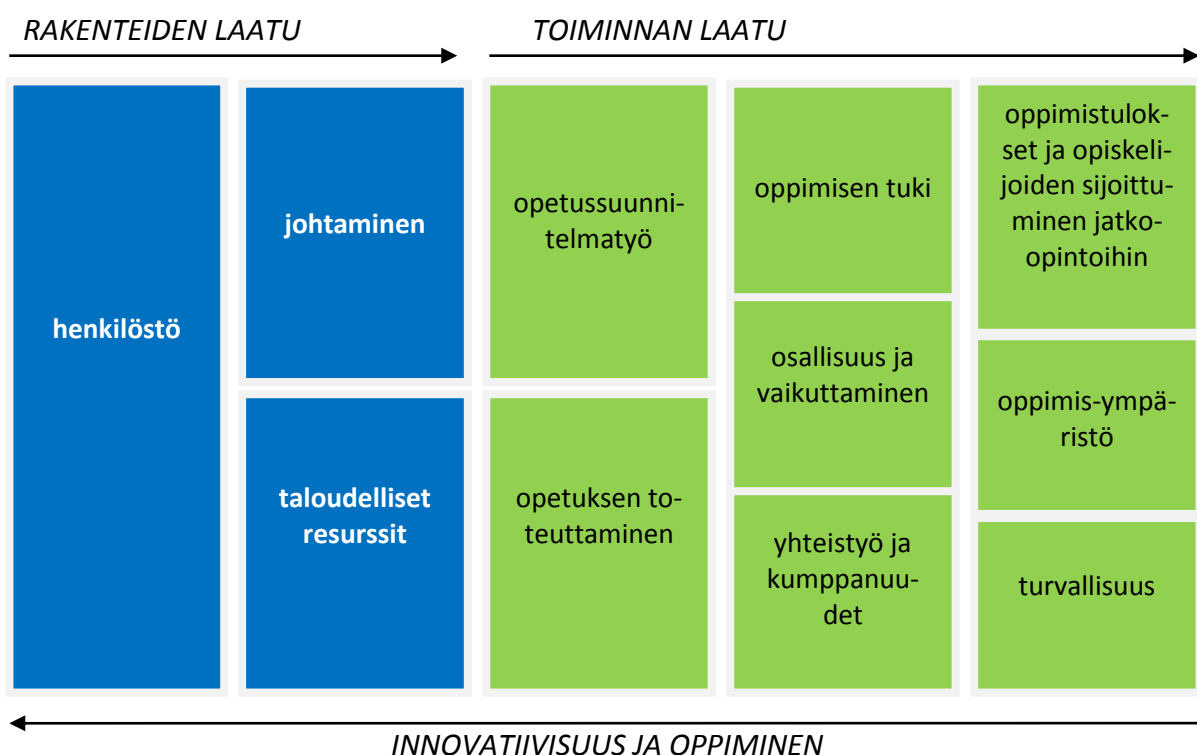
Laatukäsikirjan avulla koulu ja koulutuksen järjestäjä voivat arvioida ja kehittää omaa toimintaansa. Sen tavoitteena on taata opetuksen korkea laatu ja turvata nuorille opetukselliset ja sivistykselliset perusoikeudet. Tavoitteena on myös, että laatukäsikirja lisää opetuksen järjestäjän ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä opiskelijoiden kasvun ja oppimisen tukemisessa.

Iisalmen lyseon laatukäsikirja sisältää yksitoista arviointialuetta, jotka kuvaavat koulun ja koulutuksen järjestäjän toiminnan laadun hyvää tasoa. Kolme arviointialuetta (1. johtaminen, 2. henkilöstö, 3. taloudelliset resurssit) liittyy rakenteiden laatuun ja kahdeksan arviointialuetta (4. opetussuunnitelmatyö, 5. opetuksen toteuttaminen, 6. oppimisen tuki, 7. osallisuus ja vaikuttaminen, 8. yhteistyö ja kumppanuudet, 9. oppimistulokset ja opiskelijoiden sijoittuminen jatko-opintoihin, 10. oppimis-ympäristö ja 11. turvallisuus) opiskelijan kohtaamaan toimintaan koulussa.

Laatukäsikirja sisältää myös arviointisuunnitelman, jonka mukaan koulu suorittaa vuosittain oman ja opetuksen järjestäjän toiminnan arviointia ja tiedottavat tuloksista. Laadun hallinnasta vastaa koulun kehittämisryhmä.

Laatukäsikirja on koulun ja koulutuksen kehittämisen väline, joka tarjoaa käytännön työkalun arvioida koulutoimea koskevien päätösten lyhyen ja pidemmän aikavälin vaikutuksia lyseon toimintaan ja opiskelijoiden arkeen.

Arviointialueet

Laadun arviointialueet ja -kohteet

Laatutarkastuksessa merkitään arviointikohteet, jotka vaativat kehittämistä. Jokaisesta merkitystä kohteesta täytetään erillinen arviointikortti.

A. Rakenteiden laatu <i>toiminnan edellytykset</i>	
Arviointialue	Arviointikohteet (laatukriteerit)
1. Johtaminen	☐ kaupungin strategia tukee hyvää henkilöstöjohtamista ☐ kaupungin rakenteet ja menettelytavat tukevat hyvän hallinnon toteutumista ☐ rehtori ylläpitää ja kehittää esimiesosaamistaan koulutuksin ☐ rehtori tekee yhteistyötä muiden johtajien ja rehtoreiden kanssa ☐ koululla on yhteisesti hyväksytty tulevaisuuteen suuntaava strategia ☐ rehtori johtaa koulun ja kodin sekä keskeisten sidosryhmien yhteistyötä hyvällä tiedottamisella ja vuorovaikutteisuuella ☐ rehtorin käyttämät pedagogiset ratkaisut opetuksen järjestämiseen perustuvat opetussuunnitelman ja työsuunnitelman tavoitteisiin
2. Henkilöstö	☐ henkilöstön rakenne, määrä ja osaaminen vastaavat toiminnan tarpeita ☐ koulussa huolehditaan ammattitaidon ylläpitämisestä ja osaamisen kehittämisestä ☐ työn tukena on riittävät työsuojelulliset järjestelyt ☐ koulussa käydään vuosittain kehityskeskustelut ☐ uusille työntekijöille järjestetään perehdyttäminen ☐ henkilöstön työhyvinvointia seurataan ☐ henkilöstön työilmapiiri tukee opetustyötä ja oppimista
3. Taloudelliset resurssit	☐ resurssit on kohdistettu koulutukselle asetettujen tavoitteiden kannalta optimaalisesti ja resurssien määrä on riittävä ☐ varataan taloudellisia resursseja myös toiminnan kehittämiseksi ☐ taloudelliset resurssit on suunnattu tukemaan opetustyölle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ☐ taloushallinto ei ole yksin rehtorin vastuulla ☐ kuullaan henkilökunnan toiveita hankinnoista ja koulutukseen pääsystä ☐ koulun johto seuraa koulun käyttösuunnitelman toteutumista ja tiedottaa säännöllisesti henkilökunnalleen talouteen liittyvistä asioista

B. Toiminnan laatu <i>opiskelijan kohtaama toiminta koulussa</i>	
Arviointialue	Arviointikohteet (laatukriteerit)
4. Opetussuunnitelmatyö	☐ opetussuunnitelmatyö on suunnitelmallista ja hyvin johdettua ☐ keskeiset toimijat ja yhteistyötahot osallistetaan OPS-työhön ☐ henkilökunta, opiskelijat ja huoltajat tuntevat OPS:n sisällön ☐ opetussuunnitelma ohjaa toimintaa ☐ OPS:n toimivuutta arvioidaan ja sitä päivitetään säännöllisesti
5. Opetuksen toteuttaminen	☐ kurssitarjonta on monipuolinen ☐ opiskelijoiden valinnat toteutuvat pääsääntöisesti ☐ opiskelijalla on valittavanaan useita opiskelumuotoja ☐ kurssiarviointi on monipuolista ja kannustavaa
6. Oppimisen tuki	☐ koulussa on toimiva ohjausjärjestelmä ☐ koulussa on oppimisen kannalta tarkoituksenmukaiset tilat ja välineet ☐ opiskelijalla on käytettävissään opiskelijahuollon palvelut ☐ kodin ja koulun välillä on toimiva yhteistyö ☐ sisäisen tiedottamisen kanavia käytetään tehokkaasti
7. Osallisuus ja vaikuttaminen	☐ koulussa on toimiva opiskelijakunnan hallitus ☐ koulussa on avoin toimintakulttuuri: kaikilla on mahdollisuus vaikuttaa opiskelu- ja oppimisympäristön kehittämiseen ☐ koulussa korostuu yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen ☐ henkilökunta on valmis opiskelijan yksilölliseen kohtaamiseen
8. Yhteistyö ja kumppanuudet	☐ koulu tekee yhteistyötä seutukunnan muiden oppilaitosten kanssa ☐ opiskelijoilla mahdollisuus tutustua korkeakouluopintoihin ☐ koulu tekee yhteistyötä yritysten ja muiden toimijoiden kanssa ☐ koulu kannustaa opiskelijoita kansainvälisyyteen ☐ koulun toiminnasta ja tapahtumista tiedotetaan aktiivisesti medioille ☐ koulun toimintaa tukevaa hankerahoitusta haetaan aktiivisesti
9. Oppimistulokset	☐ opiskelija etenee ja menestyy opinnoissaan suunnitelman mukaisesti ☐ yo-kokeissa saavutetaan hyviä tuloksia lähtötaso huomioon ottaen ☐ mahdollisuus antaa muita näyttöjä kuten lukiodiplomeja
10. Oppimisympäristö	☐ koulun tilat ja välineet ovat ajanmukaiset ja monipuoliset ☐ koululla on riittävät tilat moniammatillisen yhteistyön toteuttamiseen ☐ koulun tilat ja piha-alue ovat virikkeellisiä ja viihtyisiä ☐ koulu toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
11. Turvallisuus	☐ koulun tekniset järjestelmät ovat määräysten mukaiset ja kunnossa ☐ koululla on ajan tasalla oleva opiskeluhoitosuunnitelma ☐ koululla on ajan tasalla oleva kriisi- ja pelastussuunnitelma ☐ uhkatilanteiden toimintamallit ovat kaikkien tiedossa ☐ poistumisharjoitus toteutetaan vähintään kerran lukuvuodessa ☐ koululla on toimivat järjestyssäännöt ☐ kaikki huolehtivat omalta osaltaan työturvallisuudesta ☐ koulussa on toimivat käytänteet kiusaamisen ehkäisemiseksi

Arviointisuunnitelma

koko lukuvuosi	täytetään havaituista kehittämiskohteista arviointikortti
elokuu - syyskuu	- arvioidaan opettajainkokouksessa edelliselle vuodelle kirjattujen kehittämistavoitteiden toteutuminen - suoritetaan edellisen lukuvuoden arviointi, tarkastellaan täytetyt arviointikortit - kirjataan alkaneen lukuvuoden kehittämistavoitteet työsuunnitelmaan - arvioinnin tulokset ja kehittämiskohteet laitetaan tiedoksi sivistystoimenjohtajalle
joulukuu	kehittämisyhmän laatuistunto (syyslukukauden tarkastelu)
helmikuu – maaliskuu	kerätään lukuvuosipalaute opiskelijoilta (rehtori)
maaliskuu	kehittämisyhmän laatuistunto (palautteiden tarkastelu)
huhtikuu – toukokuu	rehtorin kehityskeskustelut henkilökunnan kanssa
toukokuu	kehittämisyhmän laatuistunto (kevätlukukauden tarkastelu)

Arviointikortti (täytetään jokaisesta arviointikohteesta, jos siinä kehitettävää)

1. Kehitettävä toiminta
2. Lyhyt kuvaus nykytilasta
3. Kehittämissuunnitelma (toimenpiteet, työnjako, aikataulu)
4. Päivämäärä ja arvioija
5. Kehittämiskohteen uudelleen arviointi ja jatkotoimenpiteet
6. Päivämäärä ja arvioija

Iisalmen lyseo

Tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma

Päivitetty 9.5.2016

Johdanto

Tieto- ja viestintäteknologian monipuolinen käyttö tehostaa oppimista lukio-opinnoissa. Samalla opitaan tärkeitä työskentely- ja tietoyhteiskuntataitoja jatko-opintoja, työelämää ja vapaa-aikaa varten.

Tavoitteet

Tavoitteena on lukio-opinnoissa, sähköisissä ylioppilaskirjoituksissa, jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla tarvittava tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen:

- keskeisten ohjelmien periaatteiden tunteminen
- tiedonhaku, tiedon tuottaminen ja jakaminen
- sähköisten koeympäristöjen tuntemus
- kriittinen suhtautuminen tietoverkkojen tarjoamaan tietoon
- sosiaalinen media, yhteisöllinen oppiminen ja verkostoituminen
- laillinen ja eettinen toiminta verkossa

Nykytila

Tavoitteiden toteuttamiseen koululla on käytössä seuraavat:

- toimiva langaton verkko
- yhteisöllinen pilvipalvelu (Office 365, Pedanet ja Moodle)
- aktiiviset Wilma-liittymät (opiskelija-, huoltaja- ja opettajaliittymät)
- kolme iPad-salkkua (opettajat voivat varata)
- ATK-luokka (1+20 tietokonetta; pääasiassa ATK-opetusta varten)
- multimedialuokka (1+16 tietokonetta; opettajien varattavissa)
- Abitti-luokka (sähköisiä kokeita varten; muulloin toimii opiskelijoiden työtilana)
- mediateekki (12 tietokonetta; opiskelijoiden sähköisen työskentelyn tila)
- Nettiniilo-koejärjestelmiä 4 kpl (langattomia sähköisiä kokeita varten)
- opettajilla henkilökohtaiset iPadit

Opiskelijat käyttävät lukio-opinnoissa ja sähköisissä kokeissa omia tietokoneitaan. Sähköisten kokeiden määrä lisääntyy jakso jaksolta ja lähes kaikilla opettajilla on kokemus kokeen toteuttamisesta sähköisesti.

Kaikki uudet opiskelijat osallistuvat opintojen alussa AT1-kurssille. Kurssin käytyään opiskelijat hallitsevat tietokoneen käyttöjärjestelmän käyttöön ja tiedonhallintaan liittyvät perusasiat.

Tietotekniikkaa on mahdollista opiskella viisi kurssia. Koulussa voi suorittaa myös valtakunnallisen tietokoneen käyttäjän A-kortin.

Kehittämissuunnitelma

- pidetään koulun laitekanta, TVT-tilaratkaisut ja tietoverkot ajantasaisina
- lisätään opiskelijoiden omien tietokoneiden ja pilvipalvelujen käyttöä opetuksessa
- kasvatetaan sähköisten kurssikokeiden määriä; tarjotaan opettajille tukea ja koulutusta asiassa
- vauhditetaan kehitystä hankkimalla opettajille kannettavat tietokoneet
- opiskelijoiden yksilöllistä etenemistä ja verkko-opiskelutaitojen kehittymistä tuetaan tarjoamalla edelleen opintoja etäopiskeluna ISOverstaassa tai oman opettajan ohjauksessa

Iisalmen lyseo

Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Päivitetty 26.3.2016

Sisällys

1. Johdanto	2
2. Suunnitelman laatiminen	2
3. Periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä	2
4. Henkilökunnan osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä	2
5. Suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen	2
6. Menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten	3
7. Menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt	3

1. Johdanto

Lukiolain 21 §:n mukaan oppilaitoksella tulee olla suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen lailisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnitelman avulla pyritään turvaamaan työrauha, sisäinen järjestys, opiskelun esteetön sujuminen ja yhteisön yleinen turvallisuus ja viihtyisyys. Täten suunnitelma tukee oppilaitoksen järjestyssääntöjen toteutumista.

2. Suunnitelman laatiminen

Tämä suunnitelma on laadittu Iisalmen lyseon henkilökunnan toimesta. Suunnitelman sisällöstä, keskeisistä rikkeistä ja niitä seuraavista kurinpitotoimista on keskusteltu opettajainkokouksessa, opiskelijakunnan hallituksessa ja ryhmänohjaustuokiossa. Lisäksi lukiolaisten huoltajille sekä sosi-aali- ja terveydenhuollon edustajille (kouluterveydenhoitaja ja kuraattori) on tarjottu mahdollisuus lausua näkemyksensä suunnitelmasta ennen sen hyväksymistä.

3. Periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä

Kurinpitokeinojen käyttämistä ohjaavat Suomen perustuslaissa (731/1999) ja hallintolaissa (434/2003) säädetyt hallinnon oikeusperiaatteet. Yhdenvertaisuusperiaate velvoittaa opiskelijoiden tasapuoliseen kohteluun, johdonmukaisuuteen ja syrjimättömyyteen. Tarkoitussidonnaisuuden periaatteen mukaan kurinpitokeinoja voi käyttää ainoastaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Objektiviteettiperiaate edellyttää, että rankaiseminen perustuu asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Suhteellisuusperiaatteen mukaan kurinpitotoimien on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden ja ankaruudeltaan oikeassa suhteessa perusteena olevan teon moitittavuuteen nähden. Luottamuksensuojaperiaate on ennen muuta yksilön suoja julkista valtaa vastaan ja antaa yksityiselle oikeuden luottaa viranomaisen toiminnan oikeellisuuteen ja virheettömyyteen.

4. Henkilökunnan osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä

Henkilökunnan osaaminen varmistetaan käymällä suunnitelma läpi jokaisen lukuvuoden alussa suunnittelupäivänä. Osaamisen varmistaminen on rehtorin vastuulla. Rehtori vastaa myös siitä, että määräaikaikaiset ja/tai uudet vakinaiset opettajat tai muut koulun työntekijät, jotka aloittavat työnsä kesken lukuvuoden, perehdytetään suunnitelmaan osana työtehtäviin perehtymistä.

5. Suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen

Suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedotetaan

- opiskelijoille lukuvuoden alussa ryhmänohjautuokiossa ja lukuvuosikalenterissa
- huoltajille Wilman tiedotteissa ja tarvittaessa myös esim. vanhempainilloissa
- koulun henkilökunnalle lukuvuoden alussa suunnittelupäivänä, opettajainkokouksissa, lukuvuosikalenterissa ja opettajakunnan pelisäännöissä
- koulun yhteistyökumppaneille koulun www-sivuilla

Tiedottamisesta vastaa rehtori yhdessä ryhmänohjaajien ja muun henkilökunnan kanssa. Suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista keskustellaan tarvittaessa yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä.

Lyseon henkilökunnan tulee pitää huoltajat ajan tasalla koulussa sattuneista ao. opiskelijoita koskevista kurinpidollisista selvittelyistä. Huoltajat voivat aina halutessaan osallistua asian selvittelyyn. Yhteydenotto-kanavat ovat puhelin ja Wilma. Täysi-ikäisten opiskelijoiden tapauksessa huoltajiin otetaan yhteyttä vain opiskelijan suostumuksella.

Lukio pitää yhteyttä muihin viranomaistahoihin ensisijaisesti ennaltaehkäisevässä mielessä. Akuteissa tilanteissa arvioidaan tilannekohtaisesti, tarvitaanko muun viranomaisen apua ja tarvittaessa kutsutaan apu paikalle. Yhteistyössä on noudatettava kulloinkin voimassa olevia salassapito- ja muita säädöksiä.

6. Menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten

Suunnitelmaa seurataan ja sen toteutumista ja vaikuttavuutta arvioidaan osana opetussuunnitelman yleisen osan arviointia. Suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa. Suunnitelman seuraamisesta, toteutumisen ja vaikuttavuuden arvioinnista sekä päivittämisestä vastaa rehtori.

7. Menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, selvittämisvastuut, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt

Suunnitelman liitteenä olevassa taulukossa on esitetty nuorten lukiokoulutuksesta annetussa laissa säädetyt teot ja laiminlyönnit, niistä seuraavat toimenpiteet, kussakin toimenpiteessä toimivaltainen viranomainen, selvittäminen ja kuuleminen, kirjaamista/päätöksentekoa koskevat menettelytavat, toimenpiteistä ilmoittaminen sekä muutoksenhaku.

Liite: Teot ja laiminlyönnit ja niistä seuraavat toimenpiteet lisälmen lyseossa

Teko tai laiminlyönti	Toimenpide	Toimivaltainen viranomainen	Selvittäminen	Kuuleminen	Kirjaaminen / päätös	Ilmoittaminen	Muuta huomioitavaa	Muutoksenhaku
Opiskelija häiritsee opetusta tai koulun järjestämää tilaisuutta.	Opiskelija määrätään poistumaan oppitunnilta/ koulun järjestämästä tilaisuudesta sen jäljellä olevaksi ajaksi(LL26§ 2mom).	Opettaja /opettaja tai rehtori (LukioA 12§)			Kirjataan kurssipäiväkirjaan (LL 26a§ 1mom).	Ilmoitetaan alaikäisen opiskelijan huoltajalle (LL 26a§ 1mom) ja ryhmän-ohjaajalle.	Jos opiskelija ei noudata poistumismääräystä , opettaja/rehtori voi poistaa hänet oppitunnilta/ tilaisuudesta (LL 26b§ 1mom). Jos opiskelija vastarintaa tekemällä koettaa välttää poistamisen, opettaja/rehtori voi käyttää tarpeellisia voimakeinoja , mutta ei voimankäyttövälineitä (LL 26b§ 3mom). Voimakeinoin turvautunut henkilö tekee asiasta kirjallisen selvityksen koulutuksen järjestäjälle (LL 26b§ 3mom).	Ei muutoksenhaku-oikeutta
Opiskelija kiusaa toista opiskelijaa.	Opiskelijan kanssa keskustellaan tilanteesta. Ilmoitetaan asiasta rehtorille. Kiusaajalle annetaan huomautus .	Opettaja tai muu henkilökuntaan kuuluva.	Tarpeellinen selvitys hankittava			Asia ilmoitettava ryhmän ohjaajalle kuraattorille ja huoltajalle.	Opiskelijoille on järjestettävä tarvittava opiskelijahuolto.	Asiasta ei ole muutoksenhaku-oikeutta.
Opiskelija toistuvasti häiritsee opetusta, rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai syyllistyy kiusaamiseen.	Opiskelijalle annetaan kirjallinen varoitus (LL 26§ 1mom).	Rehtori (LL 26a§ 5mom)	Yksilöidään teko/laiminlyönti ja hankitaan tarpeellinen selvitys (LL 26a§ 1 mom).	Kuullaan opiskelijaa (LL26a§ 1mom). Varataan alaikäisen opiskelijan huoltajalle tilaisuus tulla kuulluksi ennen kirjallisen varoitusten antamista (LL 26a§ 1mom).	Rehtori tekee päätöksen (LL 26a§ 5mom).	Annetaan päätös tiedoksi alaikäisen opiskelijan huoltajalle.	Opiskelijalle järjestetään tarvittava opiskeluhuolto .	Valitusoikeus hallinto-oikeuteen.
Opiskelijan rikkomus on vakava tai opiskelija jatkaa epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan.	Opiskelija erotetaan määräajaksi (enint. 1v) oppilaitoksesta (LL 26§ 1 mom).	Koulutuslautakunta (LL 26a§ 5 mom)	Yksilöidään teko / laiminlyönti ja hankitaan tarpeellinen selvitys (LL 26a§ 1 mom).	Kuullaan opiskelijaa (LL26a§ 1mom). Varataan alaikäisen opiskelijan huoltajalle tilaisuus tulla kuulluksi ennen määräaikaista erottamista (LL 26a§ 1mom).	Koulutuslautakunta tekee päätöksen (LL 26a§ 5mom).	Annetaan päätös tiedoksi alaikäisen opiskelijan huoltajalle. Ilmoitetaan tarvittaessa lastensuojeluun, etsivälle nuorisotyölle ja/tai poliisille.	Opiskelijalle järjestetään tarvittava opiskeluhuolto . Päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaista erottamisesta päätetään (LL 26a§ 3mom).	Valitusoikeus hallinto-oikeuteen.
Opiskelija käyttäytyy väkivaltaisesti ja uhkaavasti vaarantaen muiden turvallisuuden tai vaikeuttaen opetusta / opetukseen liittyvää toimintaa kohtuuttomasti.	Opiskelijalta evätään osallistuminen opetukseen jäljellä olevan työpäivän tai enintään kolmen työpäivän ajaksi (LL 26§ 3 mom).	Rehtori (LL LukioA 12§)			Kirjataan rehtorin kirjaamispäiväkirjaan (LL 26a§ 1mom).	Ilmoitetaan alaikäisen opiskelijan huoltajalle (LL 26a§ 1mom), ryhmänohjaajalle ja kuraattorille sekä tarvittaes-	Jos opiskelija ei noudata poistumismääräystä , opettaja/rehtori voi poistaa hänet oppilaitoksen alueelta (LL 26b§ 1mom). Jos opiskelija vastarintaa tekemällä koettaa välttää poistamisen, opet-	Ei muutoksenhaku-oikeutta.

						sa sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle (LL 26a§ 1 mom). Lisäksi ilmoitetaan työsuojeluun, jos henkilökunnan turvallisuus on vaarantunut.	taja/rehtori voi käyttää tarpeellisia voimakeinoja , mutta ei voimankäyttövälineitä (LL 26b§ 3mom). Voimakeinoin turvautunut henkilö tekee asiasta kirjallisen selvityksen koulutuksen järjestäjälle (LL 26b§ 3mom).	
Epäillään, että opiskelijalla on hallussaan LL 21§:n 2 momentissa määritelty kielletty esine tai aine .	Opiskelijalta otetaan haltuun kielletyt esineet tai aineet (LL 26d § 1 mom).	Opettaja /rehtori (LL 26d § 1 mom)			Kirjataan rehtorin kirjaamispäiväkirjaan (LL 26f § 2 mom).	Ilmoitetaan alaikäisen opiskelijan huoltajalle mahdollisimman pian (LL 26f § 2 mom). Ilmoitetaan tarvittaessa lastensuojeluun ja/tai poliisille.	Mikäli opiskelija ei luovuta turvallisuutta vaarantavaa esinettä/ainetta ja tekee vastarintaa , on esine/aine mahdollista ottaa haltuun kokonaisarvostelu huomioiden välttämättömiä voimakeinoja käyttäen , mutta turvautumatta voimankäyttövälineisiin (LL 26d§ 2 ja 3 mom). Voimakeinoin turvautunut henkilö tekee asiasta kirjallisen selvityksen koulutuksen järjestäjälle (LL 26f § 2 mom).	Ei muutoksenhaku-oikeutta.
	Tarkastetaan opiskelijan mukana olevat tavarat , hänen hallinnassaan olevat oppilaitoksen säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa (LL 26e § 1 mom).	Opettaja /rehtori (LL 26e § 1 mom)			Kirjataan rehtorin kirjaamispäiväkirjaan (LL 26f § 2 mom).	Ilmoitetaan alaikäisen opiskelijan huoltajalle mahdollisimman pian (LL 26f § 2 mom). Ilmoitetaan tarvittaessa lastensuojeluun ja/tai poliisille.	Esineen/aineen hallussapidon on oltava ilmeistä (LL 26e § 1 mom). Tarkastus suoritetaan, jos opiskelija ei luotettavasti osoita, että hänen hallussaan ei ole kiellettyjä esineitä/aineita(LL 26 e § 1 mom). Tarkastuksen syy ilmoitetaan opiskelijalle ennen tarkastuksen tekemistä (LL 26 e § 2 mom). Tarkastajan tulee olla opiskelijan kanssa samaa sukupuolta (LL 26 e § 3 mom). Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastaja + yksi täysi-ikäinen oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva (LL 26 e§ 3 mom). Jos opiskelija pyytää, tarkastuksessa tulee olla läsnä opiskelijan valitsema oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva, jos ko. henkilö on paikalla(LL 26e § 3 mom). Edellä kuvatusta tarkastamistavasta voidaan poiketa, mikäli asia on kiireellinen ja tarkastus on turvallisuuden kannalta välttämätön(LL	Ei muutoksenhaku-oikeutta.

							26e § 4 mom). Tarkastus suoritetaan turvallisesti ja olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta käyttäen (LL 26f § 1 mom).	
Haltuun otettujen esineiden ja/tai aineiden luovuttaminen ja hävittäminen.	Luovutetaan alaikäisen opiskelijan huoltajalle/täysi-ikäiselle opiskelijalle itselleen työpäivän päätyttyä (LL 26g § 1 ja 2 mom). Esineet, joiden hallusapitoon opiskelijalla ja huoltajalla ei lain mukaan ole oikeutta, luovutetaan poliisille viipymättä (LL 26g § 1 ja 2 mom): terä- ja lyömäaseet, asejaljitelmat, huumausaineet, ampuma-aseet ja niiden osat, patruunat, ammuksat, kaasusumuttimet, räjähteet sekä muut järjestyksellään kieltämät esineet ja aineet.	Rehtori (tai rehtorin sijainen).			Kirjataan luovuttaminen/ hävittäminen rehtorin kirjaamispäiväkirjaan (LL 26g § 3 mom).		Ennen luovuttamista esine/aine tulee säilyttää huolellisesti (LL 26g § 2 mom). Luovutus pitää järjestää mahdollisimman pian haltuunotosta (LL 26g § 2 mom). Jos alaikäisen opiskelijan huoltaja tai täysi-ikäinen opiskelija itse ei kolmen kuukauden kuluessa huostaanottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä/ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää (LL 26g § 3 mom).	Ei muutoksenhaku-oikeutta.
Opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta.	Pidätetään oikeus opiskeluun tutkimuksen ajaksi, jos se on perusteltua (LL 26§ 4 mom).	Koulutuslautakunta (LL 26a§ 5 mom)			Koulutuslautakunta tekee päätöksen (LL 26a§ 5mom).		Jos opiskelijaa vastaan on vireillä syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan saa samasta syystä aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä. Jos tuomioistuin on vapauttanut opiskelijan syytteestä, ei kurinpito menettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syystä muutoin kuin sellaisen menettelyn perusteella, jota ei ole katsottava rikokseksi, mutta josta voidaan rangaista kurinpidollisesti. Jos tuomioistuin on tuominnut opiskelijan rangaistukseen, ei hänelle saa samasta syystä määrätä kurinpitorangeistusta (LL 26c §)	Valitusoikeus hallinto-oikeuteen.
Tuomioistuin on tuominnut opiskelijan rangaistukseen	Opiskelija erotetaan määräajaksi oppilaitoksesta, jos se on opiskelijan tekemän rikoksen perusteella tai muuten perusteltua (LL 26c § 3 mom).	Koulutuslautakunta (LL 26a§ 5 mom)			Koulutuslautakunta tekee päätöksen (LL 26a§ 5mom).			Valitusoikeus hallinto-oikeuteen.